

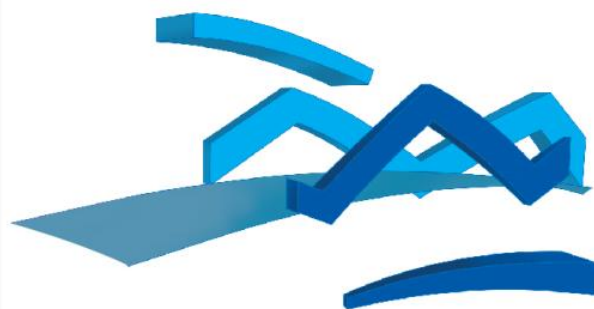
АКТУАЛИЗИРАН
ДОКУМЕНТ ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА
2017-2020 г.

ОБЩИНА РУСЕ

РУСЕ –
ГРАД НА СВОБОДНИЯ ДУХ

www.ruse-bg.eu
www.free-spirit-city.eu

РУСЕ -
ГРАД НА
СВОБОДНИЯ
ДУХ

Декември, 2017 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
ВЪВЕДЕНИЕ.....	9
1. Нормативно основание за разработване.....	9
2. Общи изисквания	9
3. Структура на Общинския план за развитие на Община Русе	10
ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТКАТА	11
1. Стратегия "Европа 2020" и Кохезионна политика на ЕС за периода 2014-2020 г. 12	
2. Стратегия на ЕС за развитие на Дунавския регион.....	13
3. Проект "Donauregionen+"	13
4. Проект "Ерго Мастерплан" Русе-Гюргево.....	14
5. Национална програма за развитие "България 2020"	14
6. Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.	14
7. Национална концепция за пространствено развитие	15
8. Регионален план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г.....	15
9. Областна стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г.....	16
10. Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Русе 2014-2020 г.	16
АНАЛИТИЧНА ЧАСТ.....	21
1. СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ	21
1.1. Кратка географска характеристика	21
1.2. Населени места	23
2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	25
2.1. Природни ресурси.....	25
2.2. Атмосферен въздух	26
2.3. Води.....	31
2.4. Почви.....	33
2.5. Защитени територии и биоразнообразие.....	35
2.6. Управление на отпадъците	36
2.7. Шум.....	46
2.8. Превенция и контрол по опазване на околната среда.....	47
3. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ.....	48
3.1. Транспортна инфраструктура.....	48

3.2.	Енергийна инфраструктура	57
3.3.	Водоснабдяване и канализация	63
3.4.	Телекомуникации.....	65
4.	СОЦИАЛНА СФЕРА	67
4.1.	Развитие на човешките ресурси	67
4.2.	Здравеопазване.....	79
4.3.	Социални дейности и социално подпомагане	87
4.4.	Образование	95
4.5.	Култура	114
4.6.	Спорт.....	124
5.	АНАЛИЗ НА ТЕНДЕНЦИИТЕ И ПРОЦЕСИТЕ В ИКОНОМИКАТА	128
5.1.	Брутна добавена стойност и Брутен вътрешен продукт.....	128
5.2.	Инвестиции	130
5.3.	Преки чуждестранни инвестиции.....	133
5.4.	Отраслова структура на русенската икономика	134
6.	ТУРИЗЪМ	143
6.1.	Зони за туризъм.....	146
6.2.	Туристически потенциал	147
6.3.	Туристически поток	152
6.4.	Транспортна осигуреност на туризма	154
6.5.	Информационно обслужване на туризма	156
6.6.	Туристическа инфраструктура.....	158
7.	РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО	161
7.1.	Земя и земеползване	161
7.2.	Растениевъдство	162
7.3.	Животновъдство.....	165
7.4.	Научно-изследователска и развойна дейност.....	166
8.	АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ, КООРДИНАЦИЯ И СЪГЛАСУВАНOST НА ПОЛИТИКИТЕ.....	167
8.1.	Прилагане на принципите за добро управление в работата на Община Русе 168	
8.2.	Публично-частно партньорство (ПЧП).....	169
8.3.	Управление на човешките ресурси в Община Русе	170
8.4.	Административен капацитет за стратегическо планиране и разработване и управление на проекти	171
9.	SWOT-АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПРОФИЛ НА ОБЩИНА РУСЕ.	172

СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	176
1. РАМКА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	176
1.1. Стратегия "Европа 2020" и приоритетите на Европейския съюз до 2020 г... 176	
1.2. Стратегия на Европейския съюз за развитие на Дунавския регион	177
1.3. Национална програма за развитие на България до 2020 г.	177
1.4. Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.....	178
1.5. Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.....	178
1.6. Регионален план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г.....	179
1.7. Областна стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г.....	179
1.8. Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе 2016-2025 г.	180
2. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РУСЕ 2014-2020 г.	180
2.1. Визия за развитието на Община Русе.....	181
2.2. Стратегически цели за развитието на Община Русе	181
2.3. Приоритети и специфични цели на Общинския план за развитие.....	186
.....	189
ПРИЛОЖЕНИЯ	189
1. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН	189
2. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА.....	189
3. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	189
4. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА	189
5. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.....	189
6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ.....	189

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна система
АПИ	Агенция "Пътна инфраструктура"
АТЦ	Аналогова телефонна централа
БАЛИЗ	Българска асоциация на лица с интелектуални затруднения
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БЗ	Безмитна зона
БСК	Българска стопанска камара
БТПП	Българска търговско-промишлена палата
БЧК	Български червен кръст
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ГПОСВ	Градска пречиствателна станция за отпадни води
ДАИТС	Държавна агенция за информационни технологии и съобщения
ДБ	Държавен бюджет
ДГ	Детска градина
ДДФ	Дунавски драгажен флот
ДЗС	Държавно земеделско стопанство
ДМСГД	Деинституционализация на децата от домовете за медико-социални грижи
ДОАС	Диференциална оптична атомно-абсорбционна спектрометрия
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕЖ	Еквивалент жители
ЕС	Европейски съюз
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ЕСМ	Енергосъобщителна мрежа
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕТК	Европейски транспортни коридори
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториални единици
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗНЗ	Закон за насърчаване на заетостта
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищно образование
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗЮЛНЦ	Закон за юридическите лица с нестопанска цел

ИА	Изпълнителна агенция
ИА ППД	Изпълнителна агенция "Проучване и поддържане на р. Дунав"
ИЗС	Институт по земеделие и селскостопанство
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИП	Индустриален парк
ИПАЕИ	Институт по публична администрация и европейска интеграция
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСПА	Програма за присъединяване в областта на инфраструктурата за околна среда и транспорт
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КДК	Клуб на дейците на културата - Русе
КПП	Контролно-пропускателен пункт
КР	Комплексни разрешителни
КТМ	Комбинат за тежко машиностроене
КФ	Кохезионен фонд
ЛКК	Лекарска консултативна комисия
МИКЦ	Младежки информационно-консултантски център
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на Околната среда и Водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТБ	Материално-техническа база
МФ	Международен фестивал
НАОА	Национална агенция за оценяване и акредитация
НАПОО	Национална агенция за професионално образование и обучение
НАСРР	Стандарт за качеството на храната
НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПО	Неправителствени организации
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка (2007-2013)
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие (2005-2015)
НССПЕН	Национална система за спешни повиквания с единен европейски номер
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОП	Оперативна програма
ОПАК	Оперативна програма "Административен капацитет"
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма "Регионално развитие"
ОПФ	Общински поземлен фонд
ОСР	Областна стратегия за развитие

ОСУРЕ	Обществен съвет по устойчиво развитие и евроинтеграция
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПЕВП	Полиетиленови тръби с висока плътност
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПИЦ	Превантивно-информационен център
ПР./п.	Процентни пункта
ПС	Помпена станция
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПУДО	Програма по управление на дейностите по отпадъците
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
РАЛИЗ	Русенска асоциация на лица с интелектуални затруднения
РБ	Регионална библиотека "Любен Каравелов" – Русе
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
РПР	Регионален план за развитие
РТВЦ	Регионален телевизионен център
РТИК	Русенска търговско-индустриална камара
РУО	Регионално управление на образованието
РХГ	Русенска художествена галерия
САПАРД	Програма за присъединяване в областта на земеделието и селските райони
СГН	Средногодишна норма
СМР	Строително-монтажни работи
СПОЗ	Национална програма "Социални помощи за осигуряване на заетост"
СР./п.	Средно за периода
СФ	Структурни фондове
СФУК	Система за финансово управление и контрол
СЦРП	Северен централен район за планиране
ТДР	Трансдунавски район
ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УДО	Управление на дейностите с отпадъци
УСОЦ	Университетски спортно-образователен център
ФПЧ₁₀	Фини прахови частици 10
ХВП	Хранително-вкусова промишленост
ЦГЗ	Централна градска зона
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦПЛР-УСШ	Център за подкрепа на личностното развитие – Ученическа спортна школа

ЦПЛР-ЦУТНТ	Център за подкрепа на личностното развитие – Център за ученическо техническо и научно творчество
ЦПО	Център за професионално обучение
ЦСОП	Център за специализирана образователна подкрепа
ISO	Международен стандарт за качество
SWOT	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Нормативно основание за разработване

Общинският план за развитие на Община Русе е част от йерархичната система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие /ЗРР/ и Правилника за неговото прилагане /ППЗРР/. Съгласно нормативните изисквания, общинските планове за развитие се изготвят за период от 7 години. Периодът им на действие съвпада със съответния програмен период на Европейския съюз. Законодателната рамка предвижда обсъждане и съгласуване на общинските планове за развитие със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на Общината. Съгласно нормативните изисквания, общинският план за развитие се обсъжда и приема от общинския съвет по предложение на кмета на Общината в срок три месеца преди старта на началото на периода на неговото действие. С решение на Общински съвет – Русе №601, прието с Протокол №24/20.07.2017 г., въз основа на препоръките, отправени в Доклад за Междинна оценка, Общинският план за развитие е подложен на актуализация в средата на периода на изпълнение (2017-2020г.).

2. Общи изисквания

Съгласно определението в действащото законодателство за регионалното развитие, Общинският план за развитие е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на територията на Общината, който се разработва в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие.

Общинският план за развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциала за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, обединени от стремежа към устойчиво развитие и по-висок жизнен стандарт на населението от Общината.

Общинският план за развитие на Община Русе определя средносрочните цели и приоритети за развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциалът на Общината, от една страна, и стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие, съдържащи се в Областната стратегия за развитие на Област Русе за периода до 2020 г., от друга страна.

Целите и обхватът на документа отчитат и предвижданията на устройствените схеми и планове, действащи на територията на Областта в средносрочен и дългосрочен план.

3. Структура на Общинския план за развитие на Община Русе

В структурно отношение, Общинският план за развитие включва следните основни компоненти, които са определени в нормативните изисквания:

- анализ на икономическото и социалното развитие на Общината;
- цели и приоритети за развитие на Общината за периода 2014-2020 г.;
- индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- индикатори за наблюдението и оценката на плана;
- необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- програма за реализация на Общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- предварителна оценка на плана.

Посочените компоненти имат логическа последователност и взаимна обвързаност, като аналитичната част на документа е основа за формулиране на стратегическата част, а дефинираните подходи и механизми за управление, наблюдение и оценка осигуряват практическото изпълнение и постигането на целите и приоритетите.

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТКАТА

Стратегията за реализация на целите и приоритетите за развитие, залегнали в Общинския план за развитие, обхваща и проследява **взаимовръзката** между формулираните най-общи стратегически цели на развитието, определените приоритети за действие и техните специфични цели, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти.

Общинският план за развитие е част от общата система за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие. Необходимо е и постигане на хармонизация с Кохезионната политика на ЕС. Чрез прилагането на единен подход и стандарти на планиране и програмиране на развитието, взаимната обвързаност на стратегиите и плановете на различните териториални нива, използването на механизми за широко партньорство и координация между публичния сектор, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане се постига по-висока ефективност при постигането на целите на местното развитие.

При разработване на Общинския план за развитие се отчита стратегическата рамка на Европейския съюз до 2020 г., която определя приоритетите за финансиране през съответния програмен период. Ключовите думи, определящи основните принципи на работа и финансиране в периода 2014-2020 г., са концентрация, координация, коопериране, кохезия (4К). **Концентрацията** предполага по-малко, но по-прецизно формулирани приоритети в сферата на енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници, иновациите и подобряването на конкурентоспособността на МСП в районите с подходящи условия и ресурси. По-добрата **координация** означава съответствие на регионалните политики и инструменти с националните и европейските. Друго измерение на координацията е съгласуването на финансовите политики с динамично променящите се световни, европейски и национални икономически условия. Постигането на целите на "Европа 2020" се осъществява и чрез по-добро **коопериране** на регионите, чрез разпространяване на иновативни практики, а за районите в България – и чрез продължаваща работа за повишаване на институционалния, административния и експертния капацитет в областта на регионалното и пространственото развитие. **Териториалната кохезия** се основава на по-гъвкава политика и се фокусира върху устойчивото градско развитие, интегрирането на проекти и програми, на териториални, човешки, времеви, информационни и финансови ресурси. Най-значима роля за конкурентоспособността на регионите се отреджда на големите градове и на метрополиите, които са приети за основни полюси на растеж в Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. В същото време се дава

шанс и на населени места в по-отдалечените и рядко населените райони, където се очаква да се разпростре влиянието на големите урбанистични центрове, ако на преден план успешно се изведат техните специфични характеристики, природните и културни ценности и традиции и чрез интегриран подход се развият иновационни и оригинални идеи за регионално развитие.

Общинският план за развитие на Община Русе отразява стратегическите цели и приоритети на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., стратегическата рамка на Регионалния план за развитие на Северен централен район за периода 2014-2020 г., целите и приоритетите на Областната стратегия за развитие на Област Русе за периода 2014-2020 г., целите и приоритетите на Европейския съюз в областта на Регионалната политика и целите на Стратегията "Европа 2020".

1. Стратегия "Европа 2020" и Кохезионна политика на ЕС за периода 2014-2020 г.

Визията на Стратегията "Европа 2020" е превръщането на Европейския съюз в интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика с високи равнища на заетост, производителност и социално сближаване. Тази стратегия има три приоритета за развитие, насочени към изграждане на социалната пазарна икономика на Европа за 21-ви век: интелигентен растеж; устойчив растеж; приобщаващ растеж. В обхвата на тези три приоритета са очертани пет водещи цели: Заетост за 75% от хората на възраст 20-64 г.; Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - 3% от БВП на ЕС; Постигане на целите "20/20/20" по отношение на климата и енергията; Дял на преждевременно напусналите училище под 10%; Дял на младото поколение с висше образование от най-малко 40%; Намаление на застрашените от бедност с 20 млн.

Стратегията на ЕС за растеж и заетост "Европа 2020" определя в голяма степен рамката на икономическото развитие на България. С нея се уточняват приоритетите и целите на европейската икономика до 2020 г. Българското правителство определи националните цели за изпълнението ѝ. Те са: повишаване до 76% заетостта на жените и мъжете на възраст от 20-64 години; увеличаване равнището на комбинираните (публични и частни) инвестиции в областта на научноизследователската и развойна дейност в рамките от 1,4% до 2% от БВП; намаляване емисиите на парникови газове с 20%, в сравнение с нивата от 1990 г. и увеличаване до 16% дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия; подобряването на енергийната ефективност приблизително с 25% и намаляването с 50% на енергийната интензивност на БВП до 2020 година; снижаване под 11% на дела на преждевременно напусналите училище и увеличаване до 36% на дела на лицата на възраст от 30 до 34 години със завършено висше образование. Инвестициите през програмния период са стриктно съгласувани с целите на стратегията "Европа 2020". Въвеждат се много по-строги условия, както и стимули, за да се гарантира, че заделените за Политиката на сближаване средства се използват по-ефективно и се поставя по-силен акцент върху постигането на желаните резултати.

2. Стратегия на ЕС за развитие на Дунавския регион

Стратегията на Европейския съюз за региона на река Дунав може да допринесе за постигане целите на ЕС и за подпомагане на основните инициативи на Кохезионната политика на ЕС. В стратегията се предлага план, по който е необходимо държавите и заинтересованите страни да предприемат конкретни действия. Поставя се акцент върху възприемането на интегриран и ориентиран към местните условия подход. Основните въпроси се разглеждат в четири стълба:

Създаване на връзки за региона на река Дунав за подобряване на мобилността и мултимодалността; за насърчаване на по-широкото използване на възобновяемата енергия; за насърчаване на дейностите в областта на културата и туризма и контактите между хората;

Опазване на околната среда в региона на река Дунав за възстановяване и запазване на качеството на водите; за управление на рисковете за околната среда; за опазване на биологичното разнообразие, ландшафтните и качеството на въздуха и почвите;

Повишаване на благосъстоянието в региона на река Дунав за развитие на обществото на знанието чрез научноизследователски, образователни и информационни технологии; за оказване на подкрепа за конкурентоспособността на предприятията, включително развитието на клъстери; за инвестиране в хора и умения;

Укрепване на региона на река Дунав за увеличаване на институционалния капацитет и сътрудничеството; за съвместна работа с цел укрепване на сигурността и предприемане на действия по въпросите на организираната престъпност и тежките престъпления.

3. Проект "Donauregionen+"

По същество, проектът "DONAUREGIONEN+" представлява "Концепция за пространствено развитие на интеррегионално сътрудничество в Дунавското пространство". Проектът е финансиран по Програмата за транснационално сътрудничество "Югоизточна Европа" и включва изработване на трансрегионални стратегии за развитие на пет т. нар. "трансдунавски района" (ТДР) между България и Румъния. Изпълнението на дейностите по проекта се вписва в по-широкия европейски контекст, който се определя от дефинираните четири приоритетни стълба на Стратегията на ЕС за развитие на Дунавския регион (свързаност и достъпност, околна среда, конкурентоспособност и добро управление и сигурност); приоритетите на Стратегията "Европа 2020" за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж и българската позиция за "отключване на потенциала". На територията на Община Русе попада един от идентифицираните ТДР – Разград-Русе-Гюргево-Букурещ. Постановките на разработените стратегии обхващат ключовите области на устойчивото развитие: природни ресурси, човешки ресурси, селищна мрежа, икономика, транспортна и

техническа инфраструктура, като предлагат интервенции с добавена стойност в контекста на трансрегионалното сътрудничество в Дунавския регион.

4. Проект "Ерго Мастерплан" Русе-Гюргево

Мастерпланът на Еврорегион Русе-Гюргево е финализиран непосредствено преди старта на програмирането на новия програмен период 2014-2020 г. Мастерпланът се характеризира с три специфични особености: основава се на съвременните тенденции в политика на Европейския съюз за регионално развитие; визира една значително по-отдалечена перспектива: 2027 и дори 2040 г.; излиза от ограничените рамки на всеки един от двата града и ги разглежда като съвкупност, формираща Еврорегион, като се стреми да решава общите му проблеми. В този смисъл, решенията на Мастерплана следва да залегнат в пакета от стратегически документи за настоящия планов период, в който попада и Общинският план за развитие на Община Русе.

5. Национална програма за развитие "България 2020"

Националната програма за развитие "България 2020" е рамков дългосрочен документ, който обхваща всички сектори и източници на финансиране. Тази стратегия кореспондира с европейската стратегия "Европа 2020" и е най-широката рамка за развитието на страната. Програмата отчита националната специфика и възможности за подкрепа и участие в постигането на общоевропейските цели и е основа за разработването на стратегическите документи за следващия програмен период. Стратегическата част на Националната програма за развитие "България 2020" представя общата рамка на политиките за развитие на Република България до края на 2020 г. В тази документ е формулирана националната визия – "Към 2020 г. България е държава с конкурентоспособна икономика, осигуряваща условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж." Стратегическите цели за повишаване на жизнения стандарт, конкурентоспособността на икономиката и за изграждане на инфраструктурни мрежи са отправни точки към целите на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г. (НСРП) и чрез нея достигат до общинските планове, където намират своите реални измерения.

6. Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия в контекста на общоевропейската политика за сближаване. Тази стратегия очертава националните измерения за постигане на европейските приоритети за интелигентен, устойчив и

приобщаващ растеж. Тя определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която от своя страна осигурява териториалното измерение на секторните политики и съдейства за тяхното синхронизиране. НСРР очертава рамката и дава насоки за разработването на документите за регионално развитие за периода 2014-2020 г. на регионално, областно и общинско ниво.

Общинският план за развитие следва да интерпретира и да отразява приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие по отношение на ключовите области на регионалното и местното развитие, свързани с повишаване на конкурентоспособността и заетостта, инфраструктурното развитие и достъпността, устойчивостта и социалното включване.

7. Национална концепция за пространствено развитие

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Водеща е постановката за подпомагане на балансирано териториално развитие чрез поддържане на йерархична система от градове-центрове на национално и регионално равнище като средство за намаляване на изразените териториални неравновесия в икономическото развитие.

При разработването на Общинския план за развитие на Община Русе 2014-2020 г., концепцията е използвана като основа и регулатор за постигане на комплексно, интегрирано планиране на регионалното ниво в контекста на националното и общеевропейското пространствено развитие. Моделът за развитие на Община Русе конкретизира заложените в националната концепция постановки.

8. Регионален план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г.

В Регионалния план за развитие са отчетени специфичните дългосрочни цели и приоритетите за развитие на областите и общините, включени в териториалния обхват на района. На ниво Общински план за развитие следва да се гарантира връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие, като на практика се интегрират плановите подходи "отдолу-нагоре" и "отгоре-надолу".

Общинският план за развитие трябва да отразява пространствените перспективи на територията на Общината, при отчитане на икономическите и социалните фактори, както и възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии и се създадат предпоставки и условия за оптимизиране на функциите на общинския център, заемащ все по-важна роля за повишаване конкурентоспособността на Общината.

9. Областна стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г.

Необходимо е в значителна степен да бъде постигнато съответствие на целите и приоритетите за общинско развитие с приоритетите на областно ниво, като се отчитат стратегическите насоки за разработване и Общинските планове за развитие, представени в Областната стратегия за развитие. Това съответствие осигурява допълнителни ефекти и потенциални ползи, свързани с осигуряване на достъп до финансови схеми и развитие на териториалното сътрудничество между общини и региони. Допълнителен механизъм в тази насока се осигурява чрез предлаганите мерки и средства от централния бюджет за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа, съгласно действащото национално законодателство за регионалното развитие (ЗРР). Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа на общинско ниво се определя в Областната стратегия за развитие и на тази база следва да се търсят възможности за допълнително финансиране на конкретни общински проекти, насочени както към интегрираното развитие на Общината, така и към преодоляване на социално-икономическите различия между общините и вътрешнорегионалните диспропорции.

10. Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Русе 2014-2020 г.

Интегрираният план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) представлява съвкупност от свързани във времето и пространството проекти, действия и инвестиционни намерения, които се прилагат в определени градски зони за въздействие. Той интегрира политики и обединява разнородни участници за тяхното съвместно провеждане, като допринася за реализацията на визията и стратегията за развитие на града, респективно за конкретни приоритети за развитие, определени в Общинския план за развитие, Общия устройствен план и други стратегически документи. ИПГВР представлява всъщност конкретизация на тези документи, като има подчертано практическа насоченост към идентифициране и решаване на проблеми за развитието и възстановяването на конкретни градски зони или подсистеми на градската среда и едновременно служи като основен планов инструмент на общините за осигуряване на необходимите за това инвестиционни ресурси, на първо място от Европейските структурни и инвестиционни фондове, а също и от собствени източници, държавния бюджет и частни инвестиции. През 2016 г. е приета Инвестиционна програма на Община Русе по Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г., която е насочена към изпълнение на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие. Инвестиционната програма има четири направления: "Интегриран градски транспорт", "Градска среда", "Социална инфраструктура", "Образователна инфраструктура".

Общинският план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. кореспондира със заложените цели в редица стратегически документи за развитие на секторни политики на местно равнище, сред които:

- **Стратегия за инвестиционен и сити маркетинг на Община Русе за периода 2014-2020 г.**

Стратегията за инвестиционен и сити маркетинг е първият по рода си документ, който адресира предизвикателствата и възможностите пред местното икономическо развитие, като се фокусира върху ролята на инвестиционната политика като фактор за икономически растеж в Община Русе. Добавената стойност на стратегическия документ е във формулирането на визия за развитие, която предвижда синергично взаимодействие между инструментите на инвестиционния и на сити маркетинга с цел повишаване на конкурентоспособността и привлекателността на Общината като място за живеене, инвестиране, предприемачество и туризъм. Основните резултати от реализацията на Стратегията са свързани с повишаване на обема на преките чуждестранни и местните инвестиции, подобряване на инвестиционния и бизнес климат; устойчив темп на нарастване на заетостта и доходите; привличане на повече туристи и превръщането на туризма в конкурентоспособен икономически отрасъл; повишаване степента на разпознаваемост, подобряване на имиджа на Русе в региона, страната и чужбина.

- **Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе за периода 2016-2025 г.**

Русе е сред първите общини в България с Иновационната стратегия за интелигентна специализация. Документът за периода 2016-2025 г. е разработен в контекста на стратегическата визия на Европейския съюз за стимулиране на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж чрез прилагане на интегриран подход към иновациите и иновационните политики. Целта на концепцията за интелигентна специализация е да отключи европейския, национален, регионален и местен потенциал за икономически ръст, основан на научно-изследователска дейност и иновации. Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Община Русе е първият документ на местно равнище, който си поставя за задача да идентифицира приоритетните сфери на развитие, като се фокусира върху приноса на иновационните политики за насърчаване на икономическа активност и преодоляване на социално-икономически предизвикателства и кореспондира с изводите в Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България за периода 2014-2020 г.

- **План за устойчива градска мобилност на град Русе за периода 2016-2026 г.**

Планът за устойчива градска мобилност на град Русе за периода 2016-2026 г. представлява стратегически, дългосрочен документ, с цел да удовлетвори (количествено и качествено) потребностите от мобилност на хората и бизнеса. Той служи за планиране и управление на мобилността (на хора и стоки) за функционални

градски/крайградски райони. Разработен е в синхрон с усилията на Европейската комисия за ускоряване въвеждането на подобни планове и политики. Основната му цел е гарантиране на достъпа; повишаване на сигурността; намаляване на замърсяванията (на въздуха и на шума); превръщането на транспорта в ресурсно ефективен отрасъл; подобряване привлекателността на териториите и качеството на живот в градовете. Документът предвижда постигане на висока степен на мобилност в градските зони и прилежащите територии на град Русе при условията на придвижване с осигурена максимална достъпност, сигурност, безопасност и гарантирано опазване на околната среда, в интерес на местната общност и като основа за стимулиране на вътрешния интегритет и устойчивото развитие на региона.

- **Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.**

В Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. е направена кратка географска характеристика на Общината, представени са производството, разпределението и разпространението на енергия по енергоносители, както и потреблението по сектори на територията на Общината, представена е енергийната система като е показан енергийният баланс на Общината с графика на енергийния поток и разпределение на енергийните ресурси, направена е прогноза на енергийните доставки и потребление до 2030 г., очертани са подходите за калкулиране на парниковите газове и е изчислен местният коефициент на електроенергията, направен е анализ на ресурсите на Община Русе за производство на енергия от ВЕИ и биогорива, анализиран е и институционалният капацитет в рамките на местната енергийна политика. Стратегията е насочена към повишаване на енергийната ефективност, оползотворяване на местния ВЕИ потенциал, развитие на човешкия потенциал.

- **План за енергийна ефективност на Община Русе за периода 2014-2024 г.**

Община Русе разполага с План за енергийна ефективност за периода 2014-2024 г., който представя визия за развитие в областта на енергийното планиране и очертава мерки и дейности за постигане на устойчиво енергийно развитие. Основните цели на документа са: намаляване на разходите за горива и енергия; намаляване на емисиите на парникови и вредни газове; намаляване замърсяването на околната среда; повишаване на енергийната ефективност.

- **Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Русе за периода 2014-2024 г.**

За периода 2014-2014 г. е разработена програма, която набелязва мерки за насърчаване производството и използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

- **Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.**

Русе получава признание за това, че е сред най-добрите общини в България по отношение на обхвата и качеството на предлаганите социални услуги. През 2016 г. е актуализирана Общинска стратегия за развитие на социалните услуги, включваща социалните услуги, които ще се предоставят на територията на Общината до 2020 г. Стратегията акцентира не само върху съществуващите услуги, но и върху тези, които се планира да бъдат въведени. Стратегията обхваща всички уязвими общности и възрастови групи на територията на Общината. С изпълнението на Стратегията се цели възможно по-голям брой лица да имат достъп до социални услуги.

- **План за действие на Община Русе (2015-2017 г.) в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация (2013-2020 г.)**

Следвайки Националната стратегия за интегриране на ромите и Областната стратегия за интеграция на ромите, Община Русе разработи План за действие с период на планирано изпълнение 2015-2017 г. Изпълнението му е насочено към: подобряване адаптивността и качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа; преодоляване на изолацията и интегрирането в обществото на хората от маргинализираните групи; мотивиране и стимулиране на хората в риск да се справят с проблеми си; активизиране на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората в неравностойно положение.

- **Общинска програма за опазване на околната среда 2017-2020 г.**

Общинска програма за опазване на околната среда на Община Русе е разработена за периода 2017-2020 г. Основната ѝ цел е да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в Община Русе и да се подобри общото състояние на околната среда. Всичко това трябва да стане при съхраняване на природните богатства на Общината и осигурена здравословна среда на жителите ѝ.

Програмата си поставя за цел да предотврати рисковете за човешкото здраве и влошаване качеството на живот вследствие въздействието на антропогенните фактори върху околната среда. В документа са посочени три приоритета за действие до 2020 г.:

съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на Общината; подобряване на състоянието и развитие на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда; повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.

АНАЛИТИЧНА ЧАСТ

1. СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ

1.1. Кратка географска характеристика

Община Русе е разположена в Североизточна България на високия десен бряг на река Дунав и граничи с общините Сливо Поле, Ветово, Иваново и Кубрат. Река Дунав свързва централния град на Общината – Русе с десетте дунавски страни, както и със страните по Рейн чрез каналните връзки на Западна и Централна Европа.

Община Русе се намира върху твърде сложен и разнообразен терен, в обсега на който се различават: долината на река Русенски Лом, заливната и двете незаливни тераси на река Дунав, стръмен льосов склон и високите билни части на южното льосово плато.

Географските координати на административния център на Общината – гр. Русе – са: 25 градуса и 58 минути източна дължина и 43 градуса и 50 минути северна ширина. Градът е разположен на високия южен бряг на реката на 496 км от нейното устие в Черно море.

Римският град Сексагинта Приста, първото селище на територията на днешния град Русе, е бил седалище на римския военен флот на Долен Дунав. Впоследствие тази сериозна крепост става базов лагер за римското нашествие на север към даките по времето на император Веспасиан и Траян. Сексагинта Приста загива в бурите и пожарите на варварските нашествия от север през VII век.

По време на Първата българска държава на 30 км южно от старата римска крепост възниква средновековният град Червен, а край самата Приста се появило селището Руси. Живот на това селище през IX век дали руски заселници от войската на киевския княз Светослав.

Характерен белег на град Русе е подреждането по протежение на някои главни улици на система от различни по големина и форма (обикновено неправилна) площадни пространства, към които водят множество радиално разположени второстепенни улици. Развитието на тези пространства придава индивидуалност на цялостната градоустройствена структура, създава интересни ансамбли с неповторим архитектурен стил и богатство на уличните силуети. Благоустрояването на града бележи възход още по времето на Мидхат паша. През 1903 г. започва изграждането на голямата градска градина, през 1905 г., във връзка с честването на 25-ата годишнина от Освобождението на България от турско робство в центъра на градината е издигнат прочутият Паметник на Свободата от италианския скулптор и архитект Арнолдо Цоки.

Водният ресурс на Община Русе се базира най-вече на водите на река Дунав. В чакълесто-песъчливите отложения в терасата на река Дунав са акумулирани подземни води, които са в пряка хидравлична връзка с водите на реката. Стопанското ползване на река Русенски Лом е ограничено поради битовото и промишлено замърсяване и

каньоновидното ѝ поречие. Голямата част от територията на града се характеризира с много дълбоко залягане на нивото на подпочвените води, на дълбочини 20-25 метра. По тази причина те не могат да оказват практически каквото и да било влияние на строителството и експлоатацията на сгради и съоръжения в т.ч. и на канализационните мрежи. В участъците с високо водно ниво трябва да се прилагат хидроизолационни мероприятия за всеки конкретен случай.

Почвите в района на Община Русе са от клас черноземи (2 типа – карбонатни черноземи слабомощни и излужени черноземи) и от клас наносни (тип алувиални). Благоприятните водни, въздушни и топлинни свойства правят алувиално-ливадните почви едни от най-предпочитаните за земеделие. Те са подходящи за почти всички земеделски култури.

Основен природен ресурс за поддържане на биоразнообразието в региона на Русе е река Дунав. Типовете природни екосистеми са изключително разнообразни. От 1950 г. на река Дунав и нейните притоци са построени стотици изкуствени басейни, с цел регулиране на наводненията, добиване на електроенергия, корабоплаване, напояване, използване на вода за битови и промишлени нужди. Резултатът от това е значително намаляване на заливните площи и съответно загуба на биоразнообразие.

Районът на Община Русе е беден на полезни изкопаеми. Стопанско значение имат само находищата на строителни и млени варовици (на териториите на с. Басарбово и с. Тетово) и на инертни материали от река Дунав.

По своето местоположение Община Русе е важен национален транспортен комуникационен и търговски възел с намиращи се на нейна територия гранични пунктове на река Дунав и в Свободна (безмитна) зона. Разстоянието по шосе от Русе до София е 331 км, до Варна – 203 км, до Пловдив – 293 км, до Плевен – 153 км, до Велико Търново – 107 км, до Силистра – 124 км. Мостът на река Дунав между България и Румъния, в района на Русе и Гюргево, "приближава" още повече румънската столица Букурещ на 72 км и пропуска през Русе влакове за Букурещ, Киев, Москва, Будапеща, Братислава, Прага, Берлин, Варшава, за София, Варна, Бургас. През моста преминава голям поток автомобили към българското курортно Черноморие и вътрешността на страната. От север към града се събират няколко важни пътя: Будапеща-Брашов-Букурещ-Русе, Варшава-Лвов-Букурещ-Русе и Москва-Киев-Букурещ-Русе-София и оттам към Македония и Албания.

Северната граница на Община Русе преминава по поречието на река Дунав и съвпада с държавната граница с Румъния, където Общината граничи с окръг Гюргево. Принадлежността на Русе към Дунавския макрорегион съществено благоприятства социално-икономическото развитие на Общината.

Центърът на Общината – град Русе – е голям пристанищен град по поречието на Дунав в Североизточна България и на негова територия се намира "Дунав мост" – първото техническо съоръжение в българо-румънския участък на река Дунав. Русе е административен и стопански център на едноименните Община и Област Русе. Градът е

сред най-важните икономически центрове на България и е петото по големина населено място в страната.

1.2. Населени места

Селищната мрежа на Общината включва 14 населени места – 2 града и 12 села. Средната ѝ гъстота от 2,77 селища на 100 кв. км. е почти два пъти по-ниска от средната гъстота за страната (4,80). Средното разстояние между населените места е сравнително малко – 4,44 км, като варира в широк диапазон – от 1,00 до 8,00 км.

Според категориите по Закона за административно-териториалното устройство на Република България населените места на Общината се групират по следния начин: гр. Русе – 1-ва категория, гр. Мартен – 4-та категория; селата Басарбово, Николово, Ново село, Сандрово, Семерджиево, Тетово, Бъзън и Червена вода – 5-та категория, село Просена – 6-та категория и селата Долно Абланово, Хотанца и Ястребово – 7-та категория. Град Русе е в групата на големите градове (100 – 200 000 ж.).

Таблица 1 Населени места в Община Русе в периода 2007-2011 г.

№	Населени места	Категория	Адм. статут	Територия в дка	Население по години				
					2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
1.	Гр. Русе	1	Общински и областен център	66 218	156 761	156 959	156 509	155 818	149 134
2.	Гр. Мартен	4	Кметство	32 311	3 746	3 719	3 691	3 673	3 632
3.	Басарбово	5	Кметство	26 154	1 362	1 362	1 349	1 351	1 404
4.	Бъзън	5	Кметство	26 856	*	*	1 221	1 222	1 192
5.	Долно Абланово	7	Кметство	18 747	232	215	214	220	214
6.	Николово	5	Кметство	58 285	3 072	3 035	3 004	2 992	2 908
7.	Ново село	5	Кметство	48 501	1 210	1 190	1 176	1 170	1 139
8.	Просена	6	Кметство	19 824	666	652	634	631	567
9.	Сандрово	5	Кметство	27 757	1 331	1 325	1 308	1 296	1 321
10.	Семерджиево	5	Кметство	28 755	1 182	1 159	1 132	1 113	1 022
11.	Тетово	5	Кметство	74 129	2 384	2 343	2 303	2 253	1 978
12.	Хотанца	7	Кметство	15 388	802	810	823	832	641
13.	Червена вода	5	Кметство	57 139	1 550	1 554	1 529	1 494	1 437
14.	Ястребово	7	Кметство	6 936	329	325	317	317	292
	Общо:				174 627	174 648	175 210	174 382	166 881

Източници: НСИ – ТСБ – Русе, ЕКАТТЕ

* През 2007 г. с. Бъзън е част от Община Ветово.

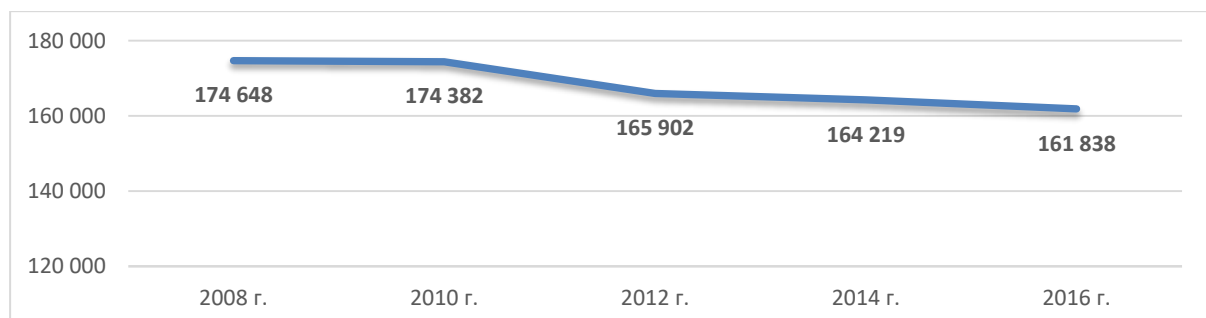
Таблица 2 Населени места в Община Русе в периода 2012-2016 г.

№	Населени места	Категория	Адм. статут	Територия в дка	Население по години				
					2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
1.	Гр. Русе	1	Общински и областен център	66 218	148 350	147 817	147 055	145 765	144 936
2.	Гр. Мартен	4	Кметство	32 311	3 600	3 581	3 539	3 483	3 461
3.	Басарбово	5	Кметство	26 154	1 389	1 355	1 363	1 371	1 386
4.	Бъзън	5	Кметство	26 856	1 181	1 175	1 153	1 141	1 120
5.	Долно Абланово	7	Кметство	18 747	199	193	194	259	252
6.	Николово	5	Кметство	58 285	2 897	2 868	2 846	2 835	2 810
7.	Ново село	5	Кметство	48 501	1 123	1 101	1 088	1 079	1 060
8.	Просена	6	Кметство	19 824	568	555	538	546	536
9.	Сандрово	5	Кметство	27 757	1 297	1 280	1 256	1 233	1 203
10.	Семерджиево	5	Кметство	28 755	1 012	995	979	968	976
11.	Тетово	5	Кметство	74 129	1 929	1 914	1 888	1 868	1 833
12.	Хотанца	7	Кметство	15 388	652	679	675	679	663
13.	Червена вода	5	Кметство	57 139	1 422	1 402	1 383	1 384	1 347
14.	Ястребово	7	Кметство	6 936	283	269	262	258	255
	Общо:				165 902	165 184	164 219	162 869	161 838

Източници: НСИ – ТСБ – Русе, ЕКАТТЕ

През годините се наблюдава намаляване на броя на жителите в различните населени места, което се дължи на негативни тенденции по отношение на естествения и механичния прираст на населението.

Фигура 1 Население в Община Русе за периода 2008-2016 г.

Източници: НСИ – ТСБ – Русе

2. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

2.1. Природни ресурси

Природните условия в Община Русе се характеризират като "условно благоприятни". Територията ѝ е разположена в най-голямата крайдунавска низина, наречена Побрежие. **Релефът** е низинен и равнинно-хълмист със средна надморска височина от 46 метра. Състои се от ниска заливна тераса край река Дунав с високи подпочвени води (3-4 метра над морското ниво) и надзаливна част до 60 метра. В резултат на врязването на река Русенски Лом във варовиковите пластове в най-югозападната част от територията на Община Русе релефът е с меандриран каньоновиден характер.

Климатът в района на Русе е умереноконтинентален с характерни сухо и горещо лято и студена зима. Средната годишна температура е около 11-12°, съответно средната юлска варира от 23° до 26°, а средната януарска – от 0° до -5,4°. Есента и пролетта са краткотрайни. Пролетта настъпва рано и е по-студена от есента. Причина за това е малката надморска височина. Благоприятните климатични условия в комбинация с релефа създават добри предпоставки за развитие на селско стопанство.

На територията на Общината през зимата преобладават югозападни **ветрове**, а през пролетта – североизточни. През летния сезон се наблюдават североизточни и югозападни ветрове, които често са с големи скорости – до 40 м/сек. Характерното за тези ветрове е, че често са свързани с градушки и гръмотевици. Територията на Общината е силно отворена на север, което е причина за силни и студени северни ветрове през зимата.

Валежите и влажността на въздуха са фактори, които оказват благоприятно влияние върху самоочистването на атмосферния въздух. Територията на Община Русе се определя като суха със средна годишна сума на валежите 562 мм. Типично природно явление в района са мъглите.

Реките Дунав и Русенки Лом и многобройните дерета формират **хидрографската мрежа** на Общината. Геолого-геоморфоложкият профил на територията разкрива речни наноси върху лъос, лъосовидни отложения и аптски варовици. Повсеместно е разпространен пропадъчният лъос. В граничната зона на третата лъосова тераса съществува повишен инженерен риск. В участъци от заливната и първата придунавска тераса се изисква съобразяване при финансирането на строежите. За цялата територия на Русе е характерна висока сеизмичност от VIII степен.

Най-разпространените почви на територията на Общината са чернозем и наносни **почви**. Неправилно третираните почви са обект на разрушаване от ветрова или водна ерозия. Нарушени земи са характерни за териториите с висока степен на урбанизация и застрояване.

Гори на територията на Община Русе има в градските паркове "Младежки" и "Парк на Възрожденците". Дъбове, брястове, явори (клен), липи и обикновен и келяв габър са сред преобладаващите естествено растящи видове. Важно отношение към

природните условия има глобалната тенденция на промени в климата, което засяга и района на Долен Дунав.

2.2. Атмосферен въздух

Община Русе попада в район за оценка на управлението на качеството на атмосферния въздух (КАВ) №23. Основните замърсители на атмосферния въздух на територията на Общината са – суспендиран прах, серен диоксид, сероводород, аерозоли на хлороводорода, азотен диоксид и азотен оксид, летливи органични съединения и прахови частици. По-ограничено проявление имат емисиите на амоняк, фенол, бензол, толуол, ксилол и стирол.

Пунктовете за мониторинг на Министерство на околната среда и водите осъществяват контрол на основните показатели, характеризиращи качеството на приземния слой на атмосферния въздух. На територията на Община Русе е изградена мрежа за контрол на качеството на атмосферния въздух от автоматична измервателна станция, ДООС система (диференциална, оптична, автоматична, атомноабсорбционна спектрофотометрия) за контрол качеството на атмосферния въздух и мобилна автоматична станция.

Община Русе разполага с Програма за намаляване на емисиите на замърсители и достигане на утвърдените норми на вредни вещества в атмосферния въздух 2010-2013 г., в която въз основа на данните за нивата на следените от автоматичните системи показатели (серни и азотни оксиди, въглероден оксид и фини прахови частици) са заложили мерки за намаляването им. Тя отговаря на изискванията, поставени в Закона за чистотата на атмосферния въздух и Наредба №7/99 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух. Целта на тази програма е нивата на фини прахови частици 10 (ФПЧ₁₀) на територията на Община Русе да бъдат намалени.

Системите за наблюдение отчитат изпълнение на заложените краткосрочни мерки в програмата за качеството на атмосферния въздух на населените места. Според доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе през 2012 г. се наблюдава намаляване на нивата на серни, азотни и въглероден оксиди, спрямо тези за предходните години.

Община Русе съблюдава критериите на ЕС за чистота на атмосферния въздух, насочени към опазване здравето на хората и предотвратяване настъпването на опасности и щети за обществото. В тази връзка, извършена е актуализация на Програмата за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух на територията на Община Русе за периода 2015-2020 г. Актуализацията на Програмата е приета от Общински съвет-Русе с Решение № 251/16.06.2016 г.

Анализите сочат, че трайно снижаване на приземните концентрации на ФПЧ¹⁰ на територията на Русе и достигане на установените норми може да се достигне само чрез двукратно намаляване на количествата твърди горива, използвани от домакинствата; ликвидиране и ограничаване на източниците за образуване на пътен нанос и

установяването на ефективен контрол над големите промишлени източници. След актуализацията са приети следните мерки и действия за подобряване на качеството на атмосферния въздух:

- Съвместна програма на Община Русе и Топлофикация – Русе за разширяване на обхвата на жилищните зони с централно топлоснабдяване (2016-2017 г.);
- Проучване на възможностите за преминаване на ТЕЦ - Русе от въглища на природен газ или комбинирано изгаряне (2015-2016 г.);
- Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. ;
- План за енергийна ефективност на Община Русе за периода 2014-2024 г.;
- Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Русе за периода 2014-2024 г.
- Изпълнение на Националната програма по енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
- Провеждане на широка разяснителна кампания, в т.ч. и чрез средствата за масова информация, за подробно информиране на населението относно проблемите със замърсяването на въздуха с ФПЧ10, влиянието върху здравето на хората и връзката между замърсяването и домашните печки с твърдо гориво, предимствата от използването на каталитични печки, пелети и алтернативни видове горива (2015-2017 г.);
- Благоустрояване с предимство на междублокови пространства, които по различни причини са непрекъснат източник за пътен нанос (2016 г.);
- Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри, които да възпрепятстват физически паркирането върху тях и да не позволяват на дъждовната вода да смива почва върху пътните платна и паркингите (2016 г.) и др.
- Издаване на еко-бюлетин за качеството на атмосферния въздух (2016-2020 г.);
- Изпълнение на комплексни мерки за енергийна ефективност на сгради общинска собственост (2016-2020 г.);
- Преасфалтиране на улици и модернизация на инфраструктурата (2016-2020 г.);
- Стриктен контрол върху дейността на строителните фирми и на емисиите на производствените предприятия (2016-2020 г.) и др.

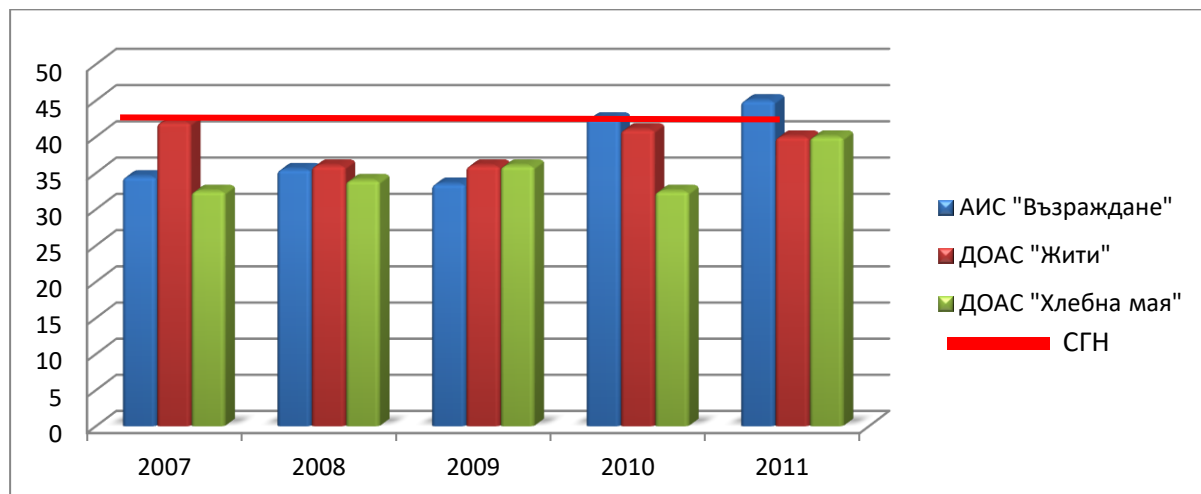
На територията на Община Русе се експлоатират различни инсталации с източници на вредни емисии от горивни и производствени процеси. Голяма част от тях са газифицирани, а газифицирането и топлофицирането на абонати в гр. Русе е в процес на развитие. Тези фактори се отразяват на качеството на атмосферния въздух в района. Основният горивен източник, изпускащ в атмосферата вредни емисии, е "Топлофикация Русе" ЕАД, като са през годините са извършвани реконструкции на отделни горивни мощности на обекта, довели до намаляване на количествата вредни емисии, изхвърляни в атмосферата и влияещи върху качеството на въздуха в гр. Русе. Други по-

големи замърсители на територията на Община Русе са "Оргахим" АД, "Екон – 91" ООД, "Мегахим" АД, "Спарки" АД, "Дунарит" АД, "Лубрика" ООД, "СЕТ" АД, "Жити" АД, "Юта" АД, "Монтюпе" ЕООД, "Скални материали" АД, "Марисан и Колев" ООД, "Керос" АД.

Сред основните замърсители на въздуха на територията на Община Русе са ФПЧ₁₀. Прах се изхвърля във въздуха при непълно изгаряне на твърди и течни горива в ТЕЦ, промишлеността, транспорта, бита и др., както и при високотемпературни промишлени процеси. Прахови частици се формират и чрез химически реакции, включващи азотните оксиди, серния диоксид, летливите органични въглеводороди, амоняк и др. Анализите сочат, че през първото и четвърто тримесечие на всяка от наблюдаваните години нивата на фини прахови частици остават сравнително високи, което съвпада с есенно-зимния период от годината. Тогава се комбинират съвкупност от фактори, обуславящи тежкия модел на разпределението на превишенията през този период. Основната причина за това са специфичните метеорологични условия, характерни за гр. Русе през студените месеци, съчетани с битовото отопление на дърва и въглища през отоплителния сезон (октомври – април).

С Наредба №9 (ДВ, бр. 46/1999 г.), (изм. и доп. ДВ, бр. 86/2005 г.) са приети норми за пределно допустими концентрации за фини прахови частици. Въведените пределно допустими концентрации (ПДК) целят предпазване от техния вреден ефект върху здравето на хората и околната среда. Според тези ПДК за ФПЧ₁₀ средногодишната норма (СГН) е 40 мкг/м³. На следващата графика са посочени стойностите на ФПЧ₁₀ за периода 2007-2011 г. и превишенията съобразно средногодишната норма.

Фигура 2 ДОАС системи и АИС „Възраждане“ в град Русе за периода 2007-2011 г.

Източник: РИОСВ - Русе

Данните сочат, че на територията на Община Русе за изследвания период стойностите на ФПЧ₁₀ са близо до пределно допустимите концентрации. През 2007, 2010 и 2011 г. в някои от измервателните станции се наблюдават и превишавания.

На следващата таблица е посочено най-високото ниво на концентрация на ФПЧ₁₀ през 2007 и 2010 г. и засегнатата площ с наднормени показатели. От данните става ясно,

че площта с високи нива на ФПЧ₁₀ през 2010 г. е намаляла с 0.16 кв. км в сравнение с 2007 г. Най-високо измерената концентрация на ФПЧ₁₀ през 2007 г. е 33,8 мкг/м³, а през 2010 г. – 38,71 мкг/м³. Броят засегнати души от повишените нива на ФПЧ₁₀ за периода 2007-2010 остава непроменен. Наблюдава се тенденция за намаляване на годишните прахови емисии и подобряване поддръжката на системата за непрекъснат мониторинг.

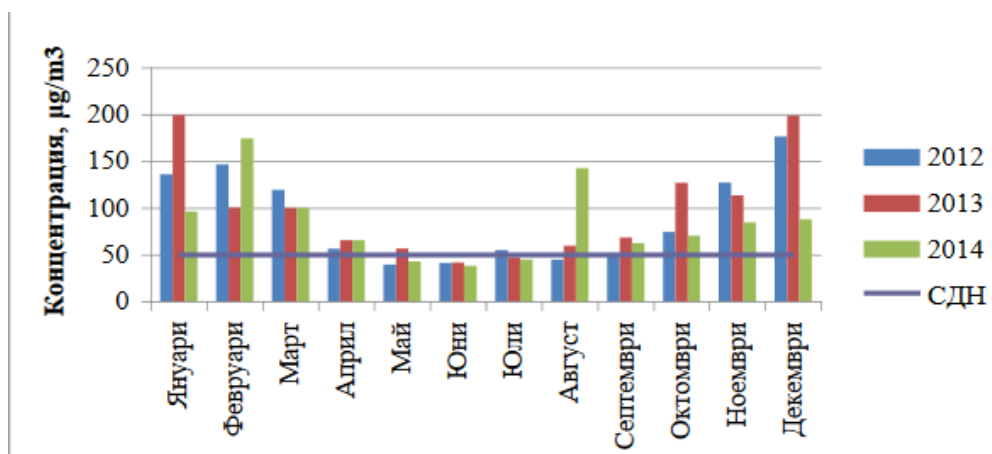
Таблица 3 Концентрация на ФПЧ₁₀ и засегнати площ и население

Година	Концентрация на ФПЧ ₁₀	Засегната площ	Население
2007	30-33,8 мкг/м ³	2.28 кв. км	Около 2000 души (при гъстота на населението за Община Русе – 1000 души/кв. км)
2010	30-38,71 мкг/м ³	2.12 кв. км	Около 2000 души (при гъстота на населението за Община Русе – 1000 души/кв. км)

Източник: Програма за намаляване на емисиите на замърсители и достигане на установените норми на вредни вещества в атмосферния въздух 2010-2013 г.

Максималните измерени концентрации на ФПЧ₁₀, измерени от АИС "Възраждане" по месеци за периода 2012-2014 г., са показани на графиката долу.

Фигура 3 Концентрация на ФПЧ₁₀, измерени от АИС "Възраждане" по месеци за периода 2012-2014 г.

Източник: Програма за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух на територията на Община Русе за периода 2015-2020 г.

На същата графика е въведена и средноденонощната (СД) норма за опазване на човешкото здраве (НОЧЗ) по Наредба №12, която е 50 µg/м³. От нея се вижда, че през януари и декември 2013 г. са измерени еднократни стойности, превишаващи до 4 пъти СД НОЧЗ. Близко трикратно превишаване на СД НОЧЗ е констатирано и за месеците февруари, октомври и ноември. Отделни малки превишения на СД НОЧЗ са констатирани и за месеците април, май, юли и август.

Съгласно Годишните доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе, могат да се направят следните заключения и да се вземат предвид следните мерки по години:

- През 2011 г. по отношение чистотата на атмосферния въздух и във връзка с констатираните от ЕК превишения на нормите за ФПЧ₁₀ в България, МОСВ възлага на общинските власти да извършат актуализация на Програмите си по чл. 27 от Закона за чистота на атмосферния въздух (ЗЧАВ). На територията, контролирана от РИОСВ – Русе, общините Русе и Силистра актуализират Програмите за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух и достигане на установените норми. Изготвена е моделна оценка за приноса на отделните сектори: промишленост, енергетика, транспорт и битово отопление, към нивата на замърсяване с ФПЧ₁₀.
- През 2012 г. данните, постъпващи от автоматичните системи за контрол качеството на атмосферния въздух в реално време за гр. Русе, не показват съществена промяна в състоянието на атмосферния въздух, в сравнение с това през 2011 г. Трайно ниски остават нивата на основните следени замърсители - серни и азотни оксиди, въглероден оксид, бензен и озон. Броят на регистрираните превишения по показател ФПЧ₁₀ е с 22% по-малък спрямо предходната година и се наблюдава тенденция на ограничаване замърсяването на въздушния басейн на града.
- През 2013 г. нивата на ФПЧ₁₀ остават сравнително високи, особено през зимния отоплителен сезон, което основно се дължи на продължаващото използване на твърди горива за отопление в битовия сектор в комбинация с лошите климатични условия през този период от годината - безветрие, образуване на трайни мъгли. Изпълнението на краткосрочните мерки, заложи в актуализираните общински програми за качество на атмосферния въздух в населените места, е отчетено от системите за наблюдение. Газифицирането и топлофицирането на абонати в град Русе е друга дългосрочна мярка, изпълнението по която също води до намаляване на замърсяването.
- През 2014 г. тенденцията за нивата на основните следени замърсители не показват съществена промяна. Нивата на ФПЧ₁₀ като годишна концентрация за гр. Русе е превишена - 42,39 мкг/м³. Замърсяването на атмосферния въздух се дължи на изгарянето на горива в битовия сектор и на транспорта при неблагоприятни атмосферни условия, увеличаване брой МПС на единица жител в населените места, спрямо този през 2013 г.
- През 2015 г. броят на регистрираните превишения по показател ФПЧ₁₀ е по-малък за гр. Русе с 16% от 2014 г. Горивните инсталации в промишлените обекти, с топлинна мощност под 0,5 MW, както и горивните инсталации в битовия сектор, във фирмени офиси и учреждения имат съществен принос за повишаване нивата на замърсителите през отоплителния сезон. В края на 2015 г., във връзка с повишаване нивата на бензен, отчетен от АИС "Възраждане", експерти на

инспекцията установяват, че повишаването се дължи на използването на отпадъци от мебелната промишленост за горива в битовия сектор, вследствие на което са извършени извънредни проверки на всички действащи подобни производства на територията на гр. Русе и са дадени предписания.

- През 2016 г. са регистрирани трайно ниски нива на основните следени замърсители. 77 са регистрираните превишения по показател ФПЧ₁₀ от автоматична станция "Възраждане", гр. Русе. Нивото на ФПЧ₁₀ като годишна концентрация за гр. Русе е превишено - 40,8 µg/m³. Замърсяването на атмосферния въздух се дължи на изгарянето на горива в битовия сектор и на транспорта в комбинация с неблагоприятни атмосферни условия.

2.3. Води

2.3.1. Повърхностни води. Качество на повърхностните води

Хидрографската мрежа на територията в района на Русе се формира от река Дунав и от долното течение на най-източния приток на Дунав до сухоземната румънска граница - река Русенски Лом, преминаваща през най-западната част от територията ѝ. Южната и източната част на територията е прорязана от редица дерета, които са сухи през по-голямата част от годината. Естествени езера и минерални води на територията на Общината няма. Има язовири за напояване и риборазвъждане в с. Николово, "Образцов чифлик" и два в с. Тетово.

Характерните фази на режима на водните стоежи в реката са: пролетно пълноводие (от април до май-юни), свързано основно със снеготопенето в целия ѝ водосбор; летни и есенни приливни вълни (предизвикани от съвпадането на високите води с тези на основните притоци) и есенно (октомври-ноември) и зимно маловодие.

Физико-химичните показатели на повърхностните води са сравнително добри. За това сочат данните от емисионните контроли в пунктовете за контрол на физико-химичните показатели. Качеството на водите на река Дунав отговаря на водоприемник III-та категория по всички показатели. Замърсяването на водите на река Русенски Лом често е над ПДК и показва отклонение от нормите за II-ра категория приемник.

2.3.2. Отпадъчни води и канализационна система

Приемници на отпадъчните води, които се формират от производствената и комунално-битовата дейност на града, са реките Дунав и Русенски Лом. Територията на Община Русе се характеризира с многобройни директни зауствания на отпадъчни води във водоприемниците. В Общината има изградена канализационна система единствено в град Русе. В другите населени места отпадъчните води се отвеждат чрез попивни ями в земните пластове.

През 2007-2012 г. е реализиран Интегриран воден проект за гр. Русе, който включва: рехабилитация и разширение на водоснабдителната мрежа, рехабилитация и разширение на канализационната мрежа, изграждане на нова пречиствателна станция

за отпадъчни води, обновяване на помпени станции, изграждане на магистрален водопровод. В крайдунавските селищни системи има изградена пречиствателна станция за отпадъчни води само в гр. Русе, която е въведена в експлоатация през месец декември 2011 г.

През 2012 г. е извършено първото пробонабиране и физико-химичен анализ на проби отпадъчни води на новоизградената Градска пречиствателна станция за отпадъчни води гр. Русе (ГПСОВ). Резултатите показват достигане на индивидуални емисионни ограничения и добър ефект за пречистване. Отвеждането на отпадъчни води обхваща 90% от населението на Русе. Определена степен на пречистване на отпадъчните води се постига от локалните пречиствателни съоръжения като септични ями, биофилтри, мазниоуловители, каломаслозадържатели и заводски пречиствателни станции. По-значителни пречиствателни станции за производствени отпадъчни води са изградени в следните промишлени обекти: "Жити" АД, "СЕТ" АД, "Дунарит" АД.

Промишлените площадки, които функционират на територията на град Русе, заустват в канализационната система и през годините не са регистрирани сериозни случаи на негативно въздействие върху водните тела. Обектите за преработка на мляко, производство на продукция от плодове и зеленчуци, месна промишленост, производство на алкохол и алкохолни напитки формират биоразградими отпадъчни води. Всички имат изградени пречиствателни станции за отпадъчни води. Поради спецификата на производството отпадъчните води са силно замърсени и изискват добра поддръжка на пречиствателните съоръжения. Почти всички обекти имат проблеми с качеството на пречистените отпадъчни води. Периодично има случаи на замърсяване на приемниците на отпадъчните води, предимно на суходолията.

В някои от населените места са необходими реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи, в резултат на което се ликвидира отвеждането на отпадъчните води в земните пластове. За реализацията на тези обекти общинска администрация разчита както на собствени финансови ресурси, така и на привлечени средства по линия на Европейските структурни и инвестиционни фондове.

На база данните за отпадъчните води на територията на Община Русе и годишните доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе могат да се направят **следните изводи:**

- Основни замърсители на отпадъчните води в региона са органичните вещества. Изграждането на необходимите пречиствателни съоръжения и поддържането в изправност на съществуващите е от особена важност за опазване на водите от замърсяване.
- Основният проблем за замърсяването на водните поречия е заустването на непречистени или недостатъчно пречистени отпадъчни води.
- Текущите и последващи контроли на експертите в направление "Води" на територията на РИОСВ – Русе констатират повишаване на екологичната култура у бенефициентите, чиито инсталации формират отпадъчни води, в този смисъл и тенденция към подобряване на състоянието на водните екосистеми и

устойчивото използване на водите. Отчитат се положителни резултати при поддържането в добро техническо и експлоатационно състояние на пречиствателните съоръжения. Показател за това е намаляващият размер на наложените санкции.

2.3.3. Подземни води

В терасата на река Дунав подземните води са порови и са в пряка хидравлическа връзка с нейните водни стоежи. Поради това, тяхното ниво се колебае в широки граници – от кота 13-14 м до кота 19-20 м. Извън територията на Дунавската тераса подземните води са дълбоки, пукнатинно-карстови, акумулирани във варовиците. Те са с голям дебит и се използват за промишлени нужди.

На територията, контролирана от РИОСВ – Русе, функционират 22 пункта за мониторинг на подземните водни тела. Ежегодно в тези пунктове се извършват анализи на взетите проби от подземните води в Община Русе. По отношение на карстовите води пункт Помпена станция "Цветница" е с добри показатели по стандартите за качество, съгласно изискванията на Наредбата за проучване, ползване и опазване на подземните води.

2.3.4. Оценка на състоянието на повърхностните и подземните води на територията на Община Русе

Анализите от контролните дейности на РИОСВ – Русе показват подобряване на резултатите при поддържането в добро техническо и експлоатационно състояние на пречиствателните съоръжения, както и подобряване състоянието на водните екосистеми и устойчивото използване на водите. Изграждат се нови канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води, което допринася за подобряване качеството на повърхностно течащите води.

2.4. Почви

Основните класове почви, разпространени на територията на Община Русе, са чернозем и наносни почви. Към клас чернозем попадат тип карбонатни слабо мощни черноземни и излужени черноземни. Към втория клас спадат тип алувиални почви. И двата вида почви са високоплодородни. Благоприятните им водни, въздушни и топлинни свойства, правят алувиално-ливадните почви едни от най-предпочитаните за земеделие – подходящи за зърнено-житни и технически земеделски култури.

На територията на Общината е изградена широкообхватна мониторингова система за наблюдение състоянието на почвите под контрола на РИОСВ – Русе. Почвеното пробонабиране и анализите се извършват от Регионална лаборатория – Русе на различни дълбочини и проследяват динамиката на наблюдаваните индикатори: мед, цинк, олово, кадмий, никел, хром, арсен и живак. Пунктовете за почвен мониторинг,

функциониращи в Община Русе, са Пункт №282 в с. Ястребово и Пункт №283 в с. Сандрово.

Експертите от направление "Опазване на почвата и земните недра" към РИОСВ – Русе извършват периодични контролни проверки, дават предписания за почистване на замърсени терени, поддържане в правилна експлоатация на пречиствателни съоръжения, изграждане на торища, извършват проверки на подадени жалби, свързани със замърсяване на терени с торови маси, отглеждане на животни в регулацията на населените места, за липса на съоръжения за поемане и обезвреждане на течните и твърди торови маси, регистрират добри практики за земеползване, във връзка с изискванията на екологичното законодателство.

В изпълнение на изискванията на Наредба №2 от 16.10.2000 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници са разработени Правила за добри земеделски практики. В съответствие с тези правила се извършват редовни проверки на големите животновъдни обекти на територията на Общината и на съществуващите складове за минерални торове.

2.4.1. Замърсяване на почвата с тежки метали

Почвеното замърсяване се изразява в изменение дейността на биологичните системи и в нарушаване на нормалните физични, химични и водни свойства на почвата. Замърсяването на почвата включва всички процеси и явления, които водят до нейната деградация. Замърсени са почвите, в които концентрацията на замърсителите е по-голяма от пределно допустимите концентрации. Особено силно влияние оказва замърсяването с тежки метали. Според своята тежест на опасност тези метали се разделят на следните групи:

- Първа група – живак, кадмий, олово, арсен, селен, цинк, титан;
- Втора група – кобалт, никел, молибден, мед, хром;
- Трета група – барий, ванадий, манган, стронций, алуминий.

Всички предприятия, които имат издадено комплексно разрешително или Оценка на въздействието върху околната среда, имат изградени локални мониторингови пунктове ("СЕТ", "Жити", "Керос", "Монтюпе", Сгуроотвала на ТЕЦ).

2.4.2. Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита

Пестицидите са химични препарати за унищожаване причинителите на болести, насекоми, гризачи и акари при земеделските растения, в горите, както и за унищожаване на плевелите при посев. При неправилна технологична употреба пестицидите могат да бъдат класифицирани към групата на химичните замърсители на почвата. Установено е, че пестицидите не действат селективно. Едновременно с вредителите те унищожават и голям брой полезни организми.

При извършените анализи на определените пунктове за контролиране на показателите за органични замърсители органохлорни пестициди, включително нефтопродукти, не са установени наднормени концентрации.

2.4.3. Ерозия на почвите

Ерозията е най-широко разпространеният и интензивно протичащ деградационен процес върху почвената покривка на земята. Крайният резултат от действието на ерозията е безвъзвратното разрушаване на почвата, както като природно тяло и средство за селскостопанско производство, така и като основа на природната среда. Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветрова и водна ерозия на почвата. Опазването на почвите от ерозията става чрез земеустройствени, агротехнически, лесомелиоративни и мелиоративно-технически дейности.

Тенденцията, която се наблюдава през последните години, е в посока намаляване замърсяването и деградационните процеси на земите и почвите на територията на Община Русе. Това се дължи на:

- Ограниченото ползване на пестициди и торове в земеделието;
- Разработени програми за екологично земеделие и животновъдство;
- Въведен контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците;
- Технологично обновление в производствените процеси и дейности.

Мерките, които се прилагат за опазване почвата от замърсяване, са: недопускане на палене на стърнища и следжътвени отпадъци, извършване на наторяване с течни, твърди торови маси и изкуствени торове при спазване на правилата за добри земеделски практики. Предотвратяване и ограничаване увреждането на почвите е част от превантивния контрол, който се осъществява и от локални пунктове за мониторинг. Такива има заложени в Комплексните разрешителни (КР) на "Оргакхим" АД и "Топлофикация - Русе" АД. От представените протоколи за извършени пробонабирания и анализ няма превишения на ПДК, по показателите заложени в КР. Обръща се голямо внимание на ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието.

2.5. Защитени територии и биоразнообразие

На територията на Община Русе попадат пет защитени зони – 3 по местообитания, 2 по птици и една защитена територия, които са включени в Регистъра на защитените територии и защитените зони в България. Защитена местност Комплекс "Алеко - Телика" с площ 206 ха се намира в землищата на с. Сандрово, Община Русе. Най-северната част на защитената зона "Ломовете" е разположена на територията на град Русе и село Басарбово. Тази защитена зона е създадена по Директива за опазване на местообитанията 92/43/ЕИО, в случая – основно реки с кални брегове, различни тревни

и храстови съобщества, извори с твърда вода, неблагоприятно оборудвани пещери, алувиални гори и др. Защитена зона "Лудогорие" е разположена на територията на областите Русе, Разград и Силистра, като от Община Русе в нея попада с. Тетово. Защитена зона "Мартен Ряхово" обхваща землищата на селата Мартен и Сандрово в Община Русе.

Ценни прелетни и гнездещи птици на територията на Общината са под специален режим на защита, съответстващ на изискванията на международни конвенции, директиви на Европейския съюз и българското законодателство.

Интензивният транспорт, високата плътност на застрояване, замърсяването на въздуха, шума, човешките дейности и влошените качества на зелените площи засилват рисковете за биоразнообразието.

2.6. Управление на отпадъците

На територията на Община Русе приключи изпълнението на Програма по управление на дейностите по отпадъците за периода 2008-2015 г. (ПУДО), която е актуализирана през 2011 г. Програмата е разработена в съответствие с Наредба №15 за управление на отпадъците на територията на Община Русе. Основната цел на Програмата за управление на дейностите по отпадъците на Община Русе е да допринесе за устойчивото развитие на Общината в сферата на управлението на отпадъците чрез целенасочени действия по намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване количеството на оползотворените отпадъци и намаляване количеството на депонираните такива. Съгласно действащия Закон за управление на отпадъците, през 2014 г. Общински съвет - Русе актуализира тази наредба. В резултат на това е приета Програма за управление на отпадъците на Община Русе за периода 2016-2020 г., чиято основна задача е да определи целите и дейностите за устойчивото развитие на управлението на дейностите по отпадъците на Община Русе.

Съществуващото старо депо за битови отпадъци на Община Русе отстои на около 2,5 км източно от град Русе. Депонирането на отпадъци на територията на съществуващото старо депо за битови отпадъци е започнало през 1976 г. и е продължило до 01.01.2006 г., до въвеждането в експлоатация на Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан. Експлоатацията на съществуващото депо за битови отпадъци е преустановена със Заповед №РД 01/4046 от 27.12.2005 г. на Кмета на Община Русе.

На депото са депонирани основно битови, строителни и производствени неопасни отпадъци. В началото на 80-те години на миналия век са депонирани опасни отпадъци (гудрон), поради което депото се класифицира като депо с много висок рисков потенциал.

В рамките на Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г." през 2012 г. е изготвен технически инвестиционен проект "Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови (неопасни) отпадъци на територията на Община Русе, местност "Под Ормана", землище на гр. Русе". Съгласно изготвения инвестиционен

технически проект, дейностите по закриване на депото включват: укрепване на скатовете, третиране на гудроновите замърсявания, изграждане на газоотвеждаща система, полагане на минерален запечатващ пласт, изграждане на дренажна система за управление на повърхностните води, изграждане на рекултивиращ пласт и биологична рекултивация.

С готовия технически проект Община Русе подава заявление в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда за осигуряване на финансиране за СМР по реда на ПМС №209/20.08.2009 г. за осигуряване на финансиране за изграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци, на регионалните съоръжения за предварително третиране на битовите отпадъци и за закриването на общински депа за битови отпадъци.

С Решение на Управителния съвет на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда на заседание, проведено на 14.12.2012 г., е взето решение да бъдат отпуснати средства за закриване и рекултивация на депото, а дейностите започват на 26.11.2014 г.

От 1 януари 2006 г. е въведено в експлоатация "Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан", което е изградено съгласно всички изисквания на българското и европейското законодателство. Депото е оборудвано с електронна везна, което дава възможност за точно определяне на количеството на отпадъците, постъпващи за депониране в съоръжението. Капацитетът му е 1 537 000 т. На депото има проектирани и изградени две клетки за опасни отпадъци, които приемат опасни отпадъци, генерирани от бита, пестициди и такива от аварийни ситуации. Битови и производствени отпадъци, непритежаващи опасни свойства, се обезвреждат в Клетка II за неопасни отпадъци – една от трите изградени такива. Изградени са и две клетки за инертни отпадъци. На площадката на депото е предвидено да се изградят още 2 броя клетки за неопасни отпадъци, както и клетки за опасни отпадъци.

Осигурена е площадка на терена на Регионално депо - Русе за безвъзмездно предаване на разделно събирани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др. През 2014 г. е открита и мобилна инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци, като експлоатацията ѝ допринася за постигане на целите за материално оползотворяване на строителните отпадъци и намаляване на дела на депонираните строителни отпадъци.

През 2016 г. е подготвен идеен проект за изграждане на сепарираща инсталация. Съгласно Договор №1401/03.05.2016 г. за учредяване право на строеж върху общинска земя, сключен между Община Русе и "Топлофикация Русе" АД, в 12-месечен срок от сключване на договора, търговското дружество – суперфициар следва да изгради Инсталация за предварително третиране на битови отпадъци преди депонирането им с разгъната застроена площ от 5 604 кв. м.

През 2016 г. е извършена рекултивация на Клетка I за неопасни отпадъци на територията на Регионално депо – Русе, като са поставени всички технически

съоръжения и всички слоеве, пръст, льос, хумус и фракции от чакъл; изградена е газоотвеждащата система от тръби и кладенци към тях, монтирана е инсталация за високотемпературно изгаряне на сметищния газ, извършени са дейностите по биологичната рекултивация и предстои Държавна приемателна комисия. Приключва изпълнението на проект "Закриване и рекултивация на съществуващото общинско депо на територията на гр. Русе".

Количеството на отпадъците, обезвредени в клетки за неопасни и инертни отпадъци на територията на Регионално депо – Русе, е посочено в следващата таблица.

Таблица 4 Количество депонирани отпадъци на Регионално депо – Русе (клетки за неопасни и инертни отпадъци)

Година	Общо количество депонирани отпадъци, т/г
2006	127 490,55
2007	265 730,77
2008	134 247,20
2009	131 448,32
2010	114 489,18
2011	128 161,88
2012	146 633,42
2013	111 972,13
2014	95 209,86
2015	89 223,68
Общо:	1 344 606,99

Източник: Програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2011 – 2015 г. и Отчет на ПУДО за 2012 г.

В края на 2013 г. е приета рекултивацията на сметищата в с. Сандрово и с. Басарбово, отпадъците на които са изгребани и предепонирани на площадката на сметището в кв. "Средна Кула". По реда на Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт е приета техническата рекултивация на сметищата в с. Сандрово и с. Басарбово. Сметището в кв. "Средна кула" е рекултивирано посредством куполно запечатване и е закрито с Решение №134/22.01.2015 г. на РИОСВ - Русе.

2.6.1. Битови отпадъци

От системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци на територията на Община Русе, най-добре развити са системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба моторни превозни средства и отработени масла. Всички общини на контролираната територия от РИОСВ - Русе са въвели системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци.

Генерираните на територията на Община Русе отпадъци се събират, съхраняват, транспортират и предават:

- за преработка на лицензирани физически и юридически лица, притежаващи разрешение по чл. 67 или регистрация по чл. 78 от Закона за управление на отпадъците или
- за обезвреждане чрез депониране на Регионално депо – Русе.

От 2006 г. обезвреждането на битовите отпадъци на територията на Община Русе се извършва единствено в Регионално депо – Русе посредством депониране. С въвеждането в експлоатация на регионалното депо е преустановено депонирането на отпадъци на селските сметища и на съществуващо старо депо за битови (неопасни) отпадъци в местността "Под Ормана".

Всички населени места в Община Русе са обхванати в система за организирано сметосъбиране.

През периода 2012-2015 г. количествата на генерираните отпадъци от Община Русе варират между 63,000 и 68,000 тона, а образуваните битови отпадъци на човек от населението варират в границите между 376 и 416 кг/жител/година. Средната за периода е 395 кг на човек от населението и се приема за нормата на натрупване за Община Русе. В Програмата за управление на отпадъците на Община Русе за периода 2016-2020 г. е отчетено, че генерираните отпадъци в Общината са с около 8% по-високи от нормите, заложи в националната методиката, като това се обуславя от по-високата норма на натрупване са по-високи доходи на населението от средните за страната и по-ниската безработица. Очаква се нормата на натрупване на битови отпадъци да нарасне до 415 кг/жител/година през 2020 г.

В населените места на територията на Община Русе многократно са констатирани замърсени площи с отпадъци. Част от отпадъците са събрани и извозени до Регионално депо – Русе. На виновните лица са съставени актове за установените административни нарушения.

Изготвен е технически инвестиционен проект за инсталация за предварително третиране на битови отпадъци преди депонирането им с капацитет 72,40 м³/час (70 000 тона/годишно). Предвидено е в инсталацията да се третират битови отпадъци от регион Русе, включващ общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан. С Решение №120/25.02.2016 г. Общински съвет – Русе учредява безвъзмездно, безсрочно право на строеж върху част с площ от 17 812 кв. м. от поземлен имот с идентификатор 63427.92.7 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Русе, целия с площ от 28 009 кв. м., находящ се в землището на гр. Русе, местност "Под Ормана", в полза на "Топлофикация Русе" ЕАД, за изграждане на Инсталация за предварително третиране (сепариране) на битови отпадъци преди депонирането им с разгъната застроена площ от 5604 кв. м. Инсталацията трябва да включва: производствено хале за сортиране на битови отпадъци, включващо едноетажно хале за сепариране; зона за съхранение на RDF и компост; едноетажно приемно хале 1; едноетажно приемно хале 2; едноетажно хале за съхранение и двуетажна административно-битова сграда.

В началото на 2017 г. е сключен договор за изготвяне на морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на Община Русе, в съответствие с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г. Изследването е 4-сезонно, с по 9 пробовземания за всеки един от сезоните, като анализът следва да бъде изготвен до края на месец февруари 2018 г.

2.6.2. Строителни отпадъци

От 2006 г. до 2010 г. основният метод за третиране на строителните отпадъци е чрез обезвреждането им в изградените на територията на Регионално депо – Русе 2 броя клетки за инертни отпадъци. Общият капацитет на тези 2 клетки е 121 955 м³. Капацитетът на клетките обаче бързо се изчерпва. На специализираната площадка в непосредствена близост до депото от 2010 г. е изградена инсталация за строителни отпадъци с достатъчен капацитет за рециклиране на строителните отпадъци в Общината. Това действие е предприето с цел увеличаване на дела на оползотворените строителни отпадъци за сметка на обезвредените такива. С решение на ОбС-Русе е приета такса за инсталацията по-ниска от таксата за депониране, с цел стимулиране оползотворяването на отпадъците за сметка на обезвреждането им чрез депониране. В момента инсталацията се стопанисва от "Астон сервиз" ООД.

В следващата таблица са посочени данни за количеството строителни отпадъци в клетките за инертни отпадъци на територията на Регионално депо – Русе за периода 2007-2015 г.:

Таблица 5 Количество депонирани отпадъци на Регионално депо – Русе (клетки за неопасни и инертни отпадъци)

Година	Отпадъци в Клетка I за неопасни отпадъци, в т.ч. земни маси, т/г	Отпадъци в клетки за инертни отпадъци, т/г	Общо депонирани отпадъци, т/г
2007	73 152,316	192 578,46	265 730,776
2008	93 298,34	40 948,86	134 247,20
2009	105 261,78	26 186,54	131 448,32
2010	113 236,42	1 252,76	114 489,18
2011	98 007,06	30 154,82	128 161,88
2012	89 719,08	56 914,34	146 633,42
2013	19 176,02	23 098,93	111 972,13
2014	-	7 154,06	95 209,86
2015	-	2 069,22	89 223,68
Общо:	591 851	380 358	1 217 116

Източник: Програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2011-2015 г. и Отчет на ПУДО за 2012 г.

2.6.3. Производствени и опасни отпадъци

"Производствените отпадъци" са отпадъците, образувани в резултат на промишлената дейност на физическите и юридическите лица. Някои от фирмите на

територията на Община Русе разполагат с утвърдени програми по Управление на дейностите с отпадъци (УДО) в съответствие с изискванията на действащото в момента в Република България екологично законодателство. Всички фирми, притежаващи програми по УДО, са задължени ежегодно до 31 март да внасят отчети за изпълнението им. На територията на Община Русе, Регионално депо – Русе приема за обезвреждане (посредством депониране) производствени неопасни отпадъци. Северният сектор на сгуроотвала на "Топлофикация-Русе" АД, ТЕЦ "Русе-Изток" продължава да се експлоатира, но на неговата площадка се депонират само отпадъци, образувани в резултат на производствената дейност на дружеството. Сгуроотвалите на "Топлофикация-Русе" АД, ТЕЦ "Русе-Изток" (южен сектор) и "Поддържане чистотата на морските води" АД (бивш сгуроотвал на ТЕЦ "Русе-Запад") не се експлоатират.

"Опасни отпадъци" са отпадъците, чиито състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда, притежават едно или повече свойства, които ги определят като опасни, и/или съдържат компоненти, които ги превръщат в опасни и/или са определени като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. На територията на Община Русе има две съоръжения за обезвреждане на опасни отпадъци – на Регионално депо – Русе има две изградени клетки за депониране на опасни отпадъци и автоклавна инсталация за третиране на отпадъци от лечебни заведения. През 2008 г. е въведена в експлоатация автоклава за обезвреждане на опасни болнични отпадъци в МБАЛ – Русе.

В Община Русе до момента не са възникнали проблеми с третирането на производствените отпадъци. Проблеми възникват единствено във връзка с оползотворяването (обезвреждането) на някои видове опасни отпадъци. По отношение на болничните отпадъци, лечебните заведения на територията на Общината имат сключени договори от началото на 2007 г. за транспортиране и предаване на опасните отпадъци за обезвреждане в инсталации, отговарящи на нормативните екологични изисквания.

С въвеждането в експлоатация на Регионално депо – Русе, което има изградени две клетки за опасни отпадъци, Община Русе намери решение за проблема с негодните пестициди и тяхното крайно обезвреждане. Отпадните люминесцентни лампи на територията на Община Русе се предават ежегодно за преработка.

2.6.4. Практики за третиране и транспортиране на отпадъци на територията на Община Русе

Всички населени места на Община Русе са обхванати от организирано сметосъбиране. От 2008 до 2015 г. дейността по събиране на битови отпадъци на територията на гр. Русе и транспортирането им до Регионално депо – Русе се извършва от "Титан-АС" ЕООД. Основен оператор, който обслужва гр. Русе, от 2015 г., за срок от 5 години, е "Нелсен-Чистота" ООД. "РПС-Русе Пъблик Сървисиз" ЕООД, поддържа обществената хигиена и осъществява снегочистването.

Събирането на битовите отпадъци на територията на града се извършва със съдове тип "бобър" с обем 1,1 м³, пластмасови кофи с обем 0,24 м³ и контейнери тип "бургаски" с обем 4,2 м³. Последните се използват само за обслужване на труднодостъпните места в гр. Русе. Събирането и извозването на битови отпадъци се извършва ежедневно и по график. Дружеството обслужва и кошчетата за дребни битови отпадъци. Към края на 2015 г. броят на контейнерите от тип "бобър", металните контейнери и пластмасовите кофи е общо 4 328, а броят на уличните кошчета е 550.

На следващата таблица са посочени видът и броят на съдовете за съхраняване на битови отпадъци на територията на гр. Русе към края на 2015 г.

Таблица 6 Вид и брой съдове за съхраняване на битови отпадъци на територията на град Русе

№	Вид съдове разположени на територията на гр. Русе	Брой
1	Контейнери метални тип "Бобър" 1,1 м ³	1 700
2	Пластмасови кофи 240 л	2 5800
3	Контейнери метални 4,2 м ³	48

Източник: Програма за управление на дейностите по отпадъците на Община Русе за периода 2016-2020 г.

Състоянието на контейнерния парк се контролира както от дружеството, извършващо дейността, така и от общинската администрация.

Всички населени места имат достатъчно на брой съдове за съхранение на битови отпадъци (общо 10 475 броя). Почистването на населените места се организира от кметовете на кметствата и се извършва с наличната във всяко населено място техника – трактори с ремаркета и самоходни шасита. През 2012 г. "Астон Сервиз" ООД са закупили и разположили на територията на населените места от Община Русе допълнително около 200 бр. съдове за съхраняване на битови отпадъци. Сметосъбиращите автомобили имат монтирани устройства за GPS контрол.

Сметоизвозването на територията на Община Русе се осъществява по райони, в които се извършват услуги по събиране и извозване на битови отпадъци; обезвреждане на битови отпадъци в депото и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Определена е и честота за извършване на сметоизвозването, като тя зависи от границите на населените места. Условно районите за извършване на тази дейност могат да бъдат групирани по следния начин – град Русе и квартали, селищни образувания и кметства на територията на Община Русе.

През месец май 2013 г. е сключен договор между Община Русе и "РПС – Русе публич сервиз" ЕООД за поддържане чистотата, в т.ч снегопочистване и зимно поддържане на улици тротоарни площи и други територии за обществено ползване на гр. Русе.

Чистотата на територията за общо ползване в Община Русе се реализира чрез следните дейности – метене с автOMETачка; ръчно метене и уборка; ръчно престъргване и товарене; престъргване с трактор с гребло; миене с маркуч; извозване на отпадъци с трактор-ремарке. През зимните месеци с предвидените средства за поддържане териториите за обществено ползване се финансират и дейностите по снегопочистването,

което включва: третиране на пътната настилка, в т.ч. с материали и смеси с магнезиев хлорид, материали и смеси с калциев хлорид, снегочистване със специализирана техника, с ръчен роторен снегорин, ръчно снегочистване; лугиране, осоляване и опесъчаване.

- **Отпадъци от опаковки**

В средата на 2007 г. на територията на град Русе е въведена система за разделно събиране на битови отпадъци. Въвеждането на системата е финансирано от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Стартирането на разделното събиране започна с изграждането на 385 броя площадки, 35 от които финансирани от общинския бюджет. Площадките са с размери, позволяващи разполагането на съдове за битови отпадъци и съдове за разделно събрани отпадъци (хартия, пластмаса и стъкло) в тях.

Община Русе има сключен договор с "Екопак България" АД – организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООп), за организиране и прилагане на система за разделно събиране на ООп на територията на град Русе.

Системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки е представена от три контейнерен тип: сини контейнери за събиране на отпадъци от хартия и картон, жълти за пластмаса и метал и зелени за стъкло. Това е най-широко разпространеният и доказал своята ефективност модел в Европа. Към 2015 г. на територията на гр. Русе контейнери за събиране на отпадъци от опаковки са разположени в 285 точки или по 1 точка за приблизително 625 жители при изискване в законодателството за осигуряване на 1 точка за всеки 800 жители.

Разделното събиране на отпадъци от опаковки се осъществява на два основни етапа. Първо се изпълняват дейностите по събирането на отпадъци от цветните контейнери и транспортирането им до площадка за сепариране. След това се извършват дейностите по сортиране, балиране и предаване на преработватели на събраните отпадъци от опаковки. Отпадъците се сортират, като тези, подлежащи на рециклиране, се предават на лица, притежаващи съответните разрешителни документи за дейности с отпадъци, а останалите фракции се депонират на Регионално депо – Русе.

Автоматизирана инсталация за сортиране на хартиени и пластмасови опаковки на "Екопак България" АД функционира от април 2012 г., разположена в жк "Здравец север 2", гр. Русе. Капацитетът на инсталацията е от 15 хил. до 20 хил. тона годишно. На нея се сортират количествата разделно събрани отпадъци от опаковки от общините Русе, Тутракан, Цар Калоян и Две Могили.

През 2015 г. общините на територията на РИОСВ - Русе, които са сключили договори с организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки, вече са 12. В предходен период, преди 2015 г., някои от организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки са прекратили договорите си с по-малките общини в региона, но през съответната тенденцията е към обхващане на общини с населени места с население

под 5 000 жители, където да се създадат и функционират системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

- **Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване**

Община Русе има сключен договор с "Елтехресурс" АД – организация по оползотворяване на излязло от употреба електронно и електрическо оборудване (ИУЕЕО), за организиране на дейностите по разделно събиране, сортиране, транспортиране, предаване за рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на образуваното на територията на Община Русе ИУЕЕО.

Съгласно изготвен график за разделно събиране (публикуван на сайтовете на Община Русе и "Елтехресурс" АД) ИУЕЕО се събира от гражданите след предварително подадени заявки по оповестени телефони или електронна поща. Мобилни екипи на подизпълнителя на "Елтехресурс" АД събира по домовете оборудването, за което гражданите не дължат заплащане.

- **Негодни за употреба батерии и акумулатори**

Община Русе има сключен договор с "Екобатери" АД – организация за оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), за организиране, изграждане и прилагане на система за събиране, транспортиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на НУБА, образувани на територията на Община Русе. На територията на училища, професионални гимназии и сградите на общинска администрация са разположени съдове за събиране на използвани батерии, които се събират два пъти годишно. Негодни за употреба батерии и акумулатори се събират и от други обекти като дейността се извършва съгласно договори, подписани между организацията по оползотворяване е собствениците на обектите.

- **Излезли от употреба гуми**

До 2016 г. Община Русе има сключен договор с "Екогуми" АД. От 2016 г. услугата се предоставя от "Трансинс авторециклиращ консорциум" АД, който притежава Решение № ООп – ИУГ – 3 – 00 от 11.02.2013 г. за извършване дейност като организация по оползотворяване на излезли от употреба гуми (ИУГ). Събраните ИУГ от територията на Община Русе се предават за оползотворяване в "Пиролиза БГ" ООД, гр. Русе.

Гумите се събират от основните генератори на излезли от употреба гуми - транспортни фирми, Пристанище Русе, автосервизи, сервизи за монтаж и демонтаж на гуми, както и от физически лица.

- **Отработени масла и нефтопродукти**

Община Русе има сключен договор с "Лубрика-екологични дейности" ЕООД – организация по оползотворяване на отработени масла (ОМ), за организиране на дейностите по събиране, временно съхраняване и предаване за последващо оползотворяване на отработени масла, образувани на територията на Община Русе.

- **Излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)**

Община Русе има сключен договор с "Българска рециклираща компания" АД за оползотворяване на ИУМПС.

След изчерпване капацитета на Клетка I, от 2013 г. депонирането на битови и производствени неопасни отпадъци се извършва в Клетка II за неопасни отпадъци. Успоредно с депонирането на отпадъците, след запълване на първия работен хоризонт, е започнало изграждането на вертикални газоотвеждащи кладенци в Клетка II за неопасни отпадъци. Вертикалните газови кладенци са разположени на разстояние от 50 м до 100 м един от друг.

От 2007 г. до края на 2013 г. три депа за отпадъци на територията на Община Русе са били рекултивирани – две депа за неопасни отпадъци ("Дунарит" ЕАД и "ПЧМВ" АД) и едно депо за инертни отпадъци ("Захар-Био" АД). Депото за неопасни отпадъци (сгуроотвал) на "Поддържане чистотата на морските води" АД е закрито и рекултивирано през 2012 г., за което е издадено Решение №РД-01-ДНО-01/01.03.2012 г. на РИОСВ – Русе. Дейностите по оползотворяване на отпадъците имат приоритет пред тези за тяхното обезвреждане. Оползотворяването на отпадъците, включващо дейности по сепариране и подходящо последващо третиране, ще доведе до нарастване на количеството оползотворени отпадъци, както и до увеличаване периода на експлоатация на регионалното съоръжение за обезвреждане на отпадъци Регионално депо – Русе.

Количествата отпадъци, които постъпват на Регионално депо - Русе, се замерват на електронни везни. Таблицата по-долу отразява количествата на депонираните отпадъци на Регионалното депо в Русе през периода 2013-2015 г. :

Фигура 4 Количества депонирани битови отпадъци, 2013-2015 г.

Източник:	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Община Русе	64 965	67 924	64 121
Община Ветово	1 032	1 151	1 253
Община Иваново	5 413	4 690	4 717
Община Сливо поле	3 390	3 353	3 418
Община Тутракан	5 685	5 486	5 445
Физически и юридически лица	8 114	6 073	5 257
Общо:	88 599	88 677	84 211

Източник: РИОСВ - Русе

Количествата на депонирани битови отпадъци намаляват през 2015 г. Всички населени места в Общината са обхванати в система за организирано сметосъбиране.

Все пак, сред основните проблеми, констатирани от експертите на РИОСВ – Русе, са неконтролираното изхвърляне на отпадъци и появата на нерегламентирани сметища в и извън населените места и слабата информираност сред обществото относно рисковете за околната среда, в резултат на неправилното третиране на отпадъците.

2.7. Шум

Шумът оказва неблагоприятно въздействие върху човешкия организъм, което се засилва, когато шумът е във взаимодействие с други фактори на околната среда като замърсяването на атмосферния въздух. Основните източници на шум на територията на Община Русе са автомобилният и железопътен транспорт и промишлеността.

През 2012 г. е приета Стратегическа карта за шум в агломерация Русе, чиято основна задача е да представи една цялостна оценка за излъчването на шум в дадена територия от различни източници на шум. Въз основа на тази карта през 2013 г. е разработен и приет План за действие, чиято основна цел е управлението, предотвратяването и намаляването на шума в околната среда. В изпълнение на изискванията на Закона за защита от шума в околната среда и Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда през 2017 г. е извършена актуализация на стратегическия документ.

През последните години се наблюдава тенденция за нарастване на шума в околната среда както като продължителност, така и като географско покритие. Към 2017 г. на територията на Община Русе няма наличен инструментариум за непрекъснат 24-часов мониторинг на шум в избрани "горещи/защитени" локации в града. Контролът на шума се осъществява на базата на "квази мониторинг" по схема/методика от Регионалната здравна инспекция (РЗИ) и чрез поддържане на база данни от РИОСВ – Русе за основните промишлени обекти. На територията на гр. Русе са разположени 30 пункта за извършване на мониторинг на шума под контрола на РЗИ – Русе, 14 от тях върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик; 1 върху територии, подложени на въздействието на релсов/железопътен транспорт; 7 върху територии с промишлени източници на шум и 8 върху територии, подлежащи на усилена шумозащита. Показателите за шум, които се наблюдават са дневно (Lден), вечерно (Lвечер) и нощно (Lнощ) ниво на шума.

Съгласно направения през 2017 г. от РЗИ-Русе мониторинг на шума, в 18 пункта се наблюдава увеличение, в 9 пункта има намаление и в 1 пункт се запазва броят на преминалите МПС. С най-голямо натоварване (най-голям брой преминали МПС) са: бул. "Христо Ботев", бул. "Цар Освободител", бул. "Липник", бул. "Съединение", бул. "България", ул. "Тулча", бул. "Скобелев" и ул. "Плиска", които са улиците с най-висока интензивност на транспортните потоци и през 2017 г. Средното еквивалентно ниво на

шума е увеличено в 14 пункта, намалено в 14 и в 2 пункта се запазва. Преобладаващият шум за Русе е в диапазона 63–67 dB – 14 пункта, 68–72 dB – 9 пункта и 73-77 dB – 1 пункт.

Отчитат се нива на шума над съответните гранични стойности в 50% от пунктовете, като най-високи са нивата на проникващия шум в пунктовете, разположени в близост до улици с интензивен автомобилен трафик.

Препоръките, които РЗИ-Русе дава на Община Русе за намаляване на шумовото натоварване в урбанизираната територия на града включват:

- осъществяване на контрол за качеството на изпълнение на основни и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и мрежа;
- насърчаване на озеленителните и залесителни мероприятия;
- поставяне на ограничители на скоростта върху пътното платно пред обектите, подлежащи на засилена шумоизолация.

Съгласно Плана за контролна дейност на РИОСВ-Русе за 2016 г. списъкът на подлежащите на мониторинг промишлени източници на шум в района на инспекцията обхваща около 95 предприятия, като се актуализира постоянно в зависимост от дейността им. Съвместно с Регионална лаборатория (РЛ) към ИАОС - Русе са извършени контролни проверки във връзка с изпълнение на плана за мониторинг на емисиите на шум, излъчван в околната среда от промишлени източници на следните фирми: "Фибран България" АД, гр. Русе; "Феникс 94" ООД, гр. Русе; "Спарки" АД, гр. Русе; "Керос България" ЕАД, гр. Русе; "Монтюпе" ЕООД, гр. Русе; "Лубрика" ООД, гр. Русе; "Витте Аутомотив България" ЕООД, гр. Русе, площадка ул. "Дунавски кът"; "Екон 91" ООД, гр. Русе.

2.8. Превенция и контрол по опазване на околната среда

От 2000 г. насам националното екологично законодателство е изцяло хармонизирано със законодателството по околна среда на ЕС и с директивите за контрол на промишленото замърсяване и управление на риска. Превантивният контрол по опазване на околната среда е широко застъпен както в националните стратегически документи, така и в местните такива. Инструментите, които се използват за осъществяването на превантивен контрол, са екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС). Чрез тези механизми за контрол се отчитат екологичните проблеми на най-ранен етап с цел предотвратяване и/или ограничаване на потенциалните негативни въздействия върху околната среда. ОВОС се извършва на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии съгласно Закона за опазване на околната среда. За планове и програми, действащи на територията на Община Русе, екологичните оценки се извършват от РИОСВ – Русе. Ефектите, които оказват влияние върху здравето на хората, са преки, непреки, непосредствени и забавени.

Сред потенциалните рискове, които могат да се появят на територията на Община Русе, са:

- Замърсяване на водните басейни и загуба на биоразнообразие в река Дунав, вследствие на директни зауствания на непречистени или недостатъчно пречистени промишлени отпадни води;
- Продължаващо повишаване нивата на шум от автомобилния трафик в района на Общината;
- Запазване на високи нива на концентрация на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух, особено през отоплителния сезон;
- Замърсяване на околната среда с пестициди, които се съхраняват в изоставени или небезопасени места.

3. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ

Техническата инфраструктура обхваща пътната и жп мрежа, водоснабдителната и канализационната мрежа, енергийната и съобщителната мрежа. Недостатъчно развитата инфраструктура се явява основна пречка пред развитието на икономиката и привличането на чуждестранни инвестиции. Ролята, която град Русе има като икономически, административен, транспортен и културен център както в национален, така и в европейски мащаб, очертава необходимостта от допълнително развитие на инфраструктурата.

3.1. Транспортна инфраструктура

Сред основните конкурентни предимства на Община Русе е нейното стратегическо транспортно-географско разположение. От ключово значение за Русе са Паневропейски транспортен коридор №9 (ЕТК №9) и особено Паневропейски транспортен коридор №7 (ЕТК №7), който превръща река Дунав във вътрешноконтинентална връзка между Източна, Централна и Западна Европа. Той свързва Европа и Азия, като през Черно море се осъществява директна връзка с мрежата от вътрешни плавателни канали на Русия и страните от Каспийския басейн. Пресичането на тези два транспортни коридора обуславя и развитието на съответната транспортна инфраструктура. Географското положение и възможностите за ползване на добре изградена транспортна инфраструктура създават предпоставка за развитие на транспорта и спедицията.

3.1.1. Автомобилен транспорт

Община Русе разполага с добре развита и равномерно разпределена по територията ѝ пътна мрежа. Формирана е от републикански и местни пътища. Конфигурацията на пътната мрежа е предопределена от спецификата на релефа, от исторически оформените трасета за близки и далечни кореспонденции, както и от значението на гр. Русе като важен стопански, бизнес и културен център. Територията на гр. Русе и прилежащата му зона се пресичат от следните пътища от републиканската

пътна мрежа и общински пътища: I-2 / E-70, I-5 / E-85, II-21, II-23, II-52, III-202, III-501, III-2001, общински път RSE 1051 Русе – Николово – Юделник.

Фигура 5 Основни пътни артерии

Републиканските пътища осигуряват както връзките ѝ със съседните общини, така и далечните направления към София, Велико Търново, Силистра и Варна. Основните пътни артерии от републиканската пътна мрежа са ветрилообразно разположени и концентрирани в и около гр. Русе. През Общината преминават следните републикански пътища: I-5 / E-85 (Русе-Бяла-Маказа-граница Гърция), I-2 / E-70 (Русе-Разград-Варна), II-21 (Русе-Тутракан-Силистра), II-23 (Русе - Червена вода - Кубрат Исперих), II-52 (Русе-Мечка-Свищов-Никопол), III-501 (Русе-Иваново-Бяла, III-2302 Ч. вода – Семерджиево – Ветово - Сеново Общата им дължина на територията на Общината е около 102 км, от които 34,6 км - пътища първи клас, 44,6 км - втори клас. Гъстотата на пътната мрежа е около 0,179 км/км². Част от път I-2/E70 и път I-5 / E-85 са трасе на Паневропейския коридор № 9.

Елементите на пътната мрежа и пътните съоръжения – габарити, настилки, отводнителни и укрепителни съоръжения, хоризонтална маркировка и вертикална сигнализация са в добро състояние. Структурен елемент на пътната мрежа от съществено значение е Дунав мост, който осъществява връзка на пътната мрежа на Община Русе с пътната мрежа на Румъния.

В основната си част републиканската пътна инфраструктура е в добро експлоатационно състояние. Най-натоварен и с най-голям брой пътнотранспортни

произшествия е първокласен път I-5 (Е-85 Русе-В. Търново) в отсечката Русе-Бяларазклон за Плевен, която свързва направленията Русе-София и Русе-Свиленград.

Друг съществен проблем представлява състоянието на пътната и уличната инфраструктура непосредствено в зоната на ГКПП Дунав мост, която се нуждае както от ремонт, така и от цялостна реорганизация на движението, естетизиране на околните пространства, изграждане на паркинги, поставяне на хоризонтална и вертикална маркировка и сигнализация.

Бъдещите инвестиционни намерения на Агенция "Пътна инфраструктура" (АПИ) за развитие на републиканската пътна мрежа на територията на Община Русе включват:

- Изграждане на автомагистрален път "Русе-Бяла-Велико Търново" е сред приоритетните пътни проекти до 2022 г.;
- Извеждане на автомобилното движение извън чертите на гр. Русе – Скоростен път "Русе –Свиленград" от км. 0⁺⁰⁰⁰ до км. 276⁺⁹⁸⁸;
- Изграждане на скоростен път Русе-Разград-Шумен;
- Рехабилитация на път II -23 Русе-Червена вода-Кубрат-Исперих;
- Рехабилитация на път III-2302 Червена вода-Семерджиево.

Общинските пътища (бивши IV-класни пътища и други от местно значение) играят изключително важна роля в социално-икономическото развитие на местно ниво. Общата им дължина на територията на Община Русе е 103 441 км. Местната пътна мрежа е сравнително равномерно разпределена с подчертано радиална насоченост към гр. Русе. Тя е развита предвид географското разположение в южната и източната част на територията на Община Русе, където са разположени повечето от селата. Въпреки хълмистия релеф в тези райони, мрежата създава условия за връзка на повечето селища помежду им и на всички с общинския център Русе. Едновременно с това мрежата свързва населените места с главните пътища от Републиканската пътна мрежа – път I – 2 Русе- Варна, I – 5 Русе-В. Търново, път II – 21 Русе-Силистра, II – 23 Русе-Кубрат и III – 501 Русе-Иваново.

Общинските пътища са с ширина на пътните платна 6,00-7,00 метра, с банкети - 1,00-1,50 метра. Асфалто-бетоновата настилка е в добро общо състояние. Ситуационно пътищата са с различна степен на криволинейност. Надлъжните наклони са в рамките на допустимите по норматив. Техническите параметри са различни за отделните пътища, в рамките са на допустимите норми за проектиране и са повлияни от характеристиките на терена.

Подчертано радиалният характер на мрежата не отдава дължимата значимост на връзките юг–север. По тази причина достъпът до крайбрежната зона и река Дунав и до териториите с висока степен на индустриална активност е затруднен и се осъществява с висока степен на криволинейност на съответните пътища. Този факт не бива да се възприема като недостатък, тъй като се предопределя от характера на релефа и връзките между някои съседни населени места през пътища от по-висок клас (такъв е случаят със селата Хотанца, Долно Абланово и Просена) са недостатъчни.

Общината има нужда от допълнително финансиране за цялостно решаване на проблемите, свързани с преасфалтиране на определени участъци, поставяне на нова вертикална сигнализация и хоризонтална маркировка, пътни знаци и указателни табели, ремонт на пътните съоръжения. От първостепенно значение за развитието на туризма в Община Русе е да се предприемат необходимите ремонтни дейности по пътищата, водещи до културно-историческите обекти и забележителности. Във връзка с това, през 2018 г. се планира изпълнението на мащабна програма за ремонт на уличната и тротоарната мрежа в града. Предвижда се да бъдат преасфалтирани 150 улици и тротоари в централната част и кварталите на Русе, като паралелно ще се извършва и ремонт на подземната инфраструктура. Финансирането на тези дейности ще се осъществи чрез изтеглен кредит за 10 млн. лв.

Всички населени места на територията на Община Русе са обслужени с обществен транспорт. Пътният достъп до преобладаващата част от селата се осъществява по пътища от републиканската пътна мрежа (Басарбово, Мартен, Ново село, Сандрово, Тетово, Червена вода). Останалите села са достъпни по общински пътища, като до Николово и Семерджиево те са с добри технически параметри и в много добро състояние. С по-ниско качество са пътищата, осигуряващи достъпа до селата Долно Абланово, Просена, Хотанца и Ястребово. Анализът на обслужеността от гледна точка на функционалните връзки между селищата и достъпа до съсредоточия на активност очертава следната картина:

- Всички автобусни линии са с направление Русе;
- Обществен транспорт съществува само между селата, разположени по едно и също транспортно направление. Изключение прави само с. Червена вода, което е с кръстопътно местоположение на две транспортни направления – Русе и Ветово;
- Пътуване с обществен транспорт от южните селища към северните е възможно единствено през Русе;
- По честота на автобусите в едно направление, до които имат достъп населените места, те могат да се разделят на 4 групи: до 15 минути – Мартен, Ново село и Сандрово; от 16 до 30 минути – Басарбово, Николово и Червена вода; от 31 до 60 минути – Просена, Семерджиево, Тетово, ДЗС и Образцов чифлик; повече от 60 минути – Долно Абланово, Хотанца и Ястребово.

3.1.2. Външен транспорт

На територията на града са разположени терминални структури на железопътния и воден транспорт, както и ГКПП "Дунав мост". Дунав мост осъществява връзка север-юг (Румъния-България) и е ключов структурен елемент от съществено значение на пътната и железопътна мрежа.

На заседание на Министерски съвет на 27.09.2017 г. се приема Решение за одобряване проект на меморандум за разбирателство между правителствата на България и Румъния относно извършване на проучвания за изграждане на ново мостово

съоръжение на р. Дунав между Русе и Гюргево. Съвместна воля за реализиране на проекта е изразена от министър-председателите на двете държави по време на съвместно заседание на българското и румънското правителство през месец септември 2017 г.

3.1.3. Велосипеден транспорт

Преобладаващият равнинен характер на Област Русе, както и близките разстояния между населените места и естественият притегателен център – Русе, са предпоставка за разгръщане на потенциала за градски и извънградски велосипеден транспорт.

По отношение на придвижването с велосипед в рамките на град Русе, през 2015 г. са изградени 14 042 м велоалеи от главната велоалейна мрежа, които са разделени на 5 участъка, определящи различни направления спрямо кръговото движение на бул. "Цар Освободител" и бул. "Липник", както следва: Участък №1 Кръгово – Рига – 980 м в зелената разделителна ивица на бул. "Цар Освободител" и бул. "Фердинанд"; Участък №2 Кръгово – Автогара Русе-юг – 1290 м в зелената разделителна ивица на бул. "Цар Освободител" до края на ул. "Борисова"; Участък №3 Кръговото – бул. Липник – 3655 м до КАТ и връзката с бъдещата вело алея Русе-Текето; Участък №4 Пантеона – Альоша – Парк на младежта – бул. "Тутракан" – 4305 м; Участък №5 бул. "Христо Ботев" – жк. "Чародейка" – ул. "Шипка" – жк. "Родина" – ул. "Чипровци" – 3812 м.

Единствената съществуваща извънградска велосипедна алея свързва ГКПП "Дунав мост" с района на бившия комбинат за тежко машиностроене /КТМ/. След основно почистване на трасето, тя е проходима, но в голямата си част целостта на нейната настилка е силно нарушена и има остра нужда от подмяна, за да бъде реално използвана. По инициатива на граждани, Общински съвет - Русе взе решение за предпроектно проучване през 2014 г. и последващо поетапно изграждане на велосипедна алея от Русе към Лесопарк "Липник".

3.1.4. Железопътен транспорт

На територията на Община Русе съществува изградена и добре развита железопътна инфраструктура. Най-важна стопанска роля имат жп линиите Русе-Горна Оряховица и Русе-Варна. Русенската жп гара има важно стратегическо значение за осъществяване на комбинирани превози по европейските транспортни коридори №7 и №9. Железопътният възел е обхванал и отцепил цялата северна половина на градската територия. Включва една централна пътническа гара, две разпределителни, три товарни, от които две обслужват съответно Западната и Източната промишлени зони, както и една техническа гара. От гара Русе-разпределителна излиза железопътна линия за Букурещ, която до моста на река Дунав е двойна. Гарите са свързани помежду си с два открити релсови пътя, пресичащи на места на ниво градската улична мрежа и са без шумова защита. Железопътен достъп има до квартали "Долапите" и "Образцов чифлик",

както и до селата Червена вода и Ястребово. Железопътният транспорт, поради отдалечеността на гарите от селищата и малката честота на влаковете, изпълнява ограничена роля на приградски обществен транспорт, предимно през зимата за с. Червена вода.

Перспективите пред развитието на железопътния транспорт в Община Русе са свързани с:

- привеждане на параметрите на жп линия Русе-Горна Оряховица в съответствие със стандартите на европейските транспортни коридори, поставящи изискване за удвояването ѝ;
- реконструкция на жп линията Русе-Варна с възможности за развитие на комбинираните транзити от Дунав през Русе, с железница до Варна и оттам по Черно море до целевите страни.

Важен за социално-икономическото развитие на Община Русе елемент от транспортната (железопътна и шосейна) инфраструктура е връзката Русе-Варна. Проучванията на редица консултантски фирми, с опит в развитието на комбинираните превози, показват перспективността и икономическата ефективност от изграждането на комбинирана транспортна връзка "Река Дунав (пристанище Русе) – железница (автомобил) – Черно море (пристанище Варна)". Основните преимущества на такава транспортна връзка са съкращаване на времето за транспорт с около 2 дни и на разходите за канални и други такси в долното течение на река Дунав. Проблем за реализацията е незадоволителното състояние на железопътната линия и на пътната връзка между Русе и Варна - първокласен път I-2 (E-70 Русе-Варна). До скоро недостатъчен бе и трафикът на контейнери в тази част на Европа, който е най-ефективен за комбинирани превози. В последните години трафикът на контейнери през пристанище Варна нараства с 10-15% годишно. С подобряване на навигацията по водната магистрала "Рейн-Майн-Дунав" и другите политически и икономически промени в региона и Черноморския басейн се очаква бързо развитие на трафика и комбинираните превози. Във връзка с тези констатации е необходимо да се изведе като приоритет развитието на железопътната и автомобилна транспортна връзка между Русе и Варна.

3.1.5. Воден транспорт

Един от най-важните фактори за бъдещото развитие на Община Русе е стратегическото географско положение и достъпът до всякакъв вид транспорт. Излизът към река Дунав благоприятства развитието чрез транспортната функция на реката и значението ѝ за отключване потенциала на индустрията, земеделието, транспорта и транснационалното сътрудничество. Анализът на състоянието на инфраструктурата по река Дунав следва да се разглежда в два основни аспекта: интермодален транспорт и обслужващи съоръжения. Прогнозите, използвани в секторната Оперативна програма "Транспорт" 2007-2013 г., показват, че товарният обем на интермодалните превози през

Русе ще нараства с около 18% за периода 2010-2020 г. Очевидно е, че има значителен потенциал за развитие на интермодални превози с използване на река Дунав, но за да се постигне по-голяма ефективност, трябва да се развият всички компоненти на системата – железопътен, автомобилен, речен и въздушен транспорт, както и логистична база.

Пристанище Русе е най-голямото пристанище в българския участък на река Дунав и заема ключова позиция в Паневропейските транспортни коридори:

- Коридор VII – Рейн-Майн-Дунав;
- Коридор IX – Хелзинки-С.Петербург–Москва–Киев–Букурещ-Русе-Александрополис;
- Пътят на коприната – комбиниран транспорт на транзитни товари по линията Варна-Русе;
- Коридор ТРАСЕКА – Узбекистан-Азербайджан- Грузия-България- Европа.

Пристанището е развит мултимодален център, в който се осъществява връзка между три основни вида транспорт – воден, автомобилен и железопътен. На територията му са разположени пътни връзки с централната пътна мрежа на България и жп коловози, които го свързват с жп мрежата на страната. На територията на Община Русе са обособени три пристанищни терминала, влизащи в състава на пристанище за обществен транспорт с национално значение Русе: Русе-запад; Русе-център и Русе-изток. Пристанище Русе е обособено като два терминала – Русе-изток и Русе-запад, както и централен пътнически кей. В крайбрежната ивица на град Русе, простираща се от км 505 до км 480 по течението на река Дунав, са разположени общо 12 пристанища и пристанищни терминали, групирани в три типа:

- С национално значение: ПРИСТАНИЩЕ РУСЕ, което включва:
 - Русе-изток – Пристанище за обществен транспорт с национално значение за обработка на генерални, насипни и наливни товари, контейнери и Ро-Ро кораби;
 - Русе-център – Пристанище за обществен транспорт с национално значение за обслужване на пътници, престой и снабдяване на кораби;
 - Русе-запад – Пристанище за обществен транспорт с национално значение за обработка на генерални, насипни и наливни товари.
- С регионално значение:
 - Дунавски драгажен флот Русе (ДДФ) – Обработка на генерални и насипни товари;
 - Русе – нефтоналивен терминал Арбис – Обработка на нефтопродукти и бункероване на кораби на "Ромпетрол" АД;
 - Порт Булмаркет Русе (Булмаркет) – Обработка на генерални и насипни товари и нефтопродукти;
 - Русе Безмитна зона (БЗ) – Обработка на нефтопродукти;

- "Дубъл Ве Ко" Русе (Дубъл) – Обработка на генерални и насипни товари и снабдяване на корабите с вода, телефон и електроенергия;
- В началото на 2012 г. е регистрирано пристанище "Пристис" – Обслужване на пътници; швартоване, снабдяване на корабите с вода, електрическа енергия и комуникации; бункероване с гориво и смазочни материали; техническо снабдяване и услуги; снабдяване с хранителни и други продукти.
- Със специално предназначение:
 - ИА "Проучване и поддържане на река Дунав" Русе (ИАППД) – Местодомуване и ремонт на кораби, швартоване и снабдяване с вода, ел. енергия, хидротехническо проучване и строителство;
 - "Русенска корабостроителница" на "Русенска корабостроителница" АД (РК АД) – Строителство и ремонт на кораби и плавателни съдове;
 - През 2011 г. е регистрирано пристанище "Ривър сервис" за ремонт на плавателни съдове.

Таблица 7 Параметри на пристанищата

Параметри на пристанището	Обща площ на пристанището	Корабни места	Обща дължина на корабните места	Макс. дълбочина пред корабните места	Открита складова площ	Закрита складова площ	Обем на складовете за течни товари
Мярка	кв. м	бр.	м	м	кв. м	кв. м	куб. м
Русе-изток	803 000	14	1 492	2,6	180 500	15 800	0
Русе-център	11 799	3	270	2,6	0	0	0
Русе-запад	117098	12	1 395	2,5	27 600	8 900	0
ДДФ	192 303	3	280	2,0	10 000	0	0
ИА ППД	21 633	4	670	2,5	1200	535	0
Корабостроителница Русе	17 515	2	605	2,0	3 000	2 414	няма
Арбис	17 744	1	60	2,6	0	0	5 800
Булмаркет	42 645	7	560	1,0	15 000	32 588	0
БЗ	31 264	1	100	2,0	0	0	40 000
Дубъл	4 543	1	135	3,0	1 500	0	0
Пристис	32 618	11	1 100	2,5	485	0	80
Ривър сървиз	3 228	1	70	3,6	0	232	0

Източник: Изпълнителна агенция "Морска администрация" – Дирекция "Морска администрация Русе"

По отношение развитието в сектора на водния транспорт, все още най-големият превозвач на товари по река Дунав традиционно е Параходство "Българско речно плаване" АД. Друг важен фактор в превоза на товари по река Дунав е частната русенска компания "Рубишипс" ООД. Компанията превозва извънгабаритни и тежки товари, както и строителна и земеделска техника от Германия, Австрия, Бенелюкс, Италия и Англия до Източна Европа по река Дунав.

Националната програма за развитие на пристанищата за обществен транспорт 2008-2015 г. в Република България определя пристанище Русе в трите си части като речно пристанище с национално значение, а разработването на Генерален план е приоритет за бъдещото му развитие. От особено значение за Русе е възстановяването и развитието на речния пътнически транспорт. Русе задължително трябва да изгради пътнически терминал с административна сграда и да стимулира изграждането на съвременни яхтени пристанища, рибарски селища със собствени пристанища и др. Община Русе е необходимо да облагороди крайбрежната си зона, като се построят увеселителни заведения, детски площадки и др., което ще даде добри условия за отдих на русенци и гостите на града. За тази цел Община Русе в партньорство с Община Гюргево изпълнява проект "Развитие на поречието на река Дунав за по-добра свързаност на Еврорегион Русе - Гюргево с Паневропейски транспортен коридор №7" по програма "INTERREG V-A Румъния-България" 2014-2020 г. Проектните дейности предвиждат рехабилитация на кейовите стени на пътническия терминал Русе-център и подобряване на навигационните условия на три корабни места за осигуряване целогодишно акостиране на големи пътнически кораби. Допълнително, по проект "Реконструкция и рехабилитация на пешеходна среда и изграждане на зони за обществен отдих" по Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020, се предвижда цялостно благоустрояване на крайбрежната ивица в района на ж.п. прелеза на речна гара до ул. "Мостова", изграждане на две детски площадки, фитнес на открито и сцена на открито.

ДП "Пристанищна инфраструктура" в качеството си на бенефициент по ОП "Транспорт" 2007-2013 изпълни проект "Създаване на речна информационна система в българската част на река Дунав – БУЛРИС" на стойност 35 378 913, 72 лв., който приключи през 2014 г. Проектът спомага за реализирането на общата европейска политика за подобряване условията за движение на плавателните съдове по река Дунав – Общоевропейски транспортен коридор 7, който представлява една от най-важните оси за развитието на Трансевропейската транспортна мрежа. Общата цел на проекта е хармонизиране на информационните услуги за поддържане на управлението на трафика и транспорта по вътрешните водни пътища.

3.1.6. Инфраструктура за въздушен транспорт

Летище Русе е гражданско летище за вътрешен и международен транспорт, с изградена аерогара. Разположено е на 17 км от гр. Русе, в близост до с. Щръклево. Летището не функционира от 2000 г., като гражданските полети са прекратени през 1991 г., а военните – през 2000 г. Целта през последните години е да бъде отдадено на концесия, като ще обслужва полети на товарни самолети, но ще притежава и пътнически терминал. През 2005 г. собствеността върху Летище Русе беше прехвърлена от Министерство на отбраната на Министерство на транспорта, а с решение на МС от 22 декември 2006 г. летището придоби международен статут. През февруари 2016 г. Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията прехвърля безвъзмездно 100% от капитала на "Летище Русе" ЕООД на Община Русе.

Летището разполага с 2 000 дка прилежаща земя, а пистата му е дълга 2 500 метра. Местоположението на летището е стратегическо за Русе с възможност за комбиниране на железопътния, сухопътния, водния и въздушния превоз на товари. Летището притежава пътнически терминал, а ако бъдещият концесионер предвижда обслужването и на товарни самолети, има възможност да се построи и товарен терминал. Летище Русе има възможност за отделяне на товарната от пътническата дейност и безпроблемно да бъдат извършвани и двата типа услуги. В зависимост от големината на самолетите, може да се наложи частична реконструкция на пистата. Отварянето на летището за полети ще бъде мощен стимул за развитието на Русе, като интермодален транспортен център. От края на 2016 г. то разполага и с лиценз за летателна площадка за малки самолети.

3.2. Енергийна инфраструктура

3.2.1. Енергоснабдяване

На територията на Община Русе основен доставчик на електроенергия е чешката компания Енерго-Про (до 2011 г. доставчик беше Е.ОН България ЕАД), със седалище гр. Варна. В гр. Русе е разположен разпределителен обслужващ център, обхващащ територията на областите Русе и Разград.

Всички населени места в Общината са електрифицирани, повечето от тях разполагат със свободна мощност. Подаването на електроенергия за гр. Русе става от ТЕЦ "Русе – Изток" и ел. подстанция "Образцов чифлик", 220/110 kV, от която чрез въздушни електропроводи се захранват ел. подстанции в града. Изградени и действащи са 6 подстанции, 11 въздушни електропроводи 110 kV и 3 кабелни проводи 110kV. Всички териториални единици са захранени с електроенергия и притежават изградени трафопостове, мрежи средно и ниско напрежение. Изградената мрежа средно и ниско напрежение се оценява като достатъчна за настоящото развитие на промишлеността и захранването на битовите консуматори. При нова застройка с по-голям обем, която изисква по-големи мощности, е необходимо изграждане на нови трафопостове и мрежи средно и ниско напрежение. Необходимо е да се извърши реконструкция на част от електроразпределителните мрежи – модернизация на мрежата за постигане на висок европейски стандарт.

Нужна е подмяна на уличното осветление с нови енергоефективни осветителни тела. Последната мащабна подмяна на осветителни тела е извършвана в периода 2003-2006 г., когато са заменени живачните лампи с натриеви с високо налягане. От тогава системата само се поддържа, без да се повишават нейните параметри по отношение на енергийна ефективност, надеждност и т.н. Липсват мерки по отношение на интелигентно управление. Съвременните стандарти предполагат да се извършва периодична подмяна на стари осветители с нови по-ефективни и по-надеждни, като за тази цел се предвижда поэтапно обновяване на съществуващите натриеви такива с тела базирани на LED

(светодиоди). Те притежават значително по-дълъг експлоатационен живот – поне 10 г. и същевременно са подходящи за интелигентно управление.

Към настоящия момент, на територията на Общината оперират 15 197 бр. осветителни тела, оборудвани с натриеви лампи. Поетапното обновяване, съгласно изготвения през 2016 г. доклад от обследване за енергийна ефективност е крайно наложително, защото около 17% от осветителите, 5% от стълбовете и 70% от рогатките са в известна степен повредени, а останалите силно износени. Съгласно обследването за енергийна ефективност, за да се извърши цялостно обновяване на системата за улично осветление на цялата територия на Общината са необходими около 17 милиона лева, като в дейностите по обновяване е включена и подмяната на значителен брой стълбове, които са негодни за експлоатация. Предвижда се да се привличат средства от подходящи програми за финансиране, както и да се извършват дейности със средства от Общинския бюджет. За 2018 г. се предвижда обновяване в обем от 1,5 милиона лева.

Приоритет е подкрепата на инициативите за енергийна ефективност и производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) – от водна енергия, биоенергия, слънчева енергия, енергия от вятър и др., с оглед диверсифициране на енергийните доставки в региона.

3.2.2. Газоснабдяване

В края на 2017 г. газифицираните потребители в Русе, клиенти на дружеството са спестили 30 хиляди тона вредни парникови емисии на атмосферата от началото на годината. Потребители на природния газ са 235 промишлени предприятия и обществено-административни обекти и повече от 3 695 домове. Разчетите на компанията показват, че от началото на газификацията на Русе през 2004 г. количествата спестени емисии над града се повишават с всеки изминал отоплителен сезон. До момента те надхвърлят 270 хиляди тона. Данните показват, че броят на абонатите на дружеството на територията на Общината непрекъснато се повишава, като през 2018 г. се очаква да достигне над 7 000.

Таблица 8 Справка за разхода на природен газ на "Овергаз Мрежи" АД на територията на Община Русе

Година	Брой абонати	Количества природен газ, хил. м ³
2007	1 879	13 623
2008	2 350	16 779
2009	2 614	17 346
2010	2 800	23 914
2011	3 005	27 856
2012	3 192	28 406
2013	3320	28 886
2014	3452	27 134
2015	3580	28 144
2016	3760	27 589
2017	3930	31 152

Източник: "Овергаз Мрежи" АД

Таблица 9 Газоразпределителна мрежа /ГРМ/ на "Овергаз Мрежи" АД на територията на гр. Русе

Година	Разпределителни газопроводи	Газови отклонения
2007 г./л. м	14 907	6 238
2008 г./л. м	8 928	2 123
2009 г./л. м	3 238	807
2010 г./л. м	3 038	226
2012 г./л. м	1 531	511
2012 г./л. м	2 846	398
2013 г./л. м	365	300
2014 г./л. м	1216	155
2015 г./л. м	755	218
2016 г./л. м	724	96
2017 г./л. м	1469	344

Източник: "Овергаз Мрежи" АД

В края на 2016 г., в гр. Мартен е открита интерконекторната връзка България-Румъния. Газопреносните оператори "Булгартрансгаз" ЕАД и "Трансгаз" С.А. - Румъния завършиха изграждането на междусистемната газова връзка България-Румъния. Интерконекторът България-Румъния е с обща дължина 25 км, от които 15,4 км на българска територия, 7,5 км на румънска територия и 2,1 км подводен преход през р. Дунав – основен и резервен газопровод. През 2016 г. "Булгартрансгаз" ЕАД и "Трансгаз" С.А." подписаха договор с австрийската компания "Хабау" за изграждане на основния и резервния газопровод под река Дунав.

С пускането в експлоатация на интерконектора се изпълнява едно от изискванията на Европейския енергиен съюз за изграждане на липсващата междусистемна свързаност на газопреносните системи между страните. Увеличава се интеграцията на регионалния пазар на природен газ в Югоизточна Европа. Газовата връзка България-Румъния ще допринесе за диверсификацията на доставките на природен газ за двете страни, ще се гарантират постоянни и сигурни доставки на природен газ за битовите и индустриалните потребители в България и Румъния.

Фигура 6 Газоразпределителна мрежа

Източник: Овергаз инк.

3.2.3. Топлоснабдяване

Топлоснабдяването и газификацията се развиват възходящо и за наблюдавания период са извършени значителни инвестиции в изграждане и модернизиране на мощностите и мрежите. Топлофикационната мрежа включва линии за пароподаване и топла вода, както и тръбопроводна разпределителна мрежа.

"Топлофикация – Русе" АД е 100% частно търговско дружество със седалище гр. Русе. Собственик на капитала е "Топлофикация Плевен" ЕАД.

Предметът на дейност на Дружеството включва:

- Производство на електрическа и топлинна енергия;
- Комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия;
- Пренос на топлинна енергия;
- Поддръжка и експлоатация на газопроводи ниско налягане;
- Други дейности и услуги, обслужващи основните дейности.

"Топлофикация – Русе" АД обхваща две структурни звена – ТЕЦ "Русе – Изток" и градска топлопреносна мрежа за промишлена пара и битово горещо водоснабдяване. ТЕЦ "Русе – Запад" е изключена от активите на "Топлофикация – Русе" АД и през 2006 г. и е приватизиран от Агенцията по приватизация. Собственик на централата е русенската фирма "Геррад" АД. ТЕЦ "Русе – Запад" е действащ енергиен обект и разполага с 16 MW топлинна мощност и 4 MW електрическа мощност. Топлопреносната мрежа условно е разделена на две зони – източен и западен клон, съответно с дължина 2 118 м и 2 436 м. Кондензопровода е с дължина 4 554 м, дебит 12 т/ч, налягане 0,6 МПа и температура 70° С. Основни потребители на ТЕЦ "Русе – Запад" са "Приста ойл" АД, "Нова линия" ЕООД, "РДВР ППО Русе – Запад", "Карбохим" АД, "Топ Мен" ЕООД, "Фазан" АД, ЕТ "Сити", "Брани" ЕООД, "Дунавска коприна" АД.

Необходимо е обновяване на съществуващото оборудване. Това би довело до намаляване на оперативните разходи и увеличаване на производителността, както и до намаляване на загубите на топлинна енергия при пренос. В плановете на дружеството се предвиждат инвестиции в топлопреносната мрежа и производството на електроенергия. Централата основно захранва с прегрята пара и топла вода потребители от Западна промишлена зона на гр. Русе. Производството се осъществява с използването на природен газ.

"Топлофикация Русе" ЕАД снабдява с топлинна енергия обектите (жилищни сгради, стопански сгради, производствени предприятия) на територията на гр. Русе. Общата дължина на топлопреносната мрежа е 80 км. През последните години се наблюдава ръст на абонатите, като преобладават битовите пред стопанските. Общият брой на абонатните станции, захранващи обектите, е 432, като от тях 421 са индивидуални абонатни станции и 11 групови абонатни станции. Към 31.10.2014 г. общата дължина на топлоснабдителната мрежа за битово-гореща вода е 79 130 м. "Топлофикация Русе" ЕАД снабдява с гореща вода за отопление и хигиенно-битови

нужди 18 940 абонати, в т.ч. 1094 стопански субекти, 130 бюджетни организации и 17 716 битови потребители.

3.2.4. Енергийна ефективност и енергия от възобновяеми енергийни източници

Терминът "енергийна ефективност" представлява съотношението между изходното количество производителност, услуга, стока или енергия и вложеното количество енергия. Прилагането на мерки за енергийна ефективност води до намаляване на количеството енергия, използвана за промишлени или битови нужди. Ефективно използване на енергия означава с по-малко количество енергия да бъде извършена същата дейност или услуга, т.е. да се постигне еквивалентен ефект. Публичните власти, различните икономически сектори и домакинствата предприемат мерки, които да доведат до намаляване на загубите при консумация на енергия и увеличаване на коефициента на полезно действие на съоръженията.

В отговор на изпълнението на държавната политика по енергийна ефективност, Община Русе регистрира постепенни темпове в посока оптимизиране на енергийните разходи. С цел приобщаване към глобалния стремеж за пестене на енергия и намаляване на енергийните разходи, Община Русе вече е реализирала множество проекти за повишаване на енергийната ефективност:

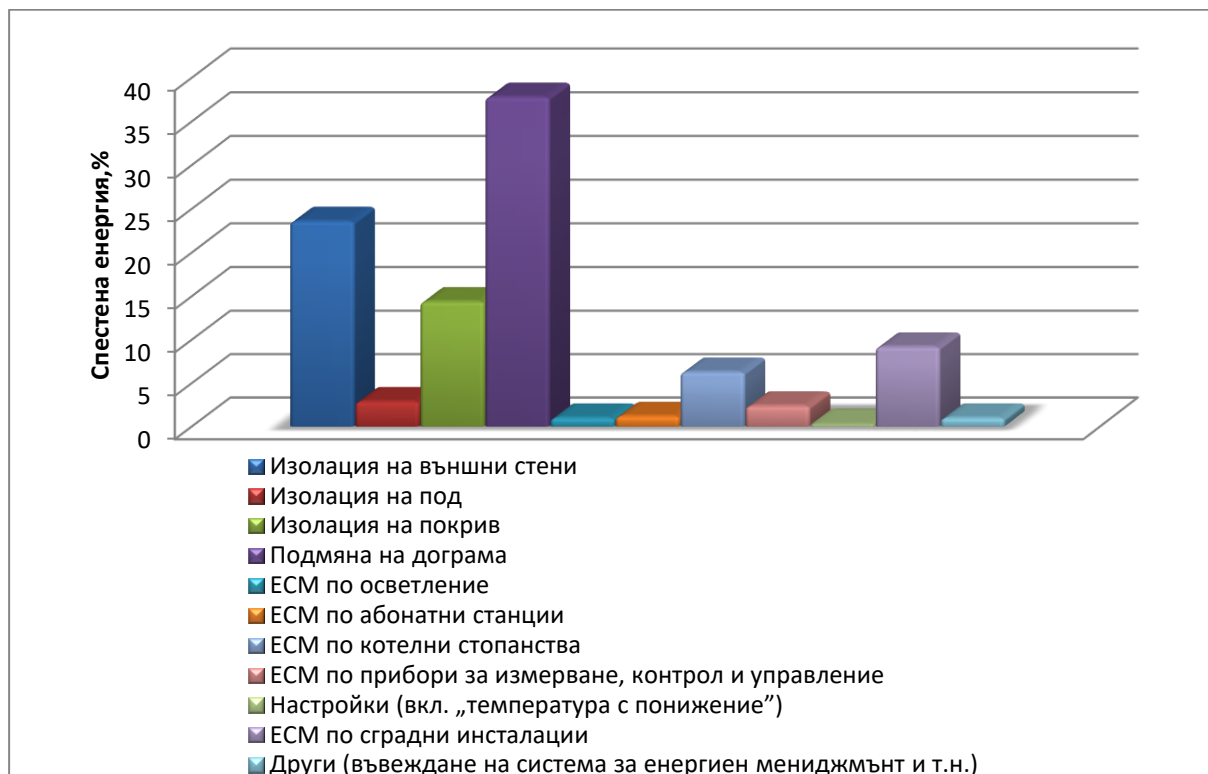
- "Благоустройство и достъпна градска среда на централната градска зона-участък от ул. "Александровска", площад "Батенберг" и прилежащите пространства" – освен изграждането на пешеходна зона, реконструкция на ул. "Цар Калоян" и площад "Хан Крум" по проекта извърши ревитализиране на улично и площадно пространство, обновена зелена система, въвеждане на енергоспестяващо осветление и др.;
- "Прилагане на мерки за енергийна ефективност на обект детска градина "Незабравка 2" в гр. Русе";
- "BECA - Balanced European Conservation Approach" - Проектът беше насочен към необходимостта от намаляване на енергийната консумация в областта на европейското социално настаняване в значителна степен с оглед постигане на една от главните задачи на Стратегията "Европа 2020" – намаляване на парниковите емисии. За постигането на тази цел, като основна дейност по проекта бяха разработени съвременни, базирани на информационните технологии услуги за оптимизиране на времето за консумация в зависимост от изискванията и тарифите на доставчиците;
- "Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградите на седем училища на територията на гр. Русе" – Целта на този проект е намаляване на енергопотреблението и свързаните с това вредни емисии на парникови газове в резултат, на което разходите за енергия да бъдат намалени и условията за обучение да бъдат осъвременени чрез постигане на екологична среда с намаление на количества на вредни емисии, шумове и газове;

- Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради – От стартирането на програмата през 2015 г. е осигурено финансиране за обновяване на 31 многофамилни жилищни сгради на територията на Община Русе, от които 6 са изцяло обновени и въведени в експлоатация, а други 14 са в процес на изпълнение. До края на 2018 г. броят на санираните сгради в Русе по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради се очаква да достигне 27, с общ брой живущи – близо 4 300 души, като общата финансова стойност на санирането ще надхвърли 34 милиона лева. Към този брой следва да бъдат прибавени и 12-те санирани сгради в рамките на проект "Енергийно обновяване на българските домове" по Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г. Отделно от това, пред Българската банка за развитие са депозирани още 69 искания за сключване на договор за целево финансиране, като при подновяване на програмата, общият брой на санираните блокове на територията на Община Русе може да надхвърли 100, от което ще се възползват над 9 000 русенци.

В голяма част от съществуващия сграден фонд (сгради общинска собственост и жилищни сгради) сутерените и таванските плочи са без топлинна изолация. Също така, топлоизолацията на външните ограждащи конструкции е неефективна или липсва и това води до големи топлинни загуби. Други проблеми, намаляващи енергийната ефективност на сградите в Общината, са високата енергоемкост на сградите и тяхното неефективно отопление.

Сред положителните ефекти от прилагането на мерки за енергийна ефективност е реализирането на финансови ползи, вследствие на понижените енергийни разходи. Чрез тяхното прилагане се цели постигането на икономия на топлинна енергия, икономия на електрическа енергия, икономия на гориво, намалени емисии парникови газове и икономия на финансов ресурс. Спестените средства могат да бъдат пренасочени в друга сфера и това да доведе до оптимално използване на паричните потоци в общинския бюджет. На следващата диаграма са показани различни енергоспестяващи мерки (ЕСМ) в сгради, оказващи влияние върху икономията на енергия, което от своя страна води до намаляване на енергийните разходи.

Фигура 7 Енергоспестяващи мерки в сгради и влиянието им върху икономията на енергия

Източник: Агенция за устойчиво енергийно развитие - Указания за изготвяне на планове за енергийна ефективност

Отговорността на местната власт към промените на климата, породени от негативния ефект на парниковите газове, налага необходимостта от енергийно планиране и подобряване на енергийната ефективност. Нужни са задълбочени анализи относно настоящото състояние на емисии и степен на енергийна ефективност на Общината, нейната енергийна консумация и генерирането на енергия от възобновяеми енергийни източници. През последните години се наблюдава засилен интерес към производството на енергия от ВЕИ, защото това води до намаляване на зависимостта от енергийни доставки, както и до постигане на устойчиво енергийно развитие, намаляване на парниковите газове в атмосферата и понижаване на вредното въздействие от енергийния сектор върху околната среда. Въпреки тези предимства на енергията от ВЕИ, тя все още се използва ограничено, като една от причините за това е нейната по-висока цена в сравнение с енергията от конвенционални енергийни източници. Община Русе разполага с няколко стратегически документа в тази посока: Стратегия за устойчиво енергийно развитие за периода 2014-2020 г., План за енергийна ефективност на Община Русе за периода 2014 - 2024 г. и Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Русе за периода 2014 - 2024 г.

3.3. Водоснабдяване и канализация

Дейностите по водоснабдяването и канализацията в Община Русе се осъществяват от "Вик" – гр. Русе, което поддържа и стопанисва съответните

водопроводни и канализационни мрежи и обслужва изградените шахтови и тръбни кладенци и сондажи. Водоснабдяването на Русе, Мартен и Сандрово се осъществява от водоснабдителна система "Сливо поле" от кладенци тип "Раней", от шахтови кладенци и дълбоки тръбни сондажи. Освен от ВС "Сливо поле" град Русе и кварталите се водоснабдяват и от ПС "Цветница" и от дълбоки сондажи по терасата на р. Русенски Лом. Останалите населени места имат изградени собствени водоизточници на своите територии. Някои от водоизточниците с недобри показатели на питейната вода (например с наднормено съдържание и нитрати) са консервирани, а този в Ново село е спрял през 1995 година.

Водоподаването за град Русе е 100% помпажно и се основава на 14 бр. помпени станции и 11 бр. напорни и черпателни резервоари. Дължината на водопроводната мрежа е над 500 км.

Канализационната система на гр. Русе е смесен тип, изпълнена по т.нар. "перпендикулярно пресечена" схема. Всички подколектори, слизаци към приемника, се пресичат от крайбрежен колектор. Общата дължина на експлоатираната канализационна мрежа надхвърля 300 км. Количествата на заустваните води през 2014 г. за гр. Русе са 8 578 хил. м³. След въвеждане на ПСОВ Русе качеството на отпадъчните води, зауствани в река Дунав е съгласно нормите, заложи в разрешителното за заустване. Невключени към ПСОВ са колекторите, заустващи в р. Русенски Лом.

Приемници на отпадъчните води, които се формират от производствената и комунално-битовата дейност на града са реките Дунав и Русенски Лом. Град Русе се характеризира с многобройни директни зауствания на отпадъчни води във водоприемниците, като на територията на общината има изградена канализационна система само в град Русе. Тъй като в останалите населени места няма изградени канализационни системи, отпадъчните води се отвеждат чрез попивни ями в земните пластове.

Отвеждането на отпадъчни води е налице за 90% от населението на Русе. Определена степен на пречистване на отпадъчните води се постига от локалните пречиствателни съоръжения, като септични ями, биофилтри, мазниноуловители, каломаслозадържатели и заводски пречиствателни станции. По-значителни пречиствателни станции за производствени отпадъчни води са изградени в следните промишлени обекти: "Жити" АД, "СЕТ" АД и "Дунарит" АД.

В периода 2007-2012 г. е реализиран Интегриран воден проект за гр. Русе, който включва: рехабилитация и разширение на водоснабдителната мрежа, рехабилитация и разширение на канализационната мрежа, изграждане на нова пречиствателна станция за отпадъчни води, обновяване на помпени станции, изграждане на магистрален водопровод. ПСОВ на гр. Русе е въведена в експлоатация през месец декември 2011 г.

Пречистването на отпадъчните води включва механично, химично, физикохимично и биологично пречистване. Всеки един от тези методи на пречистване е комбинация от различни операции и процеси, които се реализират в отделни

съоръжения. Пречиствателната станция е проектирана съгласно немските норми за проектиране на пречиствателни станции ATV-A131 от "Abwassertechnische Vereinigung e.V.", което осигурява пречистване на отпадъчните води от града до степен, позволяваща заустването им в р. Дунав при спазване на всички закони, норми и изисквания на страната.

Промишлените площадки, които функционират на територията на град Русе, заустват в канализационната система и през годините не са регистрирани сериозни случаи на негативно въздействие върху водните тела. Обектите за преработка на мляко, производство на продукция от плодове и зеленчуци, месна промишленост, производство на алкохол и алкохолни напитки формират биоразградими отпадъчни води. Всички имат изградени пречиствателни станции за отпадъчни води. Поради спецификата на производството отпадъчните води са силно замърсени и изискват добра поддръжка на пречиствателните съоръжения. Почти всички обекти имат проблеми с качеството на пречистените отпадъчни води. Периодично има случаи на замърсяване на приемниците на отпадъчните води, предимно на суходолията. Може да се направи извод, че основен проблем с предприятията на територията на общината е неправилната им експлоатация и нерегламентираното им заустване във водни обекти (т.е. без разрешително за заустване или съответен договор с ВиК оператор). През 2016 г. са констатирани неколнократни изпускания на непречистени производствени отпадъчни води във водоприемниците.

Предвид че основните замърсители в отпадъчните води на територията на общината са органичните вещества, от особена важност за опазване на водите от замърсяване е да бъдат изградени необходимите пречиствателни съоръжения, както и поддържането в изправност на съществуващите такива. С по-висок приоритет следва да бъде решено положението промишлените зони в гр. Русе, които имат изградена канализационна мрежа, която обаче не е включена в градската канализационна система с ПСОВ-Русе.

В много от населените места се планира реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи, в резултат на което ще се ликвидира отвеждането на отпадъчните води в земните пластове. С приоритет следва да бъде доизградена и модернизирана ВиК мрежата на кварталите "Средна кула" и "Долапите" в гр. Русе, както тези на гр. Мартен, с. Николово и с. Тетово.

3.4. Телекомуникации

Всички села са телефонизирани, с директен достъп до националната мрежа и със собствени аналогови телефонни централи (АТЦ). Всички селища са покрити с радио- и телевизионен сигнал и със сигнал на мобилните оператори. Изключително бързо развиващият се сектор "Информационни технологии" осигурява много по-добри възможности за развитието на съобщителната инфраструктура.

Електронната съобщителна мрежа (ЕСМ) се развива, като се създава възможност за пренасяне на информационни потоци с високи скорости и гарантирана надеждност

срещу нерегламентиран достъп. С реализация на ЕСМ е изграден оптичен пръстен на опорната мрежа на ЕСМ с начален преносен капацитет от 2,5 гигабита в секунда, и възможност за последващо разширение до 10 гигабита в секунда, използващ цифрова преносна технология с мултиплексиране по време (проект "SDH"). ДАИТС предвижда поетапно да се изградят мрежите за достъп на общините към ЕСМ до достигане на единна мрежова свързаност между всички централни и териториални органи на изпълнителна власт и местните органи на управление. В тази посока са и предвидените операции в ОП "Регионално развитие" и ОП "Административен капацитет", включително въвеждането на електронното правителство. Шест трансгранични оптически кабели свързват българските телекомуникационни оператори с румънските оператори. Връзката със съседните страни е чрез националните мрежи на операторите.

Във връзка с изискванията на ЕС през 2008 г. беше изградена и функционира Национална система за спешни повиквания с единен европейски номер (НССПЕЕН) 112, базирана в 6 центъра, разположени в София, Русе, Варна, Бургас, Кърджали и Монтана. Центровете в София и Русе са основни за системата и са напълно резервирани. При повреда или отпадане на един от тях, функциите се поемат от другия. Инсталирана е DWDM (Dense Wavelength Division Multiplexing) уплътнителна система между градовете Русе и София, с която се създава технологична възможност за увеличаване на преносния капацитет до 32 пъти.

Развитието на мобилните оператори също бележи значителен напредък за периода, най-вече що се отнася до разширяването на обхвата на мрежата, въвеждането на нови услуги и технологии.

Като цяло, в Община Русе и трите мобилни оператора имат оптимален обхват. Предлагаането на високоскоростен мобилен интернет донякъде решава проблемите с осигуряването на интернет връзка в по-малките и отдалечени населени места. В резултат на изключително бързото развитие на информационните технологии, сериозен дял в предоставянето на услуги заемат и частните оператори и доставчици на интернет в Община Русе. Основно те са насочени към доставката на всякакъв вид информационни услуги – Интернет, телефон, телевизия, радио, свързаност по безжична мрежа, базирана на FTTH (Fiber-to-the-home) технология.

На територията на Община Русе се приемат всички национални и множество чуждестранни ТВ-радио станции. Тук се намира и регионална структура на БНТ.

ТП "Български пощи" – Русе, като поделение към "Български пощи" ЕАД е основен пощенски оператор в Община Русе. Въпреки трансформациите на сектора в последните години и излизането на пазара на частни конкурентни фирми, "Български пощи" – ЕАД остава основен доставчик на услуги в селата и играе значителна социална роля за жителите им.

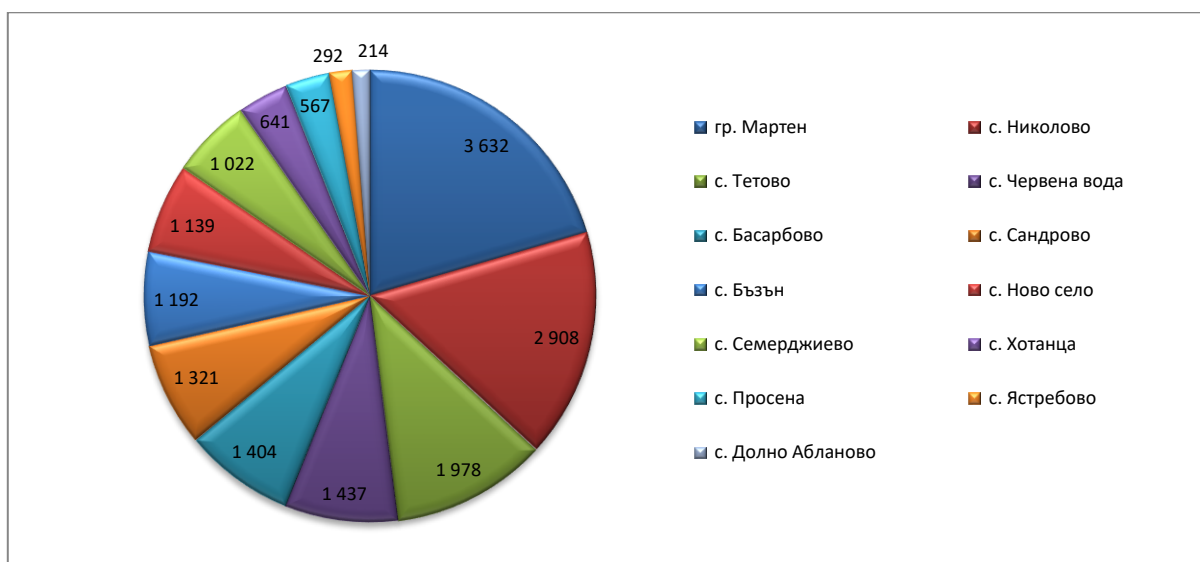
4. СОЦИАЛНА СФЕРА

4.1. Развитие на човешките ресурси

4.1.1. Демографска характеристика

Населението в Община Русе по данни на НСИ към 31.12.2011 г. наброява 166 881 души, което представлява 71,38% от населението на Област Русе (233 767 души) или 5,19% от общото население на страната (7 327 224 души). Съотношението между градско и селско население е 92% към 8%. Към 31.12.2016 г. населението е 161 838 души, което представлява 93,27% от населението на Област Русе (173 505 души) и 2,28% от общото население на България (7 101 859 души). Наблюдава се неравномерно разпределение на населението на територията на Общината – 91,7% живеят в градовете и само 8,3% в селата. В сравнение с края на 2014 г., общото население на Община Русе намалява с 2 381 души, или 1,45%, в резултат на наблюдаваните през годините негативни тенденции по отношение на естествения и механичен прираст на населението.

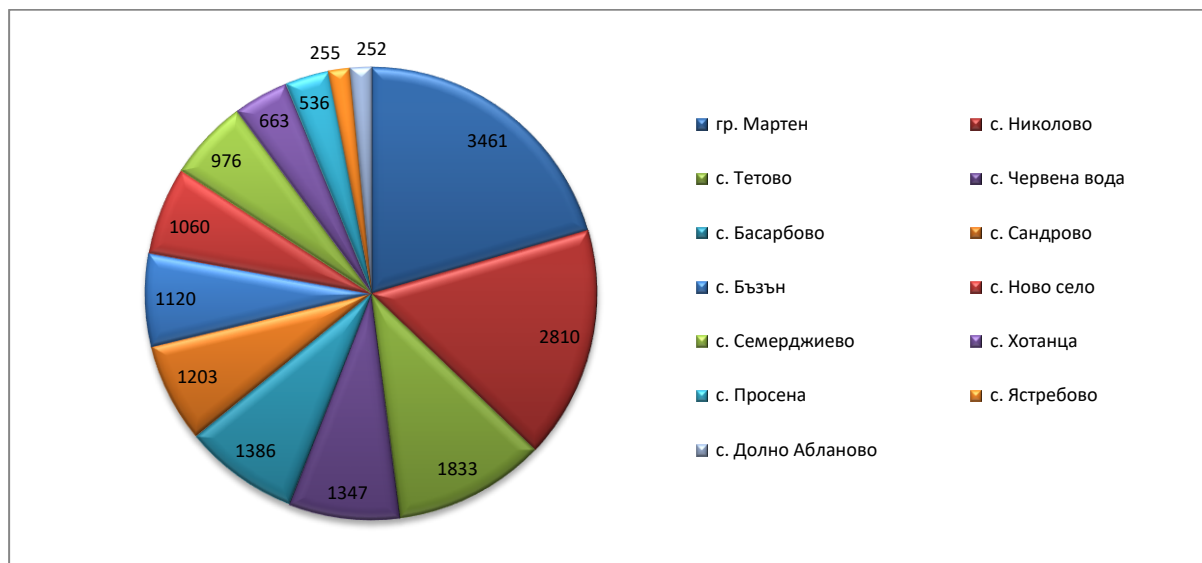
Фигура 8 Разпределение на населението по малки населени места в Община Русе към 31.12.2011 г.

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

През 2011 г., след гр. Русе най-голямо население има гр. Мартен (3 632 души), с. Николово (2 908 души) и с. Тетово (1 978 души). Най-малко жители има в с. Ястребово и с. Долно Абланово, съответно с население от 292 и 214 души.

Фигура 9 Разпределение на населението по малки населени места в Община Русе към 31.12.2016 г.

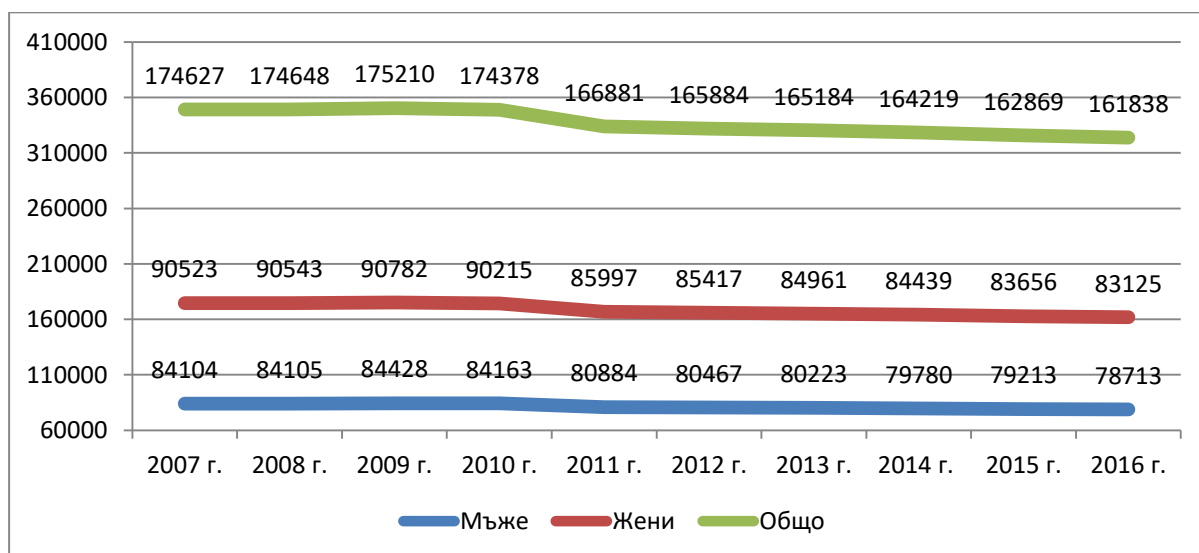

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

През 2016 г. тенденцията по големина на населението остава същата, като най-населени след гр. Русе остават гр. Мартен (3 461 души), с. Николово (2 810 души) и с. Тетово (1 833 души).

По отношение на разпределението на населението на Община Русе по полов признак се наблюдава стабилност в съотношението между мъже и жени за периода 2007-2016 г.:

Фигура 10 Динамика на населението в Община Русе по пол и по години

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

През разглеждания период се наблюдава постоянна тенденция на намаляване на населението на Община Русе. Изключение правят единствено 2008 г., когато положителният механичен прираст в Общината от +716 души компенсира и леко

превишава отрицателния механичен прираст от -695 души. В годините след това броят на населението в Общината намалява. За отбелязване е фактът, че през 2011 г. числеността на заселилите се в Общината превишава тази на изселилите се със 168 души, а през 2013 г. - с 283 души.

Таблица 10 Раждаемост, смъртност, естествен прираст в Община Русе по години /брой/

Години	Живородени	Мъртвородени	Умрели	Естествен прираст
2007 г.	1 499	4	2 319	-820
2008 г.	1 594	10	2 289	-695
2009 г.	1 683	5	2 286	-603
2010 г.	1 596	6	2 300	-704
2011 г.	1 311	5	2 284	-973
2012 г.	1 396	10	2 368	-972
2013 г.	1 329	7	2 312	-983
2014 г.	1 370	11	2 354	-984
2015 г.	1 334	6	2 296	-962
2016 г.	1 332	7	0 301	-969

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Таблица 11 Заселени, изселени, механичен прираст в Община Русе по години /брой/

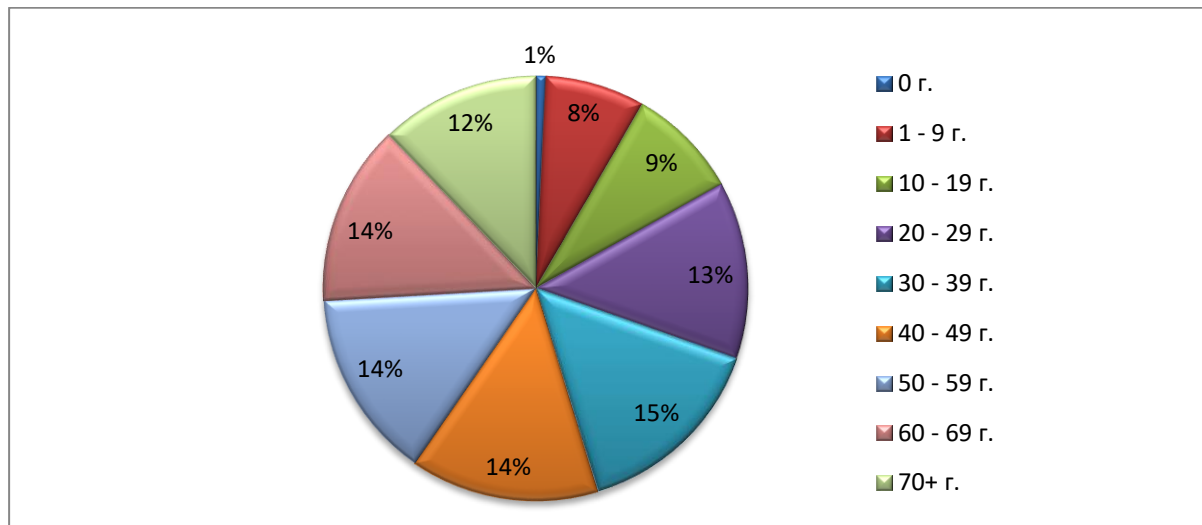
Години	Заселени	Изселени	Механичен прираст
2007 г.	2 733	2 972	-239
2008 г.	3 076	2 360	716
2009 г.	2 908	2 973	-65
2010 г.	3 670	3 798	-128
2011 г.	2 261	2 093	168
2012 г.	2 163	2 188	-25
2013 г.	2 350	2 067	283
2014 г.	2 384	2 365	19
2015 г.	2 467	2 855	-388
2016 г.	2 275	2 337	-62

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

В Общината е налице характерният за цялата страна процес на демографско остаряване, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години.

По-детайлно разпределение на населението в Община Русе по възрастови групи е представено на следната графика, като тенденцията остава приблизително еднаква през всички години от разглеждания период:

Фигура 11 Разпределение на населението в Община Русе по възрастови групи към 31.12.2016 г.

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Тенденцията по неравномерно разпределение на жителите по възрастови групи продължава в годините, като към 31.12.2016 г. населението на Общината на възраст под 20 години е 16,9% от общото население, намалявайки с 0,05% в сравнение с 2014 г., а тези над 60-годишна възраст представляват 27,72%, като бележат ръст с 0,83%, сравнявано с 2014 г.

За периода 2007-2011 г. се наблюдава значителен спад както в броя на сключените бракове, така и в броя на реализираните бракоразводни дела. Ако през 2007 г. сключените бракове в Община Русе са били 773, а осъществените бракоразводи са били 468, то през 2011 г. те намаляват до съответно 552 и 305. Спадът в броя на сключените бракове в Общината води до увеличаване през последните години на броя на фактическите семейни двойки в Общината без сключен юридически брак. От 2012 г. до 2016 г. тенденцията при сключените бракове е те да се увеличават. През 2012 г. те са 529, а през 2016 г. са регистрирани с 95 повече бракове. През 2012 г. бракоразводите се увеличават със 150 за сметка на изминалата година. През 2013 г. и 2014 г. броят им намалява, а през 2014 г. отново има регистрирано покачване.

Таблица 12 Сключени бракове, бракоразводи в Община Русе по години /брой/

Година	Сключени бракове	Бракоразводи
2007 г.	773	468
2008 г.	719	410
2009 г.	645	324
2010 г.	652	309
2011 г.	552	305
2012 г.	529	455
2013 г.	550	321
2014 г.	620	308
2015 г.	620	271
2016 г.	624	300

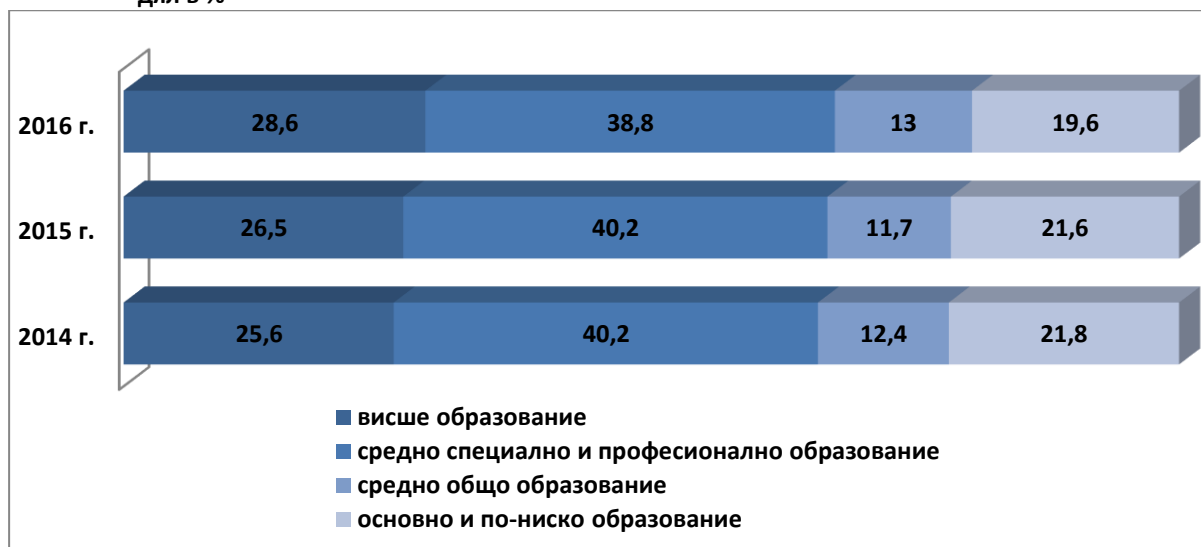
Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Най-многобройната етническа общност в Община Русе е българската. При осъщественото преброяване през 2011 г. към нея са се определили 137 337, или 90% от лицата, отговорили на доброволния въпрос. На второ място по брой се нарежда турската етническа група – 8% от отговорилите на въпроса (12 500 души). Едва 1% или 1 721 души са се самоопределили като роми, а 1 195 души са посочили, че принадлежат към друга етническа група.

По вероизповедание населението на Община Русе се разпределя, както следва: източноправославни 82% (111 289 души), католици 1% (758 души), протестанти 1% (1 198 души), мюсюлмани 6% (7 777 души), с друго вероизповедание – под 1% (415 души), без вероизповедание 4% (6 148 души), не се самоопределят 6% (7 981 души).

По отношение на образователната структура на населението на 7 и повече навършени години, през 2011 г. се наблюдава значително подобрене в сравнение с предходните години, вследствие на нарастването на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование. Към 1.02.2011 г. броят на лицата с висше образование в Община Русе е 34 932 души (22,2%), а лицата, завършили средно образование, са 78 567 (49,8%), основно образование имат 19,6% от населението на Общината, а 7,9% са с начално или незавършено начално образование. Тези проценти означават, че всеки втори в Община Русе има завършено средно образование, а всеки 5-ти е с висше образование. Делът на неграмотните лица на 9 и повече навършени години в Общината е 0,4%, което е най-ниският относителен дял на неграмотното население, сравнено с останалите общини в Област Русе. Образователната структура на населението в Община Русе за периода 2014-2016 г. продължава да се подобрява, като делът на регистрираните с висше образование остава по-висок спрямо средния за страната, което се обяснява със структурата на населението по образование и тенденцията на продължаване на образованието във висши учебни заведения. Към 2016 г. делът на придобилите средно образование вече е 51,8%, а този на лицата с висше образование – 28,6%. По-високият дял на регистрираните висшисти се определя и от изпълняваните програми и проекти, които увеличават възможностите на младите безработни до 29-годишна възраст да кандидатстват в субсидирана заетост или стажуване, включително и чрез схеми по ОПРЧР.

Фигура 12 Образователна структура на регистрираната безработица в Община Русе, относителен дял в %

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

4.1.2. Заетост и безработица

Наред с отрицателното движение на естествения и механичен прираст в Община Русе, демографската ситуация през последните години е допълнително утежнена и от неблагоприятното разпределение на населението по възрастови групи. Нарастването на относителния дял на гражданите в над трудоспособна възраст допълнително допринася за увеличаване на дисбаланса във възрастовата структура на населението. Тези индикатори показват, че процесът на застаряване на населението в Общината се е засилил.

Таблица 13 Население под, в и над трудоспособна възраст към 31.12 в Община Русе по години /брой/

Година	Население под, в и над трудоспособна възраст - Общо	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст
2009 г.	175 210	22 842	115 843	36 525
2010 г.	174 378	22 851	114 157	37 370
2011 г.	166 881	21 563	105 613	39 705
2012 г.	165 884	21 566	105 296	39 022
2013 г.	165 184	21 725	104 699	38 760
2014 г.	164 219	21 996	103 020	39 203
2015 г.	162 869	22 026	101 482	39 361
2016 г.	161 838	22 050	100 398	39 390

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Пазарът на труда в Община Русе през периода от 2007 до 2015 г. е под въздействие на промените в стопанската конюнктура, определяна от глобалната финансово-икономическа криза, която дава отражение и върху бизнес климата в Общината. Създадените преди икономическата криза условия за икономически растеж и провежданата активна политика на пазара на труда в България доведоха до постепенно увеличаване на заетостта и намаляване на регистрираната безработица.

От 2014 г. до 2016 г. се наблюдава спад с под един процент (0,69%) в дела на трудоспособното население в Община Русе. Населението над трудоспособна възраст се увеличава с 0,57%, като през 2014 г. е 23,87%, а през 2016 г. е нараснало до 24,34%, бележейки ръст с почти половин процент за сметка на общия дял на жителите в и под трудоспособна възраст. В съответствие с тенденциите на национално и европейско ниво на застаряване на населението, в Общината се развиват процеси на увеличаване на дисбаланса във възрастовата структура на населението, поради нарастването на относителния дял на жителите над трудоспособна възраст.

През целия период от 2011 до 2016 г. се наблюдава низходяща тенденция по отношение равнището на безработицата, с изключение на 2015 г., когато е налице леко повишение.

Фигура 13 Равнище на безработицата в Община Русе към 31.12 по години за периода 2011-2016 г. (%)

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

В края на 2008 г. влошаването на стопанската ситуация доведе до свиване на производства и освобождаване на наета работна сила и това формира отрицателни тенденции на пазара на труда, изразяващи се в плавно нарастване на регистрираната безработица, вкл. и на трудовия пазар в община Русе.

През 2011 г. се наблюдават положителни индикации в стопанската конюнктура, предимно в някои експортно-ориентирани производства. След ръст в следващата 2012 г., от 2013 г. регистрираната безработица е повлияна от известно оживление в икономиката и намаляване на обхвата на новорегистрираните в Дирекция "Бюро по труда" – Русе. Това води до съществено намаление на годишна база.

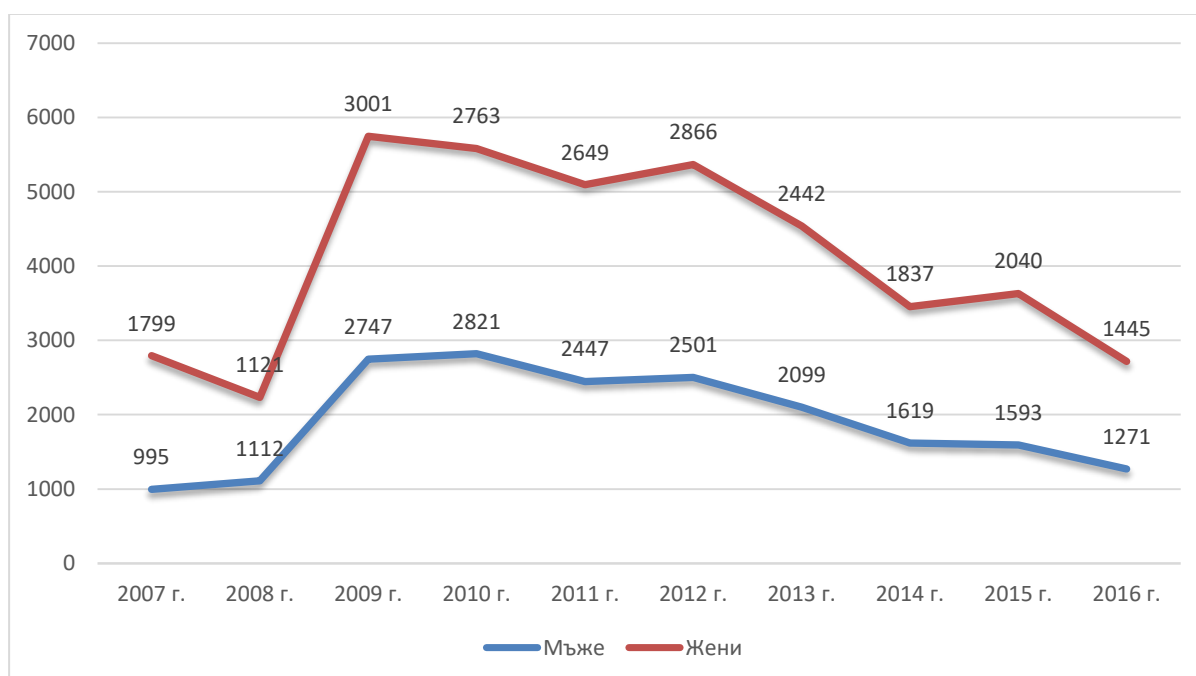
Проследяването на обхвата на регистрираната безработица в Община Русе през периода от 2007 до 2016 г. сочи пикова величина от 5748 лица в края на 2009 г. или нарастване с около 2 пъти спрямо края на 2007 г. След плавно намаляване, към края на юни 2014 г. достига 3233 лица или намалява с 43,8% /-2515 лица/ спрямо края на 2009 г. и постепенно се доближава до числеността от предкризисната 2008 г.

Разпределението на регистрираните по населените места в Община Русе сочи най-голяма численост и дял в гр. Русе – 86,3% към края на м. юни 2015 г. Следват с по

1,9% отн. дял безработни от с. Тетово и с. Хотанца; в границите 1,0%-1,4% в общата съвкупност в гр. Мартен и в селата Бъзън, Николово, Ново село и Семерджиево.

Разпределението на безработните лица по полов признак за периода 2007-2016 г. показва, че е по-голям броят на безработните жени. Регистрираната женска безработица е с доминиращ дял, като през 2011 г. достига до 52%, при 54,6% за страната. За сравнение, към края на юни 2015 г. тя достига до 57,2%, при 55,0% за страната. При регистрираните мъже се наблюдава значителен ръст в относителен дял към края на 2008 г. - 62,7%, при 35,6% през 2007 г. Ръстът е повлиян от икономическата рецесия с по-осезаем ефект в икономическите дейности в община Русе с преобладаваща заетост на мъжете. Намалението им до 42,8% към края на първото полугодие на 2015 г. се определя от възстановяване на част от дейностите, така също и от разкриване и/или разширяване на съществуващи производства вкл. и с чужди инвестиции.

Фигура 14 Структура на безработицата по пол за периода 2007-2016 г. (брой лица)

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

Възрастовата структура на регистрираната безработица се определя от протичащите социално-икономически и миграционни процеси, състоянието на бизнеса за генериране на работни места и обхвата на реализираната през годините активна политика по заетостта.

При безработните над 50 години е отчетено намаление в относителен дял от 49,7% през 2007 г. до 35,1% през 2012 г. Това е в резултат на включването в заетост в програми, мерки по реда на ЗНЗ и проекти, в т.ч. съфинансирани от Европейския социален фонд. От 2013 г. трендът се обръща, като на годишна база регистрираните в зряла възраст бележат значителен ръст /+10,7 п.п./ и бележат пикова стойност – 45,8%. Аналогична е тенденцията и за Област Русе и страната. За периода 2014-2016 г. се

наблюдава тенденция на понижаване на относителния дял от 42,2% през 2014 г. до 33,5% през 2016 г. Причината за това може да се търси в повишения интерес от страна на работодателите към наемане на работна сила с по-голям професионален и житейски опит, както и на участието на все по-голям брой хора в програми и проекти на ЕС.

При безработните младежи до 29 години се наблюдава плавно нарастване от 13,4% през 2007 г. до 22,8% през 2012 г. и намаление през следващите години, като в края на първото полугодие на 2015 г. достига до най-ниското ниво в наблюдавания период - 13,2% в общата съвкупност регистрирани. Паралелно с това младежката безработица в общината запазва по-ниските си нива спрямо средното за страната. Причините за нарастването на регистрираната младежка безработица както в Община Русе, така и на националния и европейските трудови пазари, може да се търси основно в ограничените възможности на бизнеса за разкриването на работни места; липсата на професионален опит и трудови навици у младежите; несъответствието между придобитата от тях професия и търсенето на трудовия пазар; незадоволителните професионално-квалификационни и образователни характеристики и др.

Дяловете на останалите възрастови групи се движат в интервала от ср./п. 9,6% при безработните между 30 и 34 г. до ср./п. 15,4% при безработните от 50 до 54 г.

Таблица 14 Структура на безработицата по възраст /брой лица/

Възрастови групи	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
- до 19 г.	67	30	68	43	54	69	29	11	13	13
- от 20 до 24 г.	127	200	415	353	351	492	266	146	165	123
- от 25 до 29 г.	179	249	487	451	547	661	464	354	352	277
- от 30 до 34 г.	256	291	527	563	514	583	434	331	392	278
- от 35 до 39 г.	241	238	575	613	583	593	511	404	411	306
- от 40 до 44 г.	248	260	574	579	564	566	489	357	427	357
- от 45 до 49г.	288	339	730	713	594	521	495	394	429	282
- от 50 до 54 г.	467	468	882	862	693	693	638	484	483	356
- над 55 г.	921	927	1490	1407	1196	1189	1215	975	961	702

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

До 2012 г., по отношение на образователната структура на безработните лица в Община Русе се наблюдава ръст в броя на безработните във всички образователни групи – с висше образование; със средно специално и професионално образование; със средно общо образование; с основно и по-ниско образование.

За периода 2014-2016 г. най-голям е броят на безработните със средно специално и професионално образование. На следващо място се нарежда групата на безработните с висше образование, следвани от лицата, притежаващи основно и по-ниско образование. Делът на безработните със средно общо образование е устойчиво понижаващ се. Данните до 2016 г. вкл. показват устойчиво разпределение в отделните групи по степени на образование, което се обяснява отново със структурата на населението по образование и тенденцията на продължаване на образованието във висши учебни заведения.

Таблица 15 Образователна структура на безработните лица в Община Русе /брой лица/

Степен на образование	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
с висше образование	483	622	1024	1025	1094	1306	989	886	961	776
със средно специално и професионално	1110	1222	2591	2243	2043	2233	1966	1388	1462	1053
със средно общо	232	260	424	787	690	648	595	429	424	352
с основно и по-ниско образование	969	998	1709	1529	1269	1180	991	753	786	535

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

Професионално-квалификационната структура е със сравнително устойчиво разпределение в отделните групи – с превес са регистрираните със специалност, следвани от тези без квалификация и с работнически професии.

Таблица 16 Професионално-квалификационна структура на безработните в Община Русе за периода 2011-2016 г. /брой/

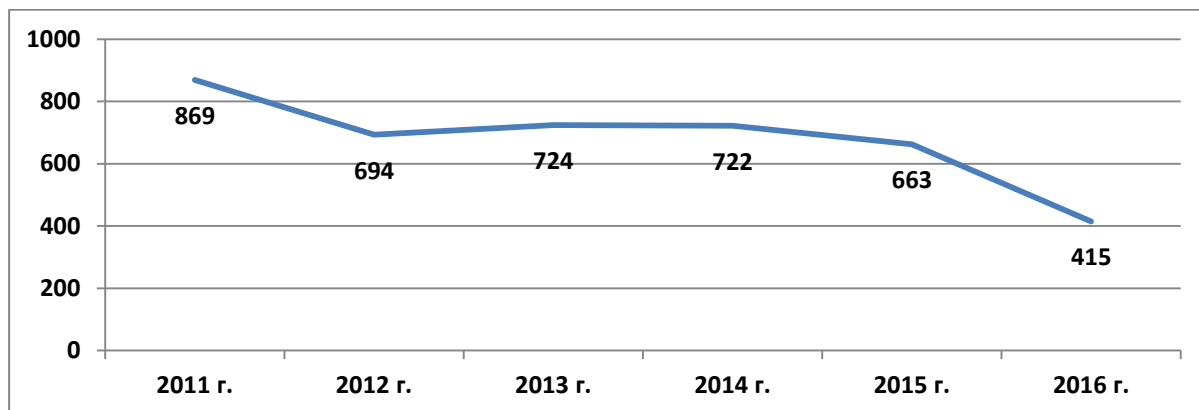
Година	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
С работническа професия	1 305	1 380	1 295	931	1 102	712
Специалисти	1 983	2 295	1 765	1 440	1 399	1 170
Без квалификация и специалност	1 808	1 692	1 481	1 085	1 132	864

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

За сравнение на областния, както и на националния трудов пазар, традиционно с най-висок и устойчив дял са безработните без квалификация. За 2016 г. се наблюдава понижение в техния дял с 20,37% (от 1 132 през 2015 г. до 864 души през 2016 г.).

Броят на продължително безработните лица, т.е. лицата с престой в Бюрото по труда в Община Русе, се понижава в периода 2011-2016 г. – от 869 души до 415 души. Продължително безработните лица от 38,7% през 2007 г. намаляват до 15,9% през 2013 г. /спад от 22,8 п.п./ и до 15,3% през 2016 г. Ниският дял на продължително безработните са показателни за ефективната работа на ДБТ – Русе и за прилаганата активна политика по заетостта, насочена към тази група в неравностойно положение на пазара на труда. През 2016 г. броят на постъпилите на работа граждани на първичния трудов пазар бележи ръст - с 3,8% повече души от 2014 г. Превес на постъпилите на работа чрез субсидирана заетост, вкл. директни схеми по ОПРЧП се наблюдава през 2015 г. – 29,9%, в сравнение с другите години за периода: през 2014 г. – 18,6% и през 2016 г. – 14,7%.

Фигура 15 Продължителна безработица в Община Русе /брой лица/

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

Запазването на значително по-ниското ниво на продължителната безработица в Община Русе спрямо средното за страната (39,0%) и за Област Русе (39,4%) е следствие на по-големите възможности за трудова реализация на търсещите работа в гр. Русе спрямо малките населени места и селата. Влияние оказват и миграционните процеси към икономически по-развити райони в страната и чужбина, особено за сезонна заетост.

Анализът на структурата и динамиката в групите в неравнопоставено положение на пазара на труда в Община Русе сочи, че е налице необходимост от продължаващи интервенции и подкрепа чрез проекти, финансирани със средства от Държавния бюджет или Европейските структурни и инвестиционни фондове, на безработни лица, идентифицирани като уязвими групи на трудовия пазар, т.е. с по-малка конкурентоспособност. Тук попадат "безработни лица до 29 г.", "безработни лица над 50 г.", "безработни с нисък образователен ценз", "безработни с професии, които не се търсят на местните трудови пазари" и "продължително безработни лица".

ДБТ-Русе предоставя разнообразие от посреднически услуги (информирание, консултиране, подбор, насочване и др.) за започване на работа по заявени места от работодатели, включване в програми за субсидирана заетост и/или обучение.

По отношение на търсенето на труд над половината от заявените свободни работни места в ДБТ-Русе от реалния сектор са в сферата на преработващата промишленост: конфекционно и текстилно производство; машиностроене, металообработване, металургия, производство на филтри за автомобили, на санитарни материали, керамични изделия. Следва търсенето от търговията, сферата на образованието строителството и др.

Обхватът на постъпилите на работа на първичния трудов пазар чрез ДБТ се определя от:

- ограниченото търсене на работна сила, повлияно от нестабилната икономическа среда, междуфирмената задлъжнялост, дълговата криза в редица европейски страни и др. фактори;
- поддържането в част от стопанските субекти на достигната оптимална заетост, след проведени структурни реформи и редуциране на персонал;

- възможностите за ползване на субсидии от работодателите при разкриване на работни места, които изместват търсенето на първичния трудов пазар;
- предпочитанията на част от стопанските субекти да ползват разнообразни източници за търсене на работна ръка – on-line борси, медии и др.;
- съществуващи ограничени възможности, произтичащи и от професионално-квалификационния профил на регистрираната безработица в ДБТ, за удовлетворяването на нарастващи потребности и изисквания на бизнеса относно качества, умения и компетенции.

За насърчаване на заетостта, за ограничаване на безработицата и повишаване на уменията и компетенциите на наети и безработни лица, ДБТ изпълняват активна политика по заетостта с ежегодно утвърждавани параметри, финансирани от Държавния бюджет (ДБ) и Европейския социален фонд (ЕСФ) по ОПРЧР.

На русенския пазар на труда през периода успешно се реализират националните програми "От социални помощи към осигуряване на заетост" (с новоназначени до 2014 г. вкл.), "Асистенти на хора с увреждания", "Старт на кариерата", "Заетост и професионално обучение на хора с трайни увреждания" и проект "Красива България". Също така и регионални програми за заетост НП "Сигурност" (реализирана само през 2014 г.). От 2015 г. се реализират две нови програми – НП "Клио" (осигуряване на заетост в дейности по опазване, поддържане, реставрация и обслужване на обекти, недвижимо културно наследство) и Програма за обучение и заетост на продължително безработни лица. ДБТ Русе в партньорство със социалните партньори успешно реализират в община Русе: "Компас" (2014 г.) и "Посоки" през 2015 г.; проектите "От обучение към заетост" (2014 г.), "Уча и успявам в България" (през 2015 г.) и др.

Резултатите от прилагането на формите за обучение на възрастни (безработни и заети лица) през периода 2007-2016 г. са както следва:

Таблица 17 Обучения чрез ДБТ – Русе

Индикатори	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Обучени безработни лица, общ брой	710	376	220	206	321	1239	1147	1061	1002	320
1.1. По ЗНЗ, програми и проекти, финансирани от ДБ	710	376	220	56	106	239	167	340	227	245
1.2. По схеми по ОПРЧР, от тях:										
- директни схеми	0	0	0	150	215	1000	390	170	775	75
- грантови схеми	0	0	0	0	0	0	590	551	0	0
2. Обучени заети лица, общ брой	270	516	680	1948	1598	654	1781	1441	3554	
2.1. По ЗНЗ, програми и проекти, финансирани от ДБ	270	137	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. По схеми по ОПРЧР, от тях:										
- директни схеми	0	0	0	1537	1550	654	814	1111	3554	0
- грантови схеми	0	379	680	411	48	0	967	330	0	0

Източник: Дирекция "Регионална служба по заетостта" – Русе

4.2. Здравеопазване

4.2.1. Състояние на здравеопазването в Община Русе

Здравословното състояние и здравният статус на гражданите са един от показателите за социално-икономическото развитие на Община Русе, качеството на живот и развитие на човешкия ресурс. Основните индикатори, които определят здравословното състояние и здравния статус на гражданите са продължителност на живота, коефициенти на раждаемост, обща смъртност, детска и майчина смъртност, данни за общата заболяемост, както и данни за социално-значими болести с широк обхват.

През последните години се наблюдават негативни тенденции в демографските и здравни показатели на населението както в Община Русе, така и в цялата страна. Общата смъртност и емиграцията нарастват, а жените в детородна възраст намаляват. Въпреки това, при детската смъртност се наблюдават тенденции към намаляване, като в селските региони тя продължава да бъде по-висока, отколкото в градовете.

Общата смъртност през 2016 г. за Област Русе е 3 703. От тях 1 977 (53,4%) са мъже и 1 726 (46,6%) са жени. Съотношението по пол на умрелите лица е 873 жени на 1 000 мъже. В сравнение с предходната година броят на починалите в областта намалява с 0,8%.

Детската смъртност през 2016 г. на деца на възраст до 1 навършена година са 12 и запазват броя си от предходната година. Умрелите момчета са 5, а момичетата - 7. Най-голям брой починали деца до 1 навършена година за периода 2012-2016 година в областта е през 2014 година – 16 деца от които 9 момчета и 7 момичета.

Нарастващата заболяемост на населението се определя в най-голяма степен от неинфекциозните заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен начин на живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.

Факторите на околната среда като атмосферен въздух, питейна вода и качество на храните, също оказват голямо влияние върху здравето на гражданите. Стойността на заболяемост в градските зони, които са изложени на интензивно замърсяване от промишлеността и транспорта, е над средната за България.

В структурата на заболяемостта челно място заемат болестите на органите на кръвообращението, дихателната система, костно-мускулна, пикочо-половата система и др. Най-ниска стойност на заболелите от болести на дихателната система и на органите на кръвообращението е през 2012 г. Характерно е нарастване на болестите на костно-мускулната система, като през 2016 г. стойностите са най-високи.

Проблемите в здравната система са свързани с недостатъчно информационно осигуряване, както и различни корупционни фактори. Налице е недобра координираност между информационните източници, некоректни данни и липса на информация за отделни направления и дейности.

Анализът на заболяемостта на гражданите в Община Русе, основните здравословни проблеми произтичат от заболявания, свързани със застаряване и широко разпространение на рискови фактори, които биват биологични и поведенчески. Към биологичните се включват хипертония, затлъстяване, диабет и високи нива на холестерол в кръвта, а поведенческите обхващат тютюнопушене, висока употреба на готварска сол, захарни изделия, алкохол и ниска двигателна активност.

4.2.2. Лечебни заведения

Основните цели в сферата на здравеопазването в Община Русе са свързани с подобряване управлението на ресурсите; осигуряване на обществено сътрудничество и взаимодействие; оптимизиране на разпределението на финансовите средства и повишаване на профилактиката на заболяванията; преодоляване недостига на общопрактикуващи лекари и осигуреността на медицински персонал; стимулиране на груповите практики за първична извънболнична помощ; модернизирание на лечебните заведения и създаване на алтернативи за болничните услуги, като разкриване на форми за едnodневна хирургия и легла със социална предназначеноост; подобряване качеството на здравните услуги; подобряване качеството на живот и предоставяне на социални услуги за хората с увреждания; разработване на регионални стратегии и програма в областта на неинфекциозните заболявания с цел подобряване на общественото здраве.

Таблица 18 Лечебни заведения на територията на Община Русе

Година	Лечебни заведения за болнична помощ		Лечебни заведения за извънболнична помощ		Други лечебни и здравни заведения	
	брой	легла	брой	легла	брой	легла
2007	11	1 218	9	40	5	190
2008	11	1 218	7	53	5	190
2009	11	1 226	7	57	5	190
2010	11	1 167	7	54	5	210
2011	11	1 514	7	66	3	190
2012	9	1 504	6	63	3	190
2013	9	1 632	9	64	3	70
2014	9	1 638	9	66	3	135
2015	9	1 808	16	66	2	-
2016	9	1 733	20	67	3	-

Източник: НСИ – ТСБ - Русе

Община Русе разполага с добре развита мрежа от здравни заведения за извънболнична и болнична помощ. Лидер сред здравните заведения е "Многопрофилна болница за активно лечение" АД, която обслужва жителите на цялата Област Русе. Болницата разполага с 600 легла, разпределени в 31 отделения, в които работят 205 високо квалифицирани лекари. През 2016 г. здравното заведение придоби статут на университетска болница, с Решение на Министерски съвет. През септември 2017 г. беше открито ново педиатрично отделение на УМБАЛ – Русе. Инвестицията, на стойност 500 000 лв., е осъществена с подкрепата на фондация "Игнат Канев".

Определена за университетска болница е и "Многопрофилна болница за активно лечение Медика Русе" ООД. Това стана след решение на Министерски съвет от 2017 г. В здравното заведение има разкрити 18 отделения, работят 120 лекари и 210 медицински сестри.

На територията на гр. Русе функционират още следните лечебни заведения:

1. "Специализирана болница за активно лечение на пневмо-фтизиатрични заболявания д-р Димитър Граматиков-Русе" ЕООД;
2. "Комплексен онкологичен център-Русе" ЕООД;
3. "Център по психично здраве-Русе" ЕООД;
4. Специализирана болница за активно лечение кардиология "Медика КОР" АД;
5. Специализирана болница за активно лечение по физикална и рехабилитационна медицина "Медика" ООД.

Всички лечебни заведения разполагат със стационари /самостоятелна леглова база/ и обслужват не само жители на Област Русе, но и на съседни области.

Извънболничната помощ се осъществява от тринадесет медицински центъра:

1. Център за спешна медицинска помощ – Русе;
2. "Диагностично-консултативен център 1 Русе" ЕООД;
3. "Диагностично-консултативен център 2 Русе" ЕООД;
4. "Медицински център Русе";
5. "Медицински център 1 Русе" ЕООД;
6. Медицински център 2 РУРИКОМ Русе Рига Комерсиал" ООД;
7. Медицински център "Адара" ООД;
8. Медицински център "САНСИ" ЕООД;
9. Медицински център "ТЕОДОРА" ЕООД;
10. Медицински център "Медик консулт" ЕООД;
11. Медицински център Русе Мед" ЕООД;
12. Транспортен Диагностично-консултативен център – клон Русе ЕООД;
13. Специализирана клиника "Център по дентална медицина" ЕООД.

В изпълнение на проект "Обновяване и оборудване на комплексен онкологичен център - Русе", финансиран по ОП "Регионално развитие" 2007-2013 г., на 04.07.2014 г. е проведена официална церемония по откриване на обекта.

Необходимо е да се отделят повече средства в първичната извънболнична медицинска помощ и профилактична дейност. В отдалечените и слабо населени места съществуват затруднения при избор на общопрактикуващи лекари и достъпа до тях. Гражданите в труднодостъпните и отдалечени райони, както и лицата с висок риск не получават достатъчно и качествени услуги от лекарите-специалисти.

Липсата на интегрирана информационна система води до недостатъчна и недостоверна здравно-статистическа информация. Това от своя страна затруднява мониторинга, прогнозирането и управлението на системата.

4.2.3. Детски ясли

В Община Русе функционират 10 общински детски ясли, с обособени 33 яслени групи, в които се отглеждат, възпитават и обучават 660 деца на възраст от 10 месеца до 3 г. В детска ясла №5 и детска ясла в с. Ново село са разкрити 2 седмични яслени групи.

Детските ясли са организационни обособени структури, в които работи общ персонал от 186 лица от които 66 медицински и 9 педагогически. Отчитайки тенденцията за увеличаване на раждаемостта и недостиг на местата в яслите през 2016 г. по проект "Интегриран подход на Община Русе за интеграция на ромите и други уязвими групи на територията на общини от Област Русе" са разкрити две яслени групи, към детска ясла № 6 в кв. "Дружба" 3, които от юни 2018 г. ще станат делегирана от държавата дейност.

4.2.4. Детска млечна кухня

Детска млечна кухня при Община Русе е обособена структура, в която 26 специалисти приготвят и предоставят храна за 900 деца на възраст от десет месеца до тригодишна възраст, както и за организирано хранене на 660 деца от детските ясли. Храната, предоставена от кухнята, е съобразена с всички нормативни изисквания. Периодично се обновява материално-техническата база и се следи за качеството на предоставяните продукти.

4.2.5. Здравеопазване в училища и детски градини

В здравните кабинети, разкрити към детските градини и училищата работят 85 медицински специалисти. Те осъществяват дейности по профилактика и промоция на здравето на децата и учениците, както и медицинско обслужване на спешни състояния до пристигане на екипите за спешна медицинска помощ.

С цел повишаване квалификацията на медицинските специалисти, Община Русе ежесечно организира съвместни обучения със специалисти от Регионалната здравна инспекция, а два пъти в годината преминават надграждащи обучения, като задължително преди всяка учебна година преминават обучение по оказване на първа помощ при спешни случаи.

Ежегодно в началото на всяка учебна година, с цел регламентиране на работните места на медицинските специалисти, както осигуряване на медицинско обслужване във всички детски и учебни заведения, се разработва поименен график за разпределението на медицинските сестри в здравните кабинети на общинските детски заведения и училища.

На територията на Община Русе функционират 43 детски заведения, като броят на децата в тях е между 100 и 400 деца. Общият брой на децата в детските градини е 4 390, а броят на медицинските специалисти, разпределени в тях, е 50.

На територията на Общината функционират 39 училища. Общият брой ученици е 15 818, а броят на медицинските специалисти, разпределени в тях, е 44.

Осигурен е медицински специалист за всеки кабинет в образователните институции, като в някои от тях те са двама и работят на две смени, за осигуряване на здравно обслужване от 07.00 ч. до 18.30 ч.

Таблица 19 Здравни кабинети в детските градини на Община Русе към декември 2017 г.

Детски градини	Здравни кабинети	Медицински специалисти
ДГ "Слънце"	2	3
ДГ "Радост"	4	4
ДГ "Иглика"	2	4
ДГ "Незабравка"	2	2
ДГ "Звездица"	2	3
ДГ "Ралица"	2	2
ДГ "Пиноккио"	2	2
ДГ "Здравец"	2	3
ДГ "Чучулига"	2	4
ДГ "Русалка"	2	3
ДГ "Детелина"	2	2
ДГ "Черв. шапчица"	3	4
ДГ "Пролет"	2	2
ДГ с. Ново село	4	3
ДГ "Снежанка"	2	3
ДГ кв. Средна кула	3	2
ДГ с. Николово	2	1
ДГ гр. Мартен	2	1
ДГ "Зора"	1	2
ОБЩО:	43	50

Източник: Община Русе

Забележка: Пет от медицинските специалисти обслужват по график и здравен кабинет в училище.

В занималните на детските градини са изградени центрове по интереси, в които се дава възможност за индивидуална работа с всяко дете чрез използването на различни методи. Интегрирането на деца със специални образователни потребности в детските градини се подпомага от ресурсни учители.

Таблица 20 Здравни и ресурсни кабинети в училищата в Община Русе за учебната 2017/2018 г.

Учебно заведение	Здравни кабинети	Медицински специалист
ОУ - Никола Обретенов	1	1
ОУ - Васил Априлов	1	1
ОУ - Тома Кърджиев	1	1
ОУ - Ангел Кънчев	1	1
ОУ - Иван Вазов	1	1
ОУ - Любен Каравелов	1	1
ОУ - Отец Паисий	1	1

ОУ - Бр. Миладинови	1	1
ОУ - А. Константинов	1	1
ОУ - Долапите	1	1
ЦСОП - Петър Берон	1	1
ОУ - Мартен	1	1
ОУ - Николово	1	1
ОУ - Ново село	1	1
ОУ - Семерджиево	1	1
ОУ - Тетово	1	1
НУ - Хотанца	1	1
СУ - Й. Йовков	1	1
ОУ- Ол. Панов	1	1
СУ - Христо Ботев	1	2
СУ - Възраждане	1	2
СУЕЕ – К .К. Философ	1	2
СУПНЕ - Фр. Шилер	1	2
СУ - В. Левски	1	2
ПМГ-Баба Тонка	1	1
ПАГ-Гео Милев	1	1
СУ - М-р Ат. Узунов	1	1
ПГ по транспорт	1	1
НУИ	1	1
ПГ корабостроене и корабоплаване	1	1
ПГ дървообработване и вътрешна архитектура	1	1
ПГ електротехника	1	1
ПГ по туризъм	1	1
ПГ по облекло	1	1
ПГ по механотехника	1	1
ПГ по селско стопанство	1	1
ПГ по строителство	1	1
ПГ промишлени технологии	1	1
ПГ по икономика	1	1
ОБЩО:	39	44

Източник: Община Русе

Забележка: Седем от медицинските специалисти обслужват по график повече от един здравен кабинет в училище.

4.2.6. Програми на Община Русе в областта на здравеопазването

Община Русе ежегодно сключва договори с изпълнител за извършване на медицински прегледи и лечение на деца с гръбначни изкривявания от 1 до 4 клас от училищата на територията ѝ. Профилактичната и рехабилитационна дейност включва скрининг на учениците от 1 до 4 клас, като годишно се преглеждат около 10 000 ученика. Организира се и се провеждат лечебни курсове на 80 ученици; извършват се лекарски преглед при започване на курса; контролни измервания при започване и завършване

курса на лечение и специализирана лечебна гимнастика. Ежегодно се финансират профилактични прегледи (периодични, начални и предсъстезателни) на спортуващи деца и ученици от Община Русе. За 2016 г. осъществените прегледи са 11 854.

Отчитайки съвременните тенденции и увеличаващият се брой на двойките с репродуктивни проблеми, Община Русе инициира тяхното подпомагане. От 2008 г. се реализира Програма "Асистирана репродукция" с одобрени критерии, определени с решения на Общински съвет - Русе. Документи се приемат и разглеждат веднъж в годината с бюджет, гласуван от Общинския съвет. През 2014 година Общински съвет гласува бюджет в размер на 40 000 лв., през 2015 г. средствата са увеличени на 45 000 лв., а през 2016 г. и 2017 г. са в размер на 50 000 лв.

Таблица 21 Информация за последните три години относно броя на подпомогнатите семейства

Период	Одобрени кандидати	Отложени по медицински показания	Провели процедури	Положителен резултат
2014 г.	29	7	22	3
2015 г.	43	13	29	7
2016 г.	27	7	19	4

Източник: Община Русе

Чрез проект "Социално включване чрез услуги за ранно детско развитие", функционира услугата "Здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията" с която е подобрен достъпа до здравеопазване на бременни жени и новородени бебета. Дейността е насочена към всички родители и деца от района в т.ч. уязвимите общности, поради недостиг на лекарски практики на лични лекари и поликлиники с детски кабинети в крайните квартали на града.

Социалните работници и медиаторите организират беседи с родители: "Необходимост от ваксинация"; "Първа помощ от родителите при болни деца; "Ролята на естественото хранене върху детето и майката" – в резултат на беседите е повишена информираността на родителите по темите.

Реализирани са дейности по националната Програма "Подобряване на устойчивостта на Националната програма по туберкулоза", от страна на Сдружение "Център Динамика", като Община Русе оказва съдействие за изпълнението на конкретни мерки, чрез двамата здравни медиатори. За 2016 г. са проведени 246 индивидуални консултации, проба манту на 397 лица, предоставени са 500 бр. здравно-образователни материали.

През месец септември 2017 г., Община Русе, като областен център, работещ по националната Програма "Подобряване на устойчивостта на Националната програма по туберкулоза", оказва съдействие и координира действията за провеждане на безплатни, профилактични скрининг изследвания с флуорограф от мобилен екип специалисти, сред население с рискови индикации на територията на общината, по Национална програма за борба с туберкулозата. Обхванати са 220 броя лица, които след изследване и

диагностика, ще бъдат безплатно лекувани в Специализиран болница за белодробни болест-Русе.

В Община Русе, работят двама здравни медиатори, които осъществяват пряка работа на терен, с лица и семейства от ромските квартали – насочване към личен лекар, провеждане на имунизации на деца, възстановяване на здравни осигуровки на др. През 2016 г. има 136 нови случая по които е работено. На 50 деца е оказано съдействие да осъществят планови имунизации. За осъществяване на профилактични прегледи е оказано съдействие на 18 деца и 9 лица при личен лекар. За консултации, подготовка на документи, следване на процедури за представяне пред ТЕЛК, ЛКК придружаване до здравни институции, настаняване в здравни заведения са подкрепени 106 лица. Община Русе активно участва в провеждането на профилактични и превантивни дейности, с цел ранна диагностика и лечение на социално значими болести, особено сред рискови групи.

В изпълнение на разпоредбите на Закона за здравето и установената необходимост от здравно обслужване са осигурени средства за функционирането на два здравни кабинета в кв. "ДЗС" и кв. "Образцов чифлик", за първична медицинска помощ за обслужване на населението. За периода на договора /една календарна година/ от общинския бюджет са осигурени средства в размер на 6 000 лв., чрез които се гарантира своевременно оказване на медицинска помощ на жителите в двата отдалечени квартали. Медицинските услуги на разкритата Амбулатория са ползвали 1 400 лица, като голяма част от тях са били с хипертонична болест, кардиологични заболявания, атеросклероза, диабет, респираторни заболявания и др.

Към Община Русе функционира Превантивно-информационен център (ПИЦ). В него работят психолози и психиатри. При изпълнение на общинската политика, ПИЦ се контролира и ръководи от Общинския съвет по наркотични вещества - Русе. Целта на ПИЦ е да предостави достатъчно информация за последиците от рисковото поведение. Основните дейности на центъра са свързани със събиране, съхраняване и анализиране на информация на областно и общинско ниво, която е необходима за изготвяне, осъществяване и координиране на програмите; организиране на работни срещи, семинари и конференции с превантивна цел; създаване на условия за информационно и инфраструктурно осигуряване дейността на Областния съвет по наркотични вещества; насочване на консултации; изготвяне и разпространение на превантивни материали; организиране и провеждане на материали за здравно образование (полово съзряване, полови контакти, предпазване от заболявания, предавани по полов път и ХИВ/СПИН и организиране на различни младежки инициативи с превантивна насоченост като концерти, конкурси, спектакли, състезания и др.

4.3. Социални дейности и социално подпомагане

4.3.1. Социални услуги, предоставяни от Община Русе

Приоритетен ангажимент в дейността на Община Русе е осигуряването на достъп до социални услуги на всички граждани, живеещи на нейна територия, в т. ч. хората в неравностойно положение, всички уязвими общности и възрастови групи. Реализираните в областта на социалната политика проекти са доказателство за активната работа в тази посока.

Община Русе на практика е най-големият доставчик на социални услуги в домашна среда в Област Русе и е първата в страната, която работи в синхрон с европейската политика за деинституционализация на грижата за децата. Независимо от вложените ресурси, животът на децата в институциите от интернатен тип не става по-добър, а услугите – по-качествени. Институционалната организация на живот не предполага наличие на доверителна връзка с един постоянен възрастен, индивидуална грижа, внимание и лично пространство за детето. Тя не може да задоволи основните потребности на децата и оказва негативно влияние върху тяхното развитие и поведение. Това от своя страна води до допълнителни икономически и социални последици за цялото общество. В тази връзка, прилагането на ефективна политика за деинституционализация изисква промяна в разбирането на грижите за децата и поставяне на акцент върху превенция на рисковете, ранна интервенция и подкрепа на семействата, както и осигуряване на семейна или близка до семейната среда.

В изпълнение на Националната стратегия "Визия за деинституционализация на децата в Република България", приета от правителството през месец декември 2009 г. и Плана за действие за неговото изпълнение, приет през месец февруари 2010 г., както и заложените мерки в Общинска стратегия за развитие на социалните услуги на Община Русе 2010-2015 г. за намаляване броя на децата в специализираните институции, в Общината след поетапно намаляване на капацитета и осигуряване на алтернативни социални услуги за настанените деца, от 01.04.2013 г. е закрит Дом за деца, лишени от родителска грижа "Райна Гатева" (ДДЛГР). Средствата от него са пренасочени към разкриване на новата социална услуга "Приют за бездомни лица".

През м. март 2017 г. е актуализирана Общинската стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2016-2020 г. С актуализирането ѝ са променени наименованията на социални услуги на територията на община Русе, съгласно ППЗСП. На две от социалните услуги са променени видът и капацитетът им: Приютът за безнадзорни деца е трансформиран в Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания, а Наблюдаваното жилище за лица с психични разстройства е трансформирано в Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства. Основна задача на Стратегията е запазване на съществуващата мрежа от социални услуги за деца, младежи и възрастни, като се запази техния капацитет и се повиши ефективността при предоставяне на социалните услуги. Приоритетните

направления се отнасят до съдържанието на социалните услуги, начина на функционирането и изпълнението им и мерките за социално включване.

Специализирани институции за предоставяне на социални услуги от Община Русе към 01.09.2017 г. са:

- **Дом за стари хора "Възраждане"** – капацитетът на Дома е 234 места и е предназначен за възрастни хора в надтрудоспособна възраст. Домът за стари хора е специализирана институция за предоставяне на социални услуги на стари хора, за които са се изчерпили възможностите за грижи и услуги в общността. Предоставят се услуги, сред които почистване на помещенията на трудно подвижни и лежачо болни, хранене, осигуряване на съдействие за получаване на здравни грижи и здравна профилактика, административни услуги, организиране на културни мероприятия, достъп до телефон и интернет, терапевтични и рехабилитационни дейности и др.
- **Дом за пълнолетни лица с деменция "Приста"** – капацитетът на Дома е 120 места, като се предлага 24-часова грижа за хора с диагноза "Деменция"
- **Дом за пълнолетни лица с физически увреждания "Милосърдие"** – капацитетът на Дома е 82 места, като се предоставят социални услуги и се осигурява съдействие за получаване на здравни грижи за лица с ЕР на ТЕЛК/НЕЛК.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – от 01.05.2017 г.** – капацитетът на центъра е 8 места, предназначени за деца до 18-годишна възраст, за които до момента на настаняването им в Центъра за настаняване от семеен тип за деца без увреждания няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното им семейство, в семейство на близки и роднини или в приемно семейство. Дейностите са свързани с оказване на индивидуална подкрепа и които могат да бъдат прилагани в комбинация със социални, здравни, образователни и други услуги в съответствие с потребностите на настанените деца; пълноценно физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в естествената за него среда.

4.3.2. Социални услуги, предоставяни в общността

Социални услуги в общността на територията на Община Русе към 01.09.2017 г. се предоставят в:

- **Дневен център за деца с увреждания "Милосърдие"** - доставчик на услугата е Русенска Католическа организация "Каритас", а капацитетът е 30 места. Предоставят се логопедични услуги, психологическа диагностика, консултиране и терапия, педагогическа работа, кинезитерапия и др.
- **Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "РАЛИЗ - БАЛИЗ", а капацитетът е 30 места. Центърът е предназначен за деца над 7 годишна възраст и младежи с различни по вид и степен на тежест увреждания от лека до тежка степен на умствена изостаналост. Предоставят се услуги, като двигателна рехабилитация; корекционно-

компенсаторна и възпитателна работа; логопедична терапия; корекция на дислексия; психологична помощ и терапия; подготовка и самоподготовка за включващо обучение и др.

- **Дневен център за деца с увреждания до 18 г.** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 20 места. Предлагат се социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване през деня на деца до 18-годишна възраст с физически и/или психически увреждания и се нуждаят от ежедневна рехабилитация и психотерапевтична подкрепа. Центърът предоставя услуги и за семействата на децата, като за родителите те са под формата на индивидуални консултации със специалистите, които работят с детето в Центъра, по проблемите на общуването на тяхното дете, по въпросите, отнасящи се до специалните грижи за детето вкъщи.
- **Дневен център за деца с увреждания - седмична грижа "Мечо Пух"** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 20 места, предназначени за деца от 3 до 18 г., като се предлага дневна, седмична грижа, индивидуална и групова терапевтична работа, консултиране на родители и др.
- **Дневен център за деца с увреждания – седмична грижа (Програма ранна интервенция)** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 10 места. Дневният център за деца с увреждания предоставя комплекс от социални услуги, които са насочени към създаване на условия за цялостно обслужване на потребителите и предоставяне на комплексна подкрепа на родителите и детето възможно най-рано с цел придружаване и подкрепа на връзката родител – дете. Съставя се и се провежда комплексна възстановително-рехабилитационна програма. Услугата се предоставя както в центъра, така и на терен, а всички услуги включват домашни посещения и работа в домашна обстановка на кинезитерапевта и ерготерапевта, а при необходимост и на други специалисти.
- **Дневен център за пълнолетни лица с увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 25 места, предназначени за лица с увреждания от 18 до 29 г., които се нуждаят от работа със специалисти за разширяване на възможностите за социално включване, и техните семейства от Община Русе. Социалната услуга предоставя дневна грижа, индивидуална терапевтична работа (ерготерапия, кинезитерапия, комуникативни и логопедични интервенции), психологическа подкрепа; групова терапевтична работа с младежи с увреждания; консултиране на родители и др.
- **Звено "Майка и бебе" (ЗМБ) към Обединени услуги (ОДУ) "Слънчо" – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 4 места. ЗМБ е социална услуга в общността, която предоставя временно настаняване (до шест месеца) на бременни жени или майки и техните деца, при които има риск от изоставяне. Услугата насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 10 места. Основните дейности са свързани с възпитателни, обучителни и терапевтични дейности, медицинска рехабилитация, социална интеграция, психологическа подкрепа и др.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - "Вяра"** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 14 места. Основните дейности включват задоволяване ежедневните потребности, здравните потребности на децата и постоянна грижа; психологическа подкрепа; възпитателни дейности; обучителни дейности; терапевтични дейности; медицинска рехабилитация и социална интеграция.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Надежда"** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 14 места. ЦНСТДМУ "Надежда" е резидентна услуга, която осигурява дългосрочна комплексна грижа за деца и младежи с увреждания, в сигурна и защитена среда, близка до семейната. Тя гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Те получават ежедневни грижи от подготвен персонал, достъп до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични и рехабилитационни дейности, възможности за социализация и интеграция в общността.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Любов"** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 14 места. ЦНСТДМУ "Любов" е резидентна услуга, в която са настанени деца и младежи с комплексни увреждания. Услугата гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Тя предоставя условия на живот, близки до семейната среда. Потребителите получават ежедневни грижи от квалифициран персонал, достъп до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични и рехабилитационни дейности, възможности социализация и интеграция в общността.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Розовата къща" към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 12 места. ЦНСТДМУ е резидентна услуга, в която са настанени деца и младежи с множество увреждания. Услугата гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Тя предоставя условия на живот, близки до семейната среда, като потребителите получават ежедневни грижи от квалифициран персонал, достъп до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични

и рехабилитационни дейности, възможности социализация и интеграция в общността.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания, с потребност от постоянни медицински грижи (ЦНСТДМУ-ПМГ) към Обединени детски услуги "Слънчо" – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 8 места. Социалната услуга ЦНСТДМУ-ПМГ е от резидентен тип, в която се осигурява 24-часова непрекъсната медицинска грижа и жизнена среда, близка до семейната за пълноценно обгрижване и развитие на деца и младежи с множество увреждания. Настаняването се извършва въз основа на специализирана експертна оценка на здравословното състояние и потребностите от постоянни медицински грижи, извършена от лечебно заведение за болнична грижа, определено със заповед на министъра на здравеопазването.
- **Център за обществена подкрепа към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 105 места. ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата и обучение в родителски умения.
- **Център за обществена подкрепа "Том Сойер"** – доставчик на услугата е Русенска католическа организация "Каритас", а капацитетът е 20 места за деца в риск от 0 до 18 г.
- **Център за работа с деца на улицата** – доставчик на услугата е Български червен кръст, а капацитетът е 15 места. Дейностите са свързани с осигуряване на Образователна подкрепа, осъществява се мобилна социална дейност за идентифициране и локализиране на деца на улицата, предлагат се здравни грижи, Програма за жизнени умения и изграждане на навици за самостоятелен живот и интеграция в обществото.
- **Център за работа с деца на улицата към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 15 места. ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция - Детски кът за развитие** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 20 места. ЦСРИ - ДКР е интегрирана здравно-социална услуга, в която децата и

юношите с психични проблеми могат да получат индивидуално подходящи грижи, които да подпомогнат оптималното развитие на способностите им и включването им в социалния живот. Услугата позволява на деца, отглеждани в институции и на деца и семейства в неравностойно положение да получат безплатно специализирана терапевтична помощ и психологична подкрепа, която иначе би била недостъпна за тях.

- **Дневен център за стари хора** – доставчик на услугата е Фондация "Трета възраст", а капацитетът е 50 места. Центърът предоставя комплекс от социални услуги в общността, които създават условия за цялостно обслужване на самотно живеещи възрастни хора от гр. Русе през деня, като се осигурява топла храна, и грижа за ежедневните битови, здравни и рехабилитационни потребности, както и потребностите от организация на свободното време и личните им контакти.
- **Дневен център за пълнолетни лица с увреждания** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 15 места.
- **Защитено жилище за лица с психични разстройства** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 8 места. Защитеното жилище е форма на социални услуги, в която хората водят независим начин на живот, подпомогнати от специалисти. Услугите осигуряват място за живеене, хранене, здравни грижи, организация на свободното време и личните контакти.
- **Защитено жилище за лица с психични разстройства** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 8 места. Осъществяват се дейности за подобряване качеството на живот и психосоциалното функциониране на потребителите.
- **Защитено жилище за лица с умствена изостаналост** – доставчик на услугата е Фондация "Приятелска подкрепа", а капацитетът е 22 места. Осъществяват се услуги за придобиване на умения за относително самостоятелен живот, социална интеграция и рехабилитация.
- **Кризисен център за лица, пострадали от домашно насилие и трафик на хора** – доставчик на услугата е Сдружение "Център Динамика", а капацитетът е 8 места. Центърът е за лица, пострадали от домашно насилие и трафик на хора и е интегриран комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите при временно настаняване за период от 1 до 6 месеца. Социалната услуга е насочена към подкрепа на лицата за осъществяване на ежедневните дейности и за социално включване.
- **Кризисен център за жертви на трафик и всички форми на насилие** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 15 места. Социалната услуга предлага грижи за деца и/или лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ,

когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

- **Приют за лица "Добрият самарянин"** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 60 места за лица над 18 г., останали без подслон. Предоставя се комплекс от социални услуги временно в срок до 3 месеца на бездомни лица при неотложна необходимост от задоволяване на базовите им потребности, свързани с осигуряване на подслон, храна, здравни грижи, хигиена, социално, психологическо и правно консултиране.
- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства – 1** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 15 места. В социалната услуга се осигурява оптимално и най-добро възможно качество на живот за потребителите, съобразно техните здравни, образователни, рехабилитационни и ежедневни потребности.
- **Център за настаняване от семеен тип на пълнолетни лица с психични разстройства "Света Петка" – 2** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 12 места. В социалната услуга се осигурява оптимално и най-добро възможно качество на живот за потребителите, съобразно техните здравни, образователни, рехабилитационни и ежедневни потребности.
- **Център за настаняване от семеен тип "Райна Гатева" – 3** - доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 15 места. Предлагат се разнообразни терапевтични сесии, развиващи умения в подкрепа на добро физическо и психическо състояние с 24-часова грижа.
- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства "Райна Гатева" 4 – от 01.05.2017 г.** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 12 места. Услугите предлагат подпомагане процеса на извеждане от институциите на потребителите и създаване на навици, необходими за самостоятелен живот.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция за бездомни и лица в риск** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 15 места. ЦСРИ е почасова услуга, която се предоставя на бездомни и лица в риск. Услугите в Центъра се предоставят почасово по предварително изготвен трафик, съобразен с потребностите, желанията и възможностите на потребителите.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 30 места. Центърът предлага комплекс от социални услуги, свързани с извършване на социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, целящи подобряване качеството на живота на клиентите чрез изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за развитие на уменията и социално включване.

- **Център за социална рехабилитация и интеграция на незрящи - /ЦСРИН-Русе/** - доставчик на услугата е Съюз на слепите в България, а капацитетът е 25 места. В Центъра се осъществява почасова социална рехабилитация и интеграция за незрящи лица, включваща основна рехабилитация на зрително затруднени лица, социално-правни консултации, административна помощ, образователно и професионално ориентиране, психологическа подкрепа, здравни грижи и обучения.

4.3.3. Други социални дейности на Община Русе

- **Комисия за детето** – сформирана е от месец юни 2009 г. и изпълнява консултативни и координиращи функции, свързани с политиките за всички деца на територията на Общината. Тя формира и осигурява осъществяването на местната политика по закрила на детето. Председател на комисията е кметът на Общината или оправомощено от него длъжностно лице. Комисията разработва и приема общинска стратегия за детето, общинска програма за закрила на детето, осъществява обмен на информация между компетентните органи при осъществяването на дейностите по закрила на детето на общинско ниво, приема план за работата си за всяка година.
- **Безплатни социални погребения** – всяка година в Община Русе се гласуват средства в общинския бюджет, които се превеждат на общинската фирма "Обреден дом" ЕООД за извършване на безплатни погребения на социално слаби граждани, бездомни, безпризорни, настанени в заведения за социални услуги и регистрирани в службите за социално подпомагане лица. Погребенията се извършват след провеждане на социална анкета в отдел "Социални дейности", която включва събиране на информация за социалния, здравословния, финансовия и имуществения статус на лицето и неговите близки;
- **Подпомагане издръжката на пенсионерски клубове и клубове на хора с увреждания** – на територията на Община Русе функционират 23 пенсионерски клуба към две сдружения. Създадени са певчески групи, които участват в събори и фестивали. Община Русе подпомага финансовата издръжка на клубните помещения на следните дружества на хора с увреждания: Дружество на лица с тежки физически увреждания "Смелост", Дружество на хора с увреждания "Кураж", Съюз на инвалидите в България, регионална организация – Дружество "Доверие", Регионална съюзна организация към Съюза на слепите в България, Съюз на сляпо-глухите, Съюз на глухите. Дейността на сдруженията включва организация на свободното време, екскурзии, организиране и раздаване на дарения, медицински услуги, дейности, осъществявани по спечелени проекти по национални и оперативни програми. Осигуряват се и помощно-технически средства.

4.4. Образование

4.4.1. Профил на общинската образователна мрежа

Образователната мрежа в Община Русе обхваща всички нива на законодателно установената образователна система в България, които са предучилищно, начално, средно и висше образование.

Според начина им на финансиране институциите, предоставящи образователни услуги се разделят на:

- **Общински** – предоставените им за управление недвижими имоти са публична общинска собственост, а финансиране се получава от бюджета на Общината;
- **Държавни** – предоставените им за управление недвижими имоти са публична държавна собственост, финансирани са от държавния бюджет чрез бюджета на Министерство на образованието и науката (МОН) или други министерства и ведомства;
- **Частни** - финансирането се осъществява по стопански начин от собствениците.

4.4.2. Предучилищно образование

Една от основните цели на предучилищното образование е да се създадат условия, в които всяко дете да развива максимално добре своите способности и формира умения и навици на общуване. На следващата таблица е представен броят на децата и разпределението им по групи в детските градини на територията на Община Русе.

Таблица 22 Брой деца и групи в детските градини в Община Русе за периода 2011-2017 г.

ДЕТСКИ ГРАДИНИ	Учебна 2011/ 2012 г.		Учебна 2012/ 2013 г.		Учебна 2013/ 2014 г.		Учебна 2014/ 2015 г.		Учебна 2015/ 2016 г.		Учебна 2016/ 2017 г.	
	Бр. групи	Бр. деца	Бр. групи	Бр. деца	Бр. групи	Бр. деца	Бр. групи	Бр. деца	Бр. групи	Бр. деца	Бр. групи	Бр. деца
"Детелина"	12	310	11	331	12	331	12	312	12	299	11	268
"Чучулига"	11	331	11	325	11	307	11	308	11	300	11	296
"Слънце"	13	318	13	356	13	353	13	346	13	351	13	326
"Ралица"	4	98	4	108	4	127	6	132	6	139	5	119
"Здравец"	12	372	12	371	12	362	12	343	12	337	12	333
"Радост"	14	402	14	403	14	401	15	402	15	399	15	396
"Иглика"	13	385	13	376	13	367	13	348	12	319	12	298
"Русалка"	12	293	12	338	12	337	12	330	12	324	12	294
"Пинокио"	8	248	8	251	8	248	8	243	8	232	8	216
"Незабравка"	10	268	10	272	10	270	10	245	10	242	9	224
"Снежанка"	15	445	15	452	15	433	16	444	17	457	16	406
"Червената шапчица"	13	364	13	385	13	376	15	405	15	390	14	345

"Пролет"	9	246	8	205	8	226	8	208	7	173	7	163
"Зора"	7	90	7	100	5	110	5	117	5	110	5	107
"Звездица"	8	254	8	257	8	243	8	235	8	229	8	211
Птицекланица	Преобразувана и закрыта детска градина											
с. Басарбово	Преобразувана детска градина - филиал на ДГ "Синчец" - кв. Средна Кула											
"Синчец"	6	152	6	158	6	158	6	169	6	158	6	147
"Райна Княгиня" гр. Мартен	7	163	7	165	7	167	7	157	7	158	6	140
"Приказен свят" с. Николово	5	105	5	118	5	123	5	119	5	114	5	105
"Роза" с. Ново село	6	139	6	140	6	134	6	120	6	113	6	121
с. Червена вода	Преобразувана детска градина филиал на ДГ "Пролет"											
с. Семерджиево	Преобразувана детска градина филиал на ДГ "Роза" - с. Ново село											
с. Сандрово	Преобразувана детска градина филиал на ДГ "Райна Княгиня" - гр. Мартен											
с. Тетово	Преобразувана детска градина филиал на ДГ "Роза" - с. Ново село											
ОБЩО:	185	4983	183	5111	182	5073	188	4983	187	4844	181	4515

Източник: Община Русе

В годините от 2011 до 2017 г. се наблюдава относителна стабилност по отношение броя на децата и броя на групите в детските градини на територията на общината. В дългосрочен план се наблюдава лек ръст в средната пълняемост на една група – през учебната 2006/2007 г. тя е 24 деца на група, а през 2016/2017 г. – 24,94.

Направените структурни промени в някои детски градини чрез сливания и преобразувания са вследствие на промените в демографската структура. Наблюдава се концентрация на по-голям брой деца в детските градини, разположени в централната градска част. По този начин в детските градини в други квартали на града остават свободни места. Това обуславя и наличие на по-голям брой квалифицирани педагогически кадри в централните детски градини, както и съответно най-много кадри без професионално-квалификационна степен в кварталните детски градини. Като цяло образователното ниво на кадрите в детските градини е много добро. Специалистите с образователна степен магистър са 47%. Наблюдава се обаче неравномерно разпределение на квалифицираните кадри. В някои детски градини 60% от педагогическия персонал имат магистърска степен, а в други – едва 30%.

Основните проблеми в развитието и функционирането на детските градини са свързани с материалната им база и състояние. В голяма част от тях е необходимо да се предприемат мерки за енергийна ефективност като подмяна на дограма, както и ремонт на покривите, ремонт и оборудване на детските площадки, изграждане на аспирации във физкултурните салони, подмяна на ВиК инсталациите, подмяна на подови настилки, закупуване на нови мебели и ремонт на тоалетните и санитарните възли. С цел подобряване на условията в детските градини Община Русе успешно изпълнява редица проекти за ремонт и прилагане на мерки за енергийна ефективност на детските заведения, намиращи се на нейна територия. Примери в това отношение са проекти "Прилагане на мерки за енергийна ефективност на обект детска градина "Незабравка 2"

в гр. Русе"; "Прилагане на мерки за енергийна ефективност в ДГ "Чучулига" на ул. "Иглика" №2, гр. Русе и ДГ "Радост" на ул. "Червен" №5, гр. Русе"; "Мерки за повишаване на енергийната ефективност в четири сгради от образователната инфраструктура на гр. Русе", "Ремонт на пет общински учебни заведения в град Русе, включително прилежащите им дворни пространства" и др.

4.4.3. Основно и средно образование в Община Русе

4.4.3.1. Общински училища

На територията на Община Русе функционират 26 общински училища – 1 начално училище, 16 основни училища, 1 ЦСОП, 6 средни училища, 2 профилирани гимназии - езикова и математическа.

Таблица 23 Брой ученици в гимназии и средни училища

Учебно заведение	2012/ 2013 г.	2013/ 2014 г.	2014/ 2015 г.	2015/ 2016 г.	2016/ 2017 г.	2017/ 2018 г.
ПАГ "Гео Милев"	518	508	508	507	494	509
ПМГ "Баба Тонка"	750	740	732	727	721	715
СУЕЕ "Св. К. К. Философ"	1443	1480	1476	1438	1437	1388
СУПНЕ "Фридрих Шилер"	1009	1073	1122	1129	1145	1151
СУ "Хр. Ботев"	966	1004	971	971	1063	1095
СУ "Й. Йовков"	540	501	470	440	448	409
СУ "Възраждане"	810	782	800	814	840	861
СУ "В. Левски"	1765	1785	1704	1668	1576	1566
СУ "М-р Атанас Узунов"	310	286	278	269	263	255

Източник: РУО на МОН – Русе

Броят на учениците в 16-те основни и началното училище на територията на Община Русе през учебната година 2017/2018 възлиза на 4 187. За периода 2012-2018 г. по-малък е броят им единствено през учебната 2013/2014 г. Най-много ученици са регистрирани през учебната 2014/2015 г. – общо 4 4 82.

Таблица 24 Брой ученици в основни училища

Учебно заведение	2012/ 2013 г.		2013/ 2014 г.		2014/ 2015 г.		2015/ 2016 г.		2016/ 2017 г.		2017/ 2018 г.	
	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици
ОУ "Отец Паисий"	8	227	10	266	16	404	22	572	22	572	25	647
ОУ "Бр. Миладинови"	10	234	7	189	7	184	6	147	6	147	7	170
ОУ "Ал. Константинов"	14	326	13	324	13	347	9	238	9	238	8	207
ОУ "Н. Обретенов"	11	260	10	269	13	336	11	293	11	293	12	306
ОУ "А. Кънчев"	15	389	9	241	14	360	10	252	10	252	9	239
ОУ "Т. Кърджиев"	12	294	11	281	11	278	12	316	12	316	13	334
ОУ "В. Априлов"	15	361	13	334	13	348	13	338	13	337	11	279

ОУ "Л. Каравелов"	19	464	17	454	17	454	18	463	18	463	18	459
ОУ "Ив. Вазов"	30	712	27	702	29	750	26	680	26	680	26	675
ОУ "Ол. Панов"	12	295	11	287	10	269	11	291	11	289	11	275
ОУ с. Мартен	8	200	8	214	7	194	7	188	8	188	6	162
ОУ с. Ново село	4	95	4	108	5	118	5	117	5	117	4	97
ОУ с. Тетово	6	136	8	136	4	115	4	107	4	107	4	76
ОУ с. Семерджиево	2	76	3	90	4	86	4	77	4	77	4	61
ОУ кв. Долапите	5	130	5	131	5	117	4	101	4	101	4	96
НУ с. Хотанца	2	44	2	34	2	30	2	21	2	21	2	19
ОУ с. Николово	4	102	5	94	4	92	4	85	4	85	4	85
Общо	177	434 5	163	415 4	174	448 2	168	428 6	169	428 3	168	418 7
Средна пълняемост на паралелките		24.5		25.4		25.7		25.5		25.3		24.9

Източник: Община Русе

В структурата на средното образование на територията на Община Русе, към 2017 г., функционират 11 професионални гимназии и едно национално училище по изкуствата. Гимназиите са профилирани според нуждите на местната икономика, като са обхванати специалности и професии, които отговарят на потребностите на регионалната икономика към настоящия момент – строителство, механотехника, електроника, транспорт, туризъм, облекло, икономика.

Основните тенденции в развитието на професионалните гимназии са свързани с насърчаване сътрудничеството между бизнес и образование, модернизиране на образователната система и подготвяне на по-мотивирани, компетентни и информирани специалисти.

Необходимите ремонти за поддържане на сградите и закупуването на оборудване на училищата се финансират не само от бюджета на Община Русе, но и чрез допълнително привлечени ресурси. В края на 2012 г. е приключен проект на Община Русе "Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградите на седем училища на територията на гр. Русе" (ОУ "Братя Миладинови", ОУ "Олимпи Панов, ОУ "Любен Каравелов", СУПНЕ "Фридрих Шилер", СУЕЕ "Св. Константин-Кирил Философ", ОУ "Тома Кърджиев" и ОУ "Никола Обретенов"), финансиран от ОПРР. Резултатите от реализирането на проекта са свързани с осъвременяване условията за обучение чрез постигане на екологична среда с намаление на количествата вредни емисии, шумове и газове, подобряване качеството на жизнената и работната среда, подобряване нивото на образователния процес, осигуряване на равен достъп до образование за групите в неравностойно положение, както и оптимизиране управлението на образователната инфраструктура, създавайки условия за висока степен на рентабилност и прилагането на модерни и ефективни образователни методи. С осигурено финансиране по проект "Красива България" през 2016 г. е ремонтирана сградата на Английската гимназия "Гео Милев", като е извършена подмяна на външната дограма, ремонтирани са фасадите и покривът на сградата. Допълнително, по проект "Мерки за повишаване на енергийната

ефективност в четири сгради от образователната инфраструктура на гр. Русе" по програма BG04 "Енергийна ефективност и възобновяема енергия", финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. в периода 2015-2017 г. са извършени ремонтни дейности и са внедрени мерки за енергийна ефективност в сградите на ОУ "Любен Каравелов", СУЕЕ "Св. Константин-Кирил Философ", ОУ "Никола Обретенов" и ДГ "Незабравка 2". В изпълнение на подписан договор за безвъзмездна финансова помощ по проект "Ремонт на пет общински учебни заведения в град Русе, включително прилежащите им дворни пространства" по Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г. предстои да бъде извършен ремонт на Профилирана математическа гимназия "Баба Тонка" и СУ "Христо Ботев", в т.ч. изграждане на спортни площадки и озеленяване на прилежащи дворни пространства.

4.4.3.2. Държавни училища

В структурата на средното образование на територията на Община Русе, към 2017 г., функционират 11 професионални гимназии и едно национално училище по изкуствата. Гимназиите са профилирани според нуждите на местната икономика, като са обхванати специалности и професии, които отговарят на потребностите на регионалната икономика към настоящия момент - строителство, механотехника, електроника, транспорт, туризъм, облекло, икономика.

Считано от 01.08.2013 г. със заповеди на министъра на образованието, младежта и науката са закрити две професионални гимназии – ПГХТБ "Проф. Димитър Баларев" – Русе и ПГЗХТ "Проф. д-р Асен Златаров" – Русе, поради липса на желаещи да се обучават по професии и специалности, предлагани от двете училища.

Основните тенденции в развитието на професионалните гимназии са свързани с насърчаване сътрудничеството между бизнес и образование, модернизирани на образователната система и подготвяне на по-мотивирани, компетентни и информирани специалисти.

Таблица 25 Съотношение брой паралелки – брой ученици в професионалните гимназии в Община Русе в периода 2008-2013 г.

Име на учебното заведение	2008/2009 г.		2009/2010 г.		2010/2011 г.		2012/2013 г.	
	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици
ПГПТ "Атанас Ц. Буров"	18	373	20	422	20	406	6	167
ПГМТ	12	277	11	246	11	264	9	238
ПГСАГ "П. Пенев"	12	445	21	488	23	530	14	356
ПГДВА	21	521	23	536	23	535	12	306
ПГЕЕ "Ап. Арнаудов"	27	671	26	636	26	643	22	565

ПГИУ "Елиас Канети"	29	762	9	184	7	135	25	651
ПГО "Недка Иван Лазарова"	24	569	28	734	27	703	12	308
ПГ по туризъм "Иван П. Павлов"	19	485	11	261	9	195	21	537
ПГРКК	17	368	22	511	20	459	5	130
ПГСС "Ангел Кънчев"	7	164	19	473	21	542	3	90
ПГ по транспорт	11	222	12	255	9	190	7	186
ПГХТБ "Проф. Д. Баларев"	13	306	6	141	6	127	4	86
ПГЗХТ "Асен Златаров"	12	269	8	180	8	188	4	59

Източник: РУО на МОН – Русе

Таблица 26 Съотношение брой паралелки – брой ученици в професионалните гимназии в Община Русе в периода 2014-2017 г.

Име на учебното заведение	2013/2014 г.		2014/2015 г.		2015/2016 г.		2016/2017 г.		2017/2018 г.	
	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици
ПГПТ "Атанас Ц. Буков"	5	135	5	130	5	127	6	146	7	171
ПГМТ	8	207	7	179	5	135	6	115	6	155
ПГСАГ "П. Пенев"	13	340	13	337	12	327	11	296	12	323
ПГДВА	9	243	8	218	7	171	11	298	5	121
ПГЕЕ "Ап. Арнаудов"	20	530	19	504	18	459	17	431	16	417
ПГИУ "Елиас Канети"	23	610	25	637	25	637	25	638	23	610
ПГО "Недка Иван Лазарова"	7	193	8	206	9	238	9	235	12	309
ПГ по туризъм "Иван П. Павлов"	21	547	22	565	21	547	20	528	22	576
ПГРКК	5	140	5	141	8	196	9	239	10	261
ПГСС "Ангел Кънчев"	4	100	4	89	4	79	6	158	6	158
ПГ по транспорт	7	175	5	123	9	242	6	157	8	214
ПГХТБ "Проф. Д. Баларев"	Закрито									
ПГЗХТ "Проф. д-р Асен Златаров"	Закрито									

Източник: РУО на МОН – Русе

В периода 2014-2017 г. се наблюдава относително устойчиво разпределение в броя на ученици и паралелки в професионалните гимназии на територията на Община Русе. След резкия спад в началото на учебната година 2012/2013, тенденциите стават по-плавни. Като цяло, промените в броя на учениците, респективно и на паралелките,

отразява демографското развитие в Общината и са в съответствие с намаляващия дял на лица под 15 г. от общото население.

Таблица 27 Кадрово осигуряване в професионалните гимназии в Община Русе в периода 2013-2016 г.

Име на учебното заведение	2013/2014 г.				2014/2015 г.				2015/2016 г.			
	Всичко персонал	Педагогически	В т.ч. щатна бройка	Непедагогически	Всичко персонал	Педагогически	В т.ч. щатна бройка	Непедагогически	Всичко персонал	Педагогически	В т.ч. щатна бройка	Непедагогически
ПГПТ "Атанас Ц. Буров"	70	45	0	25	62	39	0	23	58	37	0	21
ПГМТ	35	25	0	10	34	24	0	10	26	18	0	6
ПГСАГ "П. Пенев"	65	46.5	1.5	17	68.5	49	2	17.5	52	36.5	2	13.5
ПГДВА	40	25	1	14	37.5	23	0.5	13	37.5	23	0.5	13
ПГЕЕ "Ап. Арнаудов"	62.0	41	0.1	21	58.4	41	0.41	18	63.4	46	1.44	16
ПГИУ "Елиас Канети"	68	47	0	21	67	46	0	21	62.4	42	0.5	20
ПГО "Недка Иван Лазарова"	63.2	42.2	0	21	54	36	0	18	46.5	30.5	0.5	13.5
ПГ по туризъм "Иван П. Павлов"	57	30	0	27	60.5	38.5	0	22	54	37	0	17
ПГРКК	38.1	24	2.06	14	32.2	20	1.19	11	27.5	18	1	8.5
ПГСС "Ангел Кънчев"	33.6	17	0.59	15	29.5	14.5	0.5	15.5	28.5	13	0.5	15
ПГ по транспорт	35.5	25	0	10.5	29.5	19	0	10.5	26.4	18	0.4	8
ПГХТБ "Проф. Димитър Баларев"	Закрито											
ПГЗХТ "Проф. д-р Асен Златаров"	закрито											

Източник: РУО на МОН - Русе

Към държавните училища трябва да се добавят:

- **Спортно училище "Майор Атанас Узунов"**, което осъществява за първи път прием на 17.09.1970 година. Основна цел на училището е изграждане на високоразрядни спортисти с принос към националния спорт, получаващи и много добра общообразователна подготовка;
- **Националното училище по изкуствата "Професор В. Стоянов"**, което е единственото училище в Общината с национален статут. То е създадено през 1959 г. като средно музикално училище, през 1996 г. е преобразувано в Средно училище по изкуствата, а през 2004 г. получава статут на Национално училище по изкуствата. В него се подготвят кадри в девет специалности - Класически музикални инструменти, Народни музикални инструменти, Класическо пеене, Народно пеене, Джаз и поп пеене, Изобразително изкуство, Рекламна графика, Класически танц и Български танци. Разполага с две сгради, които са публична държавна собственост. Училището е инициатор и участник в редица културни

събития, както и международни проекти по програми на Световната банка и Европейската комисия като "Аниматиер" и "Микеланджело" и регионални проекти и програми на МОН, Община Русе и др.

4.4.3.3. Частни училища

Частното образование в Общината не е достатъчно развито, което се дължи на редица социално-икономически причини като липса на традиции, финансови ограничения и др. Към 2017 г. на територията на Община Русе функционират четири частни училища – Духовно училище, Частна профилирана гимназия "Джордж Байрон" и Първо частно средно училище "Леонардо да Винчи" и Частно начално училище "Вяра, Надежда и Любов" (открито през учебната 2015/2016 г.). Частна профилирана гимназия "Джон Атанасов" преустановява своята дейност през учебната 2016/2017 г.

Таблица 28 Брой паралелки и брой ученици в частните училища в Община Русе в периода 2012-2017 г.

Име на учебното заведение	2012/2013 г.		2013/2014 г.		2014/2015 г.		2015/2016 г.		2016/2017 г.		2017/2018 г.	
	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици
Духовно училище	4	42	4	41	4	44	4	44	4	44	4	56
ЧПГ "Джордж Байрон"	4	11	4	9	3	15	4	23			4	27
ЧПГ "Джон Атанасов"	2	4	2	4	2	2			Преустановена дейност			
ПЧСУ "Леонардо да Винчи"	12	52	12	49	8	76	12	100			12	96
ЧНУ "Вяра, Надежда и Любов"	-						0	0	1	2	1	6

Източник: РУО на МОН – Русе

Забелязва се, че броят на паралелките и учениците в частните училища е изключително устойчив. Изключение прави ПЧСУ "Леонардо да Винчи", което в периода запазва броя на паралелките, но удвоява броя на учениците си – от 52 през 2012/2013 до 96 през учебната година 2017/2018. По отношение на персонала в частните училища, може да се отбележи, че броят на заетите е постоянен.

Таблица 29 Кадрово осигуряване на частните училища в Община Русе в периода 2015-2017 г.

Име на учебното заведение	2015/2016 г.				2016/2017 г.				2017/2018 г.			
	всичко персонал	педагогически	В т.ч. щатна бройка	непедагогически	всичко персонал	педагогически	В т.ч. щатна бройка	непедагогически	всичко персонал	педагогически	В т.ч. щатна бройка	непедагогически
Духовно училище	14	8	0	6	14	8	0	6	14	8	0	6
ЧПГ "Джордж Байрон"	2.59	0.5	1.59	0	2.59	0.5	1.59	0	2.59	0.5	1.59	0
ЧПГ "Джон Атанасов"	1	0	0	0	Преустановена дейност							
ПЧСУ "Леонардо да Винчи"	28.5	5	22	1.5	28.5	5	22	1.5	28.5	5	22	1.5
ЧНУ "Вяра, Надежда и Любов"	0	0	0	0	4	4	0	0	4	4	0	0

Източник: РУО на МОН – Русе

4.4.3.4. Помощни училища

На територията на Община Русе работи едно Помощно училище "Д-р Петър Берон", открито през учебната 1954/55 г. През учебната 2016/2017 г. с Решение №576 на Общински съвет – Русе, прието с протокол №23/22.06.2017 г., училището е преобразувано в Център за специализирана образователна подкрепа (ЦСОП) по чл. 49, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищно образование.

Име на учебното заведение	2012/2013 г.		2013/2014 г.		2014/2015 г.		2015/2016 г.		2016/2017 г.		2017/2018 г.	
	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици	паралелки	ученици
ЦСОП	8	48	8	44	8	27	8	58	8	56	8	49

Както броят на учениците, така и броят на паралелките в ЦСОП са относително непроменливи. Спад в броя на учениците е регистриран единствено през учебната 2014/2015 г.

4.4.4. Висши училища

Русенският университет "Ангел Кънчев" е автономно държавно висше училище. Той е приемник на висшето техническо училище, създадено в Русе на 12.11.1945 г., и е преобразуван в многопрофилен университет с решение на Народното събрание от 21 юли 1995 г.

В структурата на университета са включени осем факултета: Аграрно-индустриален факултет; Машинно-технологичен факултет; Факултет "Електротехника,

електроника и автоматика"; Транспортен факултет; Факултет "Бизнес и мениджмънт"; Факултет "Природни науки и образование"; Юридически факултет; Факултет "Обществено здраве и здравни грижи" и три филиала в Силистра, Разград и Видин.

При поредната акредитация на Русенския университет за шестгодишен период през 2012 г. от Националната агенция за оценяване и акредитация му е присъдена изключително високата оценка 9.28 и му е определен образователен капацитет от 15 000 студенти.

Русенският университет "Ангел Кънчев" предлага обучение по 50 бакалавърски, повече от 90 магистърски специалности в рамките на 23 акредитирани професионални направления в 7 от общо 8 области на висше образование, както и 51 докторски програми в области на висшето образование: Технически науки – 29 докторски програми; Социални, стопански и правни науки – 12 докторски програми; Педагогически науки – 4 докторски програми; Природни науки, математика и информатика – 3 докторски програми; Хуманитарни науки – 3 докторски програми .

По брой на обучаваните студенти Русенският университет се нарежда сред десетте най-големи висши училища в България, като около 70% от приеманите студенти са от областите Русе, Разград, Силистра, Търговище и Видин. Таблицата по-долу представя броя на обучаваните студенти в Русенския университет през периода 2007-2017 г.

Таблица 30 Обучавани студенти в Русенски университет "Ангел Кънчев"

Година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Брой студенти	8 281	8 223	8 921	9 369	9 447	10 000	8 212	8 084	7 756	6 537	6 892

Източник: Русенски университет

Въпреки общата за страната и Европа тенденция към намаляване на броя студенти през последните години главно по демографски причини, Русенският университет запазва авторитетната си позиция в системата на висшето образование в България и в международното пространство.

През периода се наблюдават устойчиви равнища на броя обучавани чуждестранни студенти – около 300 годишно, като преобладават студентите от Турция, Молдова, Украйна и др., но се наблюдава разширяване на географския обхват на интереса към висшето училище с привличането на студенти от Индия, Пакистан и Виетнам. Университетът е осигурил необходимите предпоставки за обучение на чуждестранни студенти, като предлага 2 бакалавърски и 2 магистърски програми изцяло на английски език, както и значителен набор от дисциплини на английски език по всички специалности, чрез което привлича голям брой студенти по програма Еразъм. Напр. само през летния семестър на учебната 2016/2017 г. в Русенския университет са се обучавали 104 Еразъм студенти от страни в ЕС и извън него – Русия, Армения, Грузия, Китай и Палестина. Един от приоритетите в стратегията за интернационализация на

Русенския университет е сътрудничеството с чуждестранни университети за обучение по съвместни специалности с двойни дипломи, като в момента се работи по 4 подобни проекта.

Основна структура на университета, в която се предлага магистърско обучение на английски език, е Българо-румънският интеруниверситетски Европа център /БРИЕ/, с чието разкриване през 2001 г. Русенският университет изпълнява своята мисия да развива прилежащия трансграничен регион. Със своята широка мрежа от международни контакти с румънски и германски университети, както и с успешно изпълняваните образователни и изследователски трансгранични проекти, БРИЕ е важен фактор за утвърждаването на международния престиж на Русенския университет.

Обучението на докторанти също е много важна част от образователната дейност на Русенския университет, тъй като те са изключително ценен потенциал за осигуряване на академична приемственост и за повишаване иновационния потенциал на региона и страната.

Таблица 31 Обучавани докторанти в Русенски университет "Ангел Кънчев" в периода 2014-2017 г.

Година	2014	2015	2016	2017
Брой докторанти	185	186	187	189

Източник: Русенски университет

Трябва да се отбележи, че обучението в докторантура привлича интереса на все по-голям брой млади хора и то не само от Област Русе, което е положителна индикация за равнището на социалния капитал и в бъдеще. С това Русенският университет отговаря на заложените приоритети в Стратегията "Европа 2020" за интелигентен и устойчив растеж и гарантира ресурсно осигуряване с висококвалифицирани професионалисти за всички сфери на областната икономика.

Паралелно с това Русенският университет осигурява възможности за непрекъснато усъвършенстване на академичната общност чрез трансфер на европейски опит в образованието и изследванията. Университетът е един от лидерите в България по брой осъществени студентски и преподавателски мобилности в рамките на програма Еразъм, като е сключил 403 двустранни споразумения за обмен с 282 университети и организации от 46 страни в Европейския съюз и извън неговите граници. От стартирането на програма Еразъм в университета през 1999 г. до 2017 г. общият брой на студентските мобилности за обучение и практика в европейски университети и бизнес организации е 1183, а на преподавателските мобилности с цел изнасяне на лекции и обучение - 999. За своите постижения в изпълнението на програма Еразъм през 2015 г. Русенският университет беше отличен с национален приз от Центъра за развитие на човешките ресурси /българската Еразъм агенция/. Непрекъснато нараства и броят на входящите Еразъм студенти, които провеждат периоди на обучение в Русенския университет. За периода 2012-2017 г. Русенският университет е посрещнал и обучавал 227 Еразъм студенти от партньорски университети. Програма Еразъм играе изключително благоприятна роля за разширяване на мрежата от международни партньорства на

университета и в същото време подпомага кариерното развитие на студентите и преподавателите.

В съответствие с чл. 6, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за висшето образование, както и във връзка със създаването на предпоставки за въвеждане на различни форми за обучение през целия живот, Русенският университет "Ангел Кънчев" провежда обучение за повишаване на квалификацията. Тази дейност е възложена на Центъра за продължаващо обучение, който организира дългосрочни и краткосрочни курсове за повишаване на квалификацията в областта на педагогиката, инженерството, икономиката, езиковото обучение, информатиката и информационните технологии. Основни възложители на това обучение са водещи държавни и обществени организации и представители на бизнеса от страната и региона. Общият брой на участниците в курсовете за повишаване на квалификацията, проведени за периода 2007-2017 г. е поместен в таблицата по-долу:

Таблица 32 Участници в курсове за повишаване на квалификацията в Русенски университет "Ангел Кънчев"

Година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017
Участници	1 385	812	552	1 236	1 466	1 315	3 660	6 046	6 796	5 015

Източник: Русенски университет

Приведените данни демонстрират увеличаване на интереса към повишаване на квалификацията. Това обстоятелство е изключително благоприятно на фона на нарастващите потребности на областния пазар на труда от повишаване на квалификационния статус сред определени групи от населението.

Освен образователен потенциал, в Русенския университет е концентриран и сериозен научен потенциал. Изследователската дейност на университета е ориентирана към създаване на реални крайни продукти с висока научна, практическа и пазарна стойност. Общата стойност на научноизследователските проекти в университета за периода 2006-2017 е над 6 600 000 лв., финансирани от различни източници: Фонд "Научни изследвания" на Русенския университет, Национален фонд "Научни изследвания", Главна дирекция "Структурни фондове и международни образователни програми", европейски програмни схеми, като Еразъм, Хоризонт, Интеррег и др. Изключително успешни и перспективни са изпълняваните проекти от Русенския университет по Програмата за трансгранично сътрудничество Румъния-България, които наброяват 18 за периода 2007-2017 г. Немалък е делът и на проектите, финансирани от външни контрагенти чрез Научно-изследователския сектор на Русенския университет. Тяхната обща стойност за периода е 4 780 000 лв.

Научноизследователската активност на преподавателския състав в Русенския университет се проявява в публикуване на научни трудове, организиране и участие в научни конференции и др. За периода 2007-2017 г. заетите в сферата на научноизследователската и развойна дейност са публикували 337 монографии, 2 998

статии, 13 680 доклади, 278 студии, 412 учебници, 686 учебни помагала и 198 книги. За периода 2016-2017 г. научният персонал създава общо 580 научни доклади, 396 статии (от които 48 в списания с Impact Factor и 52 в списания с SJR ранг), 29 студии, 28 монографии, 26 книги и 92 други трудове. За същия период са защитени 91 дисертации за придобиване на образователна и научна степен "доктор", както и 6 дисертации за придобиване на научна степен "доктор на науките". Броят на регистрираните от преподавателите в Русенски университет "Ангел Кънчев" патенти през 2016 и 2017 г. възлиза на 7. За периода 2007-2017 г. са придобити 111 форми на защитена интелектуална собственост, в т.ч. патенти, авторски права и полезни модели.

Членовете на академичната общност участват със свои разработки в множество регионални, национални и международни научни форуми – семинари и конференции, като всяка година Русенският университет организира над 20 такива форума. Ежегодно в университета се организират студентски научни конференции с непрекъснато увеличаващ се брой на студентите и докторантите, участници в тях.

Русенският университет "Ангел Кънчев" е инициатор и координатор на 4 европейски тематични мрежи в областта на компютинга, като в последната, завършила своята работа през 2016 г., са взели участие 67 университета и фирми от 35 европейски страни. За ръководството на този проект университетът получава престижната награда плакет "ПАРТНЬОР НА ЕВРОПА". За успешно ръководство на международни проекти през 2008 г. МОН присъжда на университета наградата "ПИТАГОР".

Русенският университет устойчиво разширява мрежата си от партньорства, като умело гради репутация на ценен и надежден участник в процесите на международно сътрудничество и обмяна на опит. Сключените от университета рамкови договори за сътрудничество с институции от Европа и света са повече от 80. Университетът членува в 6 престижни международни организации в сферата на висшето образование: Дунавската конференция на ректорите (DRC); Европейската университетска асоциация (ЕУА); Вишеградската университетска асоциация (ВУА); Интеруниверситетски център-Дубровник; Балканската университетска асоциация, Университетска агенция на франкофонията (AUF).

Русенският университет е член и на мрежата Euraxess - инициатива на Европейската комисия, насочена към подкрепата на изследователските кариери на учените, както и към подпомагането на дългосрочната академична мобилност в цяла Европа.

Русенският университет работи активно с представители на бизнеса – от 2015 г. до края на 2017 г. над 4 000 студенти са приключили успешно по 240 часа стаж в реална работна среда. По проект "Студентски практики" са сключени договори за сътрудничество с над 400 фирми и организация от публичния, частния и неправителствения сектор. Ежегодно в университета се организира форумът "Дни на работодателите-потребители на кадри", а създаденият Информационен портал за

бизнес партньори стимулира устойчивото и перспективно сътрудничество с представители на бизнес средите от региона и страната.

Приносът на Русенския университет за социално-икономическото развитие на Област Русе може да се обобщи в няколко посоки:

- Действена роля във формирането на социалния капитал на областта;
- Инициране на непрекъсната връзка с бизнеса, публичния и неправителствения сектори и подпомагане на тяхното развитие чрез съвместни проекти и иновационна дейност;
- Водеща роля в трансграничния българо-румънски регион и Дунавското пространство чрез изпълнението на голям брой трансгранични проекти и други трансгранични инициативи, напр. Трансграничен българо-румънски диалог с участието на заместник-председателя на Европейската комисия Франс Тимерманс и президента Плевнелиев, Българо-румънски форум, посветен на 10-годишнината от членството на България и Румъния в ЕС и др.;
- Лидерска позиция в инициативи от международно и национално значение, напр. Дунавската стратегия, участие в работата на Смесената комисия "България - Баден-Вюртемберг" и др.;
- Национален и международен авторитет, който допринася за положителния имидж на областта като цяло.

През последните години Русенският университет все по-целенасочено се ориентира към електронното образование. В периода 2012-2014 г. университетът изпълнява проект "Развитие на електронните форми на дистанционно обучение", финансиран по ОП "Развитие на човешките ресурси". В резултат от изпълнението на проекта са оборудвани 10 зали (във всеки факултет и филиал по една) с интерактивни презентационни системи за обучение на целевите групи и с видеоконферентни системи за дистанционно провеждане на учебни занятия в реално време и във всеки удобен за студентите период; разработени са 5 цялостни програми за обучение в дистанционна форма за придобиване на ОКС "магистър"; изградена е виртуална библиотека за дистанционно обучение, както и 5 пилотни виртуални лаборатории за дистанционно обучение по технически дисциплини – на базата на програмни модели и на реално лабораторно оборудване, интегрирани във виртуалната библиотека.

Доказателство за високите постижения на Русенския университет в образователната, изследователската и международната дейност е участието и демонстрираните резултати в новата световна рейтингова система U-Multirank¹. В рейтинга са включени над 1 200 университета и институции за висше образование от 83 страни. През 2014 г. участие в тази класация вземат само две висши учебни заведения от

¹ U-Multirank е нова, ориентирана към потребителите, световна класация на университетите и коледжите, която обхваща множество аспекти на висшето образование: научни изследвания, преподаване и учене, международна насоченост, трансфер на знания и регионалност. U-Multirank е независима класация, която стартира през 2013 г. с финансовата подкрепа на ЕС.

цяла България, едно от които е Русенският университет. Според резултатите, които са публикувани през 2015 г., обучението по професионално направление "Информатика и компютърни науки" в Русенския университет е преди университети, провеждащи обучение в същото професионално направление от Щутгарт, Хановер, Хамбург, Потсдам, Орлеан, Тулуза, Ливърпул, Нотингам и др.

Русенският университет разполага с модерна и високотехнологична материална база и информационни ресурси. Съвременните лаборатории на университета са оборудвани в сътрудничество с фирми като Siemens, Visteon, Schneider Electric, MOELLER company, Comhard. Голям развоен център като SAP Labs също работи съвместно с Русенския университет.

Откритият през 2013 г. конгресен и конферентен "Канев" център е територия не само на големи научни изяви, но и средище за култура и благотворителни кампании, което бързо се превърна в притегателен център за гражданите и гостите на Русе и региона.

Филиалът на Висше училище по агробизнес и развитие на регионите в Русе е правопреемник на филиала на Висше училище "Земеделски колеж" /ВУЗК/ – Пловдив, който отваря врати през 2003 г. През 2008 г. филиалът е акредитиран с най-висока оценка от Националната агенция за оценяване и акредитация. Качеството на образованието във Висшето училище се гарантира и от сертификата на INTERTEK по ISO 9001:2008. Двадесетгодишната история на колежа е път на възходящо развитие. След поредица от успешни акредитации, международни сертификации за качество, европейски проекти и непрекъснат растеж, Народното събрание на Република България на 06 юли 2011 година взе решение висшето училище да получи статут на университет, като придобива право да обучава в образователно-квалификационните степени "бакалавър" и "магистър". Решението е публикувано в ДВ бр. 54 от 15.07.2011 г., с което Земеделският колеж се преобразува във ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ /ВУАРР/.

Студентите се обучават в ОКС "Бакалавър", редовна и задочна форма, с продължителност 4 години, по специалностите Аграрна икономика, Стопанско управление, Икономика на туризма, Управление на агробизнеса, Управленски информационни системи и Финанси.

Филиалът предлага и обучение по 12 магистърски програми в направления "Икономика" и "Администрация и управление": Стопанско управление, Управление на проекти, Управление на селските райони, Управление на общините, Артмениджмънт, Административно-информационен мениджмънт, Управление на комуникационните системи, Маркетинг и реклама, Финанси и банково дело, Счетоводство и одит, Икономика и управление на агробизнеса, Икономика и управление на туризма.

Филиалът на висшето училище разполага с изградена база на собствен терен с площ 6 050 кв. м, четири учебни сгради с аудиторна площ, климатизирани лекционни, семинарни и лабораторни зали с 1 313 места, три компютърни зали, свързани с интернет,

библиотека с над 10 000 тома научна и специализирана литература, както и собствено опитно поле с площ 30 дка и учебно-опитна градина.

Филиалът на ВУАРР в Русе предлага допълнително обучение в квалификационни курсове и специализации в различни области на мениджмънта, икономиката, технологиите и иновационните практики. Темите на предлаганите квалификационни курсове и специализации се актуализират на всеки три месеца съобразно желанията на кандидатите за придобиване на необходимата квалификация.

Включването на студенти за допълнително обучение е свободно. То се осъществява по специализиран учебен план и не е основание за придобиване на по-висока образователна степен или нова специалност.

Организиран се краткосрочни и дългосрочни курсове в областта на: зеленчукопроизводството, зърнените култури, овощните насаждения и ягодоплодните култури, лозарството, животновъдството, растителната защита, лечебните растения, биологичното земеделие, биологичното растениевъдство, биологичното пчеларство, маркетинга и реализирането на продукцията от земеделското стопанство, качеството и безопасността на храните, опазването на околната среда и агроекологичните плащания. Осигуряват се обучения и консултации за кандидатстване по Европейски програми.

Международната дейност на Висшето училище, в частност и на Филиала, е насочена към:

- въвеждането и използването на иновативни практики и европейски стандарти, водещи до усъвършенстване на системата за качеството на обучението;
- повишаване на мобилността на студенти и преподаватели чрез осъществяване на трайни връзки със страни от Европейския съюз и извън него за участие в международни програми, проекти и договори в областта на обучението, образованието и научноизследователската дейност.

За това допринася сътрудничеството с университети и колежи, учебни центрове, фермерски организации и др. от страни като Гърция, Германия, Дания, Холандия, Испания, Италия, Словакия, Румъния, Франция, Обединеното кралство, Турция, Австрия, Полша, Белгия и др.

През годините на своето развитие ВУАРР и филиалът му в Русе се утвърди като институция с международен авторитет благодарение на реализираните проекти по програми, финансирани от ЕС.

През 2008 г. висшето училище получи разширена харта "Еразъм", която го приобщи към семейството на Европейските висши училища и откри нови възможности за сътрудничество и мобилност на преподаватели и студенти. Студентите имат възможност да се обучават в колежи и университети от ЕС, както и да провеждат практически стажове в страни от ЕС.

4.4.5. Извънучилищни звена

Извънучилищните звена са местата, където децата и учениците имат възможност да прекарват пълноценно свободното си време като откриват и развиват талантите си.

Център за подкрепа за личностно развитие - Център за ученическо техническо и научно творчество, с дейност по чл. 49, ал. 1, т. 1 от ЗПУО.

Развива дейност в областта на хуманитарните, обществените, природо-математическите и приложно-техническите дисциплини. В центъра работят преподаватели магистри, както и специалисти от различни гимназии. Всяка година в периода 1 юни – 31 юли ЦПЛР - ЦУТНТ – Русе провежда занимални в следните направления: математика, информатика, моделизми, конструиране, изобразително изкуство, шах и други в зависимост от конкретните интереси на учениците. Центърът участва в редица международни, национални и регионални състезания и организира и провежда собствени такива, като например регионалното състезание "Знам и мога" за ученици от първи до четвърти клас, Коледно и Великденско състезание за ученици от първи до трети клас.

Младежки информационно-консултантски център /МИКЦ/ към Младежки дом - предлага информационни и консултантски услуги, обучения в направления като: гражданско образование; етнография; здравно образование; консултации с психолог. центърът предлага възможност за участие в следните клубове като: "Музика"; "Приятели"; "Евродеск"; "Танци"; "Палитра"; "Маска"; "Да празнуваме заедно".

Общински детски център за култура и изкуство - всички предлагани занимания са безплатни. Извънкласните дейности са организирани в няколко клуба – Детско-девически хор "Дунавски вълни"; Фолклорен ансамбъл "Русчуклийче"; Детско-юношески фолклорен ансамбъл "Зорница"; Фолклорен танцов ансамбъл "Здравец"; Школа за музикални инструменти – тамбура, гайда и акордеон; Школа за народно пеене; Детска вокална група "Слънце"; Тамбурашки оркестър "Русе"; Студио "Театър"; Детска театрална работилничка; Клуб по спортни танци "Фламинго"; Клуб по акробатичен рокендрол "Маги"; Клуб "Приятели на книгата"; Школа по изобразителни изкуства (Секция "Живопис" и Секция "Керамика и малка пластика"); Клуб по народно-приложно изкуство и етнография "Непресъхващ извор"; Клуб "Журналистика"; Школа по пиано; Формация за модерен балет "Мираж"; Мажоретен състав; Група по брейк и Куклена студия.

От 2016 г. насам, ежегодно, **Фондация "Русе – град на свободния дух", съвместно с Фондация "Еконт"**, обявява конкурс за проектни предложения с основен приоритет финансиране на местни инициативи по **програма "Знание и растеж"**. Основните цели на програма "Знание и растеж" са разширяване на възможностите за достъп до знание и създаване на условия за свободно човешко развитие, както и подкрепа за разгръщането на личностните и професионалните качества и умения на хората, чрез трупане на знания, пречупени през призмата на практическия опит. Подкрепят се проекти в областта на историята, науката, образованието и новите технологии. Основен приоритет в проектните предложения е получаването и

споделянето на знания и затвърждаването им с личен опит. Фокусът е върху обединяването на различни организации и институции в намирането на решения, които носят дългосрочна полза за възможно най-много хора.

4.4.6. Центрове за професионално обучение (ЦПО)

На територията на Община Русе функционират 25 ЦПО, които са лицензирани от Националната агенция по професионално образование и обучение (НАПОО). Предлагат се обучения по над 70 специалности, които обхващат почти всички професионални направления.

Таблица 33 Центрове за професионално обучение

Наименование	Брой предлагани специалности
ЦПО към Дунав АД, гр. Русе	18
ЦПО към ЕТ "Атанаска Гочкова - Анита"	20
ЦПО към Клуб "Отворено общество", гр. Русе	17
ЦПО към Спарки АД, гр. Русе	3
поделение 32420, гр. Русе	2
"Практик груп" ЕООД, гр. Русе	23
ЦПО към "Бейском" ООД, гр. Русе	21
ЦПО към "Европейски колеж по туризъм и мениджмънт" ООД, гр. Русе	12
ЦПО към "Експорт - Импорт - Константинов и Сие", гр. Русе	69
ЦПО към сдружение "Иновационен регионален университет", гр. Русе	59
Фондация "Св. Георги", гр. Русе	10
"Научноизследователски институт по управление на регионални проекти" ЕООД, гр. Русе	28
ЦПО към "РУЛАН" ООД, гр. Русе	53
ЦПО към фондация "РУСЕ ДНЕС", гр. Русе	37
ЦПО към ПГ по строителство, архитектура и геодезия "П. Пенев", гр. Русе	15
ЦПО към сдружение "Регионален център за подготовка на кадри за шивашката и кожарската промишленост в Северен Централен планов район", гр. Русе	15
Сдружение "Териториална организация на научно-техническите специалисти", гр. Русе	74
"Оргахим" АД, гр. Русе	21
"НОБО" ЕООД, гр. Русе	59
"ЕВРОДРАЙВ" ЕООД	24
Районен кооперативен съюз - Русе	11
СНЦ "Европейски център в подкрепа на бизнеса"	22
"ВАК" ООД	20
"Еконт Експрес" ООД	9
ЦПО към "БУЛСТАРС" ЕООД	23

Източник: Община Русе

4.4.7. ИКТ обучение

Технологичните промени, които се налагат на пазара на труда, пораждат необходимост от приобщаване на образователната система към технологичното реструктуриране². За да се отговори на тези нужди, на територията на Общината се провежда активна политика по насърчаване на обучението сред учениците и развитие на специфични ИКТ компетентности. Освен това, Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Община Русе за периода 2015-2025 г. посочва ИКТ като приоритетен сектор за генериране на икономическа добавена стойност в региона.

В продължение на 44 години на територията на Общината успешно функционира **Център за ученическо техническо и научно творчество (от 2016 г. ЦПЛР – ЦУТНТ)**, който се е утвърдил като специализирано общинско извънучилищно педагогическо заведение за осъществяване на държавната политика в областта на извънучилищна дейност по научно-техническите и приложно-техническите дисциплини. Центърът предлага обучения в направления като математика и информатика. Курсовете по информатика са насочени към придобиване на компетенции в сферите на програмирането, информационните технологии, работата с операционна система Windows и приложни програми, уеб дизайна. Повечето училища в Община Русе предлагат обучения по математика, информатика и информационни технологии. Сред училищата, които предлагат специализиран технологичен профил "Информационни технологии", са СУ "Възраждане" и СУ "Христо Ботев". ПГИУ "Елиас Канети" – Русе предлага обучение в професионална област приложна информатика, специалност "Електронна търговия". Учениците, завършили с подобни профили, придобиват специализирани знания в областта на офис приложенията, компютърните мрежи, компютърната графика и анимация, уеб програмирането, мултимедийните презентации и др. ПГДВА "Йосиф Вондрак" – Русе предлага специалност "Пространствен дизайн", след завършването на която учениците притежават професионални компетенции по пространствен дизайн, компютърна графика, уеб-сайт проектиране, дизайнерско проектиране и проектиране на рекламни материали. Едно от най-изявените училища с дългогодишни традиции в сферата на математиката, информатиката и информационните технологии е Математическа гимназия "Баба Тонка". Училището предлага обучение в направление информатика и информационни технологии и редовно е домакин на състезания, олимпиади и инициативи от национален и международен характер. Възпитаници на училището са ежегодни носители на редица златни, сребърни и бронзови медали. От началото на 2015 г. в ПМГ "Баба Тонка" функционира **Клуб по роботика**, който е уникален за страната заради оборудването, с което разполага. Целта на създателите на този клуб е чрез практическо приложение на знанията по физика, информационни и комуникационни технологии, математика и информатика, учениците да развият и затвърдят уменията и компетенциите си в тези научно-технически области. Работата в

² Проучване на образователната и професионално-квалификационна структура на заетите и работната сила на национално, секторно и регионално ниво.

клуба е насочена към всички учениците от 5-ти до 12-ти клас на ПМГ "Баба Тонка". Клубът развива дейност в две основни направления. Първото е свързано с разработки на базата на платформите Arduino и е насочено към конструирането и програмирането на роботи за състезания от типа следене на линия, мини сумо и роботи за решаване на различни видове лабиринти. Второто направление е свързано с програмиране на роботи Lego Mindstorms NXT. Училищният клуб координира своите действия и работи в партньорство с **Клуба по роботика към РУ "Ангел Кънчев"** и Училище по роботика "Robopartans".

Използването на информационните и комуникационни технологии в училище е част от националните приоритети, заложили в Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006-2015 г. В резултат на изпълнението на Националната програма за "Информационни и комуникационни технологии в училище", в русенските училища се наблюдава разширяване на достъпа до съвременни информационни технологии на учениците, електронизация на учебния процес и навлизане на иновации, базирани на ИКТ в училище. В допълнение към това, в Общината е налице сътрудничество между различни образователни структури в сферата на ИКТ. През 2011 г. Министерството на образованието и науката възлага на Центъра за иновационни образователни технологии към Русенския университет разработването на Концепция за въвеждане на ИКТ в системата на училищното образование през следващите 5 години. В работната група, която разработи Концепция за активно прилагане на ИКТ в образованието и науката на Република България за периода 2014-2020 г., са включени експерти от РУ.

4.5. Култура

Като най-големия стопански и културен център по българското поречие на р. Дунав, Русе разполага с широко развита и устойчива система от организации и дейности в почти всички сектори на културата, изкуствата и творческите индустрии: изпълнителски изкуства, визуални изкуства, приложни изкуства, музеи, библиотеки, галерии, медии, книгоиздаване, реклама, дизайн, занаяти, архитектура, мода и др. Богатото културно-историческо наследство и уникалният архитектурен и природен ландшафт на града с над 260 сгради паметници на културата и 20 архитектурни обекта, вписани в международната инициатива "Знак за европейско културно наследство", създават неповторимия облик на Русе като един от най-привлекателните европейски градове в България. Към това следва да прибавим и разположените в околностите на Русе изключително атрактивни културно-исторически зони - Археологическият резерват "Ивановски скални църкви" (включен в списъка със защитените световни културни паметници на ЮНЕСКО) и "Средновековен град Червен". Свързан с комплекса в Иваново е и прочутият "Басарбовски скален манастир", които превръщат града в привлекателна дестинация за културен туризъм. Град на традицията и модерността, днес Общината разполага с уникален по своето разнообразие и богатство ресурс за стимулиране на

културния туризъм и социокултурния растеж. Богатството на културната инфраструктура определя облика на града като един от водещите културни центрове в страната.

Водеща в културния живот на града е ролята на културните организации от публичния сектор - Регионалният исторически музей, Регионалната библиотека, Драматичният театър, Държавният куклен театър, Държавната опера, Русенската художествена галерия, Националното училище по изкуствата, ОБМД, ОБДЦКИ, Клубът на дейците на културата. Един от важните приоритети в развитието на публичния сектор в областта на културата през последните години е свързан с прилагането на политики и разнообразни социо-културни практики за отваряне към общността, създаване на социално ориентиран културен продукт и изграждане на алтернативни подходи и платформи, осигуряващи широк достъп до култура и водещи както до повишаване капацитета на организациите, така и до повишаване на икономическата ефективност на културния продукт. Видно от долната таблица за бюджета на водещите организации от публичния сектор данните сочат сериозна степен на нарастване на собствените приходи от проекти, билети и посещения, което говори за устойчивост и ефективност на икономическите резултати от производството и разпространението на културния продукт. Като цяло общият бюджет на описаните в таблицата организации от публичния сектор за периода от 2011 до 2016 г. се характеризира с устойчива тенденция на нарастване, отразяваща и ръста на собствени приходи.

Таблица 34 Отчетни данни за бюджета на русенските културни институти и дейности за периода 2011-2016 г.

Институт/дейност	Бюджет	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Регионална библиотека "Любен Каравелов" - Русе	Държавен	465 732	474 864	528 796	560 700	588 560	766 126
	Общински	0	0	0	0	0	0
	от проекти	46 884	54 570	44 617	30 709	43 027	15 050
	от билети и посещения	28 236	26 786	25 828	22 528	26 359	25 800
	от спонсори	0	0	0	0	0	0
	Общ бюджет	540 852	556 220	599 741	617 047	667 109	815 886
Регионален исторически музей - Русе	Държавен	323 399	353 386	367 530	370 800	487 410	586 698
	Общински	0	0	0	0	0	0
	от проекти	48 552	122 157	15 160	10 500	36 895	22 600
	от билети и посещения	96 703	107 171	95 777	131 717	183 141	192 394
	от спонсори	2 933	2 638	0	0	0	0
	Общ бюджет	471 587	585 352	489 913	556 687	709 716	811 085
Художествена галерия - Русе	Държавен	64 294	62 671	71 839	87 840	98 392	124 247
	Общински	0	0	0	0	0	0
	от проекти	6 646	5 213	4 908	3 580	8 732	5 591
	от билети и посещения	1 045	1 814	2 291	1 492	5 174	2 346
	от спонсори	0	0	0	0	0	0

	Общ бюджет	71 985	69 698	80 598	95 492	112 298	132 534
Държавна опера - Русе	Държавен	2 402 809	2 622 679	2 534 213	2 821 026	3 213 988	3 378 050
	Общински	100 000	120 108	100 000	100 000	100 000	100 000
	от проекти	15 616	16 440	5 910	7 394	7 893	10 590
	от билети и посещения	173 092	216 719	337 025	455 142	557 155	1 042 012
	от спонсори	0	5 000	0	0	0	0
	Общ бюджет	2 691 517	2 980 946	2 977 148	3 384 212	3 879 036	4 545 952
ДТ "Сава Огнянов"	Държавен	277 000	353 000	377 154	344 842	395 200	420 277
	Общински	42 400	43 000	40 000	100 000	100 000	100 000
	от проекти	0	0	16 500	7 400	7 400	8 400
	от билети и посещения	154 081	245 643	239 581	252 530	258 641	278 984
	от спонсори	6 300	0	0	0	0	0
	Общ бюджет	479 781	641 643	673 235	704 772	761 241	807 661
Държавен куклен театър	Държавен	159 568	159 568	278 122	281 296	277 627	358 989
	Общински	32 000	32 000	32 000	32 000	32 000	32 000
	от проекти	0	0	0	0	0	0
	от билети и посещения	47 949	52 099	58 721	63 925	61 481	79 461
	от спонсори	1 000	0	0	0	0	0
	Общ бюджет	240 517	243 667	368 843	377 221	371 108	474 594

Източник: Община Русе

Особена силна и нарастваща роля в този процес придобиват народните читалища, функциониращи на територията на Община Русе: общо 23, от които 10 в гр. Русе и 13 в по-малките населени места на Общината. Освен традиционните културни дейности, свързани с развитието на любителското изкуство, днес читалищата усвояват все по-активно и новите социални практики, което ги превръща все по-успешно в реален партньор за решаване на редица социални проблеми на общността чрез предоставяне на разнообразни услуги, насочени към потребностите на младите хора и хората в неравностойно положение. В рамките на читалищния сектор от няколко години успешно функционира Регионален информационно-консултантски център "Читалища", чиито функции са насочени основно към стимулиране и изграждане на по-висок административен капацитет и качество на управление на процесите в читалищния сектор.

Един от основните приоритети в развитието на народните читалища през последните години е свързан и с разширяването на библиотечните услуги и превръщането на читалищните библиотеки в съвременни културно-информационни и образователни средища - процес, който бе значително ускорен от дългосрочната програма "Глобални библиотеки" на ПРООН, Фондацията на Бил и Мелинда Гейтс и Министерството на културата. Общо 8 от читалищата в Община Русе (6 от тях в малките населени места) получиха достъп до програмата и бяха снабдени с компютри, софтуер и

периферни устройства (НЧ "Захари Стоянов – 1937", гр. Русе; НЧ "Георги Бенковски-1937", гр. Русе; НЧ "Просвета 1928", гр. Мартен; НЧ "Пробуда 1901", с. Николово; НЧ "Пробуда 1907", с. Тетово; НЧ "Надежда - 1908", с. Ново село; НЧ "Тома Кърджиев -1873", с. Червена вода; НЧ "Просвета -1927", с. Семерджиево).

Таблица 35 Читалища в Община Русе

№	Име на читалище	Град/село	Библиотечен фонд	Брой читателски посещения	Брой художествен и състави	Брой клубове, школи, курсове
1.	НЧ "А. Кънчев 1901"	гр. Русе	47 443	15 783	8	9
2.	ВЧ "Зора 1866"	гр. Русе	25 535	14 138	1	2
3.	НЧ "Христо Ботев 1908"	гр. Русе	22 454	6 583	3	5
4.	НЧ "Захари Стоянов 1937"	гр. Русе	33 453	12 227	2	6
5.	НЧ "Г. Бенковски 1937"	гр. Русе	23 912	7 836	3	2
6.	НЧ "В. Левски 1945"	гр. Русе	25 487	1 452	2	0
7.	НЧ "Анжела Чакърян 2008"	гр. Русе	3 750	129	1	1
8.	НЧ "Гоце Делчев 2009"	гр. Русе	новоучредено	0	1	0
9.	НЧ "Св. Св. Кирил и Методий 1924"	кв. Ср. Кула	18 066	265	3	3
10.	НЧ "Просвета 1915"	кв. Долапите	9 627	2230	4	4
11.	НЧ "Просвета 1928"	гр. Мартен	12 480	5 138	5	2
12.	НЧ "Пробуда 1901"	с. Николово	19 200	10 457	6	0
13.	НЧ "Пробуда 1907"	с. Тетово	21 390	311	5	3
14.	НЧ "Надежда 1908"	с. Ново село	15 098	5 173	4	6
15.	НЧ "Тома Кърджиев 1873"	с. Червена вода	13 089	6 163	4	2
16.	НЧ "Просвета 1927"	с. Семерджиево	8 010	3 549	2	4
17.	НЧ "Св. Д. Басарбовски 1902"	с. Басарбово	9 994	325	2	1
18.	НЧ "Светлина 1928"	с. Хотанца	7 612	1 500	5	2
19.	НЧ "Напредък 1928"	с. Долно Абланово	5 898	469	4	1
20.	НЧ "В. Левски 1928"	с. Сандрово	7 770	2 370	3	2
21.	НЧ "М. Горки 1928"	с. Просена	6 805	2 153	4	2
22.	НЧ "Н. Й. Вапцаров 1951"	с. Ястребово	4 721	1 732	1	0
23.	НЧ "Светлина 1927"	с. Бъзън	9 250	2 777	4	2
		ОБЩО:	351 044	102 760	76	59

Източник: Община Русе

Таблица 36 Отчетни данни за бюджета на русенските читалища за периода 2011-2016 г.

Година	Държавен	Общински	от проекти	Собствени приходи: чл. внос, рента, наеми, дарения	Общ бюджет
2011	348 878	18 019	13 856	50 577	431 330
	80.88%	4.18%	3.21%	11.73%	100%
2012	348 278	19 402	8 181	67 663	443 524
	78.53%	4.37%	1.84%	15.26%	100%
2013	407 818	20 000	44 568	75 338	547 724
	74.46%	3.65%	8.14%	13.75%	100%
2014	410 919	20 099	44 568	77 448	553 034
	74.30%	3.63%	8.06%	14.00%	100%
2015	451 100	20 000	19 656	84 999	575 755
	78.35%	3.47%	3.41%	14.76%	100%
2016	467 280	142 215	15 282	92 942	717 719
	65.11%	19.81%	2.13%	12.95%	100%

Източник: Община Русе

За периода 2011-2016 г. се наблюдава тенденция на увеличаване на общия бюджет на читалищата в Общината – докато през 2011 г. той е бил 431 330 лв., през 2016 г. вече възлиза на 717 719 лв. Покачват се абсолютните стойности на държавното финансиране, но същевременно с това намалява относителният му дял в общото финансиране на читалищата. Увеличават се собствените приходи, но се понижават постъпленията в резултат на изпълнение на проекти.

Видима е през последните години тенденцията към по-широко легитимиране на третия сектор и гражданското участие в културния процес на територията на град Русе. Особена активност от регистрираните над 130 граждански сдружения в областта на културата развиват Международното дружество "Елиас Канети", Сдружение "Европейски пространства", Клуб "Отворено общество", Федерация "Алтернативно кино", Сдружение "Приятелите на музея", Сдружение Фолклорен танцов театър "Н. Киров", Дружеството на художниците, Дружеството на писателите, Сдружение "Васил Арнаудов", Сдружение "Брод" и др.

Като важен приоритет в Общинския план за развитие активното взаимодействие на Общината с неправителствения сектор в областта на културата и изкуствата създаде условия за партньорство в редица важни за местната общност инициативи и проекти, някои от които с трайно въздействие върху културния живот на град Русе и страната. Един от основните инструменти в тази посока е общинската Програма "Култура" за подкрепа на проекти в областта на изкуството и културата, по която ежегодно се финансират прояви в тези области.

Реална и повишена легитимност придобиват за разглеждания период и частните търговски организации в областта на културата - печатници, издателски, рекламно-издателски и продуцентски къщи, галерии, звукозаписни студиа, печатни и електронни

медии. Като част от сектора на творческите индустрии, някои от тези организации (основно рекламно-издателски и дизайнерски фирми, печатници и др.) са сред основните партньори на Община Русе в ресурсното осигуряване на културния продукт – обстоятелство, създаващо условия за по-пълно и реално изграждане на публично-частните партньорства в областта на културата като важен инструмент за устойчиво развитие на творческите индустрии, културния туризъм и специфичните услуги в сектора.

Като цяло обаче частният сектор на творческите индустрии, с малки изключения, е все още недостатъчно развит и неизследван. Общите наблюдения сочат, че състоянието му не се различава съществено от състоянието и проблемите на малкия и среден бизнес в страната, свързани основно с нормативната база, данъчните облекчения за създателите на културен продукт, свития като цяло и все още не добре структуриран културен пазар, както и липса на последователни и устойчиви практики за публично-частно партньорство в областта на културата.

Все още не са решени докрай и въпросите, свързани с реалната децентрализация, правната регламентация и автономност на дейностите в областта на културата от публичния сектор.

Децентрализацията в управлението на културните дейности е от съществено значение както за повишаване институционалния капацитет на сектора, така и за управлението на процесите в рамките на общинския културен календар, който в настоящия момент се организира основно от общинската администрация. Изграждането на автономни и обособени общински структури за управление на културните дейности и събития е свързано преди всичко с необходимостта от въвеждане на професионален мениджмънт и специализирани екипи за управление на културата и процеса на създаването и разпространението на културния продукт.

Независимо от съществуващите проблеми в развитието на сектора, валидни в голямата си част и в национален мащаб, културният живот на територията на Общината днес се отличава с изключителна динамика.

Широката институционална инфраструктура, активността на културните оператори и на структурите на Общината, както и устойчивата културна традиция, са основни двигатели за развитието на културния процес и създаването на атрактивни културни продукти, голяма част от които със съществено значение както за развитието на местния културен контекст и на публиката, така и за развитието на града като привлекателна културна и туристическа дестинация.

Богатият културен афиш на града се поддържа от редица емблематични за региона и страната събития, които придават уникалност на градския културен пейзаж - най-старият в България Международен фестивал "Мартенски музикални дни" (основан 196 г.1), Фестивалите на ледените и пясъчните скулптури, Русенският карнавал, Парадът на ретро автомобили, Грийн Рок Фест Русе, "Златната гъдулка", Националната джаз среща, Международният конкурс "Франц Шуберт", Фестивалът на медийните продукти "Българската Европа", ежегодното туристическо изложение и фестивал на

туристическите атракции "Уикенд туризъм", Панаирът на музейните изложби, Международното биенале на миниатюрата, Националната литературна награда "Елиас Канети", Международният фестивал на алтернативното кино, Международният конкурс за екслибрис, Международният симпозиум за съвременно изкуство "Виа Ломеа", Есенният салон на изкуствата и културата, Международният фестивал "Танцуващата река", Националният ученически театрален конкурс "К. Михайлов", Детският фестивал на изкуствата "Русе – всемир на таланти", Националният ученически конкурс за литературно творчество и журналистика "С. Михайловски" и др.

Направеният анализ показва, че при очевидната доминация на държавните и общински структури и дейности в сектора на културата, през последните няколко години се наблюдава видима тенденция към диверсифициране на културната инфраструктура и повишаване дела на творческите индустрии и НПО сектора. Тази тенденция макар и бавно променя цялостния профил на културната инфраструктура, като налага прилагането на политики и конкретни действия за изграждане на благоприятна бизнес среда и условия за ускорено развитие на културното предприемачество и пазара на труда в областта на културата. Особено значима роля в този процес има Общинска фондация "Русе – град на свободния дух", която изпълнява функцията на платформа за диалог и сътрудничество между публичния, частния и неправителствения сектори, като вече са налице осезаеми ефекти в тази посока.

Таблица 37 Бюджет функция "Култура" 2011-2016 г. - местни дейности

Дейност	Бюджет	2011 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Общинско радио Русе ³	Субсидия	54 219	-	-	-	-
	Собствени приходи	8 816	-	-	-	-
	Общ Бюджет	63 035	-	-	-	-
Оркестри и ансамбли в т.ч. Общински духов оркестър ⁴ и ФТТ "Н. Киров"	Субсидия	260 109	84 000	87 000	87 000	90 000
	Собствени приходи	1 400				
	Общ Бюджет	261 509				
Културен календар в т.ч. Международен фестивал "Мартенски музикални дни" и Клуб на дейците на културата ⁵	Субсидия	310 562	336 941	397 069	475 497	477 514
	Собствени приходи	164 315	154 939	177 084	186 868	185 607
	Общ Бюджет	474 877	491 880	574 153	662 365	663 121

Източник: Община Русе

Важен стимул за ускореното и устойчиво развитие на културния сектор и градската среда представляват и големите по обем публични инвестиции, вложени във

³ От 01.08.2012 г. "Общинско радио Русе", като общински културен институт, е закрито с Решение на ОбС и радио дейността му е прехвърлена към ОП "Русе Арт".

⁴ От 01.01.2013 г. дейността на Общински духовия оркестър е включен в структурата на ОП "Русе арт" с Решение на ОбС. Общинския културен институт "Клуб на дейците на културата" е преобразуван и дейността му е прехвърлена към ОП "Русе арт" с Решение на ОбС.

⁵ От 01.01.2013 г. Общинския културен институт "Клуб на дейците на културата" е преобразуван и дейността му е прехвърлена към ОП "Русе арт" с Решение на ОбС.

възстановяване и развитие на редица културно-исторически обекти, зони и сгради-паметници на културата, по-голямата част от които осигурени от Общината по оперативните програми на ЕС, сред които проектът за реновиране и реконструкция на градския площад; проектът за "Развитие на културно-исторически атракции в градски туристически ансамбъл", предвиждащ изграждане на Градски музеен комплекс, доизграждане на Русенския Екомузей, както и укрепване и изграждане на две нови музейни експозиции във фоайето на старата сграда на Регионална библиотека "Л. Каравелов"; проектът "Аз, Градът – Фестивал за съвременна градска култура" по схема за подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития; проектът за "Възстановяване и социализация на Римска крепост "Сексагинта Приста"; реновирането на сградите на Русенската опера и Филхармония.

Освен публични средства, частни инвестиции са вложени в стратегическия проект за изграждането на модерната многофункционална спортна зала с капацитет от 5 400 места, подходяща за провеждането на мащабни спортни и културни събития, която беше официално открита през 2015 г. Частни инвеститори стартираха реконструкция и изграждане на Нумизматичен музей в сградата на бившата Музикална гимназия (сграда-паметник на културата), построена през 1900 г. Очаква се проектът да бъде завършен до края на 2018 г. и музеят да отвори врати.

Община Русе разполага с разработен Стратегически план за култура "Русе 2020", целящ ускорено развитие на културата, изграждането на адекватна среда и капацитет управление на разнообразен културен календар.

Развитието на творческите индустрии е сред приоритетите на Община Русе. В контекста на Иновационната стратегия за интелигентна специализация това е един от секторите, който притежава висока добавена стойност към местното икономическо развитие. В световен мащаб секторът на творческите индустрии заема 7% от БВП и нараства годишно със 7-8%. На ниво ЕС износа на творческите продукти се равнява на 4.3% от износа на ЕС. За България данните сочат, че това е един от най-динамично развиващите се сектори на българската икономика, в услуги базирани основно на ИКТ технологии и интернет, производството на филми, телевизионни продукции и звукозапис. През 2012 г. в Община Русе е създадена Общинска фондация "Русе – град на свободния дух", която осъществява дейност в подкрепа развитието на творческите индустрии и като цяло на културния сектор в района. Мисията на Фондация "Русе – град на свободния дух" е да модернизира културния календар в Русе, като обедини усилията на институции, граждани, културни общности и групи по интереси, творци, професионални гилдии, представители на академичните среди, неправителствени организации, бизнес, международни партньори и медии. Фондацията има за цел да възроди творческия дух на града и да функционира като обединяваща платформа за диалог, като модел за споделяне на творческа енергия и за реализиране на идеи с добавена стойност за местните общности. През 2014, 2015 и 2016 г. с подкрепата на фондацията са реализирани близо 600 събития, подкрепени са финансово таланти и предприемчиви деца и са привлечени над 70 частни спонсори. Припознаването на

фондацията като агент на промяна от страна на неправителствения сектор и на бизнеса в Русе е показателен за наличието на огромен потенциал в сферата на културата и туризма, който следва да бъде развиван. Благодарение на частните спонсори, бюджетът, с който разполага Фондацията, се увеличава устойчиво.

4.5.1. Културни събития

Град Русе разполага с богато културно-историческо наследство, което е необходим потенциал за развитие на културен туризъм. В края на 19 и началото на 20 в. той се развива като най-големият и красив град на България с европейски облик и традиции. През този период се изграждат много стилни сгради с уникална вътрешна и външна декорация, проектирани от немски, австрийски, италиански и български архитекти. Емблематична и определяна като най-красива културна институция в града е сградата на Доходно здание (сега Драматичен театър "Сава Огнянов"). Вниманието на туристите е привлечено от редица други забележителности като Паметника на свободата, сградите на Регионалната библиотека и Историческия музей, катедралния храм "Света Троица", Дунав мост и др.

От ключово значение за развитието на културния туризъм е привлекателният архитектурен облик на Общината и музейната мрежа, редица паметници, църкви и култови сгради — православни, католическа, евангелистка, баптистка, адвентистка и арменска църкви, синагоги, джамии.

Община Русе организира мащабни културни събития и инициативи, които дават възможност за културен обмен, развлечения и привличане на повече туристи. Русе е град на фестивали и събития, които имат не само национални измерения, но присъстват и на картата на Европа. Някои от тях са:

- **"Мартенски музикални дни"** - фестивалът е основан през 1961 г. и е член на Европейската фестивална организация;
- **Фестивал на ледените скулптури** – от 2014 г. е възстановената традицията на ледения фестивал в Русе; ежегодно през месец декември градският площад е изпълнен с атрактивни фигури от лед, дело на световноизвестни артисти;
- **Фестивал на пясъчните скулптури** – през 2015 г. е организиран първият Фестивал на пясъчните фигури; разположени на крайбрежната алея, скулптурите от пясък привличат русенци и гости на града;
- **Грийн Рок Фест** – провежда се ежегодно през месец септември;
- **Парад на ретро автомобили** – провежда се ежегодно по инициатива на Общинска фондация "Русе – град на свободния дух";
- **Младежки фестивал "Музика и цветове" ("Холи")** – нестандартна феерия от цветен прах и музика на гостуващи диджеи;
- **Русенски карнавал** – традиционното цветно събитие по Еньовден събира хиляди русенци и гости в центъра на града;

- **Международен фестивал за съвременно изкуство "3D светове в градския щрих на Русе"** – майстори на триизмерни улични картини създават авангардни оптически илюзии на централния площад "Свобода" в Русе;
- **Музикална лятна академия "Алегра"** – ежегодната академия включва майсторски класове за млади диригенти, както и заключителни концерти;
- **Национална джаз среща** – от 1977 г. се провежда всяка година през месец ноември и събира изтъкнати джаз музиканти от страната и чужбина;
- **"Блуз Джас Фест"** – провежда се през месец юни и предлага разнообразие от джаз, поп, фънк и рок музика;
- **"Златната гъдулка"** - фестивалът се провежда до хижа "Приста" край Русе и има четиридесет годишна традиция в града;
- **Лятна сцена "Сексагинта Приста"** – представлява артистичен проект на Сдружение "Европейски пространства", Регионален исторически музей - Русе и "Арена Медиа";
- **Международен медиен фестивал "Българската Европа"** – фестивал на медийни продукти за българската евроинтеграция;
- **Международно биенале на миниатюрата** – фестивалът е единственият в Европа, който дава възможност за изява на художниците-миниатюристи;
- **Международен пленер по скулптура** – насочен е към артистите, които ваят камък, а русенският камък е характерен за местната култура;
- **Есенен салон на изкуствата** - провежда се през месец октомври и е празник на местните творци;
- **Международен симпозиум за съвременно изкуство "Виа Ломеа"** – събира художници и съвременни артисти, които пресъздават света на р. Русенски Лом;
- **Пролетен литературен салон** - събитието е с продължителност от 6 дни и включва литературно четене на български, английски, немски и френски език, както и провеждане на три уъркшопа;
- **Национален ученически театрален фестивал "Климент Михайлов"** – провежда се в два кръга – предварителен, на който се извършва подбор на база изпратени записи и финален;
- **Международен театрален фестивал** - традиционна инициатива на русенския драматичен театър "Сава Огнянов", който включва постановки на групи от Франция, Дания, Румъния, Македония и България;
- **Международен клавирен конкурс "Франц Шуберт"** – провежда се всяка нечетна година. В началото стартира като клавирен, но в следващите години се разширява обхвата на участниците, които са от всички направления в музикалния жанр – клавирен, духов, струнен, ударен и класическо пеене. Конкурсът се състои от три тура, в рамките на десет дни и има предвиден награден фонд за класираните на първите три места. Редът на участниците се определя чрез жребий. Журито е с международен състав. Лауреатите изнасят заключителен концерт в сградата на Доходното здание;

- **Национален литературен конкурс "Елиас Канети"** – провежда се през година и отличава новоизлезли български романи;

4.6. Спорт

4.6.1. Актуално състояние на спорта в Общината

Център за подкрепа на личностното развитие - Ученическа спортна школа (ЦПЛР - УСШ) с дейност по чл. 49, ал. 1, т. 1 от ЗПУО. С влизането в сила на ЗПУО от 01.08.2016 г. съществуващото общинско обслужващо звено – извънучилищно педагогическо учреждение за организиран отход и спорт – ЦПЛР – УСШ – Русе, продължава да осъществява дейността си като общински ЦПЛР на интересите, способностите, компетентностите и изявите в областта на спорта.

Целта на ЦПЛР - УСШ е качествена начална спортна подготовка на учениците, както и подбор и селекция на талантиви деца за училищните и клубни отбори. ЦПЛР - УСШ ползва безвъзмездно общинска спортна база и спортната база на училищата. През учебната 2017/2018 г. в школата работят деветнадесет треньора по четиринадесет вида спорт. Обхванати са над 800 деца на възраст от I до VIII клас. Към началото на учебната 2017 г. в ЦПЛР – УСШ се обучават деца по следните видове спорт: лека атлетика, спортно ориентиране, тенис на маса, спортна гимнастика, волейбол, футбол, борба, хандбал, вдигане на тежести, спортна стрелба, джудо, карате, бокс, ушу. ЦПЛР – УСШ ежегодно организира и провежда Ученическите игри. ЦПЛР – УСШ организира и участва в провеждането на редица спортни състезания като: лекоатлетическо състезание "Лъвски скок", лекоатлетически крос "Първа пролет", открити стартове по лека атлетика за ученици, лекоатлетическа щафета, лекоатлетически крос "Баба Тонка", Коледно състезание по лека атлетика за деца, "Фестивал на волейбола" - за деца, турнир по плажен волейбол (Ден на спортиста), Общински турнир по тенис на маса, ученически преглед на туристическите умения, Осмомартенски турнир по силов трибой и тенис на маса, "Фестивал на хандбала" за момичета до 11 години, турнири по стрийтбол, детски шахматен турнир, турнир по бадминтон "Любен Каравелов", градска купа "Пролет" - спортно ориентиране, градска купа "Ден на будителите" - спортно ориентиране, осмомартенски турнир по футбол за девойки, Коледен турнир по футбол за деца, Коледен учителски турнир и др. ЦПЛР – УСШ ежегодно участва в инициативата Европейска седмица на спорта.

Спортно училище "Майор Атанас Узунов" - открито е през учебната 1970/1971 г. като разполага с четири паралелки, 100 ученици, 16 треньори и четири вида спорт - лека атлетика, борба, баскетбол и спортна гимнастика. През учебната 20017/2018 г. в училището се обучават 244 ученици в 12 паралелки, работят 34 преподавателя, а видовете спорт са 14. Училището разполага със зали за общофизическа подготовка по бокс, кану-каяк, гребане, карате, възстановителен център и плувен басейн. Останалите спортове използват наличната спортна база на Община Русе. През 2017 г. възпитаниците

на училището печелят 43 златни, 55 сребърни и 66 бронзови медали от държавни първенства; 1 златен, 1 сребърен и 2 бронзов медал от европейски първенства.

4.6.2. Спортни инициативи и клубове. Спортна база

На територията на Общината са регистрирани голям брой спортни клубове. От спортната инфраструктура със структуриращо значение са стадионите и спортните зали. За Русе стадионите са с по-малък капацитет, което не дава възможност да се достигнат действащите нормативи за осигуреност с места. Констатира се морално остаряла спортна база.

Клубовете, функциониращи на територията на Община Русе, развиват следните видове спортове: акробатика, гимнастика, бойни изкуства, бокс, борба, спортна и ловна стрелба, плуване, кану-каяк, спортни танци, колоездене, езда, футбол, волейбол, баскетбол, хандбал, водна топка, тенис на корт, тенис на маса, фехтовка, шахмат и др. Приоритет на Общината е ангажиране на по-голям брой спортуващи, което може да се осъществи чрез увеличаване броя на състезанията и турнирите за хора с увреждания, ветерани спортисти, деца, лишени от родителски грижи, и любители. Допълнително могат да бъдат провеждани кампании за ползите от спорта, както и да бъдат реализирани програми за стимулиране към по-активен и здравословен начин на живот. В Община Русе като социално значими се определят спортовете, които се практикуват в най-голяма степен от младите хора и които предизвикват най-голям зрителски интерес като футбол, баскетбол и волейбол. Като приоритетни спортове в направление "Високо спортно майсторство" се определят: спортна акробатика, борба свободен стил, бокс, лека атлетика, академично гребане, кану-каяк, спортна стрелба, стрелба с лък, плуване, водна топка, тенис на маса, шахмат. Ежегодно се провеждат множество общински, държавни и международни инициативи като: "Дунавска Алпиниада"; Акция "Периметър 100"; "ТИД"; "Мусала"; "Регата Янтра"; "Арда"; Международен ден на река Дунав и др.

Спортната инфраструктура е съсредоточена в административния център Русе и включва следните обекти:

- Спортен комплекс "Дунав" - представлява многофункционална зала с прилежащ хотелски комплекс, игрище за футбол, зали за фехтовка и джудо, волейболна зала;
- Комплекс "Олимпия" – разполага с голям и малък басейн, игрища за баскетбол, волейбол и футбол, както и денонощно заведение;
- Комплекс "Ялта" – разполага с тенис кортове, спортни площадки за мини футбол и тренировъчно футболно игрище, рехабилитационен център и център за медицинско обслужване;
- Плувен комплекс "Норд" – разположен е в Парка на младежта – Русе;
- Закрит басейн "Спарки" - разположен е в центъра на гр. Русе;

- Спортен комплекс "Локомотив" - за него е сключен 15-годишен договор за публично-частно партньорство чрез концесия.

4.6.3. Политика на Община Русе в областта на спорта

Община Русе отчита ролята и значимостта на спорта в съвременното общество и се стреми да създава подходящи условия за издигане спортния престиж на Русе. В последните години чувствително е увеличен бюджетът на Община Русе за спортна дейност. От представените данни по-долу е видно, че е налице ежегодно повишаване на бюджета за спорт, като сравнявайки 2017 г. бюджетът на ОП "Спортни имоти" е увеличен с близо 16%, а този на Програма "Спорт" с над 53% спрямо стойностите от 2014 г.

Таблица 38 Бюджет на ОП "Спортни имоти" и на Програма "Спорт" за периода 2014-2017 г.

Година	Бюджет ОП "Спортни имоти"	Програма "Спорт"
2014	712 000 лв.	520 000 лв.
2015	737 688 лв.	520 000 лв.
2016	789 975 лв.	722 000 лв.
2017	824 798 лв.	800 000 лв.

Източник: Община Русе

Ежегодно Община Русе подпомага финансово около 40 спортни клуба по няколко вида спорт. През 2009 г. е приет Правилник за условията и реда за финансово подпомагане дейностите на спортните клубове в Община Русе. Правилникът предоставя информация относно условията към спортните клубове и процедурите за кандидатстване за финансово подпомагане от Общината. Всяка година спортните клубове на територията на Община Русе имат възможност да кандидатстват по програма "Спорт" и при изготвянето на годишния спортен календар.

През 2015 г. Русе обяви своята кандидатура за "Европейски град на спорта 2016". В координация с местната спортна общественост Община Русе разработи визия и събитийна програма, с които влезе в надпреварата. На официална церемония в Европейския парламент в Брюксел на 18 ноември 2015 г. градът беше обявен за носител на титлата.

През 2016 г. се реализира Програмата "Русе – Европейски град на спорта 2016", която беше насочена към повишаване качеството на живот на гражданите чрез активен спорт и към подсилване на чувството за общност и културата на активност сред русенци. За да приобщи повече русенци към каузата на инициативата, Община Русе и Общинска фондация "Русе – град на свободния дух" обявиха конкурс за проекти в областта на спорта. В резултат на това, през 2016 г. бяха подпомогнати над 100 спортни събития на повече от 60 организации, институции и спортни клубове в Русе. Участие в инициативата взеха над 20 000 активни спортисти и стотици любители на възраст от 3 до 80 години, а ангажираната публика надхвърли 100 000 души. Сред най-мащабните събития се

откроиха първият по рода си Международен трансграничен крос "Пробег на свободния дух Гюргево – Русе", Международният фестивал по гимнастика "Дунавска перла", Катерачната надпревара "Русе 2016", Фестивалът на бойните изкуства, Младежките и работнически спартакиади и проектът "Русе, танцувай!".

За подобряване на спортната инфраструктура в общината през годините са реализирани редица проекти, сред които:

- Реновиране на лекоатлетическата писта на Градския стадион в Русе, която е сертифицирана с Клас А2 от Международната организация на лекоатлетическите федерации. С изграждането на това съоръжение се поставя началото на дългосрочна програма за реновиране и модернизирание на общинската спортна база. Проектът дава възможност за провеждане както на пълноценен спортно-тренировъчен процес, така и на състезания в различните дисциплини на леката атлетика. Благодарение на новото съоръжение след 20-годишно прекъсване е възстановен Международният лекоатлетически турнир "Младост";
- През 2014 г. е извършен ремонт на залата за художествена и спортна гимнастика в спортен комплекс "Ялта" - подменени са дограмите, ремонтирани са съблекалните и таванът, направена е изолация и са закупени нови уреди;
- През 2015 г. е открита многофункционалната спортна зала "Булстрад Арена" - едно от най-модерните и функционално ориентирани съоръжения в България за провеждането на международни, национални и регионални спортни и развлекателни събития;
- Извършен е ремонт на Градския стадион – изградени са нов терен и осветление за осигуряването на условия за официалните мачове на ФК "Дунав". В същото време, Община Русе предприе със собствени средства ремонтни дейности, които включват цялостен ремонт на санитарните помещения на стадиона, реконструкция на сектора за гости с укрепване на оградата и увеличаване на височината ѝ, нова предпазна мрежа върху сектора с цел избягване на хвърляне на предмети на терена и пистата, както и изграждане на самостоятелен вход за отбора – гост към съблекалните и ремонт на официалния вход за отборите;
- През последните няколко години Община Русе реализира също и мащабна инвестиционна програма за ремонтирането и изграждането на нови спортни площадки, съоръжения за фитнес на открито и спортни игрища, както в града, така и в малките населени места в общината.

Въз основа на анализа на социалната сфера в Община Русе, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- Наблюдава се постоянна тенденция на намаляване на населението на Община Русе, дължаща се както на отрицателните естествен и механичен прираст през последните години, така и на засилващите се миграционни процеси, протичащи в и извън страната;

- Нарастващата заболяемост на населението се определя в най-голяма степен от неинфекциозните заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен начин на живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.;
- Община Русе разполага с добре развита мрежа от здравни заведения за извънболнична и болнична помощ, която се нуждае от поддържане и обновяване и осигуряване на модерно здравно оборудване;
- В училищата и детските градини на територията на Община Русе е осигурено качествено и кадрово обезпечено здравеопазване;
- В сферата на социалните дейности и социалното подпомагане Община Русе предоставя широк спектър от социални услуги насочени към всички възрастови групи и категории хора в неравностойно положение;
- Образователната мрежа в Община Русе обхваща всички нива на законодателно установената образователна система в България;
- Голяма част от материалната база на образователната инфраструктура се нуждае от рехабилитация на сградния фонд и модернизация на оборудването;
- Община Русе разполага с широко развита и устойчива система от организации и дейности в почти всички сектори на културата, изкуствата и творческите индустрии и богат културен календар;
- Богатото историческо и културно наследство на Русе е актив, в който Общината трябва да подкрепя инвестирането с цел съхраняване и развитие на атракции;
- Община Русе разполага с добре развита спортна инфраструктура, като е необходимо да се инвестират средства в поддържането на материалната база и нейното модернизиране.

5. АНАЛИЗ НА ТЕНДЕНЦИИТЕ И ПРОЦЕСИТЕ В ИКОНОМИКАТА

Основните цели на анализа са както да се представи състоянието и тенденциите на общинската икономика, така и да се извлекат изводи и формулират препоръки за очертаване на стратегическата рамка за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. Разгледани са основните икономически показатели, очертани са водещите за общинската икономика отрасли, представена е и настоящата бизнес и инвестиционна среда.

5.1. Брутна добавена стойност и Брутен вътрешен продукт

Икономическият растеж се асоциира с произведения брутен вътрешен продукт (БВП) в рамките на една национална или регионална икономика. Стойностите на БВП са показател за това какво се произвежда и как то се променя през годините.

Предвид факта, че НСИ не обработва данни, респективно не отчита основни макроикономически показатели като БВП на общинско равнище, анализирани по-долу данни разглеждат ситуацията на областно равнище.

Област Русе генерира над 2,5% от БВП на страната. Секторът на услугите заема водеща позиция при формирането на БДС в Областта, като генерира над 59% от БДС, следван от индустриалния сектор – 32% и аграрния – над 8%.⁶

Таблица 39 БВП⁷ и БДС⁸ по икономически сектори в Област Русе

Община Русе	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Брутна добавена стойност – млн. лв.	1 334	1 502	1 551	1 395	1 639	1 690	1 776	1 925	1 942
Аграрен	95	100	138	115	141	138	143	147	130
Индустрия	475	561	515	369	568	616	629	672	688
Услуги	764	841	898	911	930	936	1004	1107	1123
Брутен вътрешен продукт – млн. лв.	1 587	1 748	1 862	1 615	1 882	1 964	2 062	2 217	2 247
БВП на човек – лв.	6 245	6 987	7 384	6 515	8 022	8 441	8 939	9 694	9 912

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

От 2011 г. насам се наблюдава устойчиво повишаване в стойностите на всички показатели, свързани с икономическото развитие на Област Русе. Като основен икономически център, гр. Русе има съществен принос за тази положителна тенденция.

През 2015 г. БВП за област Русе възлиза на 2 247 млн. лв. по текущи цени, а БВП на човек от населението се равнява на 9 912 лв. Текущият обем надхвърля с 1,3% създадения БВП за областта през 2014 г. Делът на БВП за област Русе е 2,5% в общо произведения за страната през 2015 година. На човек от населението се падат 9 912 лв. от стойностния обем на показателя при 9 694 лв. през 2014 г. По показателя БВП на човек област Русе се нарежда на осмо място в страната при шеста позиция за 2014 г.

Подобно на тенденциите на национално ниво, делът на БДС и в Област Русе преобладава в сектора на услугите, следван индустриалния сектор и аграрния сектор. През двете години не се отчита значителна разлика в съответните показатели.

Създадената от отраслите на регионалната икономика БДС за областта през 2014 г. възлиза на 1 925 млн. лв. по текущи цени, което представлява 2,6% от общо генерираната добавена стойност за страната. Относителният дял на аграрния сектор в

⁶ Данните са за Област Русе поради липса на данни на ниво Община.

⁷ БВП – Брутният вътрешен продукт (БВП) е равен на стойността на общото количество стоки и услуги, произведено в дадена страна за определен период от време (обикновено 1 година).

⁸ БДС - Брутната добавена стойност (БДС) е равна на брутната продукция (базисни цени) минус междинното потребление (цени на купувач).

добавената стойност на икономиката в област Русе намалява спрямо равнището си от 2013 г. с 0,5% и е 7,6%, а индустриалният сектор намалява относителната си тежест в добавената стойност на икономиката с 0,4 процентни пункта през 2014 г., достигайки 35%. През 2014 г. делът на добавената стойност, реализирана от дейностите в сферата на услугите, е 57,4%, което е с 0,9 процентни пункта повече от предходната година. В национален мащаб делът на БДС, генерирана в селското, горското и рибно стопанство през 2014, е 5,2%, този на индустриалния сектор е 27,2%, а в сферата на услугите е създадена 67,6% от брутната добавена стойност в страната.

През 2015 г. относителният дял на аграрния сектор в добавената стойност на икономиката в област Русе намалява спрямо равнището си от 2014 г. с 0,9% и е 6,7%. Индустриалният сектор повишава относителната си тежест в добавената стойност на икономиката с 0,6 процентни пункта през 2015 г. спрямо предходната година и достига 35,5%. Делът на добавената стойност, реализирана от дейностите в сферата на услугите, е 57,8%, което е с 0,3 процентни пункта повече от 2014 година.

За сравнение, в национален мащаб делът на БДС, генерирана в селското, горското и рибно стопанство през 2015 г., е 4,8%, този на индустриалния сектор е 27,9%, а в сферата на услугите е създадена 67,3% от брутната добавена стойност в страната. Спрямо предходната година делът на икономически сектор "Индустрия" нараства с 0,8 процентни пункта, а в сектора на услугите е регистрирано намаление с 0,3 пункта. В преобладаващата част от областите в страната с най-голяма тежест в структурата на брутната добавена стойност е икономически сектор "Услуги".

След направения анализ, ясно се откроява ключовата роля на индустриалния сектор и сектор услуги, които създават по-голямата част от БДС на Област Русе.

5.2. Инвестиции

Инвестициите през плановия период 2014-2020 г. следва да са съгласувани с целите на стратегия "Европа 2020", чиято визия цели превръщането на ЕС в интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика с високи равнища на заетост, производителност и социално сближаване.

Фактор, силно благоприятстващ развитието на икономиката в Община Русе, е принадлежността на града към най-голямата трансгранична агломерация в българо-румънския регион – Русе-Гюргево, с нейното стратегическо местоположение и роля на основен транспортен възел между България и Румъния. Инвестиционната привлекателност на региона се определя и от близостта до румънската столица Букурещ и нейния многомилionen пазар. Общината се явява важна точка, при която се пресичат два паневропейски транспортни коридора и на нейна територия е разположено най-голямото пристанище в българския участък на река Дунав. Един от основните приоритети на Община Русе е превръщането ѝ в притегателен център за инвестиции. Важна част от икономическия ѝ профил е създаването на модерен Индустриален парк с обща площ 638 дка, с цел привличане на чуждестранни и български инвеститори. Благодарение на установените в Русе производствени мощности на

ведещи компании в сферата на автомобилостроенето, Русе заявява категоричния си интерес към подобряване на индустриалното развитие на региона.. Комбинацията между пристанища, ЖП гари и летище е благоприятна за развитие на силен и конкурентоспособен транспортен бизнес.

Местните власти в Русе и Гюргево си сътрудничат в стратегическото планиране на дългосрочните приоритети за развитие на трансграничната агломерация, като през 2012 г. е приет Мастерплан за интегрирано управление на възможностите за развитие в еврорегиона Русе-Гюргево, съдържащ 10 трансгранични инвестиционни проекта, които следва да бъдат изпълнени до 2027 г. За насърчаване на инвестициите и подкрепа на инвеститорите, в двата града развиват дейност индустриални и логистични паркове, в т.ч. и свободни зони от двете страни на река Дунав. Днес от този значим потенциал, който предлага еврорегионът се възползват много местни и чуждестранни бизнес компании и инвеститори. В допълнение, в региона е налице сериозен потенциал за развитието на клъстери в сферата на текстилната, автомобилната, мебелната индустрия, туризма и селското стопанство. Наличието на структури за подкрепа на бизнеса представлява ключов елемент от инвестиционната политика, която развива Община Русе. На нейна територия функционират Бизнес центрове и инкубатори, Офиси на Българска търговско-промишлена палата (БТПП), Офиси на Българска стопанска камара (БСК) и индустриални зони.

Недостатъчно развитата инфраструктура се явява основна пречка за развитието на икономиката и привличането на чуждестранни инвестиции. Ролята, която град Русе има като икономически, административен, транспортен и културен център както в национален, така и в европейски мащаб, очертава необходимост от допълнително развитие на инфраструктурата. Стратегическото географско местоположение и инфраструктурното развитие могат да превърнат Русе в притегателен център за инвеститорите в строителството на индустриални и логистични паркове, търговски центрове и жилища.

Сред най-големите инвеститори на територията на Община Русе могат да бъдат посочени:

- "Витте Аутомотив" - немски производител на електронни и механични части за автомобилната индустрия, с инвестиции за 21 млн. лв. и инвестиционно намерение за разширяване. Във връзка с разрастването и разширяването на дейността си "Витте Аутомотив България" открива около 200 нови работни места - както за специалисти - инженери, техници, специалисти в лаборатория и финанисти, така и за работници в производството. През 2015 г. работещите в компанията са се увеличили с около 200 човека, като средносписъчния брой на персонала към 30.11.2016 г. е 684 човека. Предвижда се след приключване на проекта за разширяване, компанията да разполага с 40 000 кв. м. производствена площ с общо 2 000 работни места. Заводът е значима за региона инвестиция, водеща до откриване на работни места и нови възможности за местния бизнес.

- "Монтюпе" е френски производител на продукти от алуминиеви сплави за автомобилната промишленост с инвестиции за 100 млн. евро – 70 млн. евро в оборудване и 30 млн. евро в местната икономика. Числеността на персонала се увеличава през 2014 г. от 704 на 789, а към края на ноември 2016 г. е 974 души. Бизнес планът за следващите години предвижда да се вложат още 18 млн. евро и да се наемат още към 200 човека. Те ще са необходими, за да се посрещне изпълнението на голяма поръчка части за "Мерцедес". Двата договора с германския концерн "Даймлер" са за проектиране и производство на цилиндрични глави, които ще се произвеждат в българския завод на групата, който според фирмата е една от най-модерните леярни в света. Очаква се производството за германската компания да достигне 635 хил. цилиндрични глави годишно, което ще доведе до увеличаване общия обем на производство с 15%.
- "Керос България" е испански производител на подова и стенна керамика с инвестиции за 42 млн. лева. Дружеството планира да удвои производството на плочки в завода си в Русе. Компанията е подала заявление за издаване на ново комплексно разрешително, което да отрази увеличаването на капацитета. Проектът ще се изпълнява поетапно в следващите години и за целта са предвидени инвестиции в размер на 9 млн. евро, като на първия етап ще бъдат вложени между 4 и 5 млн. евро. Предвижда се разширение на инсталацията за производство на керамични плочки и възможност за опаковане на продукцията. В новото съоръжение ще се извършват всички основни процеси - подготовка на керамичната маса, оформяне на изделията, сушене, глазиране, изпичане, сортиране и опаковка. Производственият му капацитет ще бъде 195 тона на денонощие. Във връзка с проекта, "Керос България" изгражда две нови сгради на площадката на завода. Едната ще е с близо 3 500 кв. м застроена площ и в нея ще се монтират четири линии за оформяне и опаковане на готова продукция, като производителността на опаковъчната машина е 180 пакета на минута. "Керос Керамика" утвърява печалбата си до 2.142 млн. лв. спрямо 703 хил. лв. през 2016 г., а приходите от продажби бележат лек ръст до 27,315 млн. лева. През 2009 г. предприятието стартира със 100 души персонал, а към 30.11.2016 г. в него работят 170 човека.
- "Балканцинк" АД представлява производствен комплекс за горещо поцинковане на готови продукти от чугун и стомана с инвестицията е в размер на 4,5 млн. евро. Технологичното оборудване в завода е доставено и монтирано от международни и български компании, лидери в проектирането и изработката на инсталации и професионални машини в областта на горещото поцинковане и обработката на металите - предпоставка за производство с висок стандарт на качество.
- През 2016 г. на територията на общината е открито депо за ремонт на локомотиви, част от разширението на единствения в България специализиран завод за производство на локомотиви, чийто собственик е русенската компания "Експрес Сервиз" ООД. В депото, което се намира край бившето ДЗС, в близост до

железопътната спирка Образцов чифлик, работят 60 души, а първият етап от инвестицията е на стойност около 5,6 млн. лв.

През 2014 г. е разработена Стратегия за инвестиционен и сити маркетинг за периода 2014-2020 г., която обхваща мерки и дейности, насочени към повишаване на привлекателността, конкурентоспособността и разпознаваемостта на Община Русе като инвестиционна дестинация и подобряване на инвестиционния ѝ профил. Предвижда се укрепване на институционалния и административния капацитет за добро управление в сферата на местното икономическо развитие, създаване на междусекторни партньорства, идентифициране на приоритетни пазари, стимулиране на сектори с висока добавена стойност, повишаване на разпознаваемостта на Общината и провеждане на информационно-промоционални кампании.

5.3. Преки чуждестранни инвестиции

Община Русе работи за създаване на прозрачна, предсказуема и отворена за инвестиции бизнес среда, която да допринесе за привличане на нови инвеститори, както и запазване и развитие на микро-, малки и средни фирми в Общината, определящи структурата на местната икономика. За да се улеснят и задържат инвеститорите на територията на Община Русе, е от ключово значение подобряване качеството на предоставяните административни услуги. В тази връзка, в Община Русе е изградена информационна среда за бизнеса по въпроси, свързани с обществени поръчки, предоставяне на точни и ясни критерии за общински проекти, публично-частни партньорства, стратегическо развитие на Общината и други.

Инвестициите, съсредоточени в Общината, представляват значителен дял – 87,02% за 2014 г. и 82,39% за 2015 г. от тези, вложени в Област Русе.

Таблица 40 Преки чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. /хил. евро/

Населено място	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Област Русе	171 784,3	336 033,5	344 793,7	363 261,7	335 086,3	347321.9	372 402,2	385754.8	337023.4
в т.ч. Община	164 619,2	318 271,2	333 815,0	353 354,7	328 741,0	-	316 918,8	335698.2	277693.1

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

През 2011 г. делът на ПЧИ в Община Русе от цялата Област е 98,1%. За 2014 г. тези инвестиции представляват значителен дял (87,02%), но същевременно се отбелязва леко намаление, което се потвърждава и през следващата 2015 г. - 82,39%.

ПЧИ в предприятията от нефинансовия сектор в Област Русе към 31.12.2015 г. възлизат на 337 млн. евро, което е с 12,6% по-малко в сравнение с 2014 г. Техният дял в общия размер на направените чуждестранни инвестиции в страната е 1,5% и съответно 38,4% от ПЧИ в рамките на Северен централен район. По размер на чуждестранните инвестиции област Русе заема девето място в страната. Най-голяма е стойността на

направените чуждестранни инвестиции в промишлените предприятия в областта – 284,5 млн. евро или само с 1,0% повече от 2014 г. В сектора на услугите (търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство) са инвестирани 35,9 млн. евро или с 33,8% под нивото на предходната година. През 2015 г. тези две дейности заедно формират 95,1% от общия обем на ПЧИ, а общият им относителен дял нараства спрямо 2014 г. с 8 процентни пункта.

Наблюдава се тенденция на концентриране на икономическите субекти и инвестиции предимно в Община Русе и в частност гр. Русе, който е административен център на Област и Община Русе.

Близостта на гр. Русе до столицата на Румъния – гр. Букурещ, възможностите за инвестиции, които дава Дунавската стратегия, стратегическото географско разположение и природните дадености на района са фактори, които дават основно предимство за привличането на инвестиции в Общината.

5.4. Отраслова структура на русенската икономика

По отношение на отрасловата структура на местната икономика, може да бъде отбелязано, че Община Русе се отличава с разнообразие и широк спектър от стопански сектори с висок потенциал за бъдещо развитие. Броят на нефинансовите предприятия за Община Русе през 2011 г. е 9037. В следващите две години се наблюдава бавно покачване в общия брой и той достига до 9 144 през 2013 г. Положителната тенденция е запазва и през 2014 г. броят вече възлиза на 9 301, а през 2015 г. се увеличава до 9 465. Най-голям е броят на предприятията, свързани с търговията и ремонта на автомобили и мотоциклети, следвани от тези в преработващата промишленост. Голям брой фирми оперират и в сферите "професионални дейности и научни изследвания", "транспорт, складиране и пощи", "хотелиерство и ресторантьорство", "операции с недвижими имоти" и "строителство". Най-малко са предприятията с предмет на дейност в сферите образование, култура, спорт и развлечение, както и селско, горско и рибно стопанство.

Таблица 41 Брой на нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе

Икономически дейности	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Общо за Община Русе	9 899	9 268	9 224	9 037	9 144	9 301	9 465
Селско, горско и рибно стопанство	141	140	162	188	214	209	212
Добивна промишленост, Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	1224	1113	1093	1069	1 085	1 084	1 097

Строителство	584	513	477	397	394	393	408
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	4 058	3 745	3 713	3 562	3 540	3 562	3 584
Транспорт, складиране и пощи	715	643	606	603	631	649	683
Хотелиерство и ресторантьорство	524	514	545	527	486	503	493
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	158	167	169	201	249	264	269
Операции с недвижими имоти	469	401	428	424	441	453	447
Професионални дейности и научни изследвания	958	930	915	905	892	943	973
Административни и спомагателни дейности	180	186	214	207	212	231	252
Образование	76	76	71	69	78	80	85
Хуманно здравеопазване и социална работа	336	334	328	352	359	353	364
Култура, спорт и развлечения	116	112	93	97	105	109	102
Други дейности	360	394	410	436	458	468	496

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Водещ сектор по показател произведена продукция за разглеждания период в Община Русе е преработващата промишленост, като през 2015 г. секторът реализира най-голям размер произведена продукция. Следват секторите строителство, транспорт, складиране и пощи, търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети. От 2010 г. насам се наблюдава отчетлива тенденция за увеличаване на произведената продукция в нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе.

Таблица 42 Произведена продукция в нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе /хил. лв./

Икономически дейности	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Общо за Община Русе	3 009 502	2 480 010	2 269 082	2 528 861	2 920 318	3 239 872	3 544 346
Селско, горско и рибно стопанство	76 209	84 935	96 331	141 363	123 727	118 761	126 193

Добивна промишленост, преработваща промишленост, Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, Доставка на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	20 230	26 095	122 633	36 489	506 492	695 445	825 333
Строителство	295 721	295 204	187 188	140 369	134 407	174 446	224 481
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	392 460	373 651	323 152	389 302	466 281	502 914	573 227
Транспорт, складиране и пощи	392 557	290 293	301 208	345 128	394 995	435 400	458 399
Хотелиерство и ресторантьорство	25 447	28 189	30 562	34 563	43 266	32 432	34 407
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	20 974	20 321	24 078	24 877	43 102	45 373	47 944
Операции с недвижими имоти	33 778	28 413	24 496	31 542	32 552	30 513	30 131
Професионални дейности и научни изследвания	43 378	43 073	42 257	40 984	77 423	56 809	61 417
Административни и спомагателни дейности	18 394	19 134	21 205	21 591	28 841	38 368	47 000
Образование	2 020	2 131	2 074	2 340	3 383	3 886	..
Хуманно здравеопазване и социална работа	48 139	52 135	51 107	55 652	77 423	87 334	93 445
Култура, спорт и развлечения	15 152	15 253	10 294	11 135	8 305	8 996	..
Други дейности	7 035	7 212	7 523	8 773	9 579	9 195	10 202

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Най-голям е броят на заетите⁹ лица в сектори преработваща промишленост, следван от търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, строителство и транспорт.

⁹ Заети лица са: лицата, които са в трудово правоотношение съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител, по силата на които получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата за работа по постоянен или временен договор, на пълно или непълно работно време; лицата, които имат работа, но не са работили през наблюдавания

Най-малък е броят на зетите лица в секторите образование, култура, спорт и развлечения.

Що се отнася до броя на наетите¹⁰ лица в нефинансовите предприятия, най-голям е техният брой в секторите преработваща промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, както и транспорт, складиране и пощи. Най-малък е броят на наетите лица в сектори образование, култура, спорт и развлечения.

Таблица 43 Брой зети и наети лица в нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе

Икономически дейности	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.	
	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети
Общо за Община Русе	65 490	58 486	60 468	53 709	56 162	49 016	55 629	48 644
Селско, горско и рибно стопанство	1 237	1 137	1 273	1 169	1 351	1 223	1 488	1 348
Добивна промишленост	391	387	343	335	329	320
Преработваща промишленост	26 439	25 644	23 259	22 519	20 573	19 748	21 633	20 880
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	599	583	515	494
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	712	626	754	664
Строителство	5 958	5 600	5 583	5 291	4 496	4 140	3 542	3 262
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	14 102	11 235	12 587	9 800	12 647	9 876	11 587	8 937
Транспорт, складиране и пощи	5 288	4 773	4 873	4 378	4 546	4 060	4 467	4 016
Хотелиерство и ресторантьорство	2 465	2 113	2 846	2 491	2 716	2 348	2 740	2 367
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	731	629	706	588	677	542	722	578
Операции с недвижими имоти	740	452	799	519	762	476	687	397
Професионални дейности и научни изследвания	1 715	934	1 750	1 017	1 728	977	1 781	1 052

период поради болест, майчинство и др.; лицата, които управляват собствено предприятие, фирма или стопанство или извършват някаква работа за лична изгода или за получаване на смесен доход – наети лица по граждански договор, работещи само в отчетната единица; лицата, работещи без заплащане във фирми, предприятия и стопанства на родствени лица, членове на техните домакинства.

¹⁰ Наети лица са лицата, които са в трудово правоотношение с работодателя съгласно Кодекса на труда и в служебно правоотношение съгласно Закона за държавния служител, по силата на които правоотношения те получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата за извършена в определен обем и качество работа, независимо дали договорът за наемане е постоянен или временен, на пълно или непълно работно време.

Административни и спомагателни дейности	1 187	1 068	1 055	927	1 159	998	1 216	1 065
Образование	130	88	146	92	141	102
Хуманно здравеопазване и социална работа	2 370	2 087	2 446	2 172	2 458	2 157	2 581	2 267
Култура, спорт и развлечения	455	375	417	351	454	380
Други дейности	749	455	796	488	832	484	992	515

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Икономически дейности	2013 г.		2014 г.		2015 г.	
	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети
Селско, горско и рибно стопанство	1 273	1 102	1 389	1 222	212	126 193
Добивна, преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	23 614	22 723	24 174	23 384	1 097	1 825 333
В т.ч. преработваща промишленост	22 064	21 296	22 684	21 952	1 047	1 728 743
Строителство	3 045	2 771	2 910	2 630	408	224 481
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	11 000	8 351	10 799	8 219	3 584	573 227
Транспорт, складиране и пощи	4 695	4 213	4 637	4 151	683	458 399
Хотелиерство и ресторантьорство	2 473	2 121	2 246	1 905	493	34 407
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения	836	647	838	653	269	47 944
Операции с недвижими имоти	703	405	657	373	447	30 131
Професионални дейности и научни изследвания	1 648	922	1 742	1 015	973	61 417
Административни и спомагателни дейности	1 548	1 389	1 482	1 301	252	47 000

Образование	203	..	185	119	85	..
Хуманно здравеопазване и социална работа	2 613	2 322	2 679	2 390	364	93 445
Култура, спорт и развлечения	345	..	324	258	102	..
Други дейности	896	537	870	496	496	10 202

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Важен икономически показател, характеризиращ инвестиционната активност на предприятията, представляват придобитите "дълготрайни материални активи" (ДМА). Те имат съществено значение за развитието на всяко предприятие и заемат значително място в общия размер на активите на предприятието като дълго време определят неговата дейност.

Разходите за придобиване на ДМА са фактически извършените разходи за придобиване на земя, сгради, съоръжения и конструкции, машини, оборудване, транспортни средства и други чрез строителство и закупуване, вкл. употребяваните ДМА.

В обема на придобитите дълготрайни материални активи се включва стойността на всички придобити ДМА независимо от начина на придобиване - строителство или закупуване. Придобитите чрез строителство дълготрайни материални активи се отчитат след въвеждането им в експлоатация по реда, установен от Министерството на регионалното развитие с Наредба № 2 от 31.07.2003 г. за разрешаване на ползването на строежите в Република България.

За периода 2008-2011 г. най-голям е делът на ДМА в секторите преработваща промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети. Делът на ДМА в сектор преработваща промишленост е най-голям през 2009 г., като през 2010 г. отбелязва значителен спад.

Таблица 44 Придобити ДМА от нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе /хил. лв./

Икономически дейности	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Общо за Община Русе	1 943 811	2 045 526	1 955 115	1 889 872
Селско, горско и рибно стопанство	42 582	66 449	83 100	71 330
Добивна промишленост	10 383
Преработваща промишленост	754 878	755 001	688 902	681 051
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	146 025	155 875	154 717
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
Строителство	209 589	208 354	171 192	112 721
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	342 073	332 870	310 425	304 028
Транспорт, складиране и пощи	228 887	218 729	209 545	214 014
Хотелиерство и ресторантьорство	20 788	34 089	40 601	40 698

Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	8 561	11 635	10 408	10 601
Операции с недвижими имоти	128 667	155 532	168 107	169 579
Професионални дейности и научни изследвания	43 632	15 180	14 456	23 795
Административни и спомагателни дейности	7 048	7 147	8 995	9 569
Образование	1 280	..	1 132	911
Хуманно здравеопазване и социална работа	24 610	31 607	33 462	38 348
Култура, спорт и развлечения	2 017	..	2 393	3 297
Други дейности	1 997	2 207	2 345	2 800

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

За периода 2013-2015 г. най-голям е делът на ДМА в секторите добивна, преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети.

Таблица 45 Придобити ДМА от нефинансовите предприятия по икономически дейности в Община Русе /хил. лв./

Икономически дейности	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Общо за Община Русе	2 001 659	2 046 177	1 990 861
Селско, горско и рибно стопанство	83 128	89 153	94 030
Добивна, преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	938 468	969 166	894 388
В т.ч. преработваща промишленост	739 597	784 767	781 392
Строителство	86 554	85 806	66 563
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	306 438	313 792	359 984
Транспорт, складиране и пощи	226 457	237 442	237 759
Хотелиерство и ресторантьорство	34 368	33 245	37 318
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения	17 188	18 049	20 066
Операции с недвижими имоти	227 873	216 014	198 210
Професионални дейности и научни изследвания	10 976	12 925	14 723
Административни и спомагателни дейности	24 209	16 823	17 141
Образование	912	963	..
Хуманно здравеопазване и социална работа	40 419	48 386	46 036
Култура, спорт и развлечения	2 441	2 738	..
Други дейности	2 228	1 675	1 749

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

През 2016 г. е приета Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе за периода 2016-2025 г., с което Русе става втората община в България с подобна стратегия. Това е първият документ на местно равнище, който си поставя за задача да идентифицира приоритетните сфери на развитие, като се фокусира върху приноса на иновационните политики за насърчаване на икономическа активност и преодоляване на социално-икономически предизвикателства. Иновационната стратегия взема под внимание широк кръг от заинтересовани страни, като предвижда постигането на синергично дългосрочно взаимодействие между представителите на местната власт и публичния сектор, Русенски университет "Ангел Кънчев" и научно-изследователската общност, бизнеса, индустрията и неправителствените организации. Иновационната стратегия очертава три приоритетни за развитието на местната икономика направления: Информационни и комуникационни технологии, Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии, Мехатроника и чисти технологии. Стратегията си поставя за цел до 2025 г. да превърне Русе в град на знанието.

ИКТ средата в Русе е добре развита и се отличава с добра перспектива за растеж, благодарение на широката мрежа от малки, средни и големи ИТ фирми, избрали да развиват дейността си в града. Сред тях могат да бъдат споменати "Сирма Ай Ти", "Мусала Софт", "Нетуоркс-България", "Мултилинк", "Датасис", "Ен Би Ай Системи" и др.

Една от водещите български компании в сферата на софтуерните услуги, специализирана в аутсорсинг и ИТ консултиране, "Мусала Софт" отвори свой развоен център в Русе в началото на 2015 г. Звеното работи по международни проекти на софтуерния разработчик. Като аргументи за ситуиране на развойния център в крайдунавския град от ръководството на фирмата посочват географското разположение, наличието на конкурентоспособна Математическа гимназия и университет с традиции, международните партньорства, както и събуденото ИТ общество.

Формира се предприемаческа екосистема, ориентирана към развитието на ИКТ сектора и ИТ общността в града. В резултат на добрите предпоставки за стимулиране на ИКТ индустрии, Русе се нарежда сред двата български града с най-осезаемо повишение на заплатите на софтуерните специалисти за периода 2008-2013 г. – 69%, при среден ръст за страната от 57%.

От 2015 г. в Русе функционира сдружение в обществена полза "Стартъп Фактори", чиято мисия е да подпомага стартиращи предприемачи на ранен етап, изграждане на ключови умения, както и формиране на благоприятна инфраструктура и среда за превръщане на идеите в реални продукти с потенциал за комерсиализация. В рамките на една година сдружението организира над 10 курса за изграждане на умения и отчита над 50 разработени проекти в хакатони и курсове, като тенденцията за интерес към този вид активности е изцяло възходяща.

Индикатор за ефективното сътрудничество между местната власт, бизнеса и научните и развойни структури е фактът, че през 2016 г. Русе получава номинация за "Аутсорсинг град на годината", обявена от Българската аутсорсинг асоциация.

Номинацията е атестат за съвместните усилия на ангажираните със създаването на благоприятна бизнес среда за осигуряване на растеж в ИКТ и аутсорсинг секторите.

На база анализа на тенденциите и процесите в икономиката, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- На територията на Община Русе преобладават малките и средни фирми, които осигуряват значителен дял от заетостта;
- Необходимо е провеждане на активна политика за насърчаване на инвестициите, които да доведат до разкриване на нови работни места и да осигурят устойчив икономически растеж в Общината. Затова е разработена и се изпълнява Стратегия за инвестиционен и сити маркетинг за периода 2014-2020 г.;
- Определящо значение за русенската икономика имат икономическите дейности "преработваща промишленост", "търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети", "транспорт, складиране и пощи" и "строителство"; на тези сектори се дължи най-голямата част на произведената продукция в Община Русе, като тук е и най-големият брой на действащи предприятия с най-много заети и наети работници;
- С висок потенциал за развитие се очертават също и секторите "селско, горско и рибно стопанство", "хотелиерство и ресторантьорство" и "създаване и разпространение на информация и творчески продукти";
- С ключово значение за Община Русе се явява подотрасъл "машиностроене, металообработване, металургия", по-конкретно дейностите в сферата на автомобилостроенето и производството на части и инструменти за автомобили, транспортни и строителни машини;
- Определящи за икономиката на Русе са още производството на текстил и конфекция, химическата промишленост, електронната промишленост и мебелната индустрия;
- Въз основа на всичко това, в Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България за периода 2014-2020 г. е включен икономически профил на Област Русе, който е повлиян в най-голяма степен от икономическите процеси в Община Русе и според който: *"Отрасловата структура на областта е сравнително стабилна и се определя предимно от икономическите дейности в металургията, машиностроенето и металообработката - речни и речно-морски кораби, ножични кари, хидравлично оборудване, селскостопански машини, възли и детайли. Химическата промишленост се утвърди с производството на моторни и индустриални масла, бои и лакове, фолирани пластмасови изделия, изделия от пенополистирол, изолационни материали. Текстилът и конфекцията са едни от значимите за индустриалното развитие отрасли. От хранителните продукти и напитки основно се произвеждат и преработват месо и риба, консервиране на зеленчуци, производство на растителни и животински*

мазнини, производство на мляко и млечни продукти, мелнични продукти, готови храни за животни, хляб, хлебни и сладкарски изделия, захар, готови храни, кафе, чай, тестени изделия и напитки. Област Русе заема особено място в българската национална история и притежава богато културно-историческо наследство, включително паметници от световно значение като Ивановските скални църкви. Областта разполага с уникални природни дадености, като Дунавското крайбрежие, Природния парк "Русенски Лом" и т.н. В непосредствена близост се намират Поддържаният резерват "Сребърна", включен в списъка на световното природно наследство на ЮНЕСКО, Тракийската гробница край с. Свещари, близо до гр. Исперих, също паметник на ЮНЕСКО, Велико Търново и Арбанаси. "

6. ТУРИЗЪМ

Русе е град с многовековна история, която го прави уникален и неповторим, съчетавайки българските градски традиции с типично европейски стил и дух. Богатото културно-историческо наследство и красивата крайдунавска природа дават възможности за създаването на специализиран туристически продукт, който да отговаря на изискванията и съвременните тенденции в туризма. Разположен е на северната българска граница – на брега на най-голямата транспортна магистрала в Европа – река Дунав и е на кръстопътя на други важни транспортни коридори. Река Дунав е единствената река в света, която свързва 10 държави: Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватска, Сърбия, Румъния, България, Молдова и Украйна. Чрез река Рейн се свързва и със страните от Централна и Западна Европа. Дунав мост е мащабна комуникационно-транспортна, железопътна и шосейна връзка със съседна Румъния, а оттам – с Европа и Азия. Само на 72 км северно от Русе се намира 3-милионният Букурещ – столицата на Румъния, която е голям потенциален пазар, в т.ч. и за краткотрайни пътувания. По поречието на реката минава и един от 14-те европейски туристически велосипедни коридори Евро-Вело 6 – предпоставка за развитието и на велотуризмът. Русе отстои и на 200 км от морската столица на България, което разстояние изминато с автомобил по магистрала Хемус и скоростен път отнема до 2 часа.

Град Русе се характеризира с концентрация на хотели, ресторанти и културни атракции, каквито липсват в радиус от 150 км. В близост е до райони с големи туристически забележителности като Природен парк "Русенски Лом", градовете Велико Търново и Габрово, както и до румънската метрополия Букурещ. Това създава възможности за развитие на регионални маршрути по отношение на културния туризъм, в т.ч. и трансгранични. Територията на Общината предлага разнообразни и атрактивни ландшафти. Лесопарк "Липник" и прилежащото му езеро, парковата зона "Хижа Приста", Басарбовският манастир, близо разположените архитектурно-исторически паметници и резервати със световно и национално значение като "Скални църкви при с. Иваново" (под закрилата на ЮНЕСКО), "Средновековен град Червен" и "Тракийската гробница при с. Свещари" предоставят добри условия за отдих и развлечения.

Русе се характеризира с уникална за страната европейска градска архитектура от края на 19-ти и началото на 20-ти век. Той се явява като своеобразен архитектурен резерват. В града функционират религиозни храм-паметници на 13 различни вероизповедания. Но териториалното разпределение на богатото културно-историческо наследство е изключително неравномерно. В преобладаващата степен то е концентрирано в западната част на общинската територия и в частност - в строителните граници на общинския център, и то предимно в Централна градска зона. От всички 275 обекта със статут по Закона за паметниците на културата и музеите, 265 са на територията на града.

Русе е сравнително отдалечен от основните туристически пазари на България: Черноморският туристически район и планинските курорти в Централна, Южна и Югозападна България, за да може лесно атракциите на града да бъдат използвани в рамките на кратки екскурзии от пребиваващите в тези обекти туристи. Все пак добрите транспортни връзки, особено с туристическите обекти по северното Черноморие, дават определени възможности за организиране на едnodневни екскурзии, които евентуално да се предлагат на групите туристи по линия на дунавския круизен туризъм.

Макар че туризмът се счита за стопански отрасъл, всъщност това е система от дейности, насочени към обслужване на преминаващия през територията на Общината пътничкопоток. Туризмът се характеризира най-добре със степента, в която дадено място е дестинация за посещаващите го, т.е. представлява цел на посещението им. Той е една от областите, от чието ефективно използване Община Русе е пряко заинтересована и чието развитие в огромна степен са определя от общинската политика, от една страна и взаимодействието и сътрудничеството между всички заинтересовани страни, от друга.

Основни участници в туристическата дейност, развиваща се на територията на Общината са:

- администрацията на Община Русе;
- администрацията на Област Русе;
- неправителствени организации, сдружения в областта на туризма, туристически дружества и клубове, развиващи различни дейности, както и национални и международни организации, подпомагащи развитието на туризма в целия Дунавски басейн.;
- фирми превозвачи;
- Регионален исторически музей – Русе.

Освен основните участници, които формират местния туристически продукт, заинтересовани от развитието на туризма са:

- всички културни институти и организатори на големи фестивали и прояви;
- всички неправителствени организации в областта на изкуството, културата и местни културно-образователни центрове;
- различни формации, занимаващи се с изкуство;
- отделните творци;

- всички останали представители на местните традиционни занаяти, обичаи и практики, които поради естеството на предлагания от тях продукт, дават уникалността на града и по този начин формират идейната представа, с която градът може да привлече туристи.

Към заинтересовани лица също така принадлежат:

- правителствените институции и националните организации, които се занимават с развитието на туризма на територията на цялата страна;
- всички международни организации и туристически компании, които извършват своята дейност на територията на Общината или имат определени интереси в туризма, свързан с Общината.

През 2016 г. в гр. Русе е разкрит Съвместен секретариат по Приоритетна ос 3 на Стратегията на ЕС за Дунавския регион "Култура, туризъм и връзки между хората", чиято координация е поверена на България и Румъния. Съвместният секретариат функционира към Министерството на туризма на Република България и има за цел да подпомага процесите по управление на Приоритетната ос, в които участват 14-те държави в обхвата на Дунавската стратегия.

Принадлежността към Дунавския макрорегион и пряката връзка на града с река Дунав значително допринасят за развитието на туризма. Чрез реката се осигурява директен контакт с големи европейски градове, разположени по нейното поречие, а чрез канални връзки се достига до Западна и Централна Европа. Дунав мост осигурява връзка с държави от Азия, а от близостта до морската столица на България – Варна, се извличат ползи във връзка с привличане на туристопотока от Черноморското крайбрежие. Богатото културно-историческо наследство, разнообразната природа, наличието на архитектурно-исторически паметници от регионално и национално значение и наличието на регионални и трансгранични туристически маршрути благоприятстват утвърждаването на Русе като предпочитана туристическа дестинация. На туристическия пазар Русе е разпознаваем като круизна дестинация предимно за туристи от Централна и Западна Европа. Община Русе е разработила Стратегия за развитие на туризма до 2020 г., която е насочена към създаването на условия за привличане на по-голям брой туристи в региона и към развитие на туристически продукт чрез съживяване на туристическия сектор в Общината. За улеснение и ориентиране на туристите в Русе функционира Туристически информационен център. Актуална информация за географско разположение, културно-историческо наследство, хотели, ресторанти, музеи, туристически агенции, банки и обменни бюра, резервационни услуги и др. туристите могат да получат от информационния туристически терминал "Инфо пойнт", както и от изградения към него информационен портал "Инфотур", интегриран с Google Maps и GPS-система.

През 2016 г. Община Русе спечели приза в категорията "Община за културно-исторически туризъм" в организирания за първа година от Министерство на туризма конкурс "Годишни награди за туризъм".

Местната администрация активно подкрепя развитието на туристическия бранш, като позиционира успешно града и региона в международни партньорски мрежи и проекти. В периода 2011-2013 г. Община Русе участва в изпълнението на проект "LIMES - Разработване и изпълнение на мобилна информационна система за туристическа експлоатация и маркетинг на лимесите като европейско културно наследство". В резултат на проекта е създадено мобилно приложение за стимулиране развитието на туризма и популяризиране на културно-историческото наследство на лимеса – северната граница на римската империя, преминаваща през над 10 европейски държави, сред които и България. Община Русе си сътрудничи ефективно с Дунавския компетентен център със седалище в гр. Белград (Сърбия). През 2015 г. приключи международен проект "Пътят на римските императори и Дунавският път на виното – RER-DWR II". В рамките на проекта едноименният маршрут е сертифициран като културен маршрут на Съвета на Европа и се превръща в първия такъв от Югоизточна Европа, преминаващ през 4 държави и 12 региона. Освен това, туристическият потенциал на Община Русе е представян в рамките на регионални, национални и международни специализирани туристически изложения и борси.

С цел стимулиране подобряването качеството на туристическото предлагане на територията на Община Русе ежегодно се организира конкурсът "Дунавски Лимес". Целта на конкурса е да се насърчава местният бизнес чрез популяризиране на добрите практики и създаване на предпоставки за инициативност и добра конкурентна среда.

С оглед на активната ангажираност и постигнатите забележителни резултати при реализацията на кампанията "Русе - град на свободния дух", Община Русе е избрана за тематичен лидер в сектор "Култура" към Съвета на дунавските градове и региони, заедно с гр. Улм, Германия. В съвместната си дейност двете общини ще поставят фокус върху активното промотиране на богатото културно-историческо наследство на Дунавския регион, както и върху привличане на финансиране от Европейския съюз за реализацията на широкомащабни проекти в сферата на културните и творчески индустрии.

6.1. Зони за туризъм

Основните зони за туризъм в Община Русе са:

- **Русенски кей** – обхваща крайбрежната ивица от русенския лиман на запад до зимовника за плавателни съдове на изток. В тази зона се включват Музеят на транспорта, откритата експозиция Римска крепост "Сексагинта Приста", Музеят на градския бит, Музеят "Захари Стоянов" и площадът до Речна гара. Кейт е мястото, където акостират корабите с туристи и притежава огромен потенциал за развитие на туризма. Поради тази причина се работи активно за неговото благоустрояване.
- **Градски център** – включва обектите по улица "Александровска" от площад "Батенберг" през площад "Свобода", Русенската опера и катедралата "Св. Троица" до Парка на младежта, както и обектите по улица "Славянска". В момента това е една от най-привлекателните части на града за туризъм, защото в

нея са концентрирани по-голямата част от забележителностите на Русе (музеи, архитектурни паметници, театър, опера, хотели, ресторанти и кафенета и др.) и е изцяло пешеходна зона.

- **Местност Левента** – включва зоната около телевизионната кула и комплекс "Левента". Отличава се с красива панорамна гледка, добри пътни връзки и паркинги. Има планове за нейното благоустрояване и превръщането ѝ в туристическа атракция.
- **Западен парк "Приста"** - разположен е на няколко километра от Русе, между пътя за София и р. Дунав. Залесен е с широколистни гори. Местността предлага отлични възможности за отдих, развлечения и спорт. Туристическият потенциал в тази зона предстои да бъде доразвит.
- **Лесопарк "Липник"** – намира се на 10 км от гр. Русе, в близост до с. Николово. Тази зона за туризъм също разполага с голям потенциал за развитие на атракции и места за отдих и развлечения.

В близост до Община Русе се намират още две зони, които също са част от туристическия продукт, предлаган от нея:

- **Дунавски бряг и Дунавско крайбрежие** – включва селата Пиргово и Мечка. Възможностите, които предлага тази зона, са свързани с използване на крайбрежната пясъчна ивица за краткотраен отдих; за развитие на водомоторни спортове; спортен риболов; културно-исторически маршрути като римски кастил "Тримамиум", както и Орнитоложка зона "Рибно стопанство", "Стълпище" и природният феномен "Дикилиташ". Тук би могъл да бъде развит селски и велосипеден туризъм.
- **Поломие** – включва Природен парк "Русенски Лом" и културно-историческите обекти в землищата на селата Красен, Божичен, Иваново, Кошов, Червен, Нисово, Табачка и Сваленик. В тази зона за туризъм може да се развива едnodневен, двудневен и по-продължителен туризъм (различни видове зелени училища, селски, ловен и орнитоложки туризъм, скално катерене, спелеология, колоездене, пешеходен туризъм, велосипеден и селски туризъм както и други добри практики и хобита).

6.2. Туристически потенциал

Забележителностите и туристическите обекти на територията на Общината могат да бъдат разделени в следните категории:

6.2.1. Музеи

- Регионален исторически музей – Русе – намира се на площад "Батенберг". Представя седем експозиции, от които три на открито – Римска крепост Сексагинта Приста, Ивановски скални църкви и Средновековен град Червен;

- Екомузей с аквариум - разположен на четири етажа, където могат да се видят богата колекция от вкаменелости, както и диорами, представящи различни животински видове в реална среда. Специално внимание в експозицията е отделено на праисторическите животни. Представен е макет на космат мамут (*Mammuthus primigenius*) в реални размери. Изложена е и единствената в света най-цялостно запазена част от друг вид мамут – долната челюст от *Mammuthus rumanus*. От откриването му през 2014 г. досега Екомузеят ежегодно се нарежда на първо място по брой посещения на територията на Община Русе;
- Музей на транспорта – Русе – разположен е в първата жп гара в България, под Младежкия парк. Гарата е открита 1866 г., когато се построява железният път от Русе до Варна. Експозицията представя развитието на железопътния и речния транспорт в страната. На коловозите пред гарата са изложени няколко парни локомотива и различни модели вагони, сред които първият локомотив и вагонът-салон на султан Абдул Азис от 1866 г., вагонът на цар Борис III и вагонът на маршал Толбухин;
- Къща музей "Градски бит на Русе – края на XIX – началото на XX век" – Русе – представлява постоянна експозиция, отразяваща бита и културата в Русе от края на XIX и началото на XX век и проникването на европейските модни влияния. Експозицията представя примерни интериори от русенска градска къща и показва колекции на европейски порцелан и стъкло от 19 в.;
- Къща музей "Захари Стоянов" – Русе – посветена е на българското Възраждане и жизнения път на Баба Тонка Обретенова и нейното семейство, пряко свързано с национално-освободителните борби и с обществения живот в Русе след Освобождението. Представени са оръжия, лични вещи на семейство Обретенови и Захари Стоянов, голям брой документи, снимки, портрети;
- Музей "Баба Тонка" – Русе – разположен е в къща, построена в периода 1907-1908 г. Експозицията в нея е от 1958 г. Подновена е през 1967 г. През 2015 г. музеят отваря врати след извършен основен ремонт на сградата;
- Музейна къща "Тома Кърджиев" – Русе – включва археологическа експозиция "Русенски регион по време на Второ Българско царство 13-14 в.";

6.2.2. Сгради – паметници на културата

- Доходно здание – Русе – строителството на сградата продължава от 1898-1902г. В сградата са се помещавали театрален салон, библиотека, казино и магазини. Сега Доходно здание е място за културни събития, концерти и театрални постановки, конференции и изложения, място за изложби и други художествени изяви. В сградата се помещава Драматичен театър "Сава Огнянов".
- Гранд хотел "Тетевен" – Русе – сградата се намира до Доходното здание. Построена е през 1897 г.
- Някогашна банка "Гирдап" – Русе – сградата е построена през 1896 г. от арх. Самуил Данаилов. Сега сградата е Сметна палата;

- Съдебна палата – Русе - открита е през 1940 г. Построена е на мястото на стария рибен пазар;
- Княжески дворец – Русе – сега е Куклен театър;
- Държавна опера – Русе - днес Русенската опера разполага с богат репертоар, който радва публиката не само в града, но и в държави като Швейцария, Германия, Франция и Австрия;
- Търговска къща "Мартинов" – Русе – къщата е паметник на културата, построена през 1900 г. В нея се помещава Клубът на дейците на културата;
- Банка на братя "Симеонови" – Русе – сградата е построена през 1895 г. Днес зданието е познато като Банка ДСК;
- Мъжка гимназия – Русе – построена е през 1898 г. Като учител в нея, Стоян Михайловски написва текста на "Върви народе възродени";
- Регионална библиотека "Любен Каравелов" – Русе – библиотеката се намира в сградата, строена през 1911 г. за първата у нас Търговско-индустриална камара;
- Пощенска палата – Русе - палатата е построена през 1930 г. и е паметник на културата;
- Дом Канети – Русе - сградата е построена през 1898 г. като търговска къща на Елиазер Канети, дядото на Елиас Канети. Той често е място за провеждане на неформални артистични акции, концерти и други събития;
- Музикално училище – Русе - построено е през 1901 г. за немски протестантски пансион и училище. След земетресението през 1977 г. сградата остава празна. Предстои да бъде обновена с проект за частен нумизматичен музей.

6.2.3. Храмове

- Църква "Св. Троица" – Русе – най-старата църква в Русе, построена през 1632 г.;
- Църква "Св. Георги" – Русе – построена е през XVII век, но в сегашния си вид е реконструирана през 1843 г.;
- Католическа църква "Св. Павел от Кръста" – Русе – построена е през 1890 г. в стил неокласицизъм. Известна е с първия орган в страната от 1907 г.;
- Арменска църква "Света Богородица" – Русе – построена е през XVII век на мястото на друга по-стара;
- Джамя "Саид Паша"- Русе – построена е през 1876 г. в характерен за Възраждането стил;
- Манастир "Св. Димитър Басарбовски" – с. Басарбово – намира се до село Басарбово, на 12 км. от гр. Русе;
- Православен храм "Свети Николай Чудотворец" – Русе – изграждането на църквата е свързано с борбата за църковна независимост;
- Църква "Св. Петка" – Русе – построен е през 40-те години на XX в.;
- Православен храм "Свето Възнесение Господне" – Русе – построена е през 1912 г.;

- Православен храм "Свети Архангел Михаил" – построена е през 1953 г.
- Църква "Всех Святих" – новопостроената църква отвори врати през септември 2017 г.

6.2.4. Природни обекти

- Лесопарк "Липник" – с. Николово – крайградски парк за отмора и развлечение. Има езеро за риболов и разходка с лодка, зоо-кът и други развлечения. Предвижда се изграждане на велосипедна алея от Русе до лесопарка;
- Русенски кей – намира се до хотел Рига. Предпочитано място за разходки;
- Парк на Възрожденците – Русе – създаден е през 70-те години на ХХ в.;
- Парк на младежта – Русе – най-големият градски парк в Русе;
- Западен парк "Приста" – Русе – разположен е до брега на р. Дунав, предоставя условия за риболов, има игрища за волейбол и футбол и др.;
- Местност "Стълпище" – с. Мечка – намира се на брега на р. Дунав, носи името си по Стълбовете – побити камъни, голям и малък, хвърлени там от Крали Марко и сестра му;
- Природен парк "Русенски Лом" – един от десетте природни парка в България. Разположен е на 20 км южно от Русе.

6.2.5. Историческо наследство

- Пантеон на възрожденците – Русе – сградата е национален паметник-костница. Там са погребани много от най-известните българи възрожденци;
- Гробница на Захари Стоянов – Русе – през 1893 г. в нея е погребан Захари Стоянов;
- Паметник на Стефан Караджа – Русе – построен е през 1976 г. по случай 100-годишнината от обесването на революционера;
- Паметник на Баба Тонка – Русе – намира се в съседство до къщата-музей на Баба Тонка;
- Паметник на Свободата – Русе – издигнат е с дарения на русенското гражданство по инициатива на Поборник-опълченското дружество през 1909 г.;
- Римска крепост "Сексагинта Приста" – Русе – крепост от римската отбранителна система по р. Дунав и важно пристанище за флота. Името му означава "Пристанище на шейсетте кораба";
- Крепостна врата "Кюнто Капу" – Русе – в превод означава "Вратата с тръбата". Носи това наименование, защото там е била една от портите на османската крепост Русчук, край която е минавал тръбопровод – част от водоснабдителната система на града;
- Каменно укрепление "Левент табия" – Русе – представлява укрепление на османската русенска крепост от ХІХ в. Побира 3000 души гарнизон, пригоден за самостоятелна отбрана.

6.2.6. Маршрути

В рамките на Общинската програма за развитие на туризма, са разработени осем маршрута, обхващащи почти всички възможности за културен, религиозен, селски и екотуризм на територията не само на Община, но и на Област Русе. Туристите имат възможност да направят заявка и да им бъде осигурен екскурзовод, както и транспорт до по-отдалечените места в Общината. Тези услуги се предоставят от Регионалния исторически музей – Русе.

Маршрут 1 - "Сгради Европейско наследство" – предлага пешеходна обиколка на градския център, която включва презентация относно развитието на града и формирането на русенката общност с фокус върху периода 19-20 в. Включва посещение на следните обекти – Централен градски площад (Площад на свободата); Паметник на Свободата; Доходно здание; Гранд хотел "Тетевен"; Някогашна банка "Гирдап"; Съдебна палата; Русенска опера; Княжески дворец; Търговска къща "Мартинов"; Банка на братя "Симеонови"; Площад "Александър Батенберг"; Регионален исторически музей; Мъжка гимназия; Регионална библиотека "Любен Каравелов"; Пощенска палата; Природо-научен музей; Дом Канети; Музикално училище и Музей на транспорта.

Маршрут 2 - "Храмовете на Русе" – предлага едни от най-ценните културни забележителности не само в Община Русе, но и в цялата Област. В църквата "Света троица" могат да се видят мощите на 11 светци и малка колекция от икони от 17-19 в. Този маршрут включва храмове на територията на Община Русе и Община Иваново и е подходящ за религиозен туризм. Включва посещение на следните обекти - Църква "Св. Троица"; Църква "Св. Георги"; Църква "Св. Павел от Кръста"; Арменска църква; Джамия "Саид Паша"; Манастир "Св. Димитър Басарбовски" (с. Басарбово); Църквата в с. Красен и Ивановски скални църкви (с. Иваново);

Маршрут 3 - "Крепостите" – предлага обиколка на основните укрепления в околностите - Римска крепост Сексагинта Приста; Крепостна врата "Кюнто Капу"; Каменно укрепление "Левент табия"; и Археологически резерват "Средновековен град Червен";

Маршрут 4 - "Жива вода" – ориентиран е към историята и любителите на чудодейната сила на лековитата вода, като се дава информация за местните обекти и история, с която малка част от хората са запознати. Включва посещение на следните обекти - Лесопарк "Липник" - с. Николово; Манастир на Света Марина - с. Каран Върбовка; Пещера "Водна" - в близост до с. Табачка; Чешма "Спеча" - с. Иваново и Кладенец на Свети Димитър Басарбовски - с. Басарбово;

Маршрут 5 - "Героите на Свободата" – предлага посещение и информация за запомнящи се обекти на местно и национално ниво – Пантеон на възрожденците;

Гробница на Захари Стоянов ; Паметник на Стефан Караджа; Паметник на Баба Тонка; Къща музей "Захари Стоянов" и Паметник на Свободата;

Маршрут 6 - "Културен туризъм – експозиции, фестивали" – в музеите на Русе се предлагат различни изложби, образователни програми и културни събития, които разкриват разнообразието на местното културно наследство. Включва посещение на следните обекти – "Ловци на мамути и земеделци" в Историческия музей; "Сексагинта Приста и Ятрус"; "Музикална кутия"; Къща музей "Градски бит на Русе - края на XIX - началото на XX век"; Ивановски скални църкви – с. Иваново; "Мартенски музикални дни"; Блуз Джас Фест; "Златната гъдулка"; Лятна сцена "Сексагинта Приста"; Международен медиен фестивал "Българската Европа"; Международно бианале на миниатюрата; Международен пленер по скулптура и Есенен салон на изкуствата; Международен симпозиум за съвременно изкуство "Виа Ломеа";

Маршрут 7 - "Паркове и екомаршрути" – включва посещение на Русенския кей, Парк на възрожденците, Парк на младежта, Западен парк "Приста", местност "Стълпище", което е в близост до с. Мечка, както и Природен парк "Русенски Лом";

Маршрут 8 - "Каньонът на Русенски Лом" – предлага пешеходни обиколки около незамърсени природни зони, богати на природни и исторически забележителности като Царството на птиците - Писанец и Табачка, Каньонът между Червен и Кошов; Пещерите при Табачка - с. Табачка и Пещерата "Орлова Чука" - с. Пепелина.

6.3. Туристически поток

Основният чуждестранен туристопоток, който преминава през територията на гр. Русе, идва от речния круизен туризъм. Средният брой на туристите в един кораб е 120 души. Това са организирани групи от САЩ и Западна Европа, които представляват платежоспособни туристи, търсещи качествени туристически услуги. Само малка част от тях престояват в Русе и то за не повече от половин ден. Това се дължи на силната конкуренция, поради която българските и международни туроператори определят обикновено само един ден за престой на групите в Русе.

Друг основен вид туристопоток са приходящите български и чуждестранни бизнесмени, както и всички служебно ангажирано гости на града, които пристигат във връзка с различни инициативи и прояви. Те посещават града неорганизирано, но притежават голям потенциал за платежоспособно търсене на основни и допълнителни туристически услуги. Липсата на интегрирана база за провеждане на мащабни прояви и мероприятия от подобен характер, е голям недостатък за ефективното оползотворяване на възможностите, които дава тази група туристи.

Друг, все още малко анализиран туристически поток, са велотуристите, които пътуват по международния велокоридор Евровело 6, идвайки основно от Австрия, Германия и Холандия. Потенциал за развитие имат и туристите, записали се в обиколни туристически програми в България, от които Русе заема един или два дни. Много

посетители идват целенасочено или специализирано за една или друга дейност в природен парк "Русенски Лом". Всички те посещават и град Русе по време на своя престой в региона.

Поради факта, че градът е граничен пункт, през него преминава значителен брой случайни и транзитни пътници. Макар и не от такова значение като предходните групи за туризма в града, те също представляват определена възможност за потенциални икономически ползи.

През последните години се наблюдава голям интерес от страна на туристите от Германия. Русе се оказва недостатъчно атрактивен за чужденците, поради липсата на места по крайбрежната ивица, подходящи за разходка, отдих и забавления. Все още няма широко предлагане и продажба на сувенири, носещи спомена за Русе.

Таблица 46 Средства за подслон, реализирани нощувки и пренощували лица в Община Русе по години за периода 2007-2011 г.

Индикатори	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели
Година	2007 г.		2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.	
1. Средства за подслон - брой	33	10	35	10	40	15	61	22	55	30
2. Легла - брой	1 500	1 214	1 600	1 317	1 721	1 450	1 722	1 270	1 827	1 394
3. Реализиран и нощувки - брой	103 944	98 040	110 243	100 020	94 009	93 471	94 251	86 468	114 163	102 758
в т.ч. от чужденци - брой	35 804	35 294	31 588	31 192	30 776	30 121	29 926	27 678	35 382	23 973
4. Пренощувал и лица - брой	88 426	83 906	84 780	79 580	88 516	84 530	81 761	68 340	85 310	47 862
в т.ч. от чужденци - брой	19 284	18 935	16 848	16 578	18 031	17 772	18 173	17 099	20 362	13 693

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Таблица 47 Средства за подслон, реализирани нощувки и пренощували лица в Община Русе по години за периода 2012-2016 г.

Индикатори	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели	Общо	в т. ч. хотели
Година	2012 г.		2013 г.		2014 г.		2015 г.		2016 г.	
1. Средства за подслон - брой	37	10	34	10	33	9	37	11	33	11
2. Легла - брой	1622	781	1508	765	1416	608	1646	821	1558	792
3. Реализиран	143272	..	140585	87091	125996	72763	131396	81905	134709	88858

и нощувки - брой										
в т.ч. от чужденци - брой	-	-	-	-	36570	25363	42242	31824	43870	34527
4. Пренощувал и лица - брой	85409	..	84395	50899	78897	46486	82348	51874	82900	55267
в т.ч. от чужденци - брой	-	-	-	-	21015	14172	22104	16186	22876	17797

Източник: НСИ – ТСБ – Русе

Разглеждайки броя на реализираните нощувки, може да се отбележи, че се наблюдава спад в годините след 2012 г., когато те са били 143 272. От 2015 г. насам обаче те ежегодно бележат отчетлив и стабилен растеж, като през 2016 г. достигат до 134 709, което в значителна степен надвишава стойностите спрямо периода 2007-2011 г., когато са се движили в диапазона от 94 хил. до максимум 114 хил. лв. В същото време е налице и значителен ръст в приходите от реализираните нощувки на територията на Община Русе – през 2010 г. те са били 5 100 782 лв., а през 2016 г. те достигат най-високата си стойност за целия разглеждан период - 6 807 511 лв. Що се отнася до броя на реализираните нощувки, налице е спад в периода 2012-2014 г., но от 2014 г. насам този показател бележи постоянно подобрене.

Трябва да се отбележи и фактът, че устойчиво нараства броят на чуждестранните туристи, пренощували в гр. Русе. Ако през 2009 г. те са 18 031 души, то през 2016 г. броят вече е 22 876. Това се дължи и на положителната тенденция, според която всяка година се увеличава броят на акостиралите на русенски бряг круизни кораби. На тях пътуват предимно граждани на САЩ, Германия, Франция и Великобритания.

6.4. Транспортна осигуреност на туризма

На територията на Община Русе се пресичат два от големите европейски транспортни коридора – №7 и №9. Те осигуряват връзката между районите на Балтийско и Северно море, както и между Средиземно и Черно море. Транспортната осигуреност и достъпност са голямо преимущество и добра възможност на Община Русе за развитие на туризма. Близостта ѝ до Букурещ и международното летище "Отопени", дават разнообразни възможности за придвижване на туристите.

Общественият транспорт в Община Русе използва основната улична мрежа и част от вторичната. Той се осигурява от строго определени и фиксирани маршрути и часови графици, като с изключение на югоизточните квартали, всички останали се възползват от добри транспортни услуги.

Автобусните услуги могат да бъдат разделени на две нива в зависимост от това, на което работят:

- регионално ниво – компанията, която осигурява обществен транспорт както за гражданите на гр. Русе, така и на общинско ниво. е "Шанс 99". Осигурен е транспорт до всички села, част от Община Русе.
- национално ниво – съществуват много автобусни компании, които предоставят връзка между гр. Русе и другите големи градове в България като София, Варна, Бургас, Плевен, Велико Търново и др.

Все още не съществува централизирано удобно и достъпно разписание на градския и извънградския транспорт на чужди езици, а надписите единствено на кирилица създават допълнителна трудност пред гостите на града. Проблемът ще бъде решен с новия проект за Интегриран градски транспорт до края на 2015г.

Велосипедни алеи, част от преминаващия през Русе велосипеден коридор Евро-Вело 6, все още не съществуват.

Железопътната транспортна мрежа е от голямо значение за развитието на туризма в Общината. През гр. Русе минават две главни железопътни линии: Русе-Горна Оряховица-Подкова (част от паневропейски коридор №9) и Русе-Варна. Линиите са единични и електрифицирани. Основните възможности за развитие на железопътната транспортна мрежа в Община Русе са:

- привеждане параметрите на жп линия Русе-Горна Оряховица в съответствие със стандартите на европейските транспортни коридори;
- реконструкция на жп линията Русе-Варна би създавала възможности за развитие на комбинираните транзити от р. Дунав през Русе, с железница до Варна и оттам по Черно море до целевите страни.

Водният транспорт също има голямо значение за развитието на туризма в Община Русе. Съществуват две основни транспортни фирми – БРП ("Параходство Българско речно плаване" АД – Русе) и "Рубишипс", както и няколко малки частни фирми. Те обаче за съжаление не предоставят масови пътнически транспортни услуги по река Дунав. Липсват и малки кораби, които да предлагат едномеденни екскурзии до различни близки дестинации на брега на реката или интересни острови.

Крайбрежната ивица на гр. Русе се простира от км 505 до км 480 по течението на р. Дунав. По нея са регистрирани общо 12 пристанища и пристанищни терминала, които са групирани в три вида:

- Пристанищни терминали, част от пристанище за обществен транспорт с национално значение: Русе-Изток, Русе-Запад, Русе-център;
- Пристанища за обществен транспорт с регионално значение: Пристис, Дунавски драгажен флот, Дубъл Ве Ко, Русе – свободна зона, Порт Булмаркет - Русе, Русе-нефтеналивен терминал Арбис;
- Пристанища със специално предназначение: Изпълнителната агенция за проучване и поддържане на р. Дунав, Корабостроителница Русе, Ривър сервиз и др.

От голямо икономическо значение за туризма в региона ще бъде изграждането на Дунавска велоалея по протежението на велокоридора Евровело 6, заедно със съпътстваща инфраструктура и туристическа структура, обозначения, маркировки и системи за безопасност.

През 2013 г. Община Русе се включва като асоцииран партньор по проект "ТРАНСДАНЮБ": Устойчив транспорт и туризъм край Дунав, изпълняван от Клуб "Устойчиво развитие на гражданското общество" по Програмата за трансгранично сътрудничество "Югоизточна Европа". С цел развитието на устойчив туризъм в Дунавския регион в рамките на проекта е изготвен транснационален доклад за настоящото състояние на мобилността и са изготвени регионални планове за действие с мерки за устойчива мобилност и маркетингови стратегии.

В продължение на усилията към ограничаване на масовата употреба на лични автомобили за туристически цели и произтичащото негативно въздействие върху околната среда през 2017 г. Община Русе се включва и в надграждащия проект Трансданюб перли, като част от създадената Мрежа на дестинациите, която включва общо 15 партньорски организации от 9 крайдунавски страни. Освен създаването на мрежата се предвиждат също и насърчителни мерки за развитието на услуги за устойчива мобилност: подобряване на възможностите за пътуване с обществен транспорт, предлагане на велосипеди по наем или други алтернативи за придвижването с автомобили, които намаляват вредното въздействие върху природната среда. Планират се също и дейности, които правят леснодостъпна информацията за устойчивата мобилност в регионите, като част от тях са уеб базирани платформи, информационни центрове и други.

6.5. Информационно обслужване на туризма

В центъра на Русе функционира Туристически информационен център, който предоставя на туристите подробна информация, която ги улеснява при техния престой в града. През м. август на 2013 г. към сградата на Община Русе беше разкрит Информационен туристически терминал "Инфотур пойнт", който функционира 24 часа без прекъсване и предоставя информация в няколко раздела, преведена на български и английски език:

- Географско разположение на Община Русе;
- Културно-историческо наследство;
- Хотели;
- Ресторанти;
- Музеи;
- Туристически агенции в Русе;
- Банки и обменни бюра;
- Резервация на билети, хотели и други туристически услуги.

Към информационния терминал е изграден и информационен портал "Инфотур", интегриран с Google Map и GPS-система, в който информацията се предлага на 7 езика.

Всяка година Общински съвет – Русе приема Програма за развитие на туризма на територията на Общината, съгласно Закона за туризма. За да бъдат изпълнени целите, заложи в нея, се организират различни инициативи, фестивали и туристически форуми.

През 2013 г. е приета Стратегия за развитие на туризма в Община Русе, която обхваща периода 2014-2020 г. и идентифицира визията, мисията, стратегическата цел и приоритетите. Реализацията на стратегията цели да доведе до устойчиво развитие на туризма и утвърждаване на Русе като привлекателен туристически център. Това ще повиши дългосрочните икономически и социални ползи, които устойчивият туризъм може да донесе в Общината. Във връзка с информационното обслужване на туризма, в Стратегията са заложи следните цели:

- Поддържане дейността на съществуващите информационни центрове и разкриване на нови;
- Подобряване на информационното обезпечаване на пътната мрежа, информационните и указателни знаци, както и таблата за туристическите обекти и забележителности;
- Изграждане на система за обмен на информация вътре в Общината - като публична услуга и взаимодействие между отделните предприятия.

Ежегодно през месец май в гр. Русе се провежда Туристическо изложение "Уикенд туризъм" и Фестивал на туристическите забавления и анимации. Основните цели на изложението са представяне на атрактивни оферти за туризъм, среща на представителите на туристическия бизнес с потребителите на туристически услуги и презентация на Русенския регион. Освен това, Общината участва с щандове в редица национални и международни туристически изложения и борси (София, Велико Търново, Берлин, Букурещ и др.).

В периода 2013-2015 г. развива дейност "Контактен център за дестинация Дунав", който има за цел да подпомага развитието на туризма в Българската част на Дунав, да съдейства за общата туристическа реклама и да действа като фокусна точка за контакти, партньори, информация, експертен потенциал и консултиране в областта на Дунавския туризъм.

С цел улесняване на туристите, е необходимо да бъдат поставени информационни табла за туристическите обекти на територията на Общината. Съществуващите такива са недостатъчен брой и в недобро състояние. Добра възможност за подобряването на информационното обслужване на туризма и представянето на туристическия потенциал на Община Русе е разработването на проекти за поставяне на указателни табели, табла, карти в ключовите места в Общината.

От 2017 г. 17 обекта от Русе и региона са включени в електронната платформата I Love Bulgaria, разработена в партньорство с Министерство на туризма на Република България. В платформата и приложението за мобилни устройства са включени: Доходно

здание, Паметник на Свободата, Исторически музей Русе, Екомузей с аквариум, Национален музей на транспорта, Регионална библиотека "Любен Каравелов", Туристически информационен център Русе, Катедрален храм "Света Троица", Музей на градски бит, Къща-музей "Баба Тонка", Дом "Канети", Католическа катедрала "Свети Павел от кръста", Римска крепост "Сексагинта Приста", Мост на Дружбата (Дунав мост), Крепост "Левент Табия", Скален манастир "Свети Димитър Басарбовски", сградата на Община Русе. Обозначителните табели са поставени на видни места близо до входа или касата на обекта. На всяка табела е обозначен QR код. При нейното сканиране може да бъде получена туристическа информация за мястото на български и английски език.

6.6. Туристическа инфраструктура

Община Русе предлага голямо разнообразие от места за настаняване, които са от различен тип и съобразени с предпочитанията и платежоспособността на отделните групи туристи.

Таблица 48 Средства за подслон и места за настаняване в Община Русе

№	Средства за подслон, Места за настаняване	Категория звезди /бр./	Категория стаи /бр./	Категория легла /бр./
1	Хотел "Космополитън"	4	59	108
2	"Бест Уестърн хотел Бистра и Галина"	4	34	60
3	Хотел "Рига"	4	145	226
4	Хотел "Дунав плаза"	4	75	129
5	Хотел "Ана Палас"	4	30	51
6	Хотел "Теодора Палас"	3	30	60
7	Семеен хотел "Чарлино"	3	12	30
8	Хотел "Сплендид"	3	32	36
9	Семеен хотел "Вега"	3	20	40
10	Семеен хотел "Люляка"	3	15	30
11	Хотел "Сити Рай"	2	30	60
12	Семеен хотел "Одисей"	3	15	28
13	Семеен хотел "Мали"	2	18	41
14	Хотел "Кристал"	2	48	77
15	Хотел "Национал"	2	30	70
16	Семеен хотел "Сити хаус"	2	15	30
17	Семеен хотел "Лилия"	2	10	23
18	Семеен хотел "Фамилия"	2	17	46
19	Семеен хотел "Plaza"	2	15	42
20	Семеен хотел "Брани"	2	17	37
21	Хостел "La Maison"	2	6	16
22	Хостел "Амор"	2	10	17
23	Хотел "Рай"	1	34	62
24	Хотел "Космос"	1	24	51
25	Хотел "Парадайс"	1	24	54

26	Семеен хотел "Русе"	1	10	20
27	Пансион "Родина"	1	10	25
28	Семеен хотел "Извора"	2	13	32
29	Пансион "Русчук"	1	22	89
30	Къща за гости "Резеденс Хаус Русе"	3	11	22
31	Къща за гости "Английска къща за гости"	1	12	30
32	Стаи за гости "Рудевит"	1	2	5
33	Стаи за гости "Вадис"	3	7	21
34	Стаи за гости "Дирон"	1	2	4
35	Самостоятелни стаи "Миро"	1	1	2
36	Самостоятелни стаи "Теди"	1	2	2
37	Стаи за гости "Теди-2"	2	1	2
38	Стаи за гости "Теди-3"	2	1	2
39	Самостоятелни стаи "Релакс"	1	4	7
40	Апартаменти за гости "Милениа" -8	1	8	32
41	Самостоятелни стаи "Билеви"	1	8	21
42	Самостоятелни стаи "Ритон"	1	9	18
43	Самостоятелни стаи "Рагад"	1	5	18
44	Стаи за гости "Новекс"	1	4	8
45	Стаи за гости "Искър"	1	3	6
46	Стаи за гости "Нели"	1	2	4
47	Стаи за гости "Нели"	1	1	2
48	Стаи за гости "Нели"	1	2	4
49	Самостоятелни стаи "Еуроконтакт"	1	2	4
50	Самостоятелни стаи "Еуроконтакт"	1	2	3
51	Къща за гости "Кипарис"	1	10	27
52	Мотел "ХАНЧЕТО"	1	20	56
53	Самостоятелни стаи "Бедрум Плейс"	1	2	4
54	Самостоятелни стаи "Бедрум Плейс"	1	4	8
55	Семеен хотел "Жорела"	2	7	16
56	Бунгала "Ален мак"	1	16	44
57	Семеен хотел "Елите"	2	6	12
58	Стаи за гости "Божур"	1	14	32
59	Стаи за гости "Дивона"	1	1	2
60	Семеен хотел "Ломбарди"	2	17	30
61	Семеен хотел "Липите"	1	5	11
62	Къща за гости "Marten cosy guest House"	1	2	2
63	Стаи за гости "Sunset over Danube"	2	3	5
64	Стаи за гости "Мира Сол"	1	5	12
65	Семеен хотел "Ювелир"	1	10	26
66	Семеен хотел "Сити Арт"	2	13	28
67	Стаи за гости "Томи"	1	3	5
68	Стаи за гости "Сентръл поинт апартамент"	2	3	5
69	Стаи за гости "Парк апартамент"	1	3	4
70	Семеен хотел "Роджърс"	1	7	24

71	Къща за гости "Ялта"	1	9	23
72	Стаи за гости "Luxury Business Apartment- Vili Rent"	3	3	5
73	Стаи за гости Янтра	1	2	2

Източник: Община Русе

Средствата за подслон и местата за настаняване са разнообразни и включват хотели, мотели, семейни хотели, самостоятелни стаи, почивни станции, хижи, къщи за гости и др. В Общината категоризираните средства за подслон и места за настаняване са от 1 до 4 звезди, като напълно отсъстват 5-звездни обекти. 5 хотела са висококатегорийни (4 звезди), като те разполагат с капацитет от 574 легла. Липсата на достатъчен брой висококатегорийни туристически обекти създава трудности и е недостатък при привличане на високоплатежоспособни туристи (напр. културен туризъм и бизнес посещения).

Въпреки наличието на р. Дунав, на територията на Община Русе не се предлагат и развиват достатъчно туристически услуги, свързани с реката като водомоторни спортове, круизи, разходки и риболов. Това се дължи на липсата на устройствен план за териториите по крайбрежието, кейовете и пристанищата в малките населени места, както и обособени зони за плажуване и спортуване. С изграждането на центрове и комплекси за спорт и отдих ще се оползотворят природните дадености и ресурси, характерни за Русе и ще се предлага туристически продукт, съобразен с изискванията на модерния туризъм, осигуряващ високо качество на предлаганите услуги за отдих, спорт и забавления.

Важен фактор за привличане на туристи е наличието на заведения и места, които предлагат вкусна, не само традиционна, но и чуждестранна кухня. Община Русе предлага голямо разнообразие от заведения и места за хранене (над 70 ресторанта), съобразени с предпочитанията и платежоспособността на различни групи хора.

От 2013 г. насам Община Русе връчва Годишни награди в сферата на туризма "Дунавски лимес". Право на участие в конкурса имат всички места за настаняване, заведения за хранене и развлечение, сдружения и институции провеждащи събития свързани с туризма и туристически агенции и туроператорски фирми, опериращи на територията на Община Русе.

На база анализа на тенденциите и процесите в сферата на туризма, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- Община Русе разполага със значителен туристически потенциал, който се нуждае от широко популяризиране и изграждане на свързана туристическа инфраструктура и осигуряване на достъпност до всички туристически обекти;
- Наблюдава се повишение на туристическия поток в административния център Русе;

- Въпреки наличието и близостта на Община Русе до най-дългата туристическа водна дестинация в Европа, именно река Дунав, потенциалът на реката остава неоползотворен.

7. РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

7.1. Земя и земеползване

Развитието на земеделието на територията на Община Русе е съществено повлияно от климатичните условия и природните дадености на региона. Разпространените черноземни и наносни почви се характеризират с много добро плодородие, което ги прави подходящи за развитие на селското стопанство. Умерено-континенталният климат също оказва благоприятно влияние върху развитието на този сектор.

За периода 2011-2015 г. на територията на Община Русе действа Стратегия за управлението и разпореждането с общинска собственост. Придобиването, управлението и разпореждането с общинско имущество се определя от Закона за общинската собственост (ЗОС). Съгласно разпоредбите на ЗОС общинската собственост бива публична и частна. Публична общинска собственост са местните пътища, улици, площи, обществени паркинги и зелени площи; сградите с административно, здравно, образователно, културно и спортно предназначение; мрежите и съоръженията от техническата, транспортната съобщителна и инженерно-защитна системи в частта, обслужваща територията на съответната община; водни обекти и водностопански съоръжения и системи; общински гори; пасища и мери. Частна общинска собственост са общински сгради, поземлени имоти и урегулирани поземлени имоти; общински жилища, ателиета и гаражи; общински земеделски земи и гори. Към 2011 г. Община Русе стопанисва и управлява 5 085,171 дка от земеделската земя на нейната територия. Общата площ на пасищата и мерите в Община Русе е 20 681,832 дка. Ежегодно тези площи се предоставят на граждански сдружения за общо ползване при отглеждането на животни или за индивидуално ползване на животновъди с регистрирани животновъдни обекти в Областна дирекция по безопасност на храните – Русе.

Обработваемите земеделски земи на територията на Община Русе включват ниви, площи за зеленчукови култури и площи с трайни насаждения. Най-голям дял от тези земи заемат нивите. На следващата таблица е посочено съотношението между обработваемите и необработваемите земеделски земи – частна общинска собственост на територията на Община Русе към 2011 г.

Таблица 49 Обработваеми и необработваеми земеделски земи на територията на Община Русе

Землище	Земеделски земи		
	Обработваеми, дка	Необработваеми, дка	Обща площ, дка
гр. Русе	1 169,941	621,173	1 791,114
кв. Средна кула	214,536	95,569	310,105

кв. Долапите	197,901	183,854	381,755
гр. Мартен	278,486	114,696	393,182
с. Басарбово	178,105	23,889	201,994
с. Долно Абланово	16,665	77,962	94,627
с. Хотанца	142,551	25,981	168,532
с. Ново село	170,923	117,682	288,605
с. Семерджиievo	843,711	4,815	848,526
с. Николово	235,727	148,200	383,927
с. Просена	247,068	126,034	373,102
с. Червена вода	271,219	163,693	434,911
с. Ястребово	172,873	9,711	182,584
с. Сандрово	228,366	8,281	236,647
с. Тетово	243,368	-	243,368
с. Бъзън	243,368	-	243,368
Общо:	4 854, 808	1 721, 54	6 576, 348

Източник: Стратегия на Община Русе за управлението и разпореждането с общинска собственост за периода 2011-2015 г.

Обработваемите земеделски земи – частна общинска собственост, които могат да се отдават под наем са 4 854,808 дка. Според начина на трайно ползване земеделските земи на територията на Общината биват ниви, ерозирани изоставени и наводнени ниви, полски зеленчукови култури, овощни градини, лозя, изоставени трайни насаждения, пустеещи необработваеми земи и храсти, мери и пасища.

Броят на регистрираните земеделски производители в Община Русе за периода 2007-2016 г. е с малки промени, което е видно от следващата таблица.

Таблица 50 Брой регистрирани земеделски производители в Община Русе за периода 2007-2016 г.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Брой регистрирани земеделски производители	1220	1244	1229	1057	1012	1203	1142	1085	1219	1169

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

7.2. Растениевъдство

Растениевъдството обединява отглеждането на зърнени, технически и фуражни култури, както и на зеленчуци и трайни насаждения. Видът растениевъдство в дадено стопанство определя неговия икономически размер. Най-големите стопанства (над 100 икономически единици) са специализирани главно в зърнени и технически култури (предимно слънчоглед). Най-голям дял в Общината заемат зърнените култури, като от тях се отглеждат зърнено-житни, зърнено-бобови и фуражни култури. За периода 2014-2016 г. в Община Русе се наблюдава ръст в ожънатите площи зърнено – житни култури, сред които пшеница, ечемик (зимен и пролетен), овес и царевица. За сравнение през 2013 г. са ожънати 146 760 дка, а през 2016 площите са нараснали с 21 143 дка. Засетите площи с ечемик бележат спад, което се дължи на намаляващия брой животни и консумация на груб фураж. От общата площ на зърнено-житните култури най-голям дял

заема пшеницата. За периода от 2007 до 2016 г. зърнено-бобовите култури като фуражен грах, фасул и леща бележат спад в количеството ожънати площи. Обратно, при техническите и фуражни култури през разглеждания период се наблюдава значителен ръст. Най-много расте интересът към рапицата и слънчогледа. Най-разпространени от пролетните култури са слънчогледът и царевицата, а по-слабо застъпени на територията на Община Русе са люцерна, картофи, бамя и кориандър. Изброените култури не се отглеждат равномерно във всички населени места на Общината – люцерна се отглежда в селата Просена и Семерджијево; картофи и бамя в с. Просена, а кориандър се отглежда само в село Тетово. На следващите таблици са посочени видовете и делът на отглежданите култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г., както и добивът по видове култури за същия период.

Таблица 51 Видове и дял на отглежданите култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г. в дка

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Зърнено-житни				
Пшеница	106 654	110 271	113 641	113 675
Ечемик	15 055	17 202	15 336	12 855
Овес	240	40	100	246
Царевица	24 811	29 119	35 004	41 127
Зърнено-бобови				
Фуражен грах	-	-	-	1 116
Фасул	-	-	-	227
Леща	120	120	120	134
Технически култури				
Слънчоглед	85 966	94 724	80 988	98 109
в т.ч. шарен слънчоглед	4 700	4 490	1 200	3 278
Рапица	13 970	14 230	13 157	14 427
Кориандър	1 110	896	896	-
Фуражни култури				
Люцерна	4 221	4 221	4 400	6 770

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

Таблица 52 Среден добив по видове култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г. в кг/дка

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Зърнено-житни				
Пшеница	501	418	484	537
Ечемик	430	420	541	521
Овес	300	310	320	148
Царевица	740	816	467	480
Зърнено-бобови				
Фуражен грах	-	-	-	378
Фасул	-	-	-	81
Леща	144	149	158	166
Технически култури				
Слънчоглед	272	244	233	231
в т.ч. шарен слънчоглед	290	197	215	213
Рапица	299	311	346	309
Кориандър	100	70	60	

Фуражни култури				
Люцерна	840	700	780	720

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

7.2.1. Трайни насаждения

От трайните насаждения на територията на Община Русе се отглеждат овощни насаждения и лозя. От тези култури най-голяма площ заемат лозята. От овощните насаждения в Общината се отглеждат ябълки, круши, кайсии, праскови и нектарини, сливи и джанки, череша, орехи и лешници. За периода 2007-2016 г. площите лозя бележат значителен спад – от 11 196 дка през 2007 г. на едва 780 дка през 2016 г. Една от основните причини за това е периодичният риск от измръзвания в региона на Община Русе, което кара по-големите потребители на грозде да предпочитат масиви в Южна България. На следващите таблици е посочен средният добив по видове трайни насаждения за периода 2013-2016 г.

Таблица 53 Среден добив по видове трайни насаждения на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г. в кг/дка

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Овощни насаждения				
Ябълки	700	1 566	551	1 000
Круши	510	2 437	903	394
Кайсии	257	325	757	74
Праскови и нектарини	337	1 046	950	973
Сливи и джанки	380	940	45	70
Череша	500	1 100	570	218
Орехи	10	40	45	60
Лешници	40	80	60	80
Лозя				
Винени сортове	800	1 000	1 000	633
Десертни сортове	700	1 250	200	1 000

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

7.2.2. Зеленчукопроизводство

В цяла Северна България зеленчукопроизводството е силно застъпено. Въпреки това този сектор остава недостатъчно добре развит – наблюдава се внос на продукти от чужбина и намаляване на засетите с тези култури площи. На следващите таблици са посочени видовете и делът на отглежданите зеленчукови култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г., както и добивът по видове култури за същия период.

Таблица 54 Видове и дял на отглежданите зеленчукови култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г. в дка

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Дини	92	-	-	-
Пъпеша	-	-	-	-

Картофи	-	-	-	-
Домати	70	40	80	50
Градински грах	120	100	100	-
Бамя	2	-	-	-
Краставици	25	10	-	-

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

Таблица 55 Среден добив по видове зеленчукови култури на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г. в кг/дка

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Дини	2 000	-	-	-
Пъпеш	1 800	-	-	-
Картофи	-	-	-	-
Домати	1 600	1 000	6 200	7 000
Градински грах	190	200	-	-
Бамя	700	-	-	-
Краставици	1 100	1 000	-	-

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

7.3. Животновъдство

Сред отраслите на животновъдството, които са от най-голямо значение за Община Русе са свиневъдство, овцевъдство, говедовъдство, птицевъдство и пчеларство. В населените места на Общината се отглеждат говеда, биволи, овце, кози, свине, птици и пчелни семейства. За периода 2008-2012 г. е налице спад на отглежданите животни на територията на Община Русе. Тенденцията за намаляване на броя им, която е била отчетена на по-ранен етап се запазва и през изследвания период. Единствено в отрасъл пчеларство се наблюдава динамика и ръст в регистрираните пчелни семейства. По данни на Областна дирекция "Земеделие" – Русе към 2012 г. на територията на Общината има общо 8 действащи производители на животински продукти. На следващата таблица са посочени видовете отглеждани животни на територията на Община Русе за периода 2008-2012 г., както и техният брой.

Таблица 56 Видове и брой на отглежданите животни на територията на Община Русе за периода 2008-2012 г.

	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Свине	23 017	20 829	19 763	15 435	18 135
Говеда	3 202	2 339	2 502	2 598	2 061
Овце	6 627	6 592	5 883	5 988	5 739
Птици	73 982	75 576	53 206	47 294	46 087
Зайци	1 500	5	-	1 520	300
Пчели	4 720	4 853	5 547	5 023	8 884

Източник: Областна дирекция "Земеделие" – Русе

В годините след 2013 г. се наблюдава отчетлив ръст в броя на отглежданите животни, като той е най-висок в отраслите птицевъдство и пчеларство.

Таблица 57 Видове и брой на отглежданите животни на територията на Община Русе за периода 2013-2016 г.

	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Свине	17 220	16 218	16 728	17 724
Говеда	565	2 520	2 760	2 752
Овце	3 124	3 258	3 910	4 182
Птици	773 666	760 475	841 807	903 996
Зайци	25	35	124	37
Пчели	6 188	5 620	6 673	7 862

7.4. Научно-изследователска и развойна дейност

Развитието на научно-изследователската и развойна дейност (НИРД) намира отражение в приоритетите както на национално, така и на европейско ниво. Чрез стимулирането на НИРД е възможно постигането на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество, повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите и повишаване на конкурентоспособността на икономиката. Част от визията за развитие на града до 2020 г., заложена в разработения Интегриран план за градско възстановяване развитие на гр. Русе, предвижда превръщането на гр. Русе в съвременен европейски град, част от Дунавския регион. За постигането на тази цел стратегията се основава на няколко приоритета, един от които е размерът на инвестициите в научно-изследователска и развойна дейност до 2020 г. да достигне 3% от БВП. Към момента на територията на Община Русе в сферата на научните изследвания и приложната дейност в областта на земеделието, животновъдството и хранителната промишленост функционира един комплексен научно-изследователски институт. Институтът по земеделие и семезнание "Образцов Чифлик" (ИЗС) Русе развива научна, приложна и обслужваща дейност в областта на селекцията на полските култури и лозята, семезнанието и агротехниката и представлява научно звено в структурата на Селскостопанска академия. Експерименталната работа на института, който се намира на 12 км югоизточно от град Русе, се извършва в опитно поле с размер 1 000 дка, вегетационен комплекс и 5 лаборатории (Лаборатория по биохимия и агрохимия; Лаборатория по технологични качества на семената; Лаборатория по растителна защита, Лаборатория по физиология на растенията и семената и Лаборатория по посевни качества на семената). Първоначално този селскостопански научно-изследователски институт функционира като практическо земеделско училище, към което по-късно се създава първата ботаническа градина, в която се изпитват редица нови земеделски култури. Сред дейностите, които ИЗС "Образцов чифлик" Русе извършва, са:

- Производство на базови и сертифицирани семена от пшеница, ечемик, царевица, овес, полски фасул, грах и фий;
- Производство на лозов посадъчен материал от различни сортове (Ряхово, Болгар, Супер Ран Болгар, Памид, Ранно без семе, Русенско без семе, Сензо и др.)
- Сключване на договори за семепроизводство и производство на лозов посадъчен материал;

- Поддържане на двустранно научно сътрудничество в областта на селекцията на полски култури, лозя и семепроизводството със сродни чуждестранни институти;
- Оказване на консултантска помощ на земеделски производители чрез функциониращото към института Бюро за научно обслужване;
- Популяризиране и внедряване на научни постижения на регионално и национално ниво.

Научно-изследователски дейности в посока развитие на земеделието извършва и Русенски университет "Ангел Кънчев" и Професионалната гимназия по селско стопанство "Ангел Кънчев" – Образцов Чифлик. Към университета има създаден Научно-изследователски център, работещ в няколко направления, едно от които е факултет "Аграрно индустриален". Основните научни звена, в които се развива дейност, засягаща земеделието са Лаборатория по машини за почвообработка и отглеждане на културите, Лаборатория по машини за прибиране на културите и следжътвена обработка на зърното и Лаборатория по машини за животновъдството.

Като цяло на територията на Община Русе липсват големи инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност. Нужно е модернизиране на производствените технологии и стимулиране на иновационната активност.

На база анализа на тенденциите и процесите в сферата на селското стопанство, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- Природните дадености на региона са благоприятни за развитието на селско стопанство;
- В сектор растениевъдство се наблюдава ръст на средния добив на зърнено-житни, фуражни и технически култури;
- На територията на Общината лозята заемат най-голям дял от трайните насаждения, което допринася за развитието на сектори лозарство и стопанство;
- В сектор животновъдство е налице спад на отглежданите животни на територията на Община Русе. Единствено в отрасъл пчеларство се наблюдава динамика и ръст в регистрираните пчелни семейства.

8. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ, КООРДИНАЦИЯ И СЪГЛАСУВАНOST НА ПОЛИТИКИТЕ

Изследването на проблема за доброто управление в публичната администрация поставя важни и основополагащи въпроси. Част от тях са свързани с капацитета на администрацията и способността за вземане на демократични и легитимни решения. В Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) са определени дейността, структурата, организацията, задълженията и работата на Общината, кметовете и общинската администрация, общинския съвет и съветници, както и комисиите към общинския съвет. През 2012 г. е приета нова структура на Община Русе, която оптимизира работата ѝ и спомага за постигане на по-висока ефективност в изпълнение на задълженията ѝ, както и засилване на контрола върху различните

дирекции и отдели. Формулирани са стандарти за обслужване, които включват отношение към клиентите, информация и комуникация с тях, спазване на срокове, механизми за обратна връзка, отговорност и отчетност. В Община Русе е налице йерархична организационна структура с функционална зависимост и административна подчиненост. Основното предимство на тази организационна структура е повишаване качеството на вземаните управленски решения чрез изградените за целта функционални звена от специалисти, които подпомагат ръководителите в управленския процес. Основна роля в изпълнението на политиките на Общината имат експертите, заети в общинска администрация. Постигането на резултати, водещи до устойчиво развитие в Община Русе зависи както от административния капацитет, така и то изградените партньорства с всички заинтересовани страни – граждани, бизнес, неправителствен сектор и други организации.

Административният капацитет представлява съвкупност от хора, квалификация, правила и процедури за изпълнение на определена политика. В него се включват няколко елемента – капацитет за разработване, анализ и оценка на политики, капацитет за координация, както и капацитет за управление на човешки ресурси. Административният капацитет се изразява в способността на дадена институция, орган или администрация успешно да изпълнява възложените ѝ задачи, а постигнатите резултати да отговарят на обществените очаквания и интереси. Ефективното административното обслужване на граждани и юридически лица е атестат за работата на общинска администрация.

Няколко основни признака характеризират управлението в Община Русе – осигуряване на високо качество на обслужване на гражданите, адекватна и навременна реакция и отговор при обществено недоволство или жалби. Във връзка с прилагането на един от основните принципи на Европейския съюз, засягащ осигуряването на публичност и прозрачност при провеждане на политики, Общината предоставя на гражданите широк достъп до информация за своите намерения, дейности и резултати. Основен приоритет в работата на общинската администрация е утвърждаване на принципите на добро управление, развитие на ефективна и компетентна администрация, която да разработва и реализира успешно както националните, така и европейски политики.

8.1. Прилагане на принципите за добро управление в работата на Община Русе

Основните принципи за работата на Община Русе, възприети от Европейския съюз и залегнали в разработването на местните стратегически документи и нормативни актове, са законност, откритост, ефективност и ефикасност, отчетност, прозрачност и гражданско участие. В изпълнение на това, в Общината е въведена регулярна практика на публични консултации и обсъждания, в това число на годишните бюджети на Общината, както и на важни за местната общност проекти. В допълнение, с цел реализиране на проекти за подобряване на физическата и жизнена среда на малките населени места на територията на Община Русе и разрешаване на проблеми с висока обществена значимост, от 2015 г. насам, с финансиране от осигурен общински фонд, се

изпълнява Кампания "Малки населени места", в рамките на която 13-те кметства от общината, както и кварталите "Средна кула", "Долапите", ДЗС и "Образцов чифлик" на конкурсен принцип кандидатстват и реализират проекти, насочени към благоустрояването на площадки, паркове, озеленяване, както и ремонт и изграждане на кътове за отдих, обновяване на автобусни спирки, осигуряване на паркоместа, реконструкция на тротоари, детски и спортни площадки и улично осветление и др.

С решение на Общински съвет №480 прието с протокол №22/21.02.2013 г. Общината приема и прилага в дейността си 12-те принципа за добро демократично управление от Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво на Съвета на Европа. Ключов момент в работата на публичната администрация е оценка на въздействието от изпълняваните политики. Вътрешният контрол върху дейността на общинската администрацията се осъществява в съответствие със Системата за финансово управление и контрол (СФУК), а външният - от Сметната палата на Република България с помощта на регионалните и местните ѝ филиали. Успешните стратегии и политики се нуждаят от няколко нива на ангажираност, включващи всички заинтересовани страни.

В резултат на това, Община Русе два пъти е удостоена с Европейски Етикет за иновации и добро управление на Съвета на Европа, който се присъжда на местни власти, прилагащи 12-те принципа – през 2013 и 2017 г.

8.2. Публично-частно партньорство (ПЧП)

Сътрудничеството между публичния, стопанския и неправителствения сектор е начин за справяне със съвременните предизвикателства. За да се постигне успешно сътрудничество между местната власт и бизнеса, необходимо условие е както прилагането на хармонизирана нормативна уредба за ПЧП, така и добрата информираност на частния и публичния сектор за възможностите, които предлагат и двата сектора. Чрез прилагането на различните форми на партньорства може да се подобри административното обслужване, да се повиши прозрачността в управлението на публичните разходи, както и да се намалят разходите на администрацията.

Изработена е Стратегия за насърчаване на партньорството между местната власт и бизнеса на територията на Община Русе, която осигурява възможност за ясна визия и секторни приоритети за постигане на устойчивост при публично-частното партньорство и планирането на местното икономическо развитие. Нейни приоритети са повишаване капацитета на Община Русе за създаване и управление на ПЧП и подобряване на условията за реализацията им. За да се постигне по-ефективно прилагане на различните форми на ПЧП е необходимо както да се доразвият общите насоки за ПЧП и хармонизирането им с добри практики в рамките на ЕС, така и обучение на служителите в публичната администрация.

Една от най-мощните инвестиции на територията на Община Русе в периода след 2014 г. – многофункционалната зала "Булстрад Арена", се реализира благодарение на партньорство между публичния и частния сектор. Моделът на финансиране

дейността на Общинска фондация "Русе – град на свободния дух" и привличането на множество частни и корпоративни дарители за реализирането на проекти с обществена значимост в областта на културата, творчеството, науката, образованието, иновациите и др. представляват друга история на успеха за сътрудничеството между администрация и бизнес. Утвърдена форма на партньорство свързва Общинска фондация "Русе – град на свободния дух" и Фондация "Еконт", които, във взаимодействие и тясна координация, осъществяват местни програми за подкрепа като "Знание и растеж" и "Лицата на Русе".

8.3. Управление на човешките ресурси в Община Русе

Компетентността и професионалните умения на експертите, ангажирани в общинска администрация се явяват ключов фактор при подобряване на резултатите от изпълняваните политики. Динамично променящата се среда, както и постоянните технологични промени и иновации, водят до необходимост от подобряване на квалификацията на човешкия ресурс. Предвид спецификата и естеството на работа, за всяка длъжност са определени различни критерии и изисквания.

Община Русе се стреми да предоставя възможности за кариерно развитие. В Общината ежегодно се разработва план за обучение, съобразно потребностите на администрацията и експертите. В него са представени стажантските програми и такива за обучение и повишаване на квалификацията на служителите. Ежегодно в администрацията се предлагат стажантски позиции (в т.ч. и дистанционни форми на стаж) за студенти и дипломанти от България и чужбина. С оглед осигуряването на адекватни условия за повишаване на професионалната квалификация на служителите, ръководството на Община Русе изпълнява собствена Стратегия за обучение и повишаване на квалификацията, която определя основните цели, приоритети и конкретни действия за обучение. Много важен елемент в стратегията е ясното дефиниране на ролята и отговорностите на служителите с ръководни функции по осигуряването на планомерно и обосновано обучение на подчинените им служители. Основните цели на стратегията са повишаване на капацитета на общинската администрация чрез целенасочено и ефективно обучение, изграждане на нова административна култура, ориентирана към обществените потребности, осигуряване на адекватни възможности за професионалното развитие на служителите, обвързване на стратегическите цели, заложи в Общинския план за развитие, в Програмата на кмета за управление на Общината и в Системата за управление на качеството, с целите за повишаване на административния капацитет. Изпълнението на Стратегията зависи до голяма степен от наличието на информация за интелектуалния потенциал, с който разполага Общината. В тази връзка всяка година се изработват анализи на организационното състояние и кадровия потенциал на общинската администрация с оглед оптималното използване на кадровия ресурс в ежедневната работа, както и при разработването на средносрочни и дългосрочни програми за институционално развитие. Изготвят се Регистър на служителите, посещавали семинари и курсове, както и Регистър за проведено задължително и специално обучение в Общинска

администрация за всяка година. Общината анализира и прилага резултатите и процедурите от различните обучения на служителите. Определят се необходимите умения, за да получат гражданите ефективно предоставяне на услуги. Формулирани са стандарти за обслужване, които включват отношение към клиентите, информация и комуникация с тях, спазване на срокове, механизми за обратна връзка, отговорност и отчетност.

8.4. Административен капацитет за стратегическо планиране и разработване и управление на проекти

Във връзка с изпълнението на Общинския план за развитие е необходимо Общината да разшири своя капацитет с цел по-ефективно наблюдение, реализация на плана. Анализът на капацитета за разработване и управление на проекти показва многообразната насоченост на проектите, които се реализират на територията на Община Русе. През разглеждания период се изпълняват проекти по Оперативните програми на ЕС и други национални и международни програми.

В структурата на Общината се включва и Дирекция "Европейско развитие", която разполага с добре подготвени и квалифицирани експерти, които участват активно и в процесите по разработване и прилагане на стратегическите документи за развитие на Общината, както и при разработване и изпълнение на различните видове проекти. Служителите имат възможността да повишават квалификацията и уменията си в организираните от общинската администрация и ИПА - София форми на обучение, както и в семинари, свързани с проблемите на евроинтеграцията, регионалното развитие, подготовката и управлението на проекти.

9. SWOT-АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПРОФИЛ НА ОБЩИНА РУСЕ

Таблица 58 SWOT-анализ на социално-икономическия профил на Община Русе

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Стратегическо местоположение на Общината – през територията ѝ преминават паневропейски транспортни коридори 7 и 9, наличие на Дунав мост, близост до столицата на Румъния – Букурещ • Близост до голямо международно летище – Букурещ • Установени контакти и създадено ефективно партньорство между представители на публичната администрация и НПО от трансграничния регион Русе - Гюргево • Равномерно разпределени населени места върху територията на Общината • Добре развита пътна мрежа с обществен транспорт до всички населени места в Общината • Развита пристанищна инфраструктура • Наличие на водоснабдяване във всички населени места в Общината • Наличие на фиксирана телефонна мрежа във всички населени места, както и пълно покритие на всички мобилни оператори • Покритие на всички населени места с радио и телевизионни сигнали • Наличие на структури за подкрепа на бизнеса като бизнес центрове, регионални структури на Българска търговско-промишлена палата и Българска стопанска камара, Индуриални зони • Добре изградена система от институции за образование, допълнителна квалификация и 	<ul style="list-style-type: none"> • Отдалеченост от институциите на държавната администрация на централно ниво • Отдалеченост от летищата в София, Пловдив, Варна и Бургас, които са основни входни пунктове на чуждестранен туристопоток в България • Слабо развит индустриален сектор от общия дял на икономиката в Общината • Остаряла канализационната мрежа на гр. Русе и липсваща такава в останалите населени места от Общината • Непълноценно използване на местния туристически потенциал • Недостатъчно експлоатиране на потенциала на железопътния транспорт • Ниска енергийна ефективност на масовите едропанелни жилища • Липса на автомагистрала и/или високоскоростен път, преминаващи през/ в близост до територията на Общината • Недостатъчен капацитет на уличната мрежа от централната част на Русе към югоизточните жилищни райони • Недостиг на места за паркиране в центъра на Русе • Частично амортизирана довеждаща туристическа инфраструктура • Недостатъчна квалификация на заетите в сектор туризъм • Лимитиран брой туристически услуги • По-ниско от средното за страната ниво на работната заплата • Липса на пътнически терминал на крайбрежната зона в гр. Русе, отговарящ на съвременните стандарти

<ul style="list-style-type: none">преквалификация, наличие на университет и висше училищеНаличие на висококвалифицирана работна силаИзградени и добре функциониращи структури за научно-изследователска и развойна дейностДобре развита мрежа от здравни заведения за болнична и извънболнична помощДобре функциониращи партньорства с неправителствения сектор при осигуряването на социални услугиДобре развита културна инфраструктура и разнообразен културен календарВисок относителен дял на населението в трудоспособна възрастПо-ниски нива на безработица в Общината в сравнение със стойностите на показателя на ниво област и в страната като цялоБогато културно-историческо наследство и наличие на природни забележителности в Общината, благоприятстващи развитието на туризмаДостъпност на туристическите обекти в ОбщинатаДобре развита спортна инфраструктураДългогодишни традиции в лозаровинарствотоЛипса на крупни замърсители на компонентите на околната средаТенденция за подобряване на показателите за качество на атмосферния въздух в резултат на реализация на Програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за	<ul style="list-style-type: none">Ниска атрактивност на крайбрежните градски зони като места за отдых и обекти на туристически интересОграничен достъп до специализирана лекарска помощ в малките населени местаАмортизирана материална база в детски градини и училищаНиска степен на прилагане на публично-частните партньорства в ОбщинатаВисок дял на безработните с висше образованиеНедостатъчно развито партньорство между образователните институции и бизнеса за постигане на съответствие между предоставяното образование и потребностите на работодателитеНедостатъчно модернизирана база на училищатаЛошо състояние на част от архитектурните паметници в градаЛипса на превантивна програма срещу разрушителни действия и недостатъчно популяризиране на културно-историческото и природно наследство;Раздробеност на собствеността върху земятаСлабо развито оранжерийно производствоВисоки нива на фини прахови частици в атмосферния въздухНаличие на директни зауствания на непречистени или недостатъчно добре пречистени отпадъчни водиЛипса на функционираща инсталация за предварително третиране на отпадъците преди депонирането имНаличие на нерегламентирани сметища
--	--

<p>вредни вещества в атмосферния въздух</p> <ul style="list-style-type: none"> • Действаща Програма за управление на дейностите по отпадъците на Община Русе • Реализиран Интегриран воден проект и изградена Градска пречиствателна станция за отпадъчни води • Въведена система за разделно събиране на отпадъците • Наличие на Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци и инсталация за сепариране на отпадъците • Работеща система за контрол на шумовите нива и наличие на стратегическа карта за шум на агломерация Русе 	<ul style="list-style-type: none"> • Частично изградена газопреносна система в Общината
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Перспективи, свързани с позицията на Русе като Национален център за реализация на Дунавската стратегия • Възможност за бърза и евтина транспортна връзка с държавите от ЕС посредством река Дунав • Висок потенциал на река Дунав за развитие на воден транспорт, хидроенергетика и туризъм • Развитие на сътрудничеството по трансграничната агломерационна ос Русе – Гюргево – Букурещ • Наличие на потенциал за развитие на мултимодален транспорт • Перспективи за възобновяване на дейността на Летище Русе • Възможности за привличане на инвеститори в Общината чрез мерки за регионален и сити маркетинг • Потенциал за насърчаване на местния бизнес чрез изграждане и развитие на адекватна на потребностите бизнес 	<ul style="list-style-type: none"> • Неблагоприятни демографски тенденции – устойчив отрицателен естествен прираст, отрицателен механичен прираст (вътрешна и външна миграция на населението), в това число на млада и високообразована работна сила • Намаляване на населението в трудоспособна възраст • Застаряващ преподавателски персонал в Общината • Ограничаване на средствата за култура в държавния бюджет • Свиване на икономическата активност в малките населени места • Забавяне реализацията на проектите за построяване на магистрален път Русе – Велико Търново, завършването на автомагистрала "Хемус" и построяването на още един мост над Дунав при Русе

<p>инфраструктура и редуциране на административните бариери</p> <ul style="list-style-type: none">• Потенциал за интензифициране на иновационните процеси и стимулиране на НИРД за повишаване конкурентоспособността на икономиката• Възможности за пълна газификация на производствените предприятия в промишлените зони и извън тях• Потенциал за използване на възобновяеми енергийни източници и въвеждане на енергоспестяващи технологии в общинската инфраструктура със средствата на ЕС• Потенциал за диверсифициране на културните дейности в Общината чрез използване на европейските финансови механизми, донорски програми, форми на ПЧП• Потенциал за позициониране на Община Русе като атрактивна туристическа дестинация в програмите на международните туроператори• Възможност за привличане на финансиране от фондовете на ЕС за реализирането на проекти в рамките на трансграничния регион Русе-Гюргево през програмния период 2014-2020 г.• Увеличаване на търсенето на екологично чисти земеделски продукти• Наличие на възможности за финансиране на развитието на биологично земеделие в Общината от оперативните програми през програмния период 2014-2020 г.• Наличие на потенциал за развитие на клъстери в Общината	<ul style="list-style-type: none">• Невъзможност за осигуряване на достъпни за всички представители на маргинализираните групи социални услуги• Политическа нестабилност в страната• Отлагане на строителството на високоскоростни пътища• Повишаване на цените на основните енергоносители• Продължаваща тенденция на повишаване на нивата на безработица в Общината• Продължаващо повишаване на нивата на шум от автомобилния трафик• Запустяване на земеделски земи
--	--

СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. РАМКА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Стратегическата част на Общинския план за развитие на Община Русе отразява визията и целите за развитие на Общината в унисон с предвижданията на документите, задаващи насоките в регионалната политика на европейско, национално и регионално ниво. Стратегията влиза в своите принципи постановките на основните стратегически документи, които очертават политиките за развитие на България и нейните региони за следващите години – Националната програма за развитие "България 2020", Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., Регионалният план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г., както и Областната стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г. Под внимание е взета и стратегическата основа на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Община Русе за периода 2016-2025 г., тъй като тя надгражда концепцията за местно развитие и синтезира усилията на власти, бизнес и научни структури за утвърждаване на Русе като град на знанието, което ще има дългосрочни ефекти върху социално-икономическите процеси в Общината. В по-широк контекст, Общинският план за развитие на Община Русе отчита основните постановки на Стратегията "Европа 2020", Стратегията на Европейския съюз за развитие на Дунавския регион и особеностите на Политиката на ЕС за икономическо, социално и териториално сближаване.

1.1. Стратегия "Европа 2020" и приоритетите на Европейския съюз до 2020 г.

Основният стратегически документ, който задава рамката на развитието на ЕС до 2020 г., е Стратегията "Европа 2020". Стратегията адресира очакваните резултати на развитието до 2020 г. по отношение на заетостта, иновациите, образованието, борбата с глобалните заплахи от климатични промени и енергийна зависимост, бедността, чрез подкрепа на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Политиката на сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г. чрез Общата стратегическа рамка си поставя ясни цели за следващия програмен период в държавите-членки и техните региони. Прилагането на широкообхватен подход към териториалното измерение на политиката за развитие и използване на интегрирани териториални инвестиционни мерки е регламентирано в новата политика на сближаване. Пълното използване на вътрешния потенциал за развитие на регионите и общините ще трябва да получава все по-голямо внимание. Необходимо е да се определят интегрирани подходи за борба срещу бедността и за посрещане на нуждите на целевите групи с най-висок риск от дискриминация или изключване, със специално внимание към маргинализираните общности. Кохезионната политика става ключов инструмент за реформи.

1.2. Стратегия на Европейския съюз за развитие на Дунавския регион

България участва активно в изпълнението на макрорегионалната Стратегия на ЕС за развитие на Дунавския район. Проектите, в подкрепа на Дунавската стратегия, които се концентрират върху 4-те приоритетни области и 11-те приоритетни цели, ще се реализират чрез изпълнението на всички програми, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg V-A България-Румъния 2014-2020 г. и Програмата за транснационално сътрудничество "Дунав". Планът за действие определя четири стълба на стратегията, както следва:

- Създаване на връзки за региона на река Дунав;
- Опазване на околната среда в региона на река Дунав;
- Постигане на благосъстояние в региона на река Дунав;
- Укрепване на региона на река Дунав.

1.3. Национална програма за развитие на България до 2020 г.

Националната програма за развитие "България 2020" (НПР) е рамков дългосрочен документ, който определя визията и общите дългосрочни цели на всички национални политики за период от 10 години за всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. НПР "България 2020" е основата при програмирането на стратегическите документи/програми във връзка с изпълнението и на национално равнище на общностните политики през настоящия програмен период. Определени са 8 приоритета на националната политика за развитие:

- Подобряване на достъпа и качеството на образованието и обучението, както и качествените характеристики на работната сила;
- Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване;
- Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал;
- Развитие на селскостопанския сектор за осигуряване на хранителна сигурност и производство на продукти с висока добавена стойност при устойчивото управление на природните ресурси;
- Подкрепа на иновациите и на инвестиционните дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката;
- Укрепване на институционалната среда за по-ефективни обществени услуги за гражданите и бизнеса;
- Енергийна сигурност и повишаване на ефективността на ресурсите;
- Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари.

1.4. Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общеевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране. НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите. Главната стратегическа цел на НСРР е постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използването на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект. Общинският план за развитие 2014-2020 г. следва да допринесе за реализацията на стратегическите цели на НСРР 2012-2022г., които включват:

- Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда;
- Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез развитие и реализация на човешкия капитал;
- Териториално сближаване с европейските региони чрез трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество;
- Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

1.5. Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие е стратегически документ, определящ пространствено-устройствената основа за развитие и планиране на елементите на националната територия, с цел постигане на комплексно и интегрирано планиране за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво, в контекста на общеевропейското пространствено развитие. Тя служи за по-добро съответствие, координация и допълване на дейностите, реализирани по линия на различни секторни политики на една и съща територия, включително на ниво град. НКПР идентифицира набор от подходящи за подкрепа градове по ОПРР за прилагане в тях на целенасочена държавна политика за градско развитие, както и модела и визията за пространственото развитие с хоризонт до 2025-2030 г. Освен подкрепата за умерено полицентричен модел

на пространствено развитие стратегическа цел 5 на НКПР е насочена към "стимулирано развитие на специфични територии" (крайбрежни Черноморски, крайбрежни Дунавски, планински гранични и периферни).

1.6. Регионален план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г.

Регионалният план за развитие (РПР) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на Северен централен район (СЦР) в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и стратегическия пакет от национални документи и документи на ЕС, формиращи основните цели, приоритети и политики на развитието през периода 2014-2020 г.

Стратегическите цели, формулирани в РПР на СЦР, са:

- Икономическо сближаване – достигане на средните нива на заетост, производителност на труда и приложение на иновации в икономиката, характерни за районите от Дунавското пространство;
- Социално сближаване – преодоляване на междурегионалните и вътрешнорегионални различия в социалната сфера и ограничаване на риска от социална изолация и бедност;
- Териториално сближаване – свързаност и балансирано, интегрирано и устойчиво развитие на територията и населените места;
- Опазване на околната среда, съобразно предизвикателствата на климатичните промени и прилагане на европейските и национални стандарти за ограничаване на замърсяването и енергоемкостта и стимулиране развитието на добив на енергия от ВЕИ.

1.7. Областна стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г.

Областната стратегия за развитие определя рамката за развитие и устройство на Областта и е стратегически документ, който кореспондира с Регионалния план за развитие и Общинските планове за развитие. Тази тясна взаимовръзка между отделните равнища на планиране и управление в страната гарантира по-голям синхрон и допълняемост при стратегическото целеполагане с оглед на регионалното развитие.

Основната стратегическа цел на Областната стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г. е "интензивно и устойчиво икономическо, социално и териториално развитие, създаващо условия за постигане на стандарт на живот, съпоставим с този на развитите европейски страни. Утвърждаване на Област Русе като притегателен център за България в Дунавския регион и движеща сила в Северен Централен район на междурегионалното, транснационалното и трансгранично сътрудничество".

1.8. Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе 2016-2025 г.

Стратегията формулира визия за развитие, според която към 2025 г. Русе е град на знанието с конкурентоспособна икономика, чието развитие се базира върху концентрирането на предприемачески, технологични, научни, човешки, културни и творчески ресурси за стимулиране на приоритетни икономически сектори и ефективно използване на научноизследователския и иновационен потенциал. Идентифицирани са тематични области за интелигентна специализация на Община Русе – "Информатика и информационни и комуникационни технологии" и "Нови технологии в креативните и рекреативни индустрии". Като подкрепящи развитието на икономиката се налагат традиционно установените в Община Русе отрасли, обединени в тематична област на ИСИС на Република България "Мехатроника и чисти технологии".

2. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РУСЕ 2014-2020 г.

Целите, приоритетите и мерките, заложи в стратегическата част на ОПР на Община Русе 2014-2020 г., кореспондират с изводите от социално-икономическия анализ, наличния потенциал и външните фактори, които следва да бъдат използвани като материален, финансов и интелектуален ресурс в действията за постигане на желаната визия в развитието. Основните постановки, произтичащи от състоянието и тенденциите в развитието на Община Русе, заедно с тези, заложи в европейските документи и стратегическите документи за развитие на европейско, макрорегионално, национално и регионално равнище, очертават контекста за формулиране на визията и целите на Общината до 2020 г. Поради настъпили значителните промени в секторните стратегически документи на местно равнище, както и вследствие на настъпили промени в социално-икономическото развитие в Общината, Общинският план за развитие е актуализиран в средата на периода на изпълнение.

Двигател на растежа в Общината е икономиката на знанието и иновациите, която се нуждае от здрави, високообразовани, свободни, мобилни и предприемчиви хора, добро управление с прилагане принципите за прозрачност и партньорство, нови технологии и качествени услуги; интелигентна специализация чрез идентифициране и приоритетно фокусиране върху икономически сектори с висока добавена стойност и добри перспективи за развитие; опазването на околната среда, културното наследство и историческата идентичност като конкурентно предимство; насърчаване на туризма и утвърждаване на Русе като атрактивен фестивален център; засилване на териториалното измерение, подобряване на взаимодействието на общинския център с останалите населени места в Общината; по-добра свързаност чрез подобряване на транспортната и другите типове инфраструктура, които гарантират достъп до здравеопазване, образование, високоскоростен интернет и енергийни мрежи; както и използване на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.

2.1. Визия за развитието на Община Русе

Основавайки се на целите, които Регионалният план на СЦР и Областната стратегия за развитие на Област Русе поставят за периода до 2020 г. и на основните идентифицирани в анализа потенциали и потребности за подобряване общото състояние на Общината, е формулирана следната визия за развитие на Община Русе към 2020 г.:

"Русе е емблематична за България и Дунавския макрорегион община, с темпове на икономическо и инфраструктурно развитие над средните за страната, които благоприятстват инвестициите и заетостта в сферата на икономиката на знанието и иновациите, индустрията, транспорта, логистиката, селското стопанство, туризма, културата, образованието и науката, с цел ефективното капитализиране на местните ресурси за постигане на устойчив, приобщаващ и интелигентен растеж и високо качество на живот."

2.2. Стратегически цели за развитието на Община Русе

Стратегическите цели са формулирани в реално измерими и ясни дефиниции, реализирането на които ще доведат до постигане на описаното във Визията желано социално-икономическо и общо състояние на Община Русе. Общинският план за развитие на Община Русе 2014-2020 г. синхронизира стратегическите постановки на основните стратегически документи – Стратегията "Европа 2020", Стратегията на Европейския съюз за региона на река Дунав, Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., Регионалният план за развитие на Северен централен район 2014-2020 г. и Областната стратегия за развитие на Област Русе 2014-2020 г.. Вземайки предвид тези документи, Общинският план за развитие на Община Русе поставя акцент върху икономическо, социално и териториално сближаване, допълнено от превръщането на Общината в притегателен център, средище на знанието и иновациите, град-лидер в национален и регионален мащаб, както и в контекста на Дунавското пространство.

Идентифицирани са следните приоритетни области:

- Бизнес среда и предприемачество;
- Знание и иновации;
- Човешки ресурси;
- Култура и туризъм;
- Свързаност и транспорт
- Околна среда и управление на ресурсите;
- Енергийна ефективност;
- Управление на риска.

В този контекст, Общинският план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. дефинира следната основна цел:

Основна стратегическа цел за развитие на Община Русе
Интензивно и устойчиво икономическо и териториално развитие, основано на знание и иновации, осигуряващо висок стандарт на живот на жителите на Община Русе.
Утвърждаване на Русе като Дунавската столица на България и лидер за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион.

Основната стратегическа цел за развитие на Община Русе е конкретизирана в следните четири стратегически цели, които задават основните посоки за развитие през следващия планов период.

2.2.1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 - Подобряване на инвестиционния и бизнес климат в Общината, повишаване качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса и развитие на икономика, основана на знание и иновации

Стратегическата цел е насочена към постигане на устойчив растеж, базиран на ефективно прилагане на иновативни подходи, технологии и взаимодействие между индустриалния сектор, сектора на услугите и научния потенциал за повишаване конкурентоспособността на икономиката и стимулиране на предприемачеството в Общината. Усилията са фокусирани и върху популяризиране на Русе като инвестиционна дестинация, диверсифициране на икономическия профил и привличане на нови инвестиции /вътрешни и международни/, които ще катализират развитието на местната икономика и ще стимулират производства с висока добавена стойност. По този начин ще се постигне повишаване на заетостта и подобряване условията на пазара на труда, увеличаване на доходите и създаване на условия за задържане на трудоспособното население в Общината и региона. Едновременно с това, тази цел предвижда мерки за подобряване на административния капацитет на общинска администрация за предоставяне на публични услуги, от една страна, и за качествено дългосрочно планиране на местното развитие, от друга.

Стратегическа цел 1 поставя акцент върху стимулирането на междуинституционалното и междусекторно сътрудничество за създаване и/или подобряване на условията за развитие на научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) и иновации. Предвижда се утвърждаване на структуриран диалог между заинтересованите страни, който да ускори процеси като клъстеризация, предприемачество, НИРД и иновации. Мерките към целта допринасят за превръщането на Русе в община с конкурентоспособна иновационна и научна инфраструктура за развитие на икономически сектори с потенциал. Предвижда се динамизиране на иновационната среда чрез трансфер на знания, опит и добри практики, в т.ч. и в трансграничен и транснационален план. Необходимо е да се капитализират ползите от разгръщането на наличния ИКТ потенциал в Община Русе. Дейностите и мерките,

кореспондиращи с тази стратегическа цел, имат за задача да превърнат Русе в град на знанието и иновациите.

2.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 - Развитие на човешките ресурси и утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие

Стратегическата цел е насочена към преодоляване на различията в социалната сфера, създаване на условия за качествено образование и здравеопазване и стимулиране развитието на човешкия капитал и социалното приобщаване. Приоритетните дейности по отношение развитието на човешките ресурси са ориентирани към подобряване на достъпа до качествено образование чрез подобряване на образователната инфраструктура и образователните услуги, както и чрез образователна интеграция; подобряване на достъпа до качествено здравеопазване чрез подобряване на здравната инфраструктура и здравните услуги; подобряване на достъпа до качествени социални услуги чрез подобряване на социалната инфраструктура и социалните услуги. Насърчават се младежките дейности и развитието на спорта – както масов за всички граждани, така и професионален.

Стратегическата цел формулира като приоритетно утвърждаването на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие. Развитието на културата като стратегически ресурс се основава на ефективно прилагане на иновативни подходи, стимулиране на креативността, привличане на нови публики, подобряване на културната инфраструктура, насърчаване развитието на креативните и творчески индустрии, подобряване на достъпа до културата и създаване на възможности за участие и включване в културния процес. Освен модернизиране на културната и туристическата инфраструктура, стратегическата цел предвижда развитие на културния и събитийен календар и утвърждаване на Русе като фестивален център с национално и международно значение.

През 2019 г. България за първи път ще домакинства утвърдения формат "Европейска столица на културата". Въпреки че формалният носител на титлата е един, практиката показва, че през съответната година има ръст на културно предлагане в широкия регион/държава, към които принадлежи градът, който е Европейска столица на културата. Освен това, Община Русе ще вземе предвид възможностите за популяризиране и промотиране на културните и туристически ресурси, предлагащи се в широкия контекст на предстоящото през 2018 г. българско Председателство на Съвета на Европейския съюз и на Стратегията на ЕС за региона на река Дунав.

Община Русе трябва да се превърне в разпознаваема градска марка ("Русе – град на свободния дух") в национален, трансграничен и международен план чрез промотиране на своя потенциал и силни страни. Предвижда се стратегически управлявано и целенасочено промотиране на Община Русе като място за живот, работа

и предприемачество, образование, туризъм, отдих и забавление чрез ефективно популяризиране на местните културни ресурси и на туристическия потенциал.

2.2.3. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 - Подобряване на териториалната достъпност и свързаност в регионален, национален и международен план и развитие на градската среда

Стратегическата цел е насочена към балансирано, интегрирано и устойчиво развитие на транспортната и комуникационна инфраструктура в Общината, подобряване на селищната среда и интензифициране на междурегионалното, трансграничното и транснационално сътрудничество. Това обуславя необходимостта от повече инвестиции в инфраструктура чрез реализиране на важни инфраструктурни проекти. Стратегическите инвестиции в сектора на транспорта ще допринесат за неговото реструктуриране, за въвеждане на принципите на доброто управление, за ресурсната ефективност и за повишаване на конкурентоспособността на икономиката. Бързото развитие на транспортната инфраструктура е основно условие за генериране и поддържане на висок икономически растеж, за балансирано развитие и предпоставка за привличане и оползотворяване на местните, национални и чуждестранни частни инвестиции. Всичко това е подчинено на основната стратегическа цел за интензивно и устойчиво икономическо и териториално развитие и за превръщането на Русе във водещ логистичен център не само в България, но и на Балканите. Стратегическото географско разположение на Русе на два Паневропейски транспортни коридора - №7 и №9, както и близостта до тримилionната румънска столица Букурещ определят значителния потенциал на трансграничния Еврорегион Русе-Гюргево и утвърждаването на Русе като център за стопанска активност и растеж.

Стратегическата цел стимулира балансираното териториално развитие. В пространствено отношение важно значение за икономическото развитие на Община Русе има град Русе – административен център на общинско и областно равнище, както и център на Северен централен район. Русе е основен център, влияещ върху полицентричното развитие на селищната мрежа. В същото време, потенциалите на града като организиращ център се нуждаят от допълнително развитие. Това налага да се търси постигане на съответно съчетаване на качествата на градската и на агломерационната среда, която да кореспондира с осъществяваните социално-икономически функции на града в селищната и извънселищната среда.

В допълнение, стратегическата цел е насочена към подобряване на условията за живот в малките населени места в Общината чрез реализирането на мерки и дейности за ремонт, рехабилитация, модернизация и изграждане на нова ефективна техническа инфраструктура. Целта допринася за преодоляване на пространствената и социална изолация на малките населени места, което ще спре отрицателната тенденция за обезлюдяването им. Фокусът е поставен върху изграждането на местната инфраструктура, обновяване на селата и опазването на местното културно и природно

наследство. Постигането на тази Стратегическа цел би имало още по-голям ефект, при успешното реализиране на два ключови за територията на Общината и за региона инфраструктурни проекта: изграждането на втори мост над река Дунав между Русе и Гюргево и изграждането на автомагистрала "Русе – Бяла – Велико Търново".

Стратегическата цел подкрепя реализацията на инвестиционни и неинвестиционни проекти в рамките на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Русе. Планът включва както проекти за рехабилитация на градската среда и инфраструктура, така и мерки за социална рехабилитация на зоните за въздействие в града. Важна характеристика на ИПГВР на град Русе е неговото надграждане като платформа за Еврорегион Русе-Гюргево, за трансграничното сътрудничество България-Румъния и извеждането му като модел за реализиране на Дунавската стратегия за периода 2014-2020 г.

Периферното положение на Община Русе по отношение на държавните граници на България (широк излаз към река Дунав и обща граница с Румъния) от недостатък, следва да се трансформира в предимство за развитие на многообразни връзки с трансграничен и транснационален характер. Община Русе ще продължи да развива териториално сътрудничество, като се включва ползотворно в програмите за трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество, подкрепени от СКФ и макрорегионалната Стратегия на ЕС за Дунавския район и създава партньорства с други райони в Европа.

2.2.4. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 - Опазване на околната среда, ефективно управление на ресурсите, енергийна ефективност и превенция на риска

Стратегическа цел 4 е насочена към опазване на околната среда, подобряване управлението на ресурсите, повишаване на енергийната ефективност и прилагане на политики за превенция и управление на риска. Съобразно Националната стратегия за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., която напълно отразява целите на стратегията "Европа 2020", един от подходите за пространствено планиране е осигуряването на устойчиво градско развитие. Една от стъпките за реализирането на такъв подход е "последователното координирано решаване на икономическите, екологичните, социалните и културните въпроси, възникващи в градовете чрез концентрация на ресурси за трайно подобряване на градската среда и качеството на живот". Във връзка с това Общината трябва да работи в посока интелигентно управление на "градските екосистеми – вода, енергия, отпадъци" и насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници.

Тази стратегическа цел се фокусира върху подобряването на качеството на живот, намаляване на отрицателната зависимост между икономическия растеж и въздействието върху околната среда, свързано с използването на природни ресурси. Стратегическата цел е насочена към създаване на необходимия капацитет за опазване и

интелигентно управление на природните ресурси и опазване на биоразнообразието като индикатори на устойчиво градско развитие.

Стратегическата цел предвижда осигуряването на по-здравословна околна среда и по-ефективно използване на ресурсите чрез създаване на предпоставки за опазване чистотата на въздуха, водите и почвите и подобряване на екологичните стандарти по отношение на управлението на отпадъците. Усилията са съсредоточени и към намаляване на потреблението на енергия в публичния сектор, което се разпределя в няколко основни направления:

- Общински сгради – административни центрове, училища, спортни съоръжения, медицински заведения и заведения за социални грижи, жилищни сгради;
- Обществен транспорт – служебни коли, коли за извозване на отпадъците, коли за почистване на улиците, обществен градски и извънградски транспорт;
- Комунални услуги – улично осветление, водоснабдяване и канализация.

Въвеждането на енергоспестяващи мерки при крайните потребители на общински обекти ще доведе до значително облекчаване на общинския бюджет. Реализирането на мерки и дейности, целящи оптимално използване на местния потенциал на възобновяеми енергийни източници цели устойчиво енергийно развитие и намаляване на вредното въздействие на енергийния сектор върху околната среда.

2.3. Приоритети и специфични цели на Общинския план за развитие

Приоритетите и специфичните цели произтичат от общата визия за развитие, както и от формулираната основна цел и четири стратегически цели за периода до 2020 г. Основно предизвикателство пред Общината е превръщането ѝ в устойчиво развиващ се европейски район, интегрална част от Дунавското пространство. При формулиране на стратегическите цели, приоритети и специфичните цели са следвани основните принципи:

- Устойчивост - основен принцип, който се прилага за всички пространствени дейности в Стратегия за устойчиво интегрирано регионално развитие;
- Териториално сближаване, като резултат от добре балансирано социално-икономическо регионално развитие;
- Засилване на конкурентоспособността, което означава по-нататъшното развитие на центъра и в същото време укрепване и функционално профилиране на малките населени места;
- Полицентрично териториално развитие, с подчертана ролята на центъра, както и укрепване на връзките между всички населени места;
- Подобряване на транспортната достъпност като основен фактор за отключване на териториалния потенциал за по-добро балансирано развитие;
- Развиване на културната и териториалната идентичност на региона и стимулиране на туризма;
- Опазване на околната среда и устойчиво развитие.

Таблица 59 Стратегически цели, приоритети и специфични цели на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 Подобряване на инвестиционния и бизнес климат в Общината, повишаване качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса и развитие на икономика, основана на знание и иновации
Приоритет 1.1 Укрепване на институционалния капацитет за добро управление и ефективно предоставяне на публични услуги от Община Русе
Специфична цел 1.1.1 Подобряване на административния капацитет за планиране и управление на местното и регионалното развитие
Специфична цел 1.1.2 Подобряване на административното и информационното обслужване на гражданите и бизнеса
Приоритет 1.2 Насърчаване на предприемачеството и конкурентоспособността на предприятията в Общината и развитие на икономика, основана на знание и иновации
Специфична цел 1.2.1 Насърчаване на трансфера на иновации и на дигитализацията чрез стимулиране на партньорства между публичния сектор, научните и изследователски институции и бизнеса
Специфична цел 1.2.2 Привличане на инвестиции и подобряване на бизнес средата и пазара на труда
Специфична цел 1.2.3 Насърчаване развитието на високотехнологично, екологично и пазарно ориентирано селско и горско стопанство и аквакултури
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 Развитие на човешките ресурси и утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие
Приоритет 2.1 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образователните услуги
Специфична цел 2.1.1 Подобряване на образователната инфраструктура
Специфична цел 2.1.2 Подобряване на качеството на образователните услуги и образователна интеграция
Приоритет 2.2 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на здравните услуги
Специфична цел 2.2.1 Подобряване на здравната инфраструктура
Специфична цел 2.2.2 Подобряване на качеството на здравните услуги
Приоритет 2.3 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на социалните услуги
Специфична цел 2.3.1 Подобряване на социалната инфраструктура
Специфична цел 2.3.2 Подобряване на качеството на социалните услуги
Приоритет 2.4 Развитие на младежките дейности и спорта
Специфична цел 2.4.1 Насърчаване на младежките дейности
Специфична цел 2.4.2 Насърчаване на масовия спорт
Специфична цел 2.4.3 Насърчаване на професионалния спорт
Приоритет 2.5 Утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие
Специфична цел 2.5.1 Модернизиране и разширяване на културната и туристическата инфраструктура

Специфична цел 2.5.2 Развитие на културния и събитийен календар и утвърждаване на Русе като фестивален център с национално и международно значение
Специфична цел 2.5.3 Ефективно популяризиране на местните културни ресурси и на туристическия потенциал
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 Подобряване на териториалната достъпност и свързаност в регионален, национален и международен план и развитие на градската среда
Приоритет 3.1 Подобряване на транспортната инфраструктура и развитие на интегриран градски транспорт
Специфична цел 3.1.1 Подобряване на междурегионалната и трансграничната свързаност в контекста на Дунавската стратегия
Специфична цел 3.1.2 Подобряване на общинската транспортна инфраструктура
Специфична цел 3.1.3 Развитие на интегриран градски транспорт
Приоритет 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие на градската среда
Специфична цел 3.2.1 Подобряване на градската среда на територията на град Русе
Специфична цел 3.2.2 Подобряване на жизнената среда в малките населени места
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 Опазване на околната среда, ефективно управление на ресурсите, енергийна ефективност и превенция на риска
Приоритет 4.1 Опазване на околната среда и ефективно управление на ресурсите
Специфична цел 4.1.1 Прилагане на политики за опазване на околната среда
Специфична цел 4.1.2 Насърчаване на ефективното управление на ресурсите
Приоритет 4.2 Енергийна ефективност и превенция на риска
Специфична цел 4.2.1 Прилагане на мерки за енергийна ефективност
Специфична цел 4.2.2 Прилагане на мерки за превенция на риска

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН
2. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА
3. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА
4. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА
5. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ
6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ

**АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РУСЕ 2014-2020 г.**

Номер и статус	Проект	Отговорна организация/институция	Период на изпълнение	Индикативна стойност
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 Подобряване на инвестиционния и бизнес климат в Общината, повишаване качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса и развитие на икономика, основана на знание и иновации				69 504 796 лв.
Приоритет 1.1 Укрепване на институционалния капацитет за добро управление и ефективно предоставяне на публични услуги от Община Русе				3 053 901 лв.
Специфична цел 1.1.1 Подобряване на административния капацитет за планиране и управление на местното и регионалното развитие				1 854 074 лв.
1	Изграждане и поддръжка на система за геореферирание	Община Русе	2014-2020	70 000 лв.
2	Разработване на Smart City стратегия за Община Русе	Община Русе	2018-2020	70 000 лв.
3	Изпълнение на проект "Техническа помощ в подкрепа на Община Русе за програмен период 2014-2020 г."	Община Русе	2014-2016	1 412 842 лв.
4	Изпълнение на проект "Техническа помощ за Община Русе - Бенефициент по Приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020 г."	Община Русе	2016-2020	301 232 лв.
Специфична цел 1.1.2 Подобряване на административното и информационното обслужване на гражданите и бизнеса				1 199 827 лв.
5	Разработване на проучване и анализ за съществуващите административни пречки пред бизнеса, както и на потенциала за тяхното намаляване	Община Русе	2014-2020	30 000 лв.
6	Изготвяне на стратегия и изпълнение на план за действие за въвеждане на електронни административни услуги	Община Русе	2016-2020	100 000 лв.
7	Изпълнение на проекти "Областен информационен център - Русе" (2014-2015 г.) и "Ефективно функциониране на Областен информационен център - Русе" (2016-2020 г.)	Община Русе	2014-2020	789 827 лв.
8	Изграждане и въвеждане на "Система за управление на опашките"	Община Русе	2014-2020	25 000 лв.
9	Цифровизация на стари семейни регистри и цифровизация на регистри по гражданско състояние - актове за раждане, брак и смърт	Община Русе	2014-2020	150 000 лв.
10	Ремонт на Центъра за административни услуги на Община Русе	Община Русе	2014-2020	55 000 лв.
11	Ремонт и оборудване на архивни помещения	Община Русе	2014-2020	40 000 лв.
12	Въвеждане на система за плащания по електронен път към Дирекция "Местни данъци и такси"	Община Русе	2014-2020	10 000 лв.
Приоритет 1.2 Насърчаване на предприемачеството и конкурентоспособността на предприятията в Общината и развитие на икономика, основана на знание и иновации				66 450 895 лв.
Специфична цел 1.2.1 Насърчаване на трансфера на иновации и на дигитализацията чрез стимулиране на партньорства между публичния сектор, научните и изследователски институции и бизнеса				6 609 800 лв.
13	Разработване на Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Община Русе	Община Русе	2016	73 800 лв.
14	Разработване на проучване и анализ на потенциала за развитие на клъстери в Община Русе	Община Русе	2014-2020	36 000 лв.

15	Изграждане на Център за компетентности и научно-технологично развитие	Община Русе, Русенски университет "Ангел Кънчев", частни партньори	2014-2020	5 000 000 лв.
16	Създаване на Център за развитие на креативни индустрии	Община Русе	2014-2020	1 500 000 лв.
Специфична цел 1.2.2 Привличане на инвестиции и подобряване на бизнес средата и пазара на труда				55 211 095 лв.
17	Разработване на Стратегия за инвестиционен и сити маркетинг на Община Русе	Община Русе	2014	20 000 лв.
18	Разработване на Инвестиционен профил на Община Русе	Община Русе	2017-2018	36 000 лв.
19	Изпълнение на проект "Съчетаване на учебните програми с изискванията на работодателите" (СЪПОРТ)	Община Русе, Русенски университет, Областна администрация Русе, Еконт Експрес ООД, Пристанищен комплекс-Русе ЕАД, Русенска търговско-индустриална камара, Русенска стопанска камара, Доминекс Про ЕООД, Каолин АД	2014-2015	155 095 лв.
20	Изграждане на Бизнес Арена Русе (с вкл. търговска, арт, експозиционна, офис и хотелска част), в т.ч. изграждане на офиси клас "А", с възможност за развитие на софтуерни, ИТ и аутсорс компании, кол-центрове, даващи възможности за подпомагане на студенти по време на обучение и задържане на младите специалисти в Русе	Частни инвеститори	2018-2020	55 000 000 лв.
Специфична цел 1.2.3 Насърчаване развитието на високотехнологично, екологично и пазарно ориентирано селско и горско стопанство и аквакултури				4 630 000 лв.
21	Анализ на състоянието на почвите и горите в Община Русе и разработване на програма за подобряване качеството на почвите и горите	Община Русе, ОП "Паркстрой"	2014-2020	50 000 лв.
22	Изготвяне и приемане на горскостопански план за управление на общинския горски фонд	Община Русе, ОП "Паркстрой"	2014-2020	30 000 лв.
23	Изграждане на фермерски пазар и изграждане и благоустрояване на търговски площи за продажба на плодове и зеленчуци	"Общински пазари" ЕООД - Русе	2014-2020	550 000 лв.
24	Изграждане на рибарско пристанище	Община Русе	2018-2020	4 000 000 лв.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 Развитие на човешките ресурси и утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие				237 972 668 лв.
Приоритет 2.1 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образователните услуги				45 037 935 лв.
Специфична цел 2.1.1 Подобряване на образователната инфраструктура				41 513 560 лв.

25	Изпълнение на проект "Ремонт на пет общински учебни заведения в град Русе, включително прилежащите им дворни пространства": - Ремонт на ПМГ "Баба Тонка", в т.ч. изграждане на спортни площадки и озеленяване в прилежащите дворни пространства; - Ремонт на СУ "Христо Ботев", в т.ч. изграждане на спортни площадки и озеленяване в прилежащите дворни пространства - Основен ремонт на ДГ "Пинокио" 1 и прилежащото ѝ дворно пространство с внедряване на мерки за енергийна ефективност; - Основен ремонт на ДГ "Пинокио" 2 и прилежащото ѝ дворно пространство с внедряване на мерки за енергийна ефективност; - Основен ремонт на ДГ "Русалка" 2 и прилежащото ѝ дворно пространство с внедряване на мерки за енергийна ефективност.	Община Русе	2017-2020	12 402 901 лв.
26	Изпълнение на проект "Мерки за повишаване на енергийната ефективност в четири сгради от образователната инфраструктура на гр. Русе" - Изпълнение на допълнителни мерки за енергийна ефективност в сградите на: - ОУ "Любен Каравелов"; - СУЕЕ "Св. Константин Кирил Философ"; - ОУ "Никола Обретенов"; - ДГ "Незабравка 2".	Община Русе	2015-2017	818 676 лв.
27	Основен ремонт на ОУ "Иван Вазов" и прилежащото му дворно пространство с внедряване на мерки за енергийна ефективност	Община Русе	2019-2020	2 750 000 лв.
28	Основен ремонт на ОУ "Отец Паисий" и прилежащото дворно пространство	Община Русе	2019-2020	3 200 000 лв.
29	Изпълнение на комплексни мерки за енергийна ефективност и благоустрояване на общежитие за средношколци, гр. Русе, бул. "Липник" №117	Община Русе	2018-2019	874 888 лв.
30	Изграждане на нова детска градина в централната градска част (зад Регионалната библиотека "Любен Каравелов") с капацитет 110 места	Община Русе	2017-2020	2 800 000 лв.
31	Основен ремонт на ОУ "Олимпи Панов" и прилежащото дворно пространство	Община Русе	2017-2020	3 626 000 лв.
32	Основен ремонт на ОУ "Любен Каравелов"	Община Русе	2017-2020	936 000 лв.
33	Основен ремонт на ДГ "Русалка" 1 в жк "Родина" 1 и прилежащото дворно пространство с внедряване на мерки за енергийна ефективност	Община Русе	2017-2020	1 400 000 лв.
34	Изграждане на нова детска градина "Снежанка" в кв. "Дружба"	Община Русе	2014	1 962 199 лв.
35	Изпълнение на проект "Светилник – социално включване чрез единоредствие на терапевти и институции за леснодостъпни нови интегрирани консултации", в т.ч. изграждане на нова детска градина кв. "Чародейка"	Община Русе, МТСП	2014	1 170 626 лв.
36	Ремонт и модернизиране на ПГ по електротехника и електроника "Апостол Арнаудов" - Русе	МОН	2018-2020	1 105 000 лв.
37	Ремонт и модернизиране на ПГ по транспорт - Русе	МОН	2018-2020	983 000 лв.
38	Ремонт и модернизиране на ПГ по туризъм "Иван П. Павлов" - Русе	МОН	2018-2020	996 181 лв.
39	Ремонт и модернизиране на ПГ по механотехника "Юрий Гагарин" - Русе	МОН	2018-2020	709 415 лв.
40	Ремонт и модернизиране на ПГ по икономика и управление "Елиас Канети" - Русе	МОН	2018-2020	646 037 лв.

41	Ремонт и модернизиране на ПГ по строителство, архитектура и геодезия "Пеньо Пенев" - Русе	МОН	2018-2020	979 327 лв.
42	Ремонт и модернизиране на Спортно училище Майор Атанас Узунов" - Русе	Министерство на спорта	2018-2020	1 830 000 лв.
43	Ремонт и адаптация на част от съществуваща сграда в репетиционни и обслужващи помещения и надстройка на физкултурен салон в Национално училище по изкуствата "Проф. Веселин Стоянов"	Министерство на културата	2017	323 310 лв.
44	Изграждане на спортна зала с басейн в СУ "Васил Левски"	Община Русе	2017-2020	1 800 000 лв.
45	Изграждане на футболно игрище с изкуствена тревна настилка и съблекалня до Спортното училище "Майор Атанас Узунов"	Община Русе	2018-2019	200 000 лв.
Специфична цел 2.1.2 Подобряване на качеството на образователните услуги и образователна интеграция				3 524 375 лв.
46	Реализиране на програма "Знание и растеж"	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух" и Фондация "Еконт"	2016-2020	500 000 лв.
47	Въвеждане на електронен прием на първокласниците в Община Русе	Община Русе	2017-2020	20 000 лв.
48	Осигуряване на стипендии, призове и награди на ученици със значими постижения в областта на науката, изкуствата и спорта	Община Русе	2014	134 562 лв.
49	Подкрепа на изявени русенци в рамките на Фонд "Лицата на Русе"	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух", Фондация "Еконт", спонсори	2014-2020	200 000 лв.
50	Изпълнение на проект "Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в три основни училища на територията на гр. Русе"	Община Русе	2014-2015	500 000 лв.
51	Изпълнение на проект "Равен достъп на деца в риск до предучилищна подготовка и интеркултурно образование чрез иновативно обучение, интегриран подход и привлекателни условия в детските градини в Община Русе"	Община Русе, ММС	2014-2016	200 000 лв.
52	Изпълнение на проект "Богатството на различията - приобщаващо образование за интелигентен растеж"	Община Русе	2016-2019	500 000 лв.
53	Изпълнение на проект "Различни заедно вървим по пътя на училището родно"	Община Русе, Фондация "Устойчиво общество", ЦДГ "Чучулига"	2016-2018	296 030 лв.
54	Изпълнение на проект "Ранна социализация чрез успешна образователна интеграция"	Община Русе, Сдружение "Българо-Румънски трансграничен институт по медиация" и други партниращи организации	2016-2019	495 689 лв.

55	Изпълнение на проект "Заедно - вчера, днес и утре"	Община Русе, "Сдружение за насърчаване на икономическото и културно развитие на с. Хотанца и с. Тетово, Област Русе - ХОТЕТ"	2016-2019	195 572 лв.
56	Изпълнение на проект "Лаборатория за успех"	Община Русе, "Фондация Европейски център по медиация и арбитраж" и други партниращи организации	2016-2019	252 522 лв.
57	Изпълнение на проект "Биохимичен лабораторен център" към ПМГ "Баба Тонка" по програма "Училища на Бъдещето"	Фондация "Америка за България"	2016-2017	80 000 лв.
58	Изпълнение на проект "Подобряване на физическата среда, квалификация на учители и иновативни педагогически практики по чуждоезиково обучение" в СУЕЕ "Св. Константин-Кирил Философ" по Програма "Училища на Бъдещето"	Фондация "Америка за България"	2016-2017	150 000 лв.
Приоритет 2.2 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на здравните услуги				30 556 209 лв.
Специфична цел 2.2.1 Подобряване на здравната инфраструктура				29 449 709 лв.
59	Изпълнение на проект "Обновяване и оборудване на комплексен онкологичен център – Русе"	Община Русе	2014	6 779 814 лв.
60	Благоустрояване, озеленяване и подмяна на детските съоръжения в дворовете на 7 детски ясли	Община Русе	2018-2020	66 395 лв.
61	Ремонт на сградите на детски ясли, вкл. благоустрояване, озеленяване и подмяна на детските съоръжения в дворовете	Община Русе	2014-2020	736 000 лв.
62	Ремонт на покрива на Детска млечна кухня	Община Русе	2014-2015	40 000 лв.
63	Изграждане на пожароизвестителна инсталация в 10 детски ясли	Община Русе	2014-2020	44 500 лв.
64	Ремонт и оборудване на помещения в сградата на ДМСГД - Русе за разкриване на две нови яслени групи към Детска ясла №6, ет. 2	Община Русе	2014-2016	200 000 лв.
65	Ремонт и оборудване на помещения в сградата на ДМСГД - Русе за разкриване на две нови яслени групи към Детска ясла №6, ет. 3	Община Русе	2018-2020	140 000 лв.
66	Изграждане на детска ясла в кв. 767, жк "Родина 3"	Община Русе	2017-2020	2 313 000 лв.
67	Модернизиране на Университетската многопрофилна болница за активно лечение - Русе, в това число изграждане на ново Отделение за детски болести; разкриване на сектор "Инвазивна кардиология" към Кардиологичното отделение; закупуване на медицинска апаратура и др.	"УМБАЛ - Русе" АД, Община Русе, Министерство на здравеопазването, Фондация "Игнат Канев"	2014-2020	15 000 000 лв.
68	Модернизиране на Диагностично-консултативен център - 1	"ДКЦ 1 - Русе" ЕООД, Община Русе	2014-2020	1 500 000 лв.
69	Модернизиране на Медицински център - 1	"Медицински център - 1 - Русе" ЕООД, Община Русе	2014-2020	30 000 лв.
70	Модернизиране на Комплексен онкологичен център	"КОЦ - Русе" ЕООД	2014-2020	2 000 000 лв.

71	Модернизиране на Специализирана болница за активно лечение на пневно-физиаатрични заболявания "Д-р Димитър Граматиков"	"СБАЛПФЗ - Русе" ЕООД	2014-2020	200 000 лв.
72	Модернизиране на Център по дентална медицина	"ЦДМ - Русе" ЕООД	2014-2020	200 000 лв.
73	Модернизиране на Център за психично здраве	"ЦПЗ - Русе" ЕООД	2014-2020	200 000 лв.
Специфична цел 2.2.2 Подобряване на качеството на здравните услуги				1 106 500 лв.
74	Реализиране на програма "Асистирана репродукция"	Община Русе	2014-2020	335 000 лв.
75	Реализиране на програма "Синди" – "Здрави деца в здрави семейства" за промоция и профилактика на здравето	Община Русе	2014-2015	8 000 лв.
76	Провеждане на профилактични прегледи и лечение на деца с гръбначни заболявания в Община Русе	Община Русе	2014-2020	35 000 лв.
77	Провеждане на профилактични прегледи на спортуващи деца и ученици в Община Русе	Община Русе	2014-2020	423 900 лв.
78	Провеждане на Програма "Превенция на ХИВ/СПИН сред подрастващите"	Община Русе, ПИЦ, БЧК, НПО	2014-2020	35 000 лв.
79	Провеждане на Програма за превенция на наркомании	Община Русе, ПИЦ, БЧК, НПО	2014-2020	35 000 лв.
80	Въвеждане и абонаментна поддръжка на програмни продукти за електронно заплащане на таксите, електронен прием и "Сладко бебе" за детските ясли в Община Русе	Община Русе	2014-2020	87 800 лв.
81	Разкриване на една яслена група в Детска ясла 16	Община Русе	2018-2020	100 000 лв.
82	Осигуряване на средства за функционирането на двата здравни кабинета в кв. "ДЗС" и кв. "Образцов чифлик"	Община Русе	2017-2020	46 800 лв.
Приоритет 2.3 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на социалните услуги				49 574 157 лв.
Специфична цел 2.3.1 Подобряване на социалната инфраструктура				8 712 143 лв.
83	Изграждане на нов корпус към Дом за възрастни с деменция "Приста"	Община Русе	2014-2017	240 000 лв.
84	Ремонт на Дом за стари хора "Възраждане"	Община Русе	2018-2020	500 000 лв.
85	Ремонт на сграда за преместване на Дом за възрастни хора с физически увреждания	Община Русе	2018-2020	1 000 000 лв.
86	Изпълнение на проект "Ремонт, прилагане на мерки за енергийна ефективност и мерки, съгласно Наредба №4 за достъпна среда на Комплекс за социални услуги за деца и семейства"	Община Русе	2017-2020	1 463 795 лв.
87	Изпълнение на проект "Изграждане на социални жилища за настаняване на лица от малцинствени групи от населението и социално слаби лица, които не могат да се ползват от условията на жилищното настаняване на Община Русе"	Община Русе	2017-2020	2 229 209 лв.
88	Изпълнение на проект "Кризисен център на територията на Община Русе за жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак и предоставяне на услуги в него"	Община Русе, Сдружение "Русенска католическа организация – Каритас"	2015-2017	1 156 139 лв.
89	Изграждане на дневен център за стари хора с възможност за развитие и на читалищна дейност	Община Русе	2017-2020	1 123 000 лв.
90	Изграждане на иновативен център за хора с увреждания	Община Русе	2018-2020	1 000 000 лв.
Специфична цел 2.3.2 Подобряване на качеството на социалните услуги				40 862 014 лв.
91	Изпълнение на проект "Подкрепа за достоен живот" по програма "Алтернативи"	Агенция за социално подпомагане, Община Русе	2014-2015	2 137 485 лв.

92	Изпълнение на проект "Звено за услуги в домашна среда" по програма "Помощ в дома"	Агенция за социално подпомагане, Община Русе	2014	226 083 лв.
93	Реализиране на Програма за превенция и борба с трафика на хора	Община Русе, ПИЦ, БЧК, НПО	2014-2020	35 000 лв.
94	Дневен център за деца с увреждания – седмична грижа /Заместваща семейна грижа за деца с увреждания/	Община Русе, НПО	2014-2020	850 000 лв.
95	Дневен център за деца и младежи с увреждания	Община Русе, НПО	2016-2020	678 000 лв.
96	Дневен център за деца с увреждания – седмична грижа	Община Русе, НПО	2014-2020	415 000 лв.
97	Дневен център за пълнолетни лица с увреждания	Община Русе, НПО	2014-2020	1 310 750 лв.
98	Кризисен център на територията на Община Русе за жертви на домашно насилие	Община Русе, НПО	2014-2020	500 000 лв.
99	Център за социална рехабилитация и интеграция за бездомни лица	Община Русе, НПО	2014-2020	315 000 лв.
100	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца с психични разстройства	Община Русе, НПО	2014-2020	630 000 лв.
101	Център за социална рехабилитация и интеграция за пълнолетни лица с психични разстройства	Община Русе, НПО	2014-2020	560 000 лв.
102	Център за обществена подкрепа № 1 към КСУДС-Русе	Община Русе, НПО	2014-2020	2 072 000 лв.
103	Център за обществена подкрепа №2	Община Русе, НПО	2014-2020	400 000 лв.
104	Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания - РАЛИЗ	Община Русе, НПО	2014-2020	1 200 000 лв.
105	Дневен център за деца с увреждания "Милосърдие" – Каритас	Община Русе, НПО	2014-2020	1 200 000 лв.
106	Дневен център за възрастни хора "Трета възраст"	Община Русе, НПО	2014-2018	400 000 лв.
107	Приют за лица	Община Русе, НПО	2014-2020	1 171 800 лв.
108	Защитени жилища за младежи – 3 бр.	Община Русе, НПО	2014-2020	1 200 000 лв.
109	Защитено жилище за възрастни с психични разстройства	Община Русе, НПО	2014-2020	460 000 лв.
110	Защитено жилище за възрастни с тежки психични разстройства в следствие на зависимости	Община Русе, НПО	2014-2020	460 000 лв.
111	Дневен център за възрастни с психични разстройства вследствие на зависимости	Община Русе, НПО	2014-2020	605 000 лв.
112	Център за работа с деца на улицата към КСУДС - Русе	Община Русе, НПО	2014-2020	700 000 лв.
113	Приют за безнадзорни деца към БЧК	Община Русе, НПО	2014-2017	300 000 лв.
114	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания	Община Русе, НПО	2017-2020	393 000 лв.
115	Център за работа с деца на улицата към БЧК	Община Русе, НПО	2014-2020	800 000 лв.
116	Домашен социален патронаж - разширяване на дейността в с. Басарбово, кв. Средна Кула и кв. Долапите	Община Русе, НПО	2014-2020	5 000 000 лв.
117	Социално предприятие – Обществена трапезария /СПОТ/	Община Русе, НПО	2014-2020	1 120 000 лв.
118	Подпомагане на 9 сдружения и съюзи на хора с увреждания	Община Русе, НПО	2014-2020	163 800 лв.
119	Подпомагане на 2 сдружения, в които членуват 23 клубове на пенсионери	Община Русе, НПО	2014-2020	150 000 лв.
120	Център за социална рехабилитация и интеграция на незрящи	Община Русе, НПО	2014-2020	450 000 лв.
121	Център за настаняване от семеен тип и Наблюдавано жилище, като алтернатива за живот в общността на хората с психични разстройства /"Живот в общността"/	Община Русе, АСП	2014	280 493 лв.
122	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства №1	Община Русе, НПО	2014-2020	840 000 лв.
123	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства №2	Община Русе, НПО	2014-2020	840 000 лв.
124	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства №3	Община Русе, НПО	2014-2020	840 000 лв.
125	Наблюдавано жилище за хора с психични разстройства	Община Русе, НПО	2014-2017	168 880 лв.

126	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства №4	Община Русе, НПО	2017-2020	398 880 лв.
127	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №1 към КСУДС - Русе	Община Русе, НПО	2014-2020	840 000 лв.
128	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №2	Община Русе, НПО	2014-2020	972 720 лв.
129	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №3	Община Русе, НПО	2014-2020	1 100 000 лв.
130	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №4	Община Русе, НПО	2014-2020	1 100 000 лв.
131	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания №5	Община Русе, НПО	2014-2020	1 100 000 лв.
132	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с множество увреждания с потребност от постоянна медицинска грижа №6	Община Русе, НПО	2016-2020	623 200 лв.
133	Кризисен център на територията на Община Русе за жертви на домашно насилие	Община Русе, НПО	2017-2020	200 000 лв.
134	Звено "Майка и бебе"	Община Русе, НПО	2016-2020	160 200 лв.
135	Изпълнение на проект "Нашите деца са нашата отговорност – разкриване на комплекс от резидентни услуги за деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 18 г. в Община Русе" /"Да не изоставим нито едно дете"/	Община Русе, АСП	2014-2015	552 248 лв.
136	Изпълнение на проект "Комплекс от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 год. в Община Русе" /"Шанс за щастливо бъдеще"/	Община Русе, АСП	2014-2015	214 278 лв.
137	Изпълнение на проект "И аз имам семейство"	Община Русе, МТСП, АСП	2014-2015	437 221 лв.
138	Изпълнение на проект "Социално включване чрез услуги за ранно детско развитие"	Община Русе	2014-2019	588 567 лв.
139	Изпълнение на проект "Разкриване на общностен център за предоставяне на почасови социални услуги "Личен асистент", "Социален асистент" и Център за социална рехабилитация и интеграция" в Община Русе"	Община Русе	2017-2018	391 166 лв.
140	Изпълнение на проект "Приеми ме 2015"	Община Русе, АСП	2015-2020	600 000 лв.
141	Изпълнение на проект "Интегриран подход на Община Русе за интеграция на ромите и други уязвими групи на територията на общини от Област Русе"	Община Русе, партниращи организации	2015-2019	1 517 243 лв.
142	Изпълнение на проект "Независим живот в Звено за услуги в домашна среда – Русе"	Община Русе	2015-2017	890 000 лв.
143	Изпълнение на проект "Осигуряване на топъл обяд в Община Русе"	Община Русе	2016-2019	304 000 лв.
Приоритет 2.4 Развитие на младежките дейности и спорта				70 729 998 лв.
Специфична цел 2.4.1 Насърчаване на младежките дейности				74 000 лв.
144	Функциониране на Младежко информационно-консултантски център Русе	Община Русе, ОМД-Русе, МОН	2014-2020	60 000 лв.
145	Младежки парламент - Русе	Община Русе, ОМД-Русе	2014-2020	14 000 лв.
Специфична цел 2.4.2 Насърчаване на масовия спорт				4 813 277 лв.
146	Реализиране на кампанията "Русе - европейски град на спорта 2016 г."	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух"	2016	113 277 лв.
147	Обновяване на съществуващи и изграждане на нови открити спортни игрища	Община Русе	2015-2020	300 000 лв.
148	Изграждане на площадки за стрийт фитнес и за фитнес на открито	Община Русе	2014-2020	400 000 лв.
149	Изграждане на нов закрит плувен комплекс	Община Русе	2018-2020	4 000 000 лв.
Специфична цел 2.4.3 Насърчаване на професионалния спорт				65 842 721 лв.
150	Изпълнение на Програма "Спорт"	Община Русе	2014-2020	5 300 000 лв.

151	Международен турнир по спортни танци – WDSF Open Ruse	Община Русе, Клуб по спортни танци "Настроение"	2014-2020	294 000 лв.
152	Изграждане на многофункционална спортна зала "Булстрад Арена"	Община Русе, "Проект Русе" АД	2014-2015	55 000 000 лв.
153	Модернизиране на Градски стадион – Русе	Община Русе	2014-2020	3 000 000 лв.
154	Изграждане на осветление на тенис кортове в Парка на младежта	Община Русе	2016	5 000 лв.
155	Изграждане на нова база за тенис на корт в Парка на възрожденците	Община Русе, Тенис клуб "Приста 2011"	2015-2016	300 000 лв.
156	Модернизиране на спортен комплекс "Дунав" - реконструкция, енергийна ефективност, изграждане на пожароизвестителна система и система за видеонаблюдение	Община Русе	2014-2019	619 000 лв.
157	Ремонт и обновяване на Спортен комплекс "Локомотив" - ремонт на сградата на "Зала за борба" и обслужващи помещения в комплекса, подмяна на дограма, подмяна на водопровод и канал, изграждане на система за видеонаблюдение	Община Русе, Сдружение СКБСД "Юнак-Локомотив"	2014-2019	319 000 лв.
158	Ремонт и обновяване на спортната база в Спортен комплекс "Ялта" - подмяна на дограма и изграждане на система за видеонаблюдение	Община Русе	2014-2018	206 000 лв.
159	Ремонт и обновяване на зала за тенис на маса на територията на Спортен комплекс "Ялта"	Община Русе	2017	95 000 лв.
160	Ремонт и модернизация на лекоатлетическа писта в спортен комплекс "Ялта"	Община Русе	2018-2020	100 000 лв.
161	Ремонт на сграда за подготовка и почивка на състезателите и метални халета за лодки в "Гребна база" в с. Николово	Община Русе, СККК "Локомотив"	2015-2018	320 000 лв.
162	Ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на спортна зала "Иван Ханджиев"	Община Русе, Министерство на младежта и спорта	2017-2020	284 721 лв.
Приоритет 2.5 Утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие				42 074 369 лв.
Специфична цел 2.5.1 Модернизиране и разширяване на културната и туристическата инфраструктура				34 065 443 лв.
163	Изпълнение на проект "Развитие на културно-исторически атракции в градски туристически ансамбъл" (Регионален исторически музей, Регионална Библиотека "Любен Каравелов" и Природонаучен музей)	Община Русе	2014	4 432 260 лв.
164	Изграждане на Музей на иновациите	Община Русе	2018-2020	1 500 000 лв.
165	Изграждане на православен храм "Всех Святих" и благоустрояване на околното пространство	Община Русе, ОП "Комунални дейности", СНЦ "Всех Святих", Русенска митрополия	2014-2017	1 100 000 лв.
166	Ремонт и реставриране на "Семизовата къща"	Община Русе	2018-2020	950 000 лв.
167	Ремонт и реставриране на "Задругата на майсторите"	Община Русе	2015-2016	150 000 лв.
168	Благоустрояване на терасата на "Левента" и превръщането ѝ в туристическа атракция	Община Русе	2018-2020	150 000 лв.
169	Ремонт и модернизация на Пантеона на възрожденците	Община Русе	2018-2020	1 595 953 лв.
170	Ремонт и модернизация на Художествената галерия на ул. "Борисова" №39	Община Русе	2018-2020	1 834 568 лв.
171	Рехабилитация на алейна мрежа на територията на Лесопарк "Липник" и изграждане на атракционни и велоалеи	Община Русе	2018-2020	400 000 лв.
172	Основен ремонт на покрив и частичен ремонт на фасадата на Държавна опера - Русе	Държавна опера - Русе	2017	197 386 лв.
173	Реконструкция на сцена и сценична механизация в Държавна опера - Русе	Държавна опера - Русе	2018-2020	1 920 000 лв.
174	Ремонт на покрива на зала "Филхармония" в Държавна опера - Русе	Държавна опера - Русе	2018-2020	960 000 лв.

175	Ремонт на сцена и сценични пространства в комплекс "Доходно здание"	Община Русе, ОП "Русе Арт"	2014-2020	40 000 лв.
176	Реставрация и консервация на главни фасади и покрива на корпуси А и К от сграда на Доходно здание и реконструкция на техническа инфраструктура	Община Русе	2018-2020	200 000 лв.
177	Изграждане на корпуси "Е", "Ж" и "И" към сградата на "Доходно здание"	Община Русе	2018-2020	4 000 000 лв.
178	Ремонт на сградата на Клуба на дейците на културата (КДК)	Община Русе	2018-2020	120 000 лв.
179	Изграждане на международен музеен, конгресен, културен и научен център "Елиас Канети"	Община Русе, МД "Елиас Канети"	2014-2020	2 000 000 лв.
180	Цялостно оборудване на сградата на Нумизматичен музей Русе и създаване на три паралелни структури: експозиционна част, виртуален музей и учебен музей	Фондация "Братя Бобокови"	2014-2020	4 000 000 лв.
181	Прилагане на мерки за енергийна ефективност на обект Общински детски център за култура и изкуство, град Русе	Община Русе	2017-2020	278 276 лв.
182	Основен ремонт, реставрация и консервация на Регионалната библиотека "Любен Каравелов" - източно крило	Община Русе	2017-2020	5 200 000 лв.
183	Ремонт и обновяване на читалище "Зора"	Община Русе	2017-2020	2 705 000 лв.
184	Ремонт и обновяване на читалище "В. Левски" в т.ч. въвеждане на мерки за енергийна ефективност	Община Русе	2017-2020	332 000 лв.
Специфична цел 2.5.2 Развитие на културния и събитийен календар и утвърждаване на Русе като фестивален център с национално и международно значение				6 221 994 лв.
185	Провеждане на Международен фестивал "Мартенски музикални дни"	Община Русе	2014-2020	2 570 000 лв.
186	Провеждане на Международен фестивал на ледените скулптури	Община Русе	2014-2020	520 000 лв.
187	Провеждане на Международен фестивал на пясъчните скулптури	Община Русе	2015-2020	490 000 лв.
188	Провеждане на Международен симпозиум по скулптура "Русе - 21 премиери"	Община Русе	2014	28 691 лв.
189	Провеждане на Фестивал за съвременна градска култура "Аз, Градът"	Община Русе	2014	59 737 лв.
190	Провеждане на Коледно-новогодишен фестивал	Община Русе	2014-2020	240 000 лв.
191	Провеждане на Фолклорен събор "Златната гъдулка"	Община Русе	2014-2020	43 000 лв.
192	Провеждане на Фестивал за детско и младежко творчество "Всемир на таланти"	Община Русе	2014-2020	56 000 лв.
193	Провеждане на София Филм Фест на път (кинофестивал)	Община Русе	2014-2020	41 000 лв.
194	Провеждане на Русе Джаз Фест	ОП "Русе арт", Фондация "П. Петров"	2014-2020	243 000 лв.
195	Провеждане на Арт салон "Любов и вино"	ОП "Русе арт"	2015-2020	72 000 лв.
196	Провеждане на Дни на Канети	ОП "Русе арт"	2015-2020	75 000 лв.
197	Провеждане на Национален ученически театрален фестивал	ОбДЦКИ	2014-2020	44 000 лв.
198	Провеждане на Международен фолклорен фестивал "Северина"	ОМД - Русе	2014-2020	36 500 лв.
199	Провеждане на Международен фестивал "Танцуващата река"	ОМД - Русе	2014-2020	29 000 лв.
200	Провеждане на Национална хорова среща	ОМД - Русе	2014-2020	17 800 лв.
201	Провеждане на Международен мажоретен фестивал	ОМД - Русе	2017-2020	107 000 лв.
202	Провеждане на Младежки фестивал "Музика и цветове"	ОМД - Русе	2016-2020	51 800 лв.
203	Провеждане на Дунав рок фест	ОМД - Русе	2014-2017	9 866 лв.

204	Провеждане на Международен Грийн Рок Фест	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух", Сдружение "Грий рок фест"	2014-2020	100 000 лв.
205	Провеждане на Летен оперен фестивал "Сцена край реката"	Община Русе, Държавна опера - Русе	2014-2016	15 000 лв.
206	Провеждане на Европейска театрална работилница	Община Русе, Драматичен театър "Сава Огнянов" - Русе	2014-2020	67 900 лв.
207	Провеждане на Фестивал "3D светове в градския щрих на Русе"	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух"	2017-2020	82 400 лв.
208	Провеждане на Национален мотосъбор	Община Русе, СНЦ	2015-2020	46 300 лв.
209	Реализиране на Програма "Култура" на Община Русе с цел стимулиране развитието на културния сектор, културното многообразие, съвременното изкуство и съвременните социокултурни практики за приобщаване на гражданите към културния процес	Община Русе, дарители	2014-2020	370 000 лв.
210	Реализиране на Програма "Читалища" с цел разширяване на достъпа до култура и развитие на специфични културни и социални услуги по райони и в малките населени места	Община Русе	2014-2020	140 000 лв.
211	Картографиране на фестивалите, културните и творческите индустрии и изготвяне на стратегия за развитието им	Община Русе	2014-2020	36 000 лв.
212	Провеждане на ежегоден Парад на ретро автомобили	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух"	2015-2020	30 000 лв.
213	Подкрепа реализацията на проекти с висока обществена значимост в рамките на Фонд "Местни инициативи"	Община Русе, Общинска фондация "Русе - град на свободния дух", Фондация "Еконт", спонсори	2014-2020	600 000 лв.
Специфична цел 2.5.3 Ефективно популяризиране на местните културни ресурси и на туристическия потенциал				1 786 932 лв.
214	Изпълнение на Програма "Туризмъ", в т.ч. провеждане на информационни кампании чрез съвременни средства за информация; създаване на рекламни филми и други презентационни материали; участия в специализирани изложения и журналистически турове; участия в туристически борси и изложения	Община Русе	2014-2020	700 000 лв.
215	Провеждане на туристическо изложение "Уикенд туризмъ"	Община Русе	2014-2020	250 000 лв.
216	Провеждане на 4-та Дунавска културна конференция	Община Русе, Съвет на дунавските градове и региони	2016	5 000 лв.
217	Разработване на смартфон-приложение с информация за Русе	Община Русе	2014-2020	30 000 лв.
218	Изпълнение на проект "Реки на времето" ("Подкрепа за развитие на регионалния туристически продукт и маркетинг на дестинациите")	Община Русе	2014	427 532 лв.

219	Изпълнение на проект "Интегрирана мултимедийна платформа за активна култура и туризъм"	Общинска фондация "Русе - град на свободния дух"	2016-2018	345 438 лв.
220	Изпълнение на проект "Дунавският дух в пристанищните общности"	Община Русе, Русенска художествена галерия, Музей на изкуствата в гр. Констанца, Румъния, Музей "По долното течение на р. Дунав" в гр. Кълъраш, Румъния	2013-2014	28 962 лв.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 Подобряване на териториалната достъпност и свързаност в регионален, национален и международен план и развитие на градската среда				243 292 256 лв.
Приоритет 3.1 Подобряване на транспортната инфраструктура и развитие на интегриран градски транспорт				191 341 793 лв.
Специфична цел 3.1.1 Подобряване на междурегионалната и трансграничната свързаност в контекста на Дунавската стратегия				98 840 500 лв.
221	Реконструкция, рехабилитация и модернизация на бул. "Трети март"	Община Русе	2018-2020	5 502 634 лв.
222	Реконструкция и усилване на конструкцията на мост при пътен възел "Сарая"	Община Русе	2018-2020	2 266 954 лв.
223	Рехабилитация и модернизация на бул. "Липник"	Община Русе	2018-2020	5 563 352 лв.
224	Изпълнение на проект "Развитие на поречието на река Дунав за по-добра свързаност на Еврорегион Русе-Гюргево с Паневропейско транспортен коридор №7"	Община Русе, Община Гюргево	2017-2019	9 007 299 лв.
225	Изпълнение на проект "Подобряване на достъпността на Еврорегион Русе-Гюргево с паневропейски транспортен коридор №9"	Община Русе, Община Гюргево	2014	13 065 261 лв.
226	Поддържане на Летище Русе в съответствие с критериите за функциониране като летателна площадка	Община Русе, ОП "Паркстрой"	2016-2020	300 000 лв.
227	Възстановяване дейността на Летище Русе като гражданско летище за обществено ползване за обслужване на международни и вътрешни превози	Община Русе, частни партньори	2018-2020	60 000 000 лв.
228	Рехабилитация и модернизация на пристанище "Пристис"	Община Русе, концесионер	2018-2020	3 135 000 лв.
Специфична цел 3.1.2 Подобряване на общинската транспортна инфраструктура				27 600 000 лв.
229	Ремонт на общински пътища	Община Русе	2014-2020	2 100 000 лв.
230	Ремонт на уличната мрежа, пътна маркировка и сигнализация на територията на гр. Русе	Община Русе, ОП "Комунални дейности"	2014-2020	25 000 000 лв.
231	Осигуряване на специализирана техника и оборудване за поддържане на хоризонталната маркировка, вертикалната сигнализация и светофарното регулиране	Община Русе, ОП "Комунални дейности"	2017-2020	500 000 лв.
Специфична цел 3.1.3 Развитие на интегриран градски транспорт				64 901 293 лв.
232	Актуализиране на общинската транспортна схема на Община Русе	Община Русе	2017-2019	300 000 лв.

233	Изпълнение на проект "Интегрирана система за градски транспорт на град Русе", включващ: Компонент 1: Електронна система за таксуване на пътниците; Компонент 2: Система за контрол и управление на общественя транспорт и електронни информационни табла на базата на GPS; Компонент 3: Улесняване достъпа на общественя градски транспорт по бул. "Цар Освободител"; Компонент 4: Изграждане на подлез при ж/п линията за свързване на кв. "Родина" с центъра за ОГТ, автомобили, пешеходци и велосипедисти - Кауфланд; Компонент 5: Подобряване достъпността до ОГТ в кв. "Чародейка"; Компонент 6: Изграждане на велоалеи (14,042 км); Компонент 7: Рехабилитация на тролейбусната инфраструктура – стълбове и контактна мрежа; Компонент 8: Подобряване достъпа до спирките на ОГТ и безопасността на пешеходци и велосипедисти по бул. "България".	Община Русе	2014-2015	29 009 116 лв.
234	Изпълнение на проект "Интегрирана система за градски транспорт на гр. Русе – 2-ри етап" Компонент 1 – Изграждане на пешеходна връзка – надлез между кв. Родина 3 и кв. Чародейка Компонент 2 – Реконструкция на бул. Придунавски и рехабилитация на 3 бр. пасарелки Компонент 3 – Изграждане на пешеходна зона по ул. Чипровци Компонент 4 – Рехабилитация и реконструкция на ул. Шипка в участъка от ул. Чипровци до бул. България Компонент 5 – Реконструкция и рехабилитация на пешеходен подлез при МГ Баба Тонка Компонент 6 – Надграждане на интелигентната транспортна система	Община Русе	2016-2020	24 344 186 лв.
235	Модернизиране и подновяване на автопарка в масовия градски транспорт, вкл. изграждане на ново тролейбусно депо	Община Русе, "Общински транспорт Русе" АД, частни партньори	2017-2020	10 000 000 лв.
236	Изпълнение на проект "CIVITAS ECCENTRIC – Innovative solutions for sustainable mobility of people in suburban city districts and emission free freight logistics in urban centres" "Иновативни решения за устойчива мобилност на хора в периферните градски квартали и товарна логистика без вредни емисии в градските центрове", в т.ч.: - Внедряване на система "Паркирай и пътувай" и изграждане на буферен паркинг в кв. "Дружба"; - Разработване и внедряване на приложение за мобилни телефони с функционалност за закупуване и валидиране на билети за градски транспорт; - Проектиране и изграждане на безопасни пешеходни пътеки в кв. "Дружба"; - Проектиране и изграждане на сигурни тротоари в кв. "Дружба", водещи към центъра на града; - Актуализиране на линиите на градския транспорт в кв. "Дружба"; - Въвеждане на пилотна нощна линия на градския транспорт за жителите на квартала.	Община Русе, Мадрид – Испания, Мюнхен – Германия, Стокхолм – Швеция и Турку – Финландия	2016-2020	1 247 991 лв.
Приоритет 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие на градската среда				51 950 463 лв.
Специфична цел 3.2.1 Подобряване на градската среда на територията на град Русе				46 090 463 лв.
237	Развиване на системата за видеонаблюдение на места с масово пребиваване на хора	Община Русе	2014-2020	300 000 лв.
238	Инсталиране на точки за безплатен безжичен интернет достъп на обществени места на територията на гр. Русе	Община Русе	2018-2020	40 000 лв.
239	Благоустрояване на междублокови пространства във всички квартали на град Русе (в т.ч. озеленяване и изграждане на паркинги)	Община Русе	2014-2020	5 000 000 лв.

240	Ремонт и реконструкция на съществуващите и изграждане на нови детски площадки	Община Русе	2014-2020	5 000 000 лв.
241	Изпълнение на проект "Реконструкция и рехабилитация на пешеходна среда и изграждане на зони за обществен отдих": - Реконструкция и рехабилитация на пешеходната среда по ул. "Баба Тонка", гр. Русе; - Рехабилитация и изграждане на зона за обществен отдих по крайбрежната ивица в района на ж.п. прелеза на речна гара до ул. "Мостова", гр. Русе - първи, втори и трети етап; - Реконструкция и рехабилитация на пешеходната среда по ул. "Райко Даскалов", гр. Русе; - Реконструкция и рехабилитация на пешеходната среда по ул. "Славянска", гр. Русе; - Реконструкция и рехабилитация на пешеходна среда по ул. "Църковна независимост", гр. Русе; - Парк на Младешта - реконструкция и паркоустройство, в т.ч. изграждане на голяма детска площадка и фитнес площадки на открито, гр. Русе, к-с "Възраждане" - четвърти етап.	Община Русе	2016-2020	16 860 657 лв.
242	Изграждане на подземен паркинг под комплекс "Доходно здание"	Община Русе	2014-2016	650 000 лв.
243	Изграждане на подземен паркинг при "Булстрад Арена" - 1 етап (на кота -4,10 м) и технически обслужващи помещения (на кота ± 0,00 м, -8,10 м и -11,60 м)	Община Русе	2016	3 403 956 лв.
244	Изграждане на подземен паркинг при Булстрад Арена - 2 етап (на кота -8,10 м и -11,60 м)	Община Русе	2018-2020	5 500 000 лв.
245	Благоустройство и достъпна градска среда на централната гредска зона - участък от ул. "Александровска", площад "Батенберг" и прилежащите пространства /"Зелена и достъпна градска среда"/	Община Русе	2014-2015	5 121 850 лв.
246	Реконструкция на градината на площад "Д-р Мустаков" и ул. "Иван Вазов" в участъка от площада до ул. "Борисова"	Община Русе	2014-2020	4 214 000 лв.
Специфична цел 3.2.2 Подобряване на жизнената среда в малките населени места				5 860 000 лв.
247	Изпълнение на проекти в рамките на Фонд "Малки населени места"	Община Русе	2015-2020	1 760 000 лв.
248	Рехабилитиране на уличната мрежа в малките населени места	Община Русе	2014-2020	3 800 000 лв.
249	Обновяване на сградния фонд на образователната инфраструктура в малките населени места	Община Русе	2017-2020	300 000 лв.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 Опазване на околната среда, ефективно управление на ресурсите, енергийна ефективност и превенция на риска				289 152 441 лв.
Приоритет 4.1 Опазване на околната среда и ефективно управление на ресурсите				209 538 399 лв.
Специфична цел 4.1.1 Прилагане на политики за опазване на околната среда				5 796 508 лв.
250	Разработване на Програма за опазване на околната среда за периода 2017-2020 г.	Община Русе	2017	77 748 лв.
251	Актуализация на Програма за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух на територията на Община Русе за периода 2015-2020 г.	Община Русе	2016	15 000 лв.
252	Актуализиране на Плана за действие с конкретни мерки за ограничаване и намаляване на шума в околната среда, въз основа на актуализираната Стратегическа карта за шума на агломерация Русе	Община Русе	2017	23 760 лв.
253	Създаване на зелени пояси от подходящи храсти и дървета, които да действат като шумозащитен екран и да намаляват замърсяването на атмосферния въздух от движението на МПС по натоварените пътни артерии и в жилищните зони	Община Русе, ОП "Паркстрой"	2018-2020	30 000 лв.

254	Възстановяване на почвеното плодородие на установени нарушени терени край селищните образувания; почистване и рекултивиране	Община Русе, ДДС "Дунав", РУГ	2018-2020	30 000 лв.
255	Организиране на информационни кампании с цел повишаване обществената информираност и ангажираност за опазване на околната среда	Община Русе, училища, НПО	2014-2020	40 000 лв.
256	Разширяване на обхвата на жилищните зони с централно топлоснабдяване	Община Русе, "Топлофикация Русе" ЕАД	2014-2020	2 580 000 лв.
257	Изпълнение на проект по Приоритетна ос 5, мярка 16 "Намаляване на замърсяването на атмосферния въздух чрез понижаване количествата на ФПЧ10 и NOx" на ОПОС 2014-2020	Община Русе	2018-2020	3 000 000 лв.
Специфична цел 4.1.2 Насърчаване на ефективното управление на ресурсите				203 741 891 лв.
258	Разработване на Програма за управление на отпадъците на Община Русе 2016-2020 г.	Община Русе	2016	23 760 лв.
259	Изготвяне на морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на Община Русе	Община Русе, РСУО - Русе	2016-2018	69 840 лв.
260	Обновяване, реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежата в агломерацията на гр. Русе	"ВиК" ООД	2014-2020	116 000 000 лв.
261	Изграждане на инсталация за компостиране на разделно събрани биоразградими отпадъци	Община Русе	2018-2020	5 398 224 лв.
262	Изграждане на анаеробна инсталация за предварително третиране на разделно събрани биоразградими отпадъци	Община Русе	2018-2020	30 500 000 лв.
263	Изграждане на инсталация за предварително третиране/сепариране на битови отпадъци преди депонирането им	Община Русе, "Топлофикация Русе" ЕАД	2017-2020	6 000 000 лв.

264	Рекултивация на Клетка I за неопасни отпадъци на територията на Регионално депо - Русе	Община Русе	2014-2016	2 729 211 лв.
265	Изпълнение на проект "Закриване и рекултивация на съществуващото общинско депо на територията на гр. Русе"	Община Русе	2014-2020	22 220 856 лв.
266	Изграждане на мобилна инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци	Община Русе, частни партньори	2014	700 000 лв.
267	Въвеждане на мобилни центрове/площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата	Община Русе	2017-2020	100 000 лв.
268	Изграждане на инсталация за преработка на отработени масла чрез безотпадна хидро-крекинг технология и производство на висококачествени базови компоненти	Частни инвеститори	2018-2020	20 000 000 лв.
Приоритет 4.2 Енергийна ефективност и превенция на риска				79 614 042 лв.
Специфична цел 4.2.1 Прилагане на мерки за енергийна ефективност				51 614 042 лв.
269	Разработване на План за устойчива градска мобилност	Община Русе, Клуб "УРГО"	2014-2016	15 078 лв.
270	Разработване на Мастерплан за градска електромобилност	Община Русе	2014-2020	50 000 лв.
271	Разработване на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.	Община Русе	2014	19 800 лв.
272	Рехабилитация, модернизация и разширяване на системата за улично осветление на Община Русе	Община Русе	2014-2020	10 104 164 лв.
273	Изготвяне на технически паспорти на сгради общинска собственост	Община Русе	2014-2020	500 000 лв.
274	Извършване на енергийни обследвания на общинския сграден фонд	Община Русе	2014-2020	400 000 лв.
275	Прилагане на мерки по енергиен мениджмънт в сгради общинска собственост	Община Русе	2014-2020	500 000 лв.
276	Изпълнение на дейности по проект "Енергийно обновяване на българските домове" (ОПРР 2007-2013 г.) и по Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради на територията на Община Русе	Община Русе, МРРБ	2015-2020	40 000 000 лв.
277	Инсталиране на зарядни станции за електромобили - 3 бр.	Община Русе	2017-2019	25 000 лв.
Специфична цел 4.2.2 Прилагане на мерки за превенция на риска				28 000 000 лв.
278	Създаване на интегриран оперативен център за мониторинг, управление и превенция на кризи, бедствия и аварии	Община Русе	2018-2020	2 500 000 лв.
279	Изграждане на втори ред предпазни диги в гр. Русе - кв. "Средна кула", "Долапи" и с. Басарбово	Община Русе	2018-2020	20 000 000 лв.
280	Изграждане на бетонно корито на отводнителния канал през с. Николово	Община Русе	2018-2020	4 000 000 лв.
281	Възстановяване параметрите на стената на язовир "Тетово" и хидротехническите съоръжения към нея	Община Русе	2018-2020	50 000 лв.

282	Подобряване техническото състояние на язовирната стена на язовир "Образцов чифлик" и хидротехническите съоръжения към нея; осигуряване на ретензионния обем на водохранилището; осигуряване на проводимостта на речното легло; изграждане на контролно-измерителна система за мониторинг върху язовирните стени	Община Русе	2018-2020	1 000 000 лв.
283	Разширяване на Приют за безстопанствени животни	Община Русе, ОП "Комунални дейности"	2014-2020	100 000 лв.
284	Почистване на речни корита и водосбори извън и в урбанизираните територии	Община Русе, ОП "Паркстрой"	2014-2020	350 000 лв.
			ОБЩО	839 922 161 лв.

ЛЕГЕНДА:
СТАТУС: НЕИЗПЪЛНЕНО
СТАТУС: В ПРОЦЕС НА ИЗПЪЛНЕНИЕ
СТАТУС: ИЗПЪЛНЕНО

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

/актуализирана през 2017 г./

Общински план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.

/хил. лв/

Период 2014-2020 г.	Местно публично финансиране						Външно публично финансиране						Частно финансиране		Финансови инструменти		ОБЩО
	Общински бюджет	Общ дял (%)	В т. ч. съфинансирание на европейски проекти	Общ дял (%)	Общо местно публично финансиране	Общ дял (%)	Централен бюджет	Общ дял (%)	Фондове на ЕС(1-5)*	Общ дял (%)	Други източници	Общ дял (%)	Фондове, фирми	Общ дял (%)	Заеми от финансови институции, JESSICA	Общ дял (%)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	695 048	10,00%	6 255 432	90,00%	6 950 480	10,00%	2 085 144	3,00%	59 079 077	85,00%	0	0,00%	695 048	1,00%	695 048	1,00%	69 504 796
Приоритет 1.1	30 539	10,00%	274 851	90,00%	305 390	10,00%	91 617	3,00%	2 595 816	85,00%	0	0,00%	30 539	1,00%	30 539	1,00%	3 053 901
Приоритет 1.2	664 509	10,00%	5 980 581	90,00%	6 645 090	10,00%	1 993 527	3,00%	56 483 261	85,00%	0	0,00%	664 509	1,00%	664 509	1,00%	66 450 895
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2	755 941	10,00%	6 803 473	90,00%	7 559 414	3,18%	2 267 824	0,95%	64 255 022	27,00%	0	0,00%	755 941	0,32%	755 941	0,32%	237 972 668
Приоритет 2.1	450 379	10,00%	4 053 414	90,00%	4 503 794	10,00%	1 351 138	3,00%	38 282 245	85,00%	0	0,00%	450 379	1,00%	450 379	1,00%	45 037 935
Приоритет 2.2	305 562	10,00%	2 750 059	90,00%	3 055 621	10,00%	916 686	3,00%	25 972 778	85,00%	0	0,00%	305 562	1,00%	305 562	1,00%	30 556 209
Приоритет 2.2	495 742	10,00%	4 461 674	90,00%	4 957 416	10,00%	1 487 225	3,00%	42 138 033	85,00%	0	0,00%	495 742	1,00%	495 742	1,00%	49 574 157
Приоритет 2.2	707 300	10,00%	6 365 700	90,00%	7 073 000	10,00%	2 121 900	3,00%	60 120 498	85,00%	0	0,00%	707 300	1,00%	707 300	1,00%	70 729 998
Приоритет 2.2	420 744	10,00%	3 786 693	90,00%	4 207 437	10,00%	1 262 231	3,00%	35 763 214	85,00%	0	0,00%	420 744	1,00%	420 744	1,00%	42 074 369
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3	2 432 923	10,00%	21 896 303	90,00%	24 329 226	10,00%	7 298 768	3,00%	206 798 418	85,00%	0	0,00%	2 432 923	1,00%	2 432 923	1,00%	243 292 256
Приоритет 3.1	1 913 418	10,00%	17 220 761	90,00%	19 134 179	10,00%	5 740 254	3,00%	162 640 524	85,00%	0	0,00%	1 913 418	1,00%	1 913 418	1,00%	191 341 793
Приоритет 3.2	519 505	10,00%	4 675 542	90,00%	5 195 046	10,00%	1 558 514	3,00%	44 157 894	85,00%	0	0,00%	519 505	1,00%	519 505	1,00%	51 950 463
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4	2 891 524	10,00%	26 023 720	90,00%	28 915 244	10,00%	8 674 573	3,00%	245 779 575	85,00%	0	0,00%	2 891 524	1,00%	2 891 524	1,00%	289 152 441
Приоритет 4.1	2 095 384	10,00%	18 858 456	90,00%	20 953 840	10,00%	6 286 152	3,00%	178 107 639	85,00%	0	0,00%	2 095 384	1,00%	2 095 384	1,00%	209 538 399
Приоритет 4.2	796 140	10,00%	7 165 264	90,00%	7 961 404	10,00%	2 388 421	3,00%	67 671 936	85,00%	0	0,00%	796 140	1,00%	796 140	1,00%	79 614 042
ОБЩО	6 775 436	10,00%	60 978 927	90,00%	67 754 364	8,07%	20 326 309	2,42%	575 912 091	68,57%	0	0,00%	6 775 436	0,81%	6 775 436	0,81%	839 922 161

* 1 Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР); 2 Европейски социален фонд (ЕСФ); 3 Кохезионен фонд (КХ);

4 Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР); 5 Европейски фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ

Предлаганата система от индикатори за наблюдението и оценката на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. цели да осигури достатъчна и обективна база за отчитане напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики и да послужи като полезно средство при изготвянето на Междинна и Последваща оценка на плана. Прилагането на настоящата система от индикатори ще позволи извършването на обективна оценка на изпълнението на ОПР, на ефективността на предложените интервенции и на ефикасността на вложените средства. Индикаторите са важни инструменти за регистриране и оценка на задвижената от Общинския план за развитие промяна. Тези индикатори са основополагащи в процеса на устойчивото и интегрирано градско планиране при активно участие на широк кръг от заинтересовани страни.

За целите на наблюдението и оценката на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г. и в съответствие с Методическите указания за разработване на Общински планове за развитие (2014-2020 г.) на МРРБ от 2011 г., предлаганият набор от индикатори съдържа два вида показатели:

1. Индикатори за **въздействие**;
2. Индикатори за **резултат**.

Индикаторите за въздействие се отнасят до изпълнението на стратегическите цели и се използват за оценка на ефективността на избраните стратегия и политики за устойчиво интегрирано развитие на Общината в дългосрочен план. Индикаторите за резултат са обективни и количествено измерими и служат за наблюдението и оценката на прекия и непосредствен ефект от изпълнението на съответните приоритети и мерки на ОПР. Тук се включват измерими и надеждни индикатори, даващи представа за постигнатия напредък в социален, икономически, инфраструктурен, екологичен, културен и др. аспекти и как това се отразява върху цялостното развитие на Общината. Систематичното и периодично анализиране на индикаторите ще позволи от една страна да се сравни реалният прогрес по изпълнението на плана спрямо предварително планираните дейности, а от друга страна – да бъдат предприети навременни корективни мерки за предотвратяване на възможни рискове пред изпълнението на заложените дейности, а оттам и на стратегическите цели и приоритети на плана.

Подбраните индикатори отговарят на т.нар. S.M.A.R.T. цели¹, а именно: 1. да са специфични; 2. да са измерими и да може да бъде набавена информация за тях; 3. да са постижими; 4. да са релевантни; 5. да са обвързани с конкретен срок/период на изпълнение.

¹ S.M.A.R.T. – *Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound*

Настоящата система от индикатори за наблюдение и оценка е съобразена с общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014-2020 г. За всеки индикатор е посочена мерна единица, източник на информация, интервалите, през които ще бъде събирана информация за него, начална, междинна и целева стойност. Предложеният списък от индикатори целенасочено включва ограничен брой индикатори, но такива, които могат да бъдат обективно измерени и се отнасят конкретно към дефинираните цели, приоритети и мерки. Избраните индикатори дават възможност по лесен и ясен начин да бъде определен ефектът от изпълнението на плана.

С цел настоящата система от индикатори да представлява надежден механизъм за наблюдение, отчетност и оценка на постигнатото при изпълнението на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г., при определянето на ключовите индикатори са спазвани следните принципи:

- Индикаторите да отразяват и оценяват пряко, обективно и коректно изпълненото по заложените цели, приоритети и мерки в ОПР;
- Индикаторите да бъдат лесно и навременно измерими и проверими от всички заинтересовани страни;
- Индикаторите да бъдат надеждни и достатъчно прецизни, с цел да регистрират всички важни изменения при изпълнението на плана;
- За проследяването на индикаторите да бъдат използвани максимално много и различни източници на информация и методи за оценка;
- Индикаторите да бъдат стандартизирани с изискванията на Евростат и практически насочени и да позволяват информацията за тях да бъде съпоставима и сравнима с тази в останалите общини.

Индикаторите за въздействие са съобразени с Общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост през периода 2014-2020 г. от Методическите указания на МРРБ. Те не са разделени съобразно броя на стратегическите цели на ОПР, тъй като въздействието от изпълнението на всяка една от целите е взаимосвързано с въздействието, оказвано от постигането на останалите три. В допълнение към това, към всеки приоритет са определени по няколко основни индикатора, които кореспондират с мерките, отнасящи се към съответните специфични цели. Всички подбрани индикатори за въздействие и за резултат са количествено измерими.

Базовите стойности на отделните индикатори са от първостепенно значение за провеждането на ефективен процес по наблюдение и оценка напредъка на ОПР. Те са формирани въз основа на информация от официални и надеждни източници, в т.ч. НСИ, ИСУН, доклади и други документи, изготвени от различни звена в Общината, др. Там, където липсват адекватни и кореспондиращи с действителността данни, не е посочена базова стойност, защото адаптирането на такава би произвело негативни ефекти при формулирането на междинни и най-вече на целеви стойности. След

провеждане на Междинна оценка на ОПР на Община Русе през 2017 г. е добавена и междинна стойност, която отразява постигнатото през първата половина от периода на действие на плана. Целевите стойности показват желания краен резултат към 2020 г. и ще подлежат на измерване в рамките на Последващата оценка.

В обхвата на компетенциите и задълженията на общинска администрация е да поддържа регистър с релевантна информация и данни, обективиращи степента на изпълнение на съответния индикатор и актуализиращи информацията относно изпълнението на ОПР. При това, общинските структури следва да си взаимодействат активно и да търсят информация от всички пряко заинтересовани от изпълнението на ОПР институции и организации. Дейностите по поддържането на тази база данни трябва да бъде обвързана с цялостния процес по наблюдение и оценка на ОПР, в т.ч. и с изготвянето на периодични отчетни документи като Годишните доклади за наблюдение на плана. Освен това, към всеки индикатор е посочено конкретно звено от структурата на Община Русе, което да следи за неговото изпълнение и ежегодно да дава актуална информация. Таблицата с индикаторите за резултат следва да се актуализира ежегодно, в рамките на процеса по подготовка на Годишните доклади за наблюдение на ОПР. Координиращо звено в процеса по актуализация на информацията по всеки индикатор е Дирекция "Европейско развитие", която е ангажирана и с подготовката на Годишните доклади.

Таблица 1 Система от индикатори за въздействие на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.

Индикатор	Мярка	Източник на информация и отговорно звено	Базова стойност	Междинна стойност след актуализация през 2017 г.	Целева стойност към 2020 г.
Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение	Лева	НСИ-ТСБ-Русе, ДРСЗ Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	7 688 (по данни за 2013 г.)	8 646 (по данни за 2015 г.)	10 000
Коефициент на безработица	%	НСИ-ТСБ-Русе, ДРСЗ Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	5,6 (по данни за 2013 г.)	3,4 (по данни за 2016 г.)	3
Преки чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия	Хил. евро	НСИ-ТСБ-Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	316 918,8 (по данни за 2013 г.)	277 693,1 (по данни за 2015 г.)	320 000
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	Хил. лева	НСИ-ТСБ-Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	343 383 (по данни за 2013 г.)	372 037 (по данни за 2015 г.)	400 000
Реализирани нощувки, в т.ч. и от чужденци	Брой (с натрупване)	НСИ-ТСБ-Русе, ОП "Русе арт", Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	140 585 (по данни за 2013 г.)	532 686 (по данни до 2016 г. вкл.)	1 000 000

Таблица 2 Система от индикатори за резултат на Общинския план за развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г.

Индикатор	Мярка	Източник на информация и отговорно звено	Базова стойност	Междинна стойност след актуализация през 2017 г.	Целева стойност към 2020 г.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 Подобряване на инвестиционния и бизнес климат в Общината, повишаване качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса и развитие на икономика, основана на знание и иновации					
Приоритет 1.1 Укрепване на институционалния капацитет за добро управление и ефективно предоставяне на публични услуги от Община Русе					
Специфична цел 1.1.1 Подобряване на административния капацитет за планиране и управление на местното и регионалното развитие					
Брой служители, преминали обучения и програми за обмяна на опит	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Човешки ресурси", Дирекция "Европейско развитие"	44 (по данни за 2013 г.)	411	600
Специфична цел 1.1.2 Подобряване на административното и информационното обслужване на гражданите и бизнеса					
Брой въведени електронни услуги	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Административно обслужване", Дирекция "Европейско развитие"	0	2	10
Приоритет 1.2 Насърчаване на предприемачеството и конкурентоспособността на предприятията в Общината и развитие на икономика, основана на знание и иновации					
Специфична цел 1.2.1 Насърчаване на трансфера на иновации и на дигитализацията чрез стимулиране на партньорства между публичния сектор, научните и изследователски институции и бизнеса					

Брой създадени партньорства между публичния сектор, научните и изследователски институции и бизнеса	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	1	5	10
Специфична цел 1.2.2 Привличане на инвестиции и подобряване на бизнес средата и пазара на труда					
Новоразкрити работни места	Брой (с натрупване)	ДРСЗ Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	-	2 120	4 000
Специфична цел 1.2.3 Насърчаване развитието на високотехнологично, екологично и пазарно ориентирано селско и горско стопанство и аквакултури					
Брой обновени или новоизградени сгради - обекти за търговия	Брой (с натрупване)	"Общински пазари" ЕООД, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	3 (по данни за 2013 г.)	15	20
Брой обновени или новоизградени павилиони/маси - обекти за търговия	Брой (с натрупване)	"Общински пазари" ЕООД, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	20 (по данни за 2013 г.)	48	70
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 Развитие на човешките ресурси и утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие					
Приоритет 2.1 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образователните услуги					
Специфична цел 2.1.1 Подобряване на образователната инфраструктура					
Размер на инвестираните средства за подобряване на образователна инфраструктура	Лева (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	-	3 951 501	25 000 000
Брой модернизираны училища	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	7	8	15
Брой модернизираны/новоизградени детски градини	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	-	3	9
Брой деца, обхванати от проектите за модернизиране на училища и детски градини	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	-	6 596	10 000
Специфична цел 2.1.2 Подобряване на качеството на образователните услуги и образователна интеграция					
Брой подкрепени инициативи в рамките на програма "Знание и растеж"	Брой (с натрупване)	Общинска фондация "Русе - град на свободния дух", Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	-	27	80
Брой подкрепени лица в рамките на програма "Знание и растеж"	Брой (с натрупване)	Общинска фондация "Русе - град на свободния дух", Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	-	20	75

Брой осигурени стипендии и еднократни финансови стимули за ученици със значими постижения в областта на науката, изкуствата и спорта	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	-	495 (по данни до 09.2017 г.)	850
Брой реализирани проекти за образователна интеграция на деца от етническите малцинства	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	-	4	8
Брой деца от етническите малцинства, обхванати в проекти за образователна интеграция	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Образование, младежки дейности и спорт", Дирекция "Европейско развитие"	200 (по данни за 2013 г.)	350 (по данни до 2016 г.)	700
Приоритет 2.2 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на здравните услуги					
Специфична цел 2.2.1 Подобряване на здравната инфраструктура					
Размер на инвестираните средства за подобряване на здравната инфраструктура	Лева (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Икономика и управление на собствеността", Дирекция "Европейско развитие"	-	7 019 814	29 000 000
Специфична цел 2.2.2 Подобряване на качеството на здравните услуги					
Брой лица, обхванати от програма "Асистирана репродукция"	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Обществено здраве", Дирекция "Европейско развитие"	27	138	150
Приоритет 2.3 Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на социалните услуги					
Специфична цел 2.3.1 Подобряване на социалната инфраструктура					
Размер на инвестираните средства за подобряване на социалната инфраструктура	Лева (с натрупване)	Община Русе Отдел "Социални дейности", Дирекция "Европейско развитие"	-	1 396 139	7 700 000
Специфична цел 2.3.2 Подобряване на качеството на социалните услуги					
Брой новоразкрити социални услуги (за деца, възрастни, стари хора, с увреждания)	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Социални дейности", Дирекция "Европейско развитие"	-	21	28
Относителен дял на лицата, ползващи социални услуги, от всички нуждаещи се	%	Община Русе Отдел "Социални дейности", Дирекция "Европейско развитие"	77% (по данни за 2012 г.)	90%	96%
Приоритет 2.4 Развитие на младежките дейности и спорта					
Специфична цел 2.4.1 Насърчаване на младежките дейности					
Брой младежи, обхванати в младежките програми на Община Русе (Младежки парламент, Младежки информационно-консултантски център)	Брой (с натрупване)	ОМД - Русе, Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	150 (по данни за 2013 г.)	500	1200
Специфична цел 2.4.2 Насърчаване на масовия спорт					
Размер на инвестираните средства за подобряване на инфраструктурата за масов спорт	Лева (с натрупване)	Община Русе, Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	113 277	4 800 000

Брой новоизградени съоръжения за стрийт фитнес и фитнес на открито	Брой (с натрупване)	Община Русе, Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	8	15
Брой обновени и новоизградени спортни игрища	Брой (с натрупване)	Община Русе, Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	7	13
Специфична цел 2.4.3 Насърчаване на професионалния спорт					
Размер на инвестираните средства за подобряване на инфраструктурата за професионален спорт	Лева (с натрупване)	Община Русе ОП "Спортни имоти", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	55 400 000	65 500 000
Брой модернизиран и новоизградени спортни съоръжения	Брой (с натрупване)	Община Русе ОП "Спортни имоти", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	7	15
Приоритет 2.5 Утвърждаване на културата и туризма като фактори за устойчиво и интегрирано градско развитие					
Специфична цел 2.5.1 Модернизиране и разширяване на културната и туристическата инфраструктура					
Размер на инвестираните средства за подобряване на културната и туристическата инфраструктура	Лева (с натрупване)	Община Русе Отдел "Култура", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	5 879 646	10 000 000
Брой модернизиран обекти от културната и туристическата инфраструктура	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Култура", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	2 (по данни за 2012 г.)	4	8
Специфична цел 2.5.2 Развитие на културния и събитийен календар и утвърждаване на Русе като фестивален център с национално и международно значение					

Брой фестивали, част от традиционния събитиеен календар на Община Русе	Брой (с натрупване)	Община Русе, Отдел "Култура", Дирекция "Европейско развитие"	11	21	23
Специфична цел 2.5.3 Ефективно популяризиране на местните културни ресурси и на туристическия потенциал					
Брой участия в национални и международни изложения и специализирани кампании	Брой (с натрупване)	Община Русе ОП "Русе арт", Дирекция "Европейско развитие"	4 (по данни за 2013 г.)	32	50
Брой участници в туристическото изложение "Уикенд туризъм"	Брой (с натрупване)	Община Русе, ОП "Русе арт", Дирекция "Европейско развитие"	140 (по данни за 2013 г.)	737	1250
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 Подобряване на териториалната достъпност и свързаност в регионален, национален и международен план и развитие на градската среда					
Приоритет 3.1 Подобряване на транспортната инфраструктура и развитие на интегриран градски транспорт					
Специфична цел 3.1.1 Подобряване на междурегионалната и трансграничната свързаност в контекста на Дунавската стратегия					
Брой реализирани проекти за подобряване на водния транспорт	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	0	0	1
Брой реализирани проекти за подобряване на трансграничната свързаност	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	0	1	3
Площ рехабилитирана улична и тротоарна мрежа	кв. м (с натрупване)	Община Русе ОП "Комунални дейности", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството" Дирекция "Европейско развитие"	59 880	334 780	800 000
Специфична цел 3.1.3 Развитие на интегриран градски транспорт					
Брой проекти за интегриран градски транспорт	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	0	1	2
Брой инсталирани електронни информационни табла за градския транспорт	Брой (с натрупване)	Община Русе, Отдел "Транспорт", Дирекция "Европейско развитие"	0	100	100
Брой инсталирани съоръжения за зареждане на електронни карти за градския транспорт	Брой (с натрупване)	Община Русе, Отдел "Транспорт", Дирекция "Европейско развитие"	0	25	25
Брой превозни средства, оборудвани с електронни табла за светлинно и гласово известяване на пътници	Брой (с натрупване)	Община Русе, Отдел "Транспорт", Дирекция "Европейско развитие"	0	100	100
Брой обслужени полети от Летище Русе	Брой (с натрупване)	Община Русе, ОП "Паркстрой - Русе", Дирекция "Европейско развитие"	0	28	75
Приоритет 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие на градската среда					
Специфична цел 3.2.1 Подобряване на градската среда на територията на град Русе					

Брой обновени междублокови пространства	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	7	25
Брой обновени и новоизградени детски площадки	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Отдел "Екология", Дирекция "Европейско развитие"	-	105	170
Брой инсталирани видеокамери	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Обществен ред и сигурност", Дирекция "Европейско развитие"	25	176	350
Брой новоразкрити паркоместа	Брой (с натрупване)	Община Русе ОП "Комунални дейности", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	487	1 000
Специфична цел 3.2.2 Подобряване на жизнената среда в малките населени места					
Размер на инвестираните средства от Фонд "Малки населени места" за благоустрояване в малките населени места	Лева (с натрупване)	Община Русе ОП "Комунални дейности", Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	-	800 000	1 760 000
Брой реализирани проекти, финансирани от Фонд "Малки населени места"	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	-	48	112
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 Опазване на околната среда, ефективно управление на ресурсите, енергийна ефективност и превенция на риска					
Приоритет 4.1 Опазване на околната среда и ефективно управление на ресурсите					
Специфична цел 4.1.1 Прилагане на политики за опазване на околната среда					
Брой разработени стратегически документи в сферата на опазването на околната среда	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Екология", Дирекция "Европейско развитие"	-	5	5
Специфична цел 4.1.2 Насърчаване на ефективното управление на ресурсите					
Брой реализирани проекти с екологична насоченост	Брой (с натрупване)	Община Русе Отдел "Екология", Дирекция "Европейско развитие"	-	1	4
Приоритет 4.2 Енергийна ефективност и превенция на риска					

Специфична цел 4.2.1 Прилагане на мерки за енергийна ефективност					
Брой блокове с приложени мерки за енергийна ефективност	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	0	19	50
Брой граждани, обхванати от Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради и Проект "Енергийно обновяване на българските домове" по Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г.	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Европейско развитие"	0	1069	7 000
Брой инсталирани зарядни станции за електромобили	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	0	0	3
Брой сгради с приложени мерки за енергиен мениджмънт	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Европейско развитие"	0	23	40
Специфична цел 4.2.2 Прилагане на мерки за превенция на риска					
Реализирани проекти за превенция на риска	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Дирекция "Обществен ред и сигурност", Дирекция "Европейско развитие"	-	0	3
Обособени пространства за свободно разхождане на домашни кучета	Брой (с натрупване)	Община Русе Дирекция "Устройство на територията и контрол по строителството", Отдел "Екология", Дирекция "Европейско развитие"	-	6	8

НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА

Наблюдението на Общинския план за развитие се извършва с цел постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на местното развитие на територията на Община Русе. Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за развитие съгласно определените физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органа за управление, както и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на Общинския план за развитие. Наблюдението дава отговор доколко ефективно и ефикасно е въздействието на плана за постигането на стратегическите цели и желаната визия, доколко устойчиви са тези резултати и каква добавена стойност са донесли в обществен интерес.

За постигане целите на наблюдението се изгражда система за наблюдение, която отговаря на специфичните условия и организация за изпълнение на Общинския план за развитие. Системата за наблюдение и оценка за ефективното изпълнение и информационно осигуряване на Общинския план за развитие се изгражда и функционира на основата на ефективно управление и разделение на правомощията между кмета на Община Русе и Общинския съвет, в съответствие с националните и европейските изисквания. Наблюдението на Общинския план за развитие на Община Русе е процес на събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението му, като се гарантира, че информацията е събрана по организиран и планиран начин и през редовни интервали. Наблюдението на изпълнението на ОПР се извършва при условия и по ред, определен в Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане.

Функциите по наблюдението на Общинския план за развитие включват:

1. Наблюдение на изпълнението на ОПР въз основа на определените физически и финансови индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
2. Координация на дейностите по наблюдението на ОПР със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
3. Осигуряване съответствие на действията по наблюдението с условията, правилата и разпоредбите на българското и европейското законодателство, включително в областта на защитата на конкуренцията, държавните помощи, обществените поръчки, опазването на околната среда и насърчаването на равните възможности на половете и социалното включване;
4. Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ОПР;

5. Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение и – в случай на установяване на проблеми и пропуски – издаване на конкретни указания за преодоляването им;
6. Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ОПР.

Наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие се извършва като се ползват данни на Националния статистически институт, на административната статистика, на Агенцията по заетостта, както и данни от други надеждни регионални и местни източници на информация.

Наблюдението се осъществява чрез индикатори, с които се проследява физическото и финансовото изпълнение на ОПР. Индикаторите за наблюдение и оценка отчитат специфичния характер на Общинския план за развитие на Община Русе, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото местно развитие. Индикаторите за наблюдение отчитат степента на постигане на целите и приоритетите за развитие, определени в Общинския план за развитие на Община Русе, въз основа на данните за физическото и финансовото им изпълнение. Същите отчитат конкретните продукти, резултатите и въздействието от изпълнението на целите и приоритетите за развитие.

Орган за наблюдение на Общинския план за развитие на Община Русе е Общински съвет – Русе. В процеса на наблюдение на изпълнението на ОПР Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на плана.

Кметът на Община Русе организира наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие. За резултатите от наблюдението на изпълнението на ОПР се разработва годишен доклад. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на ОПР се изготвя по определен от кмета на Общината ред и се одобрява от Общинския съвет. Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от Общинския съвет до 31 март на всяка следваща година. Копие от годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие на Област Русе в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнение на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия в Общината, включително по икономически сектори;
2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение;

3. Действията, предприети с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ОПР, в т.ч.:
 - а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ОПР през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР;
 - г) мерките за постигане на необходимото съответствие на ОПР със секторните политики, планове и програми на територията на Общината;
 - д) мерките за прилагане принципа на партньорство;
 - е) резултатите от извършени оценки към края на съответната година.
4. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

За разработването, реализацията и изпълнението на Общинския план за развитие се извършват съответно предварителна, междинна и последваща оценки. Годишните доклади за наблюдение на изпълнението са основен източник на информация при разработването на междинна и последваща оценка на ОПР.

Предварителната оценка на Общинския план за развитие се извършва едновременно с разработването на самия планов документ. Тя включва оценка за социално-икономическото въздействие на плана и екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда.

Междинната оценка на изпълнението на Общинския план за развитие се извършва в средата на програмния период – първата половина на 2017 г. Нейното разработване също се организира от Кмета на Общината. Междинната оценка следва да отчете постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана, като включва оценка на първоначалните резултати от изпълнението, оценка на степента на постигане на съответните цели, оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, изводи и препоръки за актуализация на ОПР. При необходимост, междинната оценка ще идентифицира необходимостта от актуализация на плана и ще предложи конкретни насоки за това. Тя представлява основа за разработването на евентуалния Актуализиран документ на ОПР.

Последващата оценка се извършва след края на програмния период, като нейното разработване също се организира от кмета на Община Русе. Последващата оценка включва оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите, оценка на общото въздействие, оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие. При междинната и текущата оценки следва да се постави акцент върху приложимостта, ефективността и ефикасността на прилагането на плана, постигането на неговата стратегия и координацията му, докато при

последващата оценка фокусът освен върху ефективността и ефикасността основно е поставен върху оценка на въздействието от плана.

Кметът на Община Русе организира както изработването, така и оценката на ОПР и по негово предложение Общинският съвет приема плановия документ, докладите, представящи резултатите от оценките за неговото изпълнение и актуализирания документ на ОПР. Кметът на Общината внася за обсъждане и одобрение от Общинския съвет проекта на Общинския план за развитие, годишните доклади за наблюдение на неговото изпълнение, доклади за резултатите от междинната и последващата оценка, както и актуализираните документи на ОПР. Докладите се публикуват на страницата на Община Русе в интернет.

Дирекция "Европейско развитие" на Община Русе участва в процеса на разработване на ОПР, както и в изготвянето на докладите за наблюдение като събира, обработва и анализира данни по изпълнението на дейностите и проектите, включени в Програмата за изпълнение на Общинския план за развитие 2014-2020 г. За ефективното наблюдение и оценка е необходимо да се извършат следните действия:

1. Поддържане на база данни за проекти на Община Русе, което включва:
 - проектите, които вече се реализират;
 - проектите, които имат проектна готовност за реализация;
 - проекти, които са все още в процес на подготовка.
2. Отчитане на приноса на другите субекти на територията на Община Русе.

Необходимо е да се систематизира информация и за проектите, които се реализират от други институции, НПО и организации, които също имат принос към постигане на целите, заложи в Общинския план за развитие на Община Русе 2014-2020 г.

Общинският план за развитие на Община Русе следва да бъде актуализиран при актуализация на Областната стратегия за развитие на Област Русе, при съществени промени в икономическите и социалните условия в Общината, в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС, или при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на Общинския план за развитие, както и на основата на резултатите от междинната или последващата оценка. Разработването на проект на актуализиран документ на Общинския план за развитие на Община Русе се организира от Кмета на Община Русе, като документът се обсъжда и одобрява от Общинския съвет.

НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

1. Принцип на партньорство

Законът за регионалното развитие създава условия за провеждането на държавна политика за регионално развитие, основаваща се на принципите за единен подход за планиране и програмиране; концентрация на ресурсите; допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции; междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката; съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище, и не на последно място провеждане на политика за регионално развитие, основана на принципа за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Принципът на партньорство е въведен през 1988 г. и утвърден през 1993 г. като основен инструмент в прилагането на политиката на Европейския съюз. Принципът на партньорството, участието на обществеността и прозрачност при вземане на решения са взаимосвързани и основни демократични принципи, от съществено значение за доброто управление и устойчивото развитие. Ефективността и прозрачността на регионалната политика се базира на заложените изисквания за по-широко прилагане на принципа на партньорство и общественото участие на регионално и местно ниво. За постигане на качествен и пълноценен процес на стратегическо планиране и устойчиво интегрирано регионално и местно развитие от изключителна важност е включването на гражданското общество на всички нива и етапи – планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на резултатите. Партньорството може да донесе много ползи и добавена стойност, вариращи от повишена ангажираност и разширени експертни познания до по-голяма прозрачност и подобрена ефективност на процеса на разработване на политики.

2. Прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност на Общинския план за развитие

Главната цел на действията за прилагане на принципа на партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират гражданите и партньорите относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация. Взаимодействието с партньорите е непрекъснато, като обхваща процесите на подготовка, финансиране, изпълнение, както и тези на наблюдение и оценка на

резултатите от приложените интервенции. Спазването на принципа на партньорство дава възможност за по-задълбочено идентифициране на съществуващите проблеми и съответно намиране на най-подходящия начин за тяхното решаване. В тази връзка действията на Община Русе по осигуряване на информация и публичност са насочени към:

- Организиране на събития и публикуване на информация за предвижданията на Общинския план за развитие за периода до 2020 г., за ролята на гражданите и бизнеса в определянето на приоритетите за развитие на Общината, за възможностите за реализация и очакваните резултати в икономическата и социалната сфера;
- Възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- Разясняване на конкретни задачи, които стоят пред Кмета, Общинския съвет, Общинската администрация, социално-икономическите партньори, неправителствените организации и структурите на гражданското общество за осигуряване на висока ефективност при изпълнението на ОПР;
- Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото паниране на местното развитие за повишаване на ефективността на публичните разходи и осигуряване на добавена стойност за Общината;
- Привличане на вниманието на заинтересованите страни и структурите на гражданското общество за формиране на позитивни обществени нагласи и активна гражданска позиция относно участието в процеса на планиране и осигуряване на обществена подкрепа за реализацията на Общинския план за развитие.

При разработването на Общинския план за развитие на Община Русе 2014-2020 г. са спазени принципите на партньорство и координация, както и изискванията за информираност, публичност и прозрачност. Разработването на ОПР на Община Русе изцяло кореспондира с Методическите указания на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, като отделните му елементи са разработени ясно и разбираемо с оглед по-ефективна комуникация със заинтересованите страни. В хода на разработване на ОПР бяха извършени следните действия и стъпки:

- Комуникация със заинтересованите страни при набавяне на входяща информация за целите на социално-икономическия анализ, като това беше осъществено чрез набиране на входни данни от компетентните институции. Набирането на данни беше осъществено чрез изпращане от Община Русе на писма с посочена необходима информация, показатели и времеви период;
- Активна консултация на социално-икономическия анализ с представители на заинтересованите страни и представяне на визията и приоритетите за развитие на Община Русе. На заинтересованите страни бяха представени резултатите от

социално-икономическия анализ, на чиято база се структурира стратегическия подход за развитие на Общината през следващия планов период. При завършване разработването на ОПР бяха съобразени направените предложения и коментари;

- На официалния уебсайт на Община Русе беше предоставена възможност за набиране на предложения и широко обществено включване в планирането на развитието на Община Русе за периода 2014-2020 г.;
- Съгласно законовите разпоредби, Общинският план за развитие на Община Русе 2014-2020 г. и решението на Общинския съвет за неговото приемане ще бъдат публикувани на официалния уебсайт на Община Русе.

Общинският план за развитие на Община Русе 2014-2020 г. се обсъжда и съгласува с всички заинтересовани страни – държавни институции, икономически и социални партньори, образователни и културни институции, неправителствени организации и граждани, имащи отношение към развитието на Общината. При разработване на документа е организиран ефективен консултативен и съгласувателен процес, като целта му е да отчете мненията и опита на всички, както и да отрази въздействието на действащите политики. Основните постановки на ОПР са консултирани с широката общественост и икономическите субекти чрез обмяна на мнения и препоръки. От гледна точка на своята структура планът е отворен и гъвкав документ, който може да бъде допълван с предложения на заинтересованите страни в процеса на неговото изпълнение.

При изпълнението, мониторинга и оценката на Общинския план за развитие е заложено също активното имплементиране на принципа на партньорство, публичност и прозрачност като основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишният доклад за наблюдение на изпълнението на ОПР, както и междинният и окончателният доклади. Изготвянето им се организира от Кмета на Община Русе. Координация и взаимодействие на заинтересованите страни и звената, ангажирани с изпълнението на ОПР на Община Русе ще се извършва като партньорството е за реализиране на заложените в ОПР цели чрез осъществяване на различни проекти и инициативи от Общината, социално-икономическите партньори и частния сектор.

Участието на местните общности, поддържането на висока степен на информираност относно предвидените приоритети, мерки и цели и начина, по който те се реализират е условие за публичност на плана и гарантира висока степен на прозрачност при неговото изпълнение. Необходимо е той да бъде припознат като стратегически документ, чиито цели могат да бъдат постигнати и мерките реализирани с участието на всички заинтересовани страни в Общината.

МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ

Изменението на климата и свързаните с това рискове се очертават като глобални предизвикателства за обществата през XXI-ви век. Климатичните промени оказват влияние върху икономическия и социалния контекст, водейки до необходимостта от реформи в редица области на политиката. Глобалното затопляне предизвиква увеличаване на екстремните метеорологични явления като наводнения, суша, горски пожари, недостиг на водни ресурси, недостиг на храна и питейна вода и др., както и миграция на хора, бягащи от тези опасности.

Налице са множество международни инициативи за ограничаване изменението на климата и адаптиране към настъпилите в резултат от него промени. България е пряко ангажирана с изпълнението на целите, заложи в Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата и Протокола от Киото към същата конвенция. България се съобразява и с общата европейска политика в областта на климата.

Стратегията на ЕС за адаптация към изменението на климата има за цел да направи европейските държави по-подготвени и по-устойчиви на климатичните изменения. Тя насърчава по-добра координация и по-голям обмен на информация между държавите членки и насърчава прилагането на мерките за адаптиране във политиките на всички равнища на управление в ЕС.

ЕС прие Рамка в областта на климата и енергетиката за периода 2020-2030 г., с разписани следните ангажименти: намаляване на емисиите на парникови газове с поне 40 % под нивата от 1990 г., подобряване на енергийната ефективност с 27 % (индикативна цел, която ще бъде преразгледана през 2020 г.) и увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници до 27 % в крайното потребление. Тя надгражда Стратегията за растеж „Европа 2020“, според която до 2020 г. трябва да е налице: намаляване с 20 % на емисиите на парникови газове, увеличаване с 20 % на дяла на възобновяемите енергийни източници в крайното потребление на енергия и намаляване с 20 % на общото първично енергийно потребление в ЕС (всички в сравнение с 1990 г.). До 2050 г. пък ЕС трябва да се трансформира в нисковъглеродна икономика и да намали с 80 % емисиите на парникови газове.

На национално равнище се прилагат няколко нормативни акта за ограничаване изменението на климата, в т.ч. Закон за опазване на околната среда (ЗООС), Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ) и Закон за ограничаване изменението на климата (ЗОИК).

Община Русе като публична институция може да допринесе за изпълнението на конкретни мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени чрез кандидатстване и управление на проекти в областта на околната среда и енергетиката, управлението на водите, управлението на отпадъците, опазването на чистотата на атмосферния въздух, „зелените“ индустрии и др. В Програмата

за реализация на ОПР има включени множество дейности, чието изпълнение е в състояние пряко или непряко да окаже влияние върху ограничаването на изменението на климата и адаптацията към вече настъпилите промени. Освен това, Община Русе разполага с разработени дългосрочни секторни документи в сфери, имащи отношение към ограничаване изменението на климата: Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Община Русе за периода 2014-2020 г., План за енергийна ефективност на Община Русе за периода 2014-2020 г., Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Русе за периода 2014-2024 г., План за устойчива градска мобилност на град Русе за периода 2016-2026 г., Програма за опазване на околната среда за периода 2017-2020 г.

Важна категория от релевантни мерки са посветени на устойчивото енергийно развитие като предпоставка за ограничаване промените в климата. Към тях принадлежат следните цели:

- Повишаване на енергийната ефективност на общинския сграден фонд;
- Повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради;
- Повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление;
- Внедряване на ВЕИ в общинския сграден фонд;
- Използване на ВЕИ в обществения транспорт и услуги;
- Стимулиране използването на ВЕИ в жилищните сгради;
- Стимулиране използването на ВЕИ транспорт;
- Стимулиране на бизнеса да използва ВЕИ;
- Развитие на капацитета на местната администрация;
- Изграждане и популяризиране на „зелен“ имидж на Община Русе;
- Повишаване информираността на гражданите и бизнеса чрез организиране на кампании;
- Изграждане на съзнание за енергийно ефективно поведение чрез провеждане на обучения и друг тип „меки“ мерки.

За успешното прилагане на тези и допълнителни мерки е необходимо да се установят формати на ефективно сътрудничество между широк кръг от заинтересовани страни: публични власти, бизнес, неправителствен сектор, научни и образователни институции, развойни центрове. Необходимо е също така да се инвестират усилия в подобряване на административния капацитет за управление на релевантни проекти, както и да се организират подходящи осведомителни, образователни и превантивни кампании, свързани с ограничаването на изменението на климата и адаптацията към вече настъпилите промени.